

אי קלט (מזרח חדש)
עיתון יומי בלתי מפלגתי בשפה העברית
תאריך: 18 ספטמבר
עורך האחראי: דוד שו
המזכיר: משה חושבנאי, רח' הנגב 11

XLIV. BVFOLYAM
Főszerkesztő: Dr. MARTON GIZELLA
Felelős szerkesztő: SCHÖN DEZSO
Kiadó: Mizrách Chádás Ltd., Tel-Aviv,
Hánegev 11. — POB 831.
Telefon: Szerkesztőség: 31476
Kiadóhivatal, hirdetés, nyomda: 31677.

UJ KELET
PARTONKIVÜLI NAPILAP

Alapító főszerkesztő: Dr. MARTON ERNŐ
המסד והעורך הראשון: ד"ר א. מרמון ז"ל

"Kezünket békére nyújtjuk arab szomszédaink felé"

Sázár államelnök ünnepi szózata ros-hásáná alkalmából

Zálmán Sázár államelnök az új év alkalmából szívből jövő őszinte üdvözlését tolmácsolja Izráel minden polgárának és a világ zsidóságának. Újévi szózatában, amelyet tegnap este a Kol Jiszráel adásán keresztül olvasott fel, az államelnök az ország valamennyi polgárához szól, vallási és nemzeti-ségi különbség nélkül.

„Legyen az új év az élet és az alkotás, a szabadság és a bőség, a népek közötti és az egy népen belüli választófalak leomlásának az esztendője, legyen az új év a béke éve” — kívánja Zálmán Sázár államelnök, majd azon óhajának ad kifejezést, hogy az új esztendőben megszűnjenek azok a veszélyek, amelyek pusztulással fenyegetik az egész emberiséget.

A továbbiakban az elnök baráti békejobbot nyújt a szomszédállamok felé és azt hangsúlyozza, hogy „tekintetünk a béke, a kölcsönös megértés” felé irányul.

„Adja az új év, hogy megszűnjön a szomszéd államok gyűlölete és elnémuljanak a harcias és az elpusztításunkkal való fenyegetőzések. Ismerjük fel az arab államok, hogy építeni térünk vissza hazánkba és meg azokban a napokban is, amikor kötelességünk rendületlenül őrt állni és védelmezni életünket és hazánkat, — a kezünket békére nyújtjuk arab szomszédaink felé, hajlandók vagyunk kölcsönös megértésre. És az új év küszöbén szálljon az üdvözlés szomszédaink felé is.

Adenauer a pápánál

Vatikánváros, (Reuter). — VI. Pál pápa tegnap kihallgatáson fogadta dr. Konrad Adenauer nyugatnémet kancellárt, aki ezen az estén visszavonul a politikai életből. A kihallgatás 45 percig tartott. Adenauer lányával érkezett, aki a Szent Jézus Rend szalagját a Vatikán legnagyobb kitüntetését viselte. A pápa megasztalta Adenauer tevékenységét a háborúban elpusztított Németország felépítésében és dicsőremléme lékezett meg a katolikus egyházhoz való hűségéről.

reményének ad kifejezést az elnök, hogy a világpolitikában az elmúlt év során felszínre került jóakarattal szikrái nem fognak elhamvadni és a mi körzetünket sem kerüli el a nemzetközi megértés konstruktív szelleme.

A szétszórásban élő zsidó testvéreinkhez fordulva Sázár államelnök szívélyes jókívánságait küldi a nyitott és a zárt gálutoknak.

Kedves Olvasó!

Ros-hásánai számunk szerkesztésének utolsó perceiben, lapzártakor olyan arányú anyagtorlódás mutatkozott, hogy további négy oldalal megneveltük ünnepi számunk terjedelmét, mert csak így tudtunk megbirkózni a problémával.

Örömmel közöljük tehát, hogy az eredetileg tervezett 32 oldal helyett mai számunk

36 oldalon jelenik meg.

Mivel ez a módosítás kedden este, az utolsó percben, lapzártakor történt, — már nem tudtuk megoldani az újság oldalainak átszámozását. Olvasóinkat arra kérjük, rendezzék át megfelelően az oldalakat mai számunkban.

A pótlólag nyomtatott oldalakat 8/A, 8/B, illetve 24/A, 24/B számmal jelöltük.

Megnyitott a 18-ik UNO-közgyűlés

Albánia a kommunista Kína felvételét kérte

New York. (Reuter, UPI, IFP). — Tegnap izraeli idő szerinti este 9 órakor óvatos optimizmus jegyében megnyitott az UNO 18-ik ülészaka. Az emberiség történetében első alkalommal három földrészt lakói figyelhették az UNO tanácskozásait két amerikai televíziós műbolygó közvetítésével.

A közgyűlés első szövege Albánia memorandumja volt, amelyben a kommunista Kína felvételét és ugyanakkor Formosa delegátusának eltávolítását követelte és azt javasolta, hogy ezt a kérdést sürgősen tűzzék napirendre. Az amerikai delegáció azonnal közölte, hogy nem tiltakozik a javaslat letárgyalása ellen, de diplomáciai megfontolások miatt nem fér hozzá kétség, hogy a közgyűlés nem fogja megváltoztatni Kína képviselését.

A küldöttségek körében élénk feltűnést keltett Albánia lépése, mert a kis albán küldöttség a multban sosem tett ilyen irányú kezdeményezést, amely megszűnt az UNO elnöksége kezében, majd megkezdődtek a formalitások az ülészek új elnökének megválasztására. Az egyedüli jelelt erre a tisztségre dr.

Carlos Suza Rodriguez 51 éves venezuelai delegátus. Dr. Rodrigezet 99 szóval meg is választották a közgyűlés elnökévé, míg 11 delegátus tartózkodott a szavazástól. Az új közgyűlési elnök, aki nyolc gyermeknek az apja, régebben Venezuelában angliai nagykövete volt, de 1952-ben lemondott tisztségéről, hogy Perez Jimenez tábornok diktatórikus kormányzata ellen tiltakozhasson. Hat évig maradt emigrációban és amikor a diktatúra megbukott, Ve-

nezuela állandó UNO-delegátusává nevezték ki. Az elnökválasztás után, amelyen egyébként Dél-Afrika és Portugália küldöttsége is jelen volt, Indonézia tiltakozott az ellen, hogy az új Malézia-államok szövetség nevével illetik az új elnököt, aki nyolc gyermeknek az apja, régebben Venezuelában angliai nagykövete volt, de 1952-ben lemondott tisztségéről, hogy Perez Jimenez tábornok diktatórikus kormányzata ellen tiltakozhasson. Hat évig maradt emigrációban és amikor a diktatúra megbukott, Ve-

nezuela állandó UNO-delegátusává nevezték ki. Az elnökválasztás után, amelyen egyébként Dél-Afrika és Portugália küldöttsége is jelen volt, Indonézia tiltakozott az ellen, hogy az új Malézia-államok szövetség nevével illetik az új elnököt, aki nyolc gyermeknek az apja, régebben Venezuelában angliai nagykövete volt, de 1952-ben lemondott tisztségéről, hogy Perez Jimenez tábornok diktatórikus kormányzata ellen tiltakozhasson. Hat évig maradt emigrációban és amikor a diktatúra megbukott, Ve-

ESKOL MINISZTERELNÖK UJÉVI SZÓZATA

A szabadság és bőség országából is jöjjenek Izráelbe a testvéreink

Lévi Eskol miniszterelnök Izráel és a kormány nevében újévi üdvözlést intézett a zsidó nép fiához szerte a világon. Bevezetőjében az ország nevében üdvözlését tolmácsolja Dávid Ben Gurionnak a kormánykeréktől való visszavonulása alkalmából és leszögezi, hogy Ben Gurion az önállóság felújításáért folytatott harc irányításával és Izráel megszilárdításával dicsőséges fejezetet írt be a zsidó nép történelmébe és megszeretett a zsidó nép tiszteletét és hódolatát.

Lévi Eskol miniszterelnök örömmel szögezi le, hogy az elmúlt évben ismét tömegesen fogadtuk be hazatérő öléstestvéreinket és közben folytattuk az állam történelmi feladatainak a végrehajtását.

„Mindezt a szétszórásban lévő testvéreinkkel való szoros együttműködés révén és odaadó anyagi és szellemi támogatásukkal értük el” — folytatja Lévi Eskol miniszterelnök, majd leszögezi, hogy az inség és a szorongatás országából érkező alijja mellett Izráel várja és reméli, hogy jöjnek majd testvéreink a szabadság és a bőség országából is. Az elmúlt év eredményeiről szólva a miniszterelnök megemlíti, hogy növekedett a velünk baráti kapcsolatot fenntartó népek jóakarata és fokozottabb mértékben támogatták békepolitikánkat. A nagyhatalmak között tavaly megjavult kapcsolat remélhetőleg az egész világon és a mi körzetünkben is fokozottabb megnyugvást hoz majd — hangsúlyozta ünnepi szózatában a miniszterelnök.

kozottabb visszatérés esztendője.”

A néhai Jicchák Ben Cvi államelnök emléke iránti kegyeletének leróvása után Sázár elnök így fejezi be újévi jókívánságait: „Népünk békéjének elengedhetetlen feltétele belső békénk megteremtése!”

A diplomáciai kar tegnap délután megjelent a jeruzsálemi elnöki palotában, hogy újévi jókívánságait fejezze ki Sázár államelnöknek, Izráel kormányának és Izráel népének. Michael Bodrov, a Szovjetunió nagy követe, a diplomáciai kar doyenje, a maga és a diplomáciai kar nevében üdvözölte az elnököt, aki válassza a jókívánságokra. A szertartáson jelen voltak Golda Meir külügyminiszter, dr. Chájim Jáchil külügyi államtitkár, és a különböző ügyosztályok vezetői.

Ugyancsak fogadta az elnök a leszerelt katonák egyesületének képviselőit, akik az egyesület újévi jókívánságait tolmácsolták neki.

A derülátóknak volt igazuk

— Visszatekintés Izráel első tizenöt évére — Irta: DR. MARTON GIZELLA

„Bizakodással és optimizmussal nézünk az új esztendő elébe” — mondtuk minden alkalommal az elmúlt tizenöt évben ros-hásáná előtt.

De nem minden izraeli polgár mondta, csak a bizakodók és az optimisták. A borulatóbbak csak a bajt látták — ami volt elég — s a pillanatnyi nehézségeket, de a réseken átcsillanó napsugarat, ami világított és terebélyesedett, mintha nem vették volna tudomásul.

Most, ha globálisan visszatekintünk Izráel állama első tizenöt évének rögös, de csodálatos és egyedülálló útjára, el kell ismernünk, hogy a réseken átcsillanó napsugarának nagyobb fontosságot kellett volna tulajdonítani. Mert hála a Mindenhatónak, a bizakodók és az optimisták erőse volt a helyes.

Mi tizenöt év egy állam életében?

Néha hosszú, néha rövid, attól függ, milyen tartalommal töltik meg az események. Ilyen tizenöt év azonban, amelyet Izráel megért, nem volt még az emberiség történetében. Ha elvonultatjuk szemünk előtt az események sorát, amelyek ez alatt az idő alatt velünk és körülöttünk történtek, már nem hiszünk az idő mérésére használt egységeknek.

Mindez tizenöt év alatt? A történelmi korszakot valójában nem az ismert naptári egységekkel mérjük, mint az évek és hónapok — ezek csak kényeszerű fix pontjai a megfoghatatlan időnek — hanem eseményekkel, nagy emberek időformáló hatásával, eszméikkel, amelyek az egyes korszakokat formálták és határozták időben és térben.

Néha rövid naptári egységbe zsugorodnak össze vi lágrongató korszakok, más-kor jelentéktelenebb korszakok évszázados térségbe nyúlnak ki. Ha ezzel a relativ időegységgel mérjük az elmúlt tizenöt esztendőt, megállapíthatjuk, hogy ez a fél emberöltő nem volt egyszerű naptári korszak, mert a zsidó történelem kerekében ebben az időszakban olyan iramban rohant előre, hogy évszázadok pályáját futotta be.

Ujra és újra tudatosítanunk kell magunkban ezt a csodálatos tényt, hogy milyen felfoghatatlan fejlettségű és változatosok voltak a szemtanúi, mert csakis így értékelhetjük ezt a rendkívüli korszakot és valójában csak így lehetünk részesei is.

Tizenöt évvel ezelőtt a zsidóság egy szerencsétlen, széthulló, elvezett tömeg volt, kisebbség, a többség kegyének kiszolgáltatva. Ma viszont ennek a tömegnek egy tekintélyes része saját hazájában él és saját maga alakíthatja sorsát, saját kulturálmában. S ezzel egyidejűleg az egész zsidó nép megtalálta a maga nemzeti-szellemi központját.

Ha csak arra az egy tényre gondolunk, hogy a zsidó állam megalakulásával végetért a kétezer éves zsidó hontalanság, s hogy ezalatt a rövid tizenöt év alatt egy és félmillió zsidó tért haza a hontalanság világból, ez maga olyan tény, amit a véges emberi agy nehezen tud felfogni.

Természetesen ezalatt az idő alatt nem mentek a dolgok mindig egyszerűen. Az új állam elindulásának minden területén zökkenők jelentek; néha áthidalhatatlannak látszó nehézségekkel, sok fájdalommal, elégedetlenséggel volt kiköveze ez a göröngyös út.

Az első nagy megpróbáltatásokat az előre nem várt óriási alijjatömegek váltották ki. Voltak percek, amikor úgy tűnt, hogy a kis új állam összeeszik a nagy, lelkes tömegek súlya alatt, amelyek özönlöttek Izráelbe, az új hazába.

Sem elég lakás, sem elég élelem nem volt. Be kellett vezetni az élelmiszer jegyeket, a cénát, amelyre mindnyáján szomorúan emlékszünk vissza.

De aztán ebből is kievickéltünk, s a mai élelmiszerbőségben, az egyre változatosabb és izletesebb gyümölcs- és zöldségtermés idején csak, mint rossz álomra gondolunk vissza erre az időre.

A nagy tömegalijják idején gyorsan összetakolt csifákat, a svédházakat, a rossz és szűk első sikunklakásokat felváltották a jobb és szebb minőségűek, s a csifák felszámolása már az utolsó stádiumban van.

Az iz már a múlté, hogy amilyen mértékben az egyes nagy alijják megrázkódtatták az országot anyagilag, annyira letörte a jiusvot, ha az alijja valahol megakadt. Mert az alijja életkérdés Izráel számára és a gáluti zsidó tömegek számára egyaránt. Az 1952-ik év krónikása így ír erről a szomorú helyzetéről:

„Az év mérlegét egy nagy és fájdalmas negatívum jellemzi: ebben az évben torpan meg a tömeg-alijja áradata, amely hősi, szinte messiási légkört teremtett, nemcsak itt, de a világ egész zsidósága körében. A kibuc gálujot folyamata tragikus lelassult a korábbi évek kétszázézer főnyi alijjája után az 5712-ik év bevándorlási száma alig éri el az ötvenezertet... Az alijja megtorpanás oka egyrészt az, hogy a szabad országok zsidósága még nem eszmélt rá az alijja szükségességére, másrészt pedig a vasfüggöny mögötti országok, elsősorban Magyarország és Románia bezárták kapuikat az Izráelbe vágó tömegek előtt.”

A tömegalijjáknak voltak meghatározott, romantikus idillikus fejezetei is.

A jemenita alijjával valószínűleg az Ezeregy éjszaka meséi elevenedtek meg a repülő szöngygel. Az összes jemeni zsidók alijjásakor a kormány El-Al gépeket küldött értük, s amikor a primitív jemeni tömegek meglátták az égből leszálló óriámadarat, amely értük jön, hogy elszállítsa őket az Igéret Földjére, egyesek nem mertek felszállni rá. A mélyben vallások azonban a Messias ígérteit látták az „égi madarakban” megvalósulni.

Az alijjatömegek ma már nem okoznak gondot: jobban fel vagyunk készülve (Folytatás a 6-ik oldalon)

AZ

ezúton kíván

UJ KELET

békés, jó esztendő

SZERKESZTŐSÉGE
KIADÓHIVATALA
ÉS NYOMDAJA

כתיבה וחתימה טובה

összes olvasóinak, hirdető- és üzletfeleinek, továbbá Izráelben és a szétszórásban élő minden zsidónak

HIREK

ELŐFIZETESI DÍJ
HAVONTA 5.80 IL.
Tel-Aviv, POB. 831.
Fiókiadóhivatalok:

HAIFA:

Schapiro 13, tel. 2453.
Irodai órák után:
Tel: 66711.

JERUSALEM:

Javec 7. Tel. 26046.

— Amosz Ben Gurion visszaérkezett Finnországból és a Szovjetunióból. — Amosz Ben Gurion rendőrtábornok, a telavivi körzet parancsnoka, tegnap este az El Al gépen visszaérkezett az országra, miután Helsinkiben résztvett az Interpol konferenciáján és látogatást tett Leningrádban. A luddi repülőterén a tel-avivi körzet magasrangú rendőrtisztjei és családtagjaik fogadták.

* Ma nem ajánlok! Olvasóimnak, vevőimnek, barátainak és kollégáimnak SANA TOVÁ-t kívánok. Allenby könyvtár, Tel-Aviv, Allenby 11.

PAPIKA
É T TEREM BEN
TEL-AVIV,
KIKAR DIZENGOFF 14-16.
CIGANYZENE

A külföldről hazatért
RÓZSA-GÁL
cigányduó

— Szabadlára helyezték az ügyvédverő valóperes férjét. A tel-avivi járásbírósg tegnap 500 font óvadék ellenében szabadlára helyezte Avraham Franko báb-jámi lakost, aki a tel-avivi rabbinikus bíróságon a feleségével folyó valóperi tárgyalásán megtámadta az asszony ügyvédjét. A vád szerint a vehemens férj azért támadt az ügyvédre, mert a felesége nevében olyan érveket hozott fel, amelyek nem nyerték meg a tetszését.

PIANO
nagy választékban
R É S Z L E T R E I S
GOTTESMANN
T. A., Allenby 38. Tel. 55682
Mugrábival szemben

— A szökött bűnözőnő tett panaszt a rendőrségben. Ráchel Dáhn petach-tikvai lány megjelent a haifai rendőrségben és elpanaszolta hogy hétfőn este az alsóváros egyik kávéházában hagyta bőröndjét, melyben 55 font készpénz volt. A kávéházba visszatérve felfedezte, hogy egy 50 fontos bankjegyet elloptak a bőröndből. A rendőrségi naplót vezető ügyeletes a feljelentés adatainak bejegyzése során arra lett figyelmes, hogy a panaszos feltűnő módon hasonlít egy körözött lányhoz, akit a járásbírósg is szökött bűnözőnek nyilvánított. A panaszos leány ezt nyilván nem tudta és nagyon elcsodálkozott, amikor a helyszínen letartóztatták.

Oléknak vámmmentesen!
Frigidaire, mosógép, rádió, porszívó, magnetofon, zongora, gázkályha, szőnyeg, porcelán, butor, villanyborotva, stb. stb.

Electronica-Kálmán
HAIFA, Bialik-u. 17/I. Tel. 69012
TELAVIV, Allenby 94/I, ajtó: 131.
BEÉR-SÉVA: Sikon Szolél Bone, blokk Num 24.
Izrael legolcsóbb és legrégebbi cége, amely az olék árúbehozatalát intézi.
INGYEN TANACSADAS!

Irodánk
Tel-Avivban
Allenby 94/I.
okt. 1-én nyílik meg

— A Jeep nekiment két magánautónak. A haifai UNO-fasorban a Jehosua Lévi által vezetett jeep beleütközött két magánautóba, amelynek során Lévi súlyosan megsebesült. A jeep először letért az úttest baloldali részére, ahol beleütközött egy szembejövő magánautóba, majd összeütközött egy másik kocsival is. A jeep sofőre kirepült az ülésből és súlyosan megsebesült.

* Tálesz. tflin, mezusa, imakönyvek magyarul is, legolcsóbban Ungár Majseánál, a tel-avivi nagytemplomnál. - Ügyeljen a héber feliratu Ungár névre.

Az ELISMERTEN
JÓ KAVÉ BAZISA
A VALÓDI FRANCK.
Izraeli neve:

IMPORI
Franck

— Megőlte a piaci vita izgalmát. A jeruzsálemi Máchane Jehuda piacon a 75 éves Jákov Ruszof halálával végződött az a vita, amelyet egy szőke-gyümölcsöt árúsító asszonnyal folytatott. Az idős férfi annyira felizgatta magát a kofával való hosszas alkudozása és a vita során, hogy gyengeség fogta el és a piacon összeesett. Azonnal a Hádassa kórházba szállították, ahol már csak a beállott halált konstátálták az orvosok. A rendőrség nyomozást indított annak megállapítására, vajon az öregember hirtelen halála valóban a túlzott izgalom miatt következett-e be.

* Faludy: Villon. Rót Bizánc. - Idegen szavak szótára. - India művészete. — „Hadash”, Hajarkon ötvenkilenc.

Kedves ismerőseinek és barátainak kíván
כתיבה וחתימה טובה
Dr. DUSCHINSKY EDE
ÉS NEJE
Tel-Aviv, Allenby-út 44.
Telefon 57537

— Betörték az iskolába és összetépték a tanítók szakkönyveit. A Haifa melletti Tira három iskolásgyermek az ünnepi szünet beköszöntővel a jelek szerint elhatározta, hogy eltünteti a tanulmányoknak még az emléket is. A gyermekek ugyanis betörték iskolájukba, ellopták az összes szakkönyveit és jegyzeteit, s azokat darabokra tépték. A rendőrség most keresi a gyermekeket, akiket tettük elkövetése idején egy idős férfi látott.

ORTOPÉD-SPECIALISTA V Á M O S PEDIKUR
Betétek gipszintára, gumiharisnyák.
Ejjel-nappal viselhető sérvekötők. • Fuzók.
TEL-AVIV, DIZENGOFF-U. 155. • TELEFON :227284.

FIGYELEM!
Részletre — a vevő lehetőségeihez szabva — Elvezni fogja az előnyös fizetési feltételeket, ha összes szükségleteit nálunk vásárolja be. • BUTOR — bármilyen fajta az összes modellek rendelkezésre is; továbbá: MOSÓ- és VARRÓGÉPEK, KERÉKPÁR, FRIGIDITÁRE, RÁDIO, GRAMOFON. NŐL-, FÉRFI-, GYERMEKRUHAZAT és CIPŐ.
Lámpa, függöny, szőnyeg, paplan, gyermekkosci, gyermekágy és egyéb szükségleti cikkek.
Üdülés az ország bármely nyaralójában.
Uj oléknak és fiatal pároknak különleges feltételek.
TAAM CHAJIM CEGNÉL.
Igazgató: Titinschneider, Tel-Aviv, Allenby-út 27.
az udvarban.

Örömmel közöljük, hogy
CUKI
cukrászdánkat
megnyitottuk
T.-A., Slomo Hámelech
38. sz. alatt
és a legnagyobb készségi szolgáljuk ki az igen tisztelt közönséget.
Vevőinknek és barátainknak legjobb kívánságaink az új esztendőre.
שנה טובה

— Esméletlenül találtak egy 17 éves lányt Kirját Gát mellett. Kirját Gát rendőrsége erőteljes nyomozást folytat egy 17 esztendő leány elleni támadás körülményeinek a kivizsgálására. A lányt hétfőn reggel eszméletlenül állapotban Tel Gát mellett fedezték fel kiránduló fiatalok, akik kihívták a Mágén Dávid Ádom mentőautóját. A rehovoti Káplán kórházban a lány ma gához tért és elmondotta, hogy egy barátja, akivel rendszeresen együtt járt súlyosan megverte. Az orvosi vizsgálat szerint azonban fennáll a gyanú, hogy a leányt megerőszakolták és egész meséje csak ezt akarja álcázni.

Legszébb
ünnepi ajándék:
HERSTIK
Chájim Eliezer
folytatószámos cházánut
Iemezei
Minden hanglemez
üzletben kapható.
Az Izraelben 46 — magyar-számzásu — Herstik Ch. E. fiatal csodakantor hangverseny körútján meghittotta egész Amerikát és Kanadát.

— Külföldre utazott a haifai kikötő igazgatója. — Amosz Landmann, a haifai kikötő igazgatója tegnap reggel az El Al gépen Párisba utazott, hogy onnan Angliába és Olaszországba folytassa útját. Ebben a két országban Landmann Izrael nevében részt vesz majd a kikötők irányításával és üzemeltetésével foglalkozó nemzetközi konferenciákon.

— Görögországba szökött egy török politikus. Szalonikiból jelentik: Zákí Arádmán, a kivégzett Menderes miniszterelnök pártjának volt parlamenti képviselője, akit a Jázsza szigetén tartott tárgyaláson életfogytiglani kényszermunkára ítélték, tegnap Görögországba menekült. A görög rendőrség jelentése szerint Arádmán gyalog lépte át a határt ott, ahol Görögország, Bulgária és Törökország határai találkoznak. A török politikust a tráciai rendőrség tartja őrizetben.

— Behatolt az egyedül alvó szomszédok lakásába. Beér Séván, a Dáled lakónegyedben a rendőrség letartóztatott egy 38 éves férfit, akit azzal gyanúsítanak, hogy meg akarta támadni szomszédját, egy 28 éves férjes asszonyt, aki a hét végén egyedül aludt lakásában, amikor a férfi behatolt a lakásába és kísérletet tett megerőszakolására. Az asszony álmából felébredve szembeszállt a szomszédal, aki pokróccal betömte a száját, majd eltiúnt. A rendőrség néhány napon keresztül fázadozott, amíg végül sikerült megtalálni a gyanúsítottat, akit kihallgatás végett őrizetbe vették.

PENZT AZONNAL
kaphat 10—1000 fontig
aranyékszerre, Mlye Amámira és egyéb értéktárgyakra.
Lombard Tiferet, rajna.
T.-A., Rothschild Blvd. 31.
Allenby sarokház

— Kigyulladt a szövetségi bolt villamos jég-szekrénye. Az Áskelon melletti Misán faluban a telepepek ébersége akadályozta meg, hogy a helyi szövetségi boltban kitört tűz el ne harapózzon. Hétfőn este 9 óra körül az egyik falubeli észrevette, hogy a szövetségi épületének ablakából füst tör elő. Azonnal mozgósított néhány szomszédot, akikkel behatoltak a szövetségi boltba. Kiderült, hogy a villamos hűtőszekrény motorja gyulladt ki, aminek következtében az épület tetőzetének egy része elégett. A kárt ezer fontra becsülik.

* Legszebb női táskák
Évától, Tel-Aviv, Allenby-út 90 — Készítói árak.
* „Hadash” 21 éve vezet. „Hadash”-nál olvasni élvezet. — „Hadash”, Hajarkon ötvenkilenc.

„Hácláchá” hirdetési iroda
felvesz hirdetéseket az összes újságokba. Megbízható, udvariasságú szolgálat • T. A., Jeszod Hámáale-u. 8., telefon 32145. Az egyetlen a Tácháná Merkázitnál. — Kiván שנה טובה üzletfeleinek, barátainak és IZRAEL NÉPEINEK.

Husszein elutazott Párisból
Páris. (Reuter). Husszein jordán király tegnap Párisból elindult Brüsszelbe, miután befejezte egyhetes franciaországi látogatását. A király csütörtökön Londonba érkezik.
Elutazása előtti napon Husszein meglátogatta a Marcel Dassault cég repülőgépgyárat Toulouseban, miután előzőleg a vállalat bordeauxi gyárában tett látogatást. A 28 éves király egy-egy órát töltött a két gyárban, ahol Jean Curvalle, a Dassault-cég igazgatója részletes magyarázatot adott a termelésről.
Ez a két gyár állítja elő a Mystere és Mirage repülőgépeket, amelyekkel az izraeli légihaderő is fel van szerelve. Egyébként a király, aki maga is sokéves tapasztalattal rendelkező pilóta, a Sud-Aviation repülőgépgyárat is felkereste.

Rejtvenypályázatunk nyertesei:
1. Gervai: „Galambok az olajfák ágain” című könyvet az 1188 számú rejtveny megfejtői közül Schwarz Rudolf, Tel Aviv, Dizengoff 122, —
2. Abád: „Solt György története” című könyvét az 1189 sz. rejtveny megfejtői közül Fischer Lea, Kibuc Gan Snuel, —
3. Salamon Mihály: „Keresztény voltam Európában” című könyvét az 1190 számú rejtveny megfejtői közül Bán Ráchel, Beér Séva, Rech, Uzijahu Hámelech 12, — nyerték.

LAKASOK, ÜZLETEK ATALAKITÁSA, festése
Strasser Pál
Tel-Aviv, Jechezkiel 16.
Telefon 45322.
שנה טובה

Ünnepre!
Eredeti magyar **hanglemezek**
világhírű regények, szindarabok, versek, lexikonok
„HADASH” HÁJÁRKON ötvenkilenc שנה טובה

— Kölcsőnalapot létesítetek az egyetemi hallgatók részére. A pénzügyminisztérium szövívéje közölte, hogy kölcsőnalapot létesítetek az egyetemi hallgatók támogatására. Az erre vonatkozó határozatot Szápir pénzügyminiszter és a diákszövetség képviselőinek találkozásán fogadták el. A közoktatásiügyi miniszter, akivel a diákszövetség képviselői hosszabb idővel előzőt találkoztak, támogatja a javaslatot, amelynek megvalósítása érdekében megalapították a kölcsőnalapot létesítetek.

— Felavatták a Náchál központi templomát. Tegnap a Náchál egyik támaszpontján felavatták az alakulat központi templomát, amely modern formában épült. Ebből az alkalomból ünnepélyes szemlést tartottak, amelyen felszólaltak és üdvözlőket tolmácsoltak Cur tábornok vezérkari főnök, Wahrhaftig vallásügyi miniszter, Goren tábornok, katonai fő rabbi és Ajál ezredes, a Náchál parancsnoka.

Elsőrendű
női divatszabóságomat
megnyitottam Jeruzsálemben:
Jozsef Donoas-u. 4. sz. alatt, a „Mocca” eszpresszó mögött.
Gyözödjön meg
jutányos áraitól, valamint izléses munkáimról.
STEIN LASZLO.

— A kitűzött időben tartják meg a Keleti Vásárt. Píchász Szápir vezérkari főnök, kereskedelmi és iparügyi miniszter a jövő évre tervezett Keleti Vásár körül napvilágot látott elmentes hírekkel kapcsolatban közölte, hogy Namir tel-avivi polgármesterrel, a Gyáriparosok Szövetségének és a Keleti Vásár vezetőségének megbízottaival létrejött megállapodás értelmében a mintavásárt eredeti időpontjában, tehát 1964 júniusában nyitják meg. Bizottságot létesítettek, amelynek megoldást kell majd találnia a Keleti Vásár megrendezésével kapcsolatos pénzügyi problémákra.

CITOUR
UTAZÁSI IRODA
Tel-Aviv, Brenner-u. 2.
(Allenby-sarok). Tel. 67959.

RENDRÍVÜLI AJANLATAI:

- * **Magyarországi** utazások repülön és hajón; magyar vízum gyors megszerzése.
- * **Magyarországi** hozzájárulóknak repülő-, hajó- és vonatjegy küldése.

I B U S Z IZRAELI KÉPVISELETE
* Utazások a világ bármely részébe.
Beszélünk magyarul!
שנה טובה ומבורכת KIVAN KEDVES ÜZLETFELEINEK, BARÁTAINK ÉS ISMERŐSEINEK

Uj olé! Használja ki vámmmentességi jogát, a legelőnyösebben ajánlhatunk világmárkás General Electric, Westinghouse, Grundig, Telefunken, Phillips, Kenwood, Rosenthal, stb., — különféle háztartási felszerelést **GYARI ARON ALUL** Minden általunk vásárolt tárgyra vállalkunk szolgálatot és biztosítást.
Részletes felvilágosítás — vétel kötelezettség nélkül — naponta 8—4 óráig.
EF-EF IMPORT-EXPORT S. FARKAS
TEL-AVIV, Petách-Tikva-út 9. I.
Tel. 66272 (Tácháná Merkázitnál).

Uj olék! Mielőtt beszerzik vámmmentes áruikat, fridzsider — mosógép — gáz — mixer — rádió — zeneszekrény, stb. látogassanak meg, minden vétel kötelezettség nélkül. Engedményt adok a gyári árakból.
„EXPRESS” Haifa Micháel (Tábor)-u. 40. D. e. 9-1, d. u. 4-7-ig. Tel. 55301

EGY JÓ ÉV MÉRLEGE

Kétségtelen, ha osztályzatot akarunk adni, azt kell mondanunk: a Teremtés 5723-ik és a mai nappal záruló esztendeje jó év volt. És nyomban tegyük hozzá: jó volt mind politikai és biztonsági, mind társadalmi és gazdasági szempontból.

Az év legjelentősebb belpolitikai eseményét Dávid Ben-Gurion távozásában, illetve abban az örvendetes tényben látjuk, hogy ez a távozás megrázkódtatások nélkül ment végbe. Nem váltak be azok a profécikák, amelyek a 30 éves rezsim veszélyeire mutatva azt fejtették, hogy egy Ben-Gurion formátumú vezér távozásával tulajdonképpen egy egész világ tűnik el. „Vigyázzatok — mondják — mert Ben-Gurion távozását hegyomlás fog előidézni. Ehelyett a saját demokratikus rendszerünkre vonatkozó ismereteink és tapasztalataink gazdagodtak: rájöttünk ugyanis arra, hogy nincs olyan ritkatehetség, kiváló vezér, akit adott pillanatban és bizonyos feltételek mellett ne lehetne pótolni.

Ben-Gurion távozását egybeesett a moszkvai atomtilalmi egyezmény megkötésével, amelyhez Izrael és Egyiptom egyaránt csatlakozott és amelynek várható kihatásait a közelkeleti helyzet alakulására ez idő szerint még nem lehet felmérni. A moszkvai egyezmény nyomán kétség vált az a doktrína, amely azt vallja, hogy zsidó-arab összecsapás esetén — jöjjék a közelkeleti térség a Nagyvilág szerves részét képező — kicsikarható helyben a döntés. Ez a doktrína, amely a Kelet és a Nyugat közti hidegháború idején igen logikusnak tűnt, abban látja az izraeli honvédelem legfőbb célját, hogy a döntő erő Izrael kezében legyen. A döntő erő birtokában — mondja a doktrína — Izrael rosszabb esetben is győztesként kerülhet ki bármilyen összecsapásból, míg jobb esetben rákényszeríti szomszédaira a békét.

Izrael csatlakozása a moszkvai egyezményhez — a fenti doktrína revíziója mellett — részben elismerést jelent az új és megváltozott körülményeknek. Az ESKOL-kormány legfőbb feladata kitapasztalni a változott körülményekben rejlő lehetőségeket és felkészülni

a két nagyhatalommal való megbeszélésre, melynek tengelyében a Közelkelet bizonyult kérdés-komplexuma fog állani.

A külföldi sajtó közben arról beszél, hogy ESKOL és közeli munkatársainak nyilatkozatai nyomán friss légáramlat észlelhető. Ilyen volt ESKOLnak az a nyilatkozata, hogy hajlandó Nasz szerrel bárhol és bármelyik pillanatban találkozni; ilyen volt az Izrael és a Szovjetunió viszonyára vonatkozó nyilatkozat, amelynek során kijelentette, hogy Izrael nem fog csatlakozni egyetlen, a Szovjetunió ellen irányuló szövetséghez sem; s nem utolsósorban ilyen volt az a nyilatkozat, melyben a miniszterelnök az állami feladatok fontosságát sorrendjébe állította meg és amelynek során a gazdasági stabilizációt a honvédelem elé helyezte.

Az 5723-as év mérlegét abban a reményben állítjuk össze, hogy a moszkvai egyezmény, amely a nagyhatalmak közötti megértésnek, közeledésnek és békének a nyitánya, önkéntelenül is maga után fogja vonni a Közelkelet pacifikálását és véget fog vetni annak az ostromnak, amelyet az arab államok immár tizenöt éve folytatnak ellenünk.

Miközben a biztonsági helyzet alapvető változását és várható javulását illetően összefüggésekre vagyunk utalva (hiszen ennek cfo-lataként a napi hírek az északi határunkon uralkodó állandó feszültségről szólnak) — az ország gazdasági prosperitása mindenki számára nyilvánvaló.

De menjünk csak sorjában: kezdjük az alijjával. Az elmúlt 12 hónapban több olé érkezett, mint az elmúlt évtized bármelyik hasonló periódusában, és ezek elhelyezése mégsem okozott problémát. A magyarázat logikus: a piac munkáskezekre éhes. Ma már ott tartunk, hogy a nyugateurópai országokhoz hasonlóan mi is kénytelenek vagyunk külföldi munkásokat verbuválni. A hafi hajógyár igazgatósága például csak a napokban határozta el, hogy Törökországból és Görögországból hozat munkásokat, mert megrendeléseinek idejében csak így tud eleget tenni.

Irta: Schön Dezső

S nem különleges szakmunkásokról, hanem hegesztőkről, lakatosokról és vasesztergályosokról van szó. Az egyre nyomasztóbb munkáshiánnyal magyarázható a kormány az a terve is, amely a negevi beduinok urbanizálását tűzte ki céljává. Rámle, Ludd és Áskelon környékén már épülnek azok a sikun-lakások, amelyekben kísérletképpen ennek az ósnomád törzseknek első úttörőit fogják elhelyezni.

A gazdasági fellendülés legfőbb titka, hogy Izrael a nyugati világ szerves része, ezért az általános prosperitást hullámok, noha valamelyes késéssel, de ide is átcsapnak. Fontos körülmény továbbá, hogy az izraeli gyáripár, amelyet a tíz éves sülümim-terv keretében, a legmodernebb gépparkkal felszerelve új alapokra fektettek, immár zavartalanul termel és a sok százmillió dolláros befektetések gyümölcsözőnek. Nem is beszélve arról, hogy jelenleg mintegy 200 ezer izraeli család élvez német nyugdíjat és ezek a pénzek állandó keresleti nyomást gyakorolnak a piacra.

A prosperitás néhány ismertetőjele: a magánépítkezés lázas üteme, a járművek szaporodása, 100 ezer izraeli polgár évenkénti külföldi utazása, nagyfokú érdeklődés olyan cikkek és szolgáltatások iránt, amelyek nemrég luxusszámba mentek, mint például légszabályozó készülék, triszol, lakástervező igénybevétele, kozmetika, külföldi művészek fellépése, drága vendéglők és üdülők látogatása stb. Szólni kell arról is, hogy az izraeli lakodalmak és bármicvák kezdik megközelíteni az amerikai nivót.

A gazdasági fellendülés lelkiismereti konfliktust idézett elő a kibuc mozgalomban és a szövetkezeti falvakban, amelyek egyre több bér munkást kénytelenek alkalmazni. Tudott dolog, hogy a gyáripár az érdekeit kibucok jövedelmének mintegy ötven százalékát teszi ki, ezt pedig csak bér munkával, illetve szocialista fogalmak szerint, kizsákmányolás útján képesek elérni. Szakértő körökben forradalmi újításokról, a mezőgazdaság és a gyáripár harmónikus egybeolvadásáról beszélnek. Ezek szerint ezen a téren Izrael lesz a követendő példa az egész világ számára.

A Gondviselés különös kegye, hogy az izraeli munkaadók első sorában látjuk a Hsztadrutot, a kooperatívokat, a nemzeti vállalatokat és a kibucokat. Az ómagatartásuk és a munkásosztályhoz való viszonyuk determinálja az izraeli bérpolitikát. Ezeknek a tényezőknél közzönhető, hogy a munkás és a munkaadó megtalálja a közös nyelvet és az 5723-as év bércarcok, gazdasági megrázkódtatá-

sok és jelentős sztrájkok nélkül zárult.

Ugy tűnik, nem vétjük el a fontossági sorrendet, ha közvetlenül a honvédelem és a közzgazdaság mögé helyezzük a vallási kérdést, amelynek precízebb megfogalmazása így hangzik: az állam és a vallás viszonya Izraelben.

Ez a kérdés, amely az emlekezetes „Ki a zsidó?” című polémia idején kormányválságot robbantott ki és a Joszele-ügy bizonyos fázisaiban vallásháborúval fenyegetett, az elmúlt év első felében engedett valamennyire vehemenciájából. Főleg a szombati közlekedésekkel, a missziók működésével és a boncolásokkal kapcsolatban hangzottak el a panaszok. Az utóbbi hónapokban két új front kialakulásának vagyunk a tanúi: az egyik csata a Sálom hajó konyhája, míg a másik Chájim Kohén főbíró nyilatkozata körül zajlik. (Külön fejezetet képez a missziók ellen intézett utóbbi támadás, amely világérszerte felháborodást keltett és amelyet a szervezett vallásos tábor zöme szintén elítél.)

Mit követel a hagyományhű zsidóság? Mihez köti a szervezett tábor (vagy annak egy része) a kormánykoalícióban való részvételét? A minimumot az alábbi négy pontban foglalhatjuk össze:

1. A zsidó nemzet sajátos voltának („jichudd sel há-umá”) elismerése, ami egyben a háláchikus házassági és válási törvények („chukéj isur”) kizárólagos érvényét jelenti Izraelben.

2. A szombat nyilvános megőrzése az állam területén.

3. Kóser hús biztosítása a lakosságnak, valamint a kóserági törvények respektálása a hadseregben és az állami intézményekben, s végül

4. A különböző árnyalatú vallásos nevelési hálózat autonómiájának fenntartása, valamint lehetősége annak, hogy ez a hálózat fejlődjék és bővítse ki kereteit. A Sálom hajó nemzeti terület, ez az oka annak, hogy a vallásos zsidóság a status quo megsértését látja a CIM határozatában, amely a kóser konyha mellett egy tréf konyha felállítását írja elő. Ha az izraeli zászlós-hajónál az üzleti érdeket a nemzeti szempontok felé helyezik, miért ne követné a CIM példáját a többi nemzeti vállalatok és intézmények is? Ma a tengeren tréflizik el a nemzet konyháját, holnap a szárazföldön és a levegőben. A lejtőn nincs megállás.

Chájim Kohén főbíró nyilatkozata nagyobb felháborodást és mélyebb elkeseredést váltott ki, mint a CIM határozata. Az ok is kézenfekvő: akadt egy zsidó, még

Alapjában véve azt a kérdést, hogy kell-e ápolni a Németországgal való kapcsolatokat, az ország népe már rég eldöntötte. A sülümim-egyezmény, majd később a fegyverszállítási ügylet után választások voltak Izraelben és a vita tengelyében ezek a kérdések állottak. A nép döntött és ezt a vonalat jóváhagyta. A kapcsolatok válfaját és kereteit illetően pedig csak egy szempont létezik: Izrael állam érdeke. Mindaz, ami Izraelnek jó, a Németországgal való kapcsolatokat szempontjából is kifogástalan.

Igy, leegyszerűsítve, az egész kérdés-komplexum ésszerűnek tűnik. És mégis... A baj akkor kezdődik, amikor a zsidó ember a szívére hallgat: mert erre a meghasonlott zsidó szívre az összes logikai érvek hatástalanok.

Franz Josef Strauss volt nyugatnémet hadügyminiszter ez év májusában Izraelben tett látogatása alkalomával ezeken a hasáboakon a következőket írta:

„Dehogy is felejtünk, de hogy is áruljuk el mártírjaink emlékeit. Csak arról van szó, hogy megalkusunk.

A megalkuvásból kifolyólag délelőtt (eszünkre hallgatva) egyenruhát varrunk az újjáéledt nyugatnémet hadseregnek, délután pedig (most már szívünkre hallgatva) zokogva kiserjük a temetőbe a treblínkai mártírok hamvait. Dél-előtt (eszünkre hallgatva) újabb beadvánnyal fordulunk a német kárterítési hatóságokhoz, délután pedig (újól szívünkre hallgatva) ázkárára megyünk. Este olthatatlan haraggal és keserőséggel vészkorszak irodalmat olvasunk, emlékkönyveket és márványtáblákat tervezünk, reggel pedig aggodva olvassuk a Kőzöpiacról szóló híreket és abban reménykedünk, hogy a németek a végén mégis áttörnek nekünk a frontot. És ami a legfontosabb: a fegyverkezési versenyben, amely élet-halál kérdés számunkra, nem fogunk alulmaradni, mert hiszen Németország...”

Két éven át, a jeruzsálemi per előkészítése és tárgyalása idején, tekintetünk a multra terelődött, viszont a per után ismét az Izrael és Németország közötti viszony kérdése került előtérbe. A lapok hasábjain és a pártközi szimpozionokon feltették a kérdés közötti viszony alakulásának.

A mérleg elkészítésénél megkülönböztetett figyelmet kell szentelnünk egy más, szenvedélyesen vitatott nemzeti problémának, — az Izrael és Németország közötti viszony alakulásának.

A kérdésre a közeli napok fejleményei fogják megadni a választ.

A mérleg elkészítésénél megkülönböztetett figyelmet kell szentelnünk egy más, szenvedélyesen vitatott nemzeti problémának, — az Izrael és Németország közötti viszony alakulásának.

Kívánunk

VIRAGZÓ, EREDMÉNYES ÉVET összes barátainknak és üzleti összeköttetéseinknek

Autobranche — P. Reitmann Mindenfajta autó vétele, eladása, közvetítése

Tel-Aviv, Derech Haifa, Arlozorov sarok

Tel. 41264

szerecsés, boldog újévet

FRIEDMANN MAJSE a „Merkáz Háaváz” cég igazgatója és CSALÁDJA

szent és eredményes, boldog újévet kíván

JÓBARÁTAINAK, VENDÉGEINK

Berényi Laci BEÉR-SÉVA BBT HAAM-vendéglős

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

szerecsés, boldog újévet

FRIEDMANN MAJSE a „Merkáz Háaváz” cég igazgatója és CSALÁDJA

szent és eredményes, boldog újévet kíván

JÓBARÁTAINAK, VENDÉGEINK

Berényi Laci BEÉR-SÉVA BBT HAAM-vendéglős

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Dr. Erdős Sándor és családja

Egy jó év mérlege

(A 3-ik oldali cikk vége.)
 dést: Kell-e ápolnunk a Németországgal való kapcsolatokat? Milyen természeti kapcsolatok engedhetők meg és mi lehet azok hatása? Van-e ezen a téren ellentmondás az erkölcsi és a politikai szempontok között?
 Az elmúlt évben a szovjet hűllamai főleg azokban a napokban csaptak magasra, amikor Franz Josef Strauss Izraelbe látogatott, majd amikor kiderült, hogy német tudósok állnak Nasser szolgálatában és Izrael ellen irányuló pusztító fegyvereket gyártanak.
 Háborognak a lelkek, majd rövidebb-hosszabb időre megnyugszanak. Amíg a mi generációnk él, mindig lesz ok a háborúra. Gyakran pironkodunk önmagunk előtt, de érezzük, tudjuk, — nincs más út. A németekkel való kiengesztelés és barátkozás feltartozhatatlanul megy tovább.
 Ugyanakkor azzal is tisztában vagyunk, hogy ezt a legnagyobb áldozatot állami létünk és gyarapodásunk, biztonságunk és jövőnk érdekében hozzuk.

*

A törzsi probléma, amely az ásdodi és beér-sévi választásokkal új politikai frontot nyitott, nem tegnap született meg. 1957-ben, a nagy európai alijá idején, az afrikai és ázsiai olék szöszölő arról panaszkodtak, hogy a sikun-elosztás körül érte őket diszkrimináció. „Mi már hét éve sanyolódunk a máábárákban — olvassuk egy képviselőjük akkori nyilatkozatában — a koszbán, a piszokban. Igy „fogadtak” bennünket. Ugyanakkor végig kellett néznünk, hogy az áskénáz olék a hajórol egyenesen az új, tiszta sikunokba mentek”.

A máábará képviselők tudták, hogy nem a sikun a probléma, illetve, ha meglesz a sikun — a problémának új neve lesz.

Ma nincs máábará és munkanélküliség, csak társadalmi és kulturális színvonal-különbség (héberül „pár”), viszont ezt nem lehet máról holnapra eltüntetni.

A színvonal-különbség mögött meglehetősen hosszú történet áll. Mintegy ezer éve annak, hogy az áskénáz zsidóság különvált és azóta az önállóság útján fokozatos fejlődést mutat. Az ezeréves történelem legjellemzőbb vonása a betűhöz való görösös ragaszkodás. Az áskénáz zsidóság már ezer évvel ezelőt bevezetete a kötelező oktatást és hitközségei a legnagyobb áldozatok árán tartották fenn a chédereket és a jesisvákat. Kivétel nélkül minden gyermeknek lehetővé tették, hogy tanuljon. Ebben az ezeréves történelemben az a jelszó, hogy „v'lamud Torá k'neged kulám” (a Tóra művelése mindenek fölött áll) nem volt üres frázis, hanem a mindennapi életben gyökerező realitás.

Elijáhu Szászón, aki szefárd alapon a postaiügyi tárcát tölti be, egy utóbbi cikkében (Mááriv, szeptember 12) az afrikai és ázsiai származású zsidókra célozva arról biztosít bennünket, hogy „Rámbám, Jehuda Halévi, Száádjá Gáon és Rabbi Chájim Vital lezármasozottai semmibe sem maradnak el a többi törzsek mögött: sem felfogó képességben és szellemi nemeságban, sem a nép iránti hűségben és az óshaza iránti szeretetben. Csúpán el kell távolítani azokat az akadályokat, amelyek keserves galut-útjukon felgyűltek és megfosztották őket a kultúra és a nevelés létkörétől”.

Elijáhu Szászón diagnózist senki sem vitatja. Va-

lóban abszurd helyzet, hogy az áskénáz rétegből kerülnek ki az egyetemi tanárok és tábornokok, sebészek és bírák, múzeumigazgatók és pilóták, petróleum szakértők és hajókapitányok. De hogyan változtathatunk ezen a helyzeten? Hogyan görditünk el évszázados akadályokat? Hogyan nevelünk át egy népet?

Felelős ember nem gondolhat arra, hogy a fenti és hasonló kinevezéseknél csak a származás legyen a döntő, mert ez felszakítaná a levantinizmus zsilipjeit és megásná a sirtját a modern, nyugati értelemben vett progresszív zsidó államnak.

Közbevetőleg: sablon-állítások betöltésénél évek óta amugyis a szefárdok vannak előnyben. Az állami hivatalok és a közintézmények egyenlő esélyű jelöltek közül a szefárdot választják ki „abban az esetben is, ha arra a bizonyos állásra, mondjuk, öt áskénáz és csak egy szefárd pályázó akad.

Ben-Gurion, aki az afrikai és ázsiai olék kiművelésében látja az állam egyik legfőbb feladatát, természetesen az iskolára gondol. Ennek megfelelően a nevelésiügyi minisztérium évek óta igyekszik az afrikai és ázsiai származású olék-gyermekkel megkedveltetni a tanulást.

Ennek megfelelően a nevelésiügyi minisztérium évek óta igyekszik az afrikai és ázsiai származású olék-gyermekkel megkedveltetni a tanulást. Ennek megfelelően a nevelésiügyi minisztérium évek óta igyekszik az afrikai és ázsiai származású olék-gyermekkel megkedveltetni a tanulást.

„Mert, ha megkivánják — és joggal megkivánják — az afrikai és ázsiai származású zsidóit, hogy szükség esetén, fegyverrel a kezében védje meg a hazát és áldozza fel életét, ott a helye az állam és az intézmények magasrangú tisztviselői között is. Az állam

„Mert, ha megkivánják — és joggal megkivánják — az afrikai és ázsiai származású zsidóit, hogy szükség esetén, fegyverrel a kezében védje meg a hazát és áldozza fel életét, ott a helye az állam és az intézmények magasrangú tisztviselői között is. Az állam

Elijáhu Szászón, aki szefárd alapon a postaiügyi tárcát tölti be, egy utóbbi cikkében (Mááriv, szeptember 12) az afrikai és ázsiai származású zsidókra célozva arról biztosít bennünket, hogy „Rámbám, Jehuda Halévi, Száádjá Gáon és Rabbi Chájim Vital lezármasozottai semmibe sem maradnak el a többi törzsek mögött: sem felfogó képességben és szellemi nemeságban, sem a nép iránti hűségben és az óshaza iránti szeretetben. Csúpán el kell távolítani azokat az akadályokat, amelyek keserves galut-útjukon felgyűltek és megfosztották őket a kultúra és a nevelés létkörétől”.

Elijáhu Szászón diagnózist senki sem vitatja. Va-

nemcsak azok bírtoka, akik létrehozták azt, hanem az egész zsidó népé”.

Ben-Gurion iskola-politikája és Szászón impériumváltásra vonatkozó követelése mellett dr. Elimelech Rimált, a liberálisok ideológusa választási reformot ajánl. Dr. Rimált szerint a jelenlegi törzsi feszültségnek egyetlen levezetője van: a kerületi választási rendszer. Fontos, hogy a választó személy szerint ismerje a képviselőjét, tudja, kit ruházott fel bizalmával, vélt vagy tényleges sérelem esetén kihez kell fordulnia és fontos, hogy a képviselő ismerje a választóját, annak életkörülményeit és kisebb-nagyobb problémáit.

A törzsi probléma megoldása nyilvánvaló a szintézisben rejlik. Az egyik oldalon több szefárd gyermek a közep- és főiskolákban, több szaktudás, több intelligencia; a másik oldalon több kulcspozíció a szefárdok kezében, több képviselő, több „tényleges állami felelősség”.

Hogy milyen arányban fognak egyes komponensek hozzájárulni a feszültség enyhüléséhez — csak a jövő fogja megmondani.

*

A fenti összefoglaló csak Izraelre vonatkozik. Ebből a szempontból állapítottuk meg a bevezetőben, hogy a teremtés 5723-ik esztendeje jó év volt.

Sajnos, a zsidó nép világhelyzetét illetően a mérleg már kevésbé pozitív. A latinamerikai országok jórésében, valamint Délafrikában a zsidóság helyzete leromlott. A Szovjetunióból hiób-hírek érkeznek. Nyugat-Európa maradék zsidósága küzd az asszimilációs áramlat ellen, amely teljes elmerüléssel fenyegeti. Ki tudja, meddig bírja tartani magát.

Igy köszönt ránk az új év.

A galut még mindig nem ért véget, a Messiás még mindig várat magára. A világ vajadásának napján szorongó szívvel, aggodalmak és remények között vergődve lépünk át a tempalom küszöbét és esedeklünk a Teremtőhöz.

Uv'chén tén kavod, Adonáj, Vámechá, adj oh, tiszteletet, örökkévaló, népednek... Mert ebben a presztizsért folyó küzdelemben kell, — nagyon-nagyon kell — a tisztelet és a megbecsülés a népnek és az országnak.

Vtikává tová, és adj jó reményt, csillogtasd meg előttünk a béke reményét, mert nagyon áhítozzuk. V'chávtenú böszéfer háchájim. Irj be minket az Élet könyvébe, mert noha tudjuk, hogy „fannyadt fü, hervadt virág” az ember, feltétlenül ragaszkodunk az élthez. Avimú, Malkénú, Atjánk, Királyunk, hallgass meg bennünket és ha tényleg nincsnek érdemeink, gyakorolj velünk kegyelmet. Amen.

Bélyeggyűjtők figyelmébe!

MARCO MARTIN bélyegkereskedő új címe: TEL-AVIV, ALLENBY 32. (Mugrábi moziival szemben)
 Nagy választék izraeli és idegen bélyegekből. Veszek bélyeggyűjteményeket a legmagasabb áron.

נה טובה

A TIZEDIK

Ros-hásánai történet

Irta: Gács Teri

Ragyogó, későszepemberi nap volt. Mintha a természet minden végső erejét, minden megmaradt szépségét összegyűjtötte volna, hogy a téli alvás előtt még egyszer elárassza a világot ragyogásával.

A nap enyhén meleg sugarai, mint cseppfolyós arany áradtak széjjel a fák már gyengén sárguló levelein, az utakon, a már lakadó gyepen, az imitt-amott még tarkálló őszi virágokon és játékosan csillogtak a kicsiny, frissen meszelt falusi, zsidó imaház nyitott ajtó- és ablaküvegein.

Kívül minden csupa öröm, belül a kis imaházban szomorúság. Valamikor, a nagy pusztulás előtt, ez a kis imaház zsúfolásig tele volt, most, tíz évvel a nagy vesztés után csak tíz ember volt benne, azokat is nehezen hozták össze, a környező falvak szórványából, hogy teljes minjával tudják megünnepelni a szent napokat.

Ros-hásáná első napja volt. A nyitott ajton ablakon kiáradt a zsongó, züm-mögő, egyenlőtlen hangzavar, az ajtófesságra merült tíz ember alázatós, esedklő imája. Majd megszólalt a sófár hangja, gyengén, reszeltően verődve vissza a falakról. Nyolcvan éves ember fujta a riasztó, emlékeztető hangokat, de annak a tíz embernek hatalmas, zugó, lelket megrázó volt a magányos, szentéletű öreg rabbi sófárfuvása.

Az utolsó, erőlködő, hosszán elnyújtott „teruo” is elhangzott és a sófárfúvó öreg ember meggingott, rozs-szul lett. Elkapták, megakadályozták, hogy össze ne essék, de annyira erőltlen volt, haza kellett öt vezetni. Csak kilencen maradtak a gyülekezésben. Fájdalmas érzés volt tízes létszám nélkül folytatni az ünnepi szöveget.

Mialatt csüggeden tanácskoztak, mit is tegyenek, várjanak-e az imával, míg az öreg rabbi jobbar lesz, egyikük észrevette, hogy egy különös alak áll az imaház egyik sarkában. Szedett vedett ruházata, 15-16 évesnek látszó paraszt suhanc volt, aki bábész szemekkel nézte a frigszekeznét, az előimádkozó asztalt, az öröklámpát és a csodálkozásnak különö vegyüléke tükröződött az arcán.

A falu egyik lakója ráismert. Hiszen ez a fiatal, új bojtárlegény, akit a falutanács tegnap szegődtetett be, hogy legyen, aki kihajtsa a lábas jószágot minden nap a legelőre. De a nyáj bizony már messzeiért, a megszokott uton, messziről hallatszott a kolomp hangja, míg az örzőjük a sófár hangját hallva, befordult az imaház ajtaján.

Az öreg fehérszakállas ember, a nyitott láttal a fején, odament a fiuhoz:

— Mit keresel itt, fiam? Ez egy zsidó imaház. Mi dolgoz itt?

A fiu nem felelt. Mintha nem is hozzá szóltak volna, mintha nem is hallotta vol-

na a kérdést. Arcának bá-mész kifejezését töprengő vonás váltotta fel, mint aki valami után kutat az emlékezetében.

Ügyetlen ujjakkal bökött az öreg fehér szakállá felé és mintegy álomban mondta:

— Az én nagyapámnak is ilyen hosszú, fehér szakállá volt és éppen ilyen nagy kendőt borított a fejére, amikor imádkozott.

Az a néhány ember, aki az imaházban volt, akkor már ott állt a fiú körül és felfigyeltek a fiú szavaira.

— Ki volt a te nagyapád? — kérdezték tőle.

A fiu enyhén vállat vont.

— Hogy hívták a nagyapádat? Mondd meg.

— Nem tudom.

— És téged hogy hívnak?

— Jőzsi.

— Milyen Jőzsi? Mi a más neved?

— Csak egy... Jőzsi...

Próbáld gondolkozni, fiam. Talán vissza tudsz emlékezni, vagy apádra, anyádra?

— Nem. Nem tudom.

Csak egy hosszú vonatra emlékszem, amelyiknek nem volt ablaka és ott álltunk sokan... mind ott álltunk batyukkal és sirtunk és a nagyapám, akinek éppen ilyen fehér szakállá volt és ilyen nagykendő a fején, amikor imádkozott, azt mondta nekünk, nekem meg a testvéremnek.

Ti kicsinyek vagytok, át tudtok bujni itt a kerekék között a vonat tulsó oldalára. Másszatok át és fekiud-jetek bele az árokba. Meg ne mozduljatok, míg a vonat el nem ment, azután bujjatok el az erdőben, majd az Isten megsegít.

Azután nem tudom, mi lett, mire az árokban felébredtünk, a vonat már nem volt ott. De én az erdőben sirtam, éhes voltam és akkor a testvérem azt mondta, hogy váriak, ne mozduljál el a helyemről, ő elmegy epert keresni. Sokáig nem jött vissza és én elfutottam megkeresni, de nem találtam. Egy nagy fekete emberrel találkoztam fekető volt a szentől, az felvitt engem a hegyre, egy kunyhóba. Neki kellett segíteni. Szénégető volt. Ott élttem vele sokáig. De most megszöktem tőle. Nem akarok szénégető lenni. Nem akarok többet az erdőbe járni rák lónni.

— Miért jöttél ide be, fiam?

A fiu rámutatott a sófárra:

— Amikor meghallottam azt a... azt a... hogy is hívják...

— Sófár. — próbált az emlékezetén segíteni az egyik.

A fiu arcán láng futott át. Valami vad öröm. Mintha megtalált volna valamit, amit hasztalan keresett.

Sűrű köd szakadt le az agyáról, amely elfedte gyermekora emlékeit.

Az asszony egy kicsit kelletlen és nagyon csodálkozó arcot vágott.

Szerda, október 2., GIVATAJIM, „Noga”

Csütörtök, október 3., HERZLIA, „Tiferet”

Szombat, október 5., TEL-AVIV, ZOA-ház

Péntek, október 11., NAHARIA, „Hod”

Szombat, október 12., HAIFA, „Tamar”

„KADIMA” JIDDIS SZINHAZ
 NEVETÉS — DAL — TÁNC
 Először Izraelben
RITA REISCH
 a fiatal hollywoodi színésznő
A komédiásnő
 c. világhírű operettben
 2 felvonás, előjáték
 * Rendező: J. BEN NATAN
 * Zene: MARCEL KREISLER
 A legjobb együttes: Jakov Alperin, Goldreich-Sawich, Goldschmidt, Bella Marmor, Bianka Kreisler, Wechsler, H. Wildhorn, Mia Jurman, Max Morrison, Arje Berta Kaplan

— Sófár... sófár... sófár... ismételte számtalanszor — a nagyapám fujta. Nagyapám a nyakamba akasztott valamit akkor... akkor... amikor az a dol-log a vonattal történt és azt mondta, hogy soha senkinek meg ne mutassam, csak ha egyszer meghalok, hogy megint megfújják a sófárt, akkor vegyem elő, akkor megmutathatom.

A kebléből egy zsinoron függő, alig három centiméter hosszú, elsárgult kis pergamentekercset húzott elő, melyre sűrű, héberbetűs szöveg volt írva.

— Egy káméa — sutgoták az öregek — egy régi káméa, egy nagy, szentéletű rabbi írhatta valamikor.

Tudták, most már biztosan tudták, hogy egy gemmenekült, de elkallódott, tudatlanságban felölt zsidó gyermekkel állnak szemben. Egyikük reszkető kezekkel felsodorta a kis pergamentekercset és ime a belsejéből kihullott egy kis papírszelet. Világos, apró betűkkel volt ráírva:

1944

Joszeft ben Mose és Szará Silber 5 éves.

Megrendülten álltak a megoldott rejtély előtt. Különösen az egyik öregen vett erőt az izgalom.

— Mondd, fiam, kérdezte sürgetve — vissza tudsz emlékezni, hogy hívták a testvéredet.

— Mariska — mondta a fiu habozva.

— Nem hívták talán Mirjámnak?

— Néha úgy is hívták.

— Kifürkészhetetlenek az Isten utjai, sutgotta az öreg. Ő az én menyem. Az ő nyakán is volt egy ilyen káméa. Mirjámn bāt Mose és Szará Silber, 8 éves, az volt beleírva. Az erdőben találtunk rá, mi is ott bujdos-tunk, de rántkálták, el-áruktak és elvittek bennünket. Bujtattuk a kis Mirjámot, nehogy a többi szerencsétlen gyermek sorsára jusson. Ő a fiam felesége, de ők már Izraelben vannak

A nőlelte a fiu nyakát, aki sirva fakadt, hiszen nem emlékezett már, hogy valaha ilyen gyengédségben lett volna része és egyre azt sutgotta:

— Silber... Silber... igen én vagyok az... a Silber Jőzsi.

Az öreg — akit Simonnak szólított a többi — kivetete a fiut kézenfogva az udvarra. Hátul az udvarban volt az egyetlen templomalkalmazott lakása. Az udvarban ácsorgó kis lánynak azt mondta:

— Menj, fiam, hívd ki az édesanyvát a templomból.

A gyermek elszaladt és egy perc múlva visszatért a csodálkozó édesanyjával.

— Szára lelkem — mondta az öreg. — Itt van ez a fiu. Adjál neki mosdóvizet, szappant, törülközőt, hadd tisztálkodjék meg, aztán keress össze neki az urad holmijából inget és minden mást, ami kell, ugy jőjjen vissza az imaházba.

Az asszony egy kicsit kelletlen és nagyon csodálkozó arcot vágott.

— Csak tedd meg, Szára lelkem, úgy, ahogy mondtam. Nyugobb jót cselekszel evvel, mintha azalatt a melledet verve folyton imádkoznál.

— De hát, Simon bácsi, ki ez a fiú?

— Ez a fiu, lelkem? Ez a tizedik! Zsidó fiu. Nem ismeri a betűt, nem tud imádkozni, bár micvá sem volt pedig már tizenhat éves, de azért ő a tizedik, akit a Teremtő, dicsértesség a neve, küldött nekünk ezen a mai szent napon.

Uj lakás, uj bútor az uj esztendőben

Milyen irányban fejlődik a hazai lakáskultura?

Néhány héttel ezelőtt irunk e hasábkon arról a lakótelep-gyűrűről, amelyet most építenek Tel-Aviv körül, alapvetően megváltoztatván az új negyedek lakóinak városi életformáját. Ezuttal arról a kölcsönha-

tásról írunk, amely az új negyedek gombamódra való szaporodása és lakáskulturánk között érvényesül.

Bevándorlási országok lakáskulturájának legfontosabb jellemzője, hogy emberek magukkal hozzák

régi otthonukból meggyökeresedett ízlésüket — de nem hozzák rendszerint magukkal azokat az anyagi eszközöket, amelyek segítségével a régi otthon mását — vagy akár csak megközelítő mását — fel tudnák építeni.

Felemás a megoldás. A régi ízlés megalkuszik az új, szerény otthon kereteivel, szárnyakat kap a fantázia, s a kis lakás olyan berendezést kap, amely azért egy-egy meghitt sarok hangulatával, itt egy vonallal, ott egy ötlettel kielégíti a kompromisszumra kényszerült házigazdát.

A térrel való célszerű gazdálkodás, — nem egyszer büvészkedés — volt az elmúlt évtizedekben hazai lakáskulturánk központi témája. Butortervezők, díszletezők, s a lakáskultura kialakításának minden tényezője kénytelen — kellelten négyzetcentiméterekben kalkulált.

A változás most ezen a vonalon következett be, s igen érdekes módon érezteti hatását nemcsak az új, most épülő negyedek tágasabb lakásaiban, de az egész hazai butoriparban, s lakáskulturában. Ne mondja az olvasó, hogy „cionot” hirdetünk egy lakáskulturáról szóló cikkben, de lehetetlen nem felfedezni egy tipikusan izraeli jelenség tükröződését. Mert miről van szó? Néhányezer lakást építenek, s ez feszítőerőt jelent ugyszólván minden izraeli lakás belső berendezése szempontjából.

Aki csak teheti, komplikált hitelműveletet utján fejest ugrik, s tágasabbra igyekszik kicserélni a lakását, aki pedig elhalasztja pár évvel a költözködést, az butorcserét hajt végre, s felfrissíti, megszépíti az otthon képét. Más szóval az történik, hogy az új negyedek építése végső fokon nem csak tel-avivi kérdés, mert hiszen országos arányokban frissíti fel egész ipar- és üzletágnak vérkeringését.

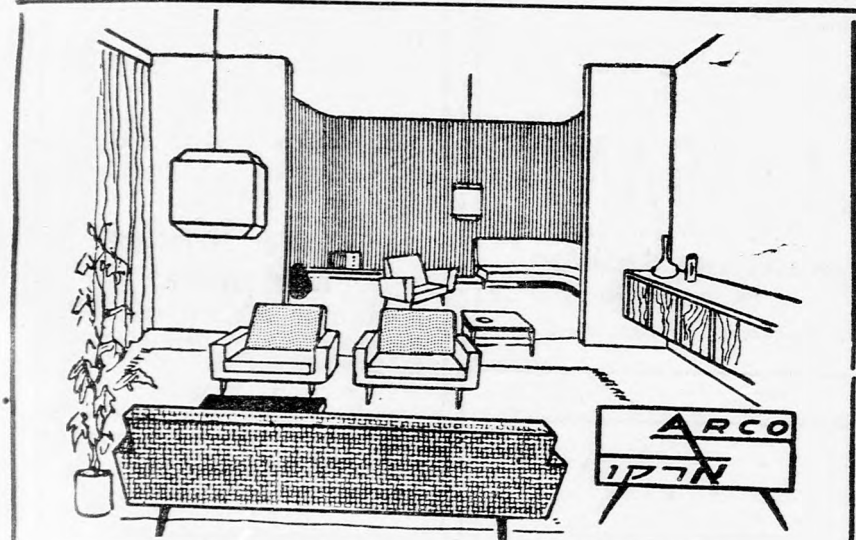
Az elmúlt napokban számos tényezővel, évtizedes tapasztalatokkal rendelkező szakemberekkel beszélgettünk erről a problémáról: Ime, egy jellegzetes példa:

A butorszövetek terén a sötét árnylat vette át a vezető szót, megtörvén az élénk, vidám színek sok éves egyeduralmát. A magyarázat egyszerű. Az új lakónegyedekben olyan lakások épülnek, ahol hatalmas ablakokon ömlik be a fény. Érthető hát, hogy felvirradt a sötét tónusoknak a butorszövet-ízlésben. Divat lett.

De miért engedelmesséedik ennek a divatnak az a házigazda, aki nem cserélheti ki lakása ablakait nagyobbra, csupán a butort, vagy esetleg csak a régi butor áthúzásával teszi meg az első lépést a lakás ábrázatának megváltoztatása irányába. Miért? Mert a divat-irányzatok nem mindig logikusak. Ez a hátrányuk. De nem is tartanak sokáig. Ez viszont az előnyük.

S hogy az olvasó ne vegye szavainkat ünnepnaptásnak, okvetetlenkedésnek, okoskodásnak, — gyorsan pontot teszünk a mondat végére.

Csak egy pillanat türellem, amíg kellemes újvet, sok boldogságot kívánunk a család minden tagjának az új, vagy a régi lakásban, — tekintet nélkül az ablakok méretére vagy a butorszövet sötét tónusára...

ARCO BUTOR

ROSENBERG és EICHLER

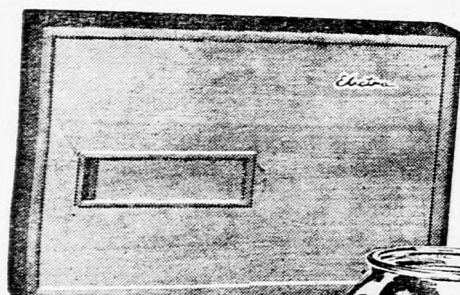
TEL-AVIV, BEN JEHUDA 43. • TELEFON: 222136.
KIVÁN I. T. VEVOINEK, ROKONAINAK ÉS BARÁTAINAK

שנה טובה ומבורכה

Bútorvásárlók figyelmébe!

Saját üzembemben készült, legújabb modelű bútorok készen és rendelésre lakásának méretei szerint. Vállalok beépített szekrény készítést, olcsó áron, kedvező fizetési feltételekkel.

EFRATI, TEL-AVIV, Dizengoff 158.

THE AIRCONDITIONER FOR QUIET AND COOL COMFORT

BUY THE BEST-BUY

ELECTRA

A zajtalan, hűvös léghűtő-készülék. Vegye a legjobbat — vegyen Electrát

VEGYEN BUTORT

SAROKREKAMIEK, SZALONREKAMIEK, FOTELEK olcsón, könnyű feltételekkel. Saját gyártmány. MARKOVICS-GRÜNFELD, TEL-AVIV HAJARKON-UTCA 52., ALLENBY-UT SAROK

BOLDG UJEVET KIVÁN ÖSSZES ISMERŐSEINEK

ADLER ALFRÉD

TEL-AVIV, KPAR GLADI-U. 35.
A LEGUJABB KIVITELEZÉSÜ PLASZTIK SZÉKEK, MÉRSEKELT ÁRAKON.

»SRAGA«

ÉKSZER-ÜZLET és MŰHELY

Tel-Aviv, Dizengoff u. 108

ezúton kíván שנה טובה

KOL-ÉT

IRÓSZERÜZLET
TEL-AVIV, ÁCHAD HÁAM-U. 26.

TELEFON: 63353

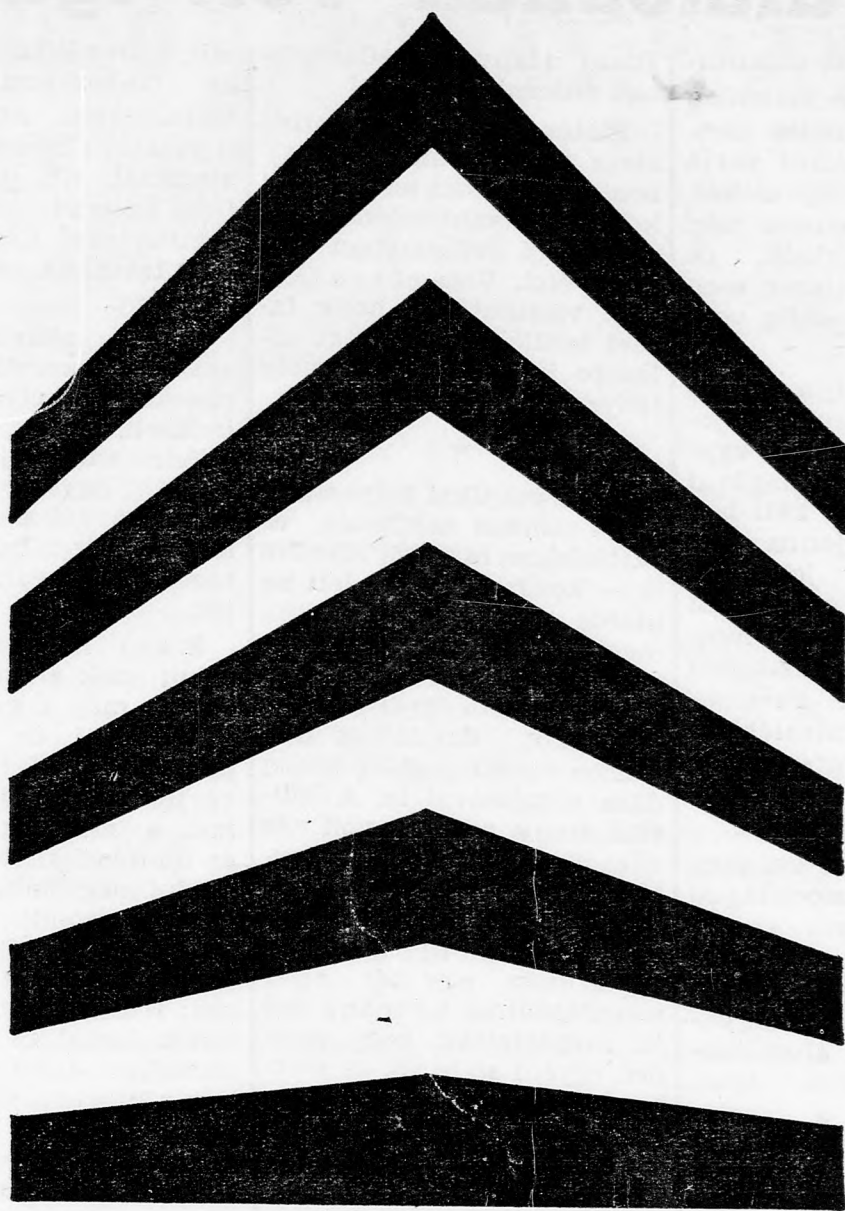
KIVÁN ÜZLETFELEINEK, ROKONAINAK ÉS BARÁTAINAK שנה טובה

Boldog újvetet kívánunk össze rokonainknak, barátainknak, ismerőseinknek és kedves vevőinknek

FETTMANN CHAIM

villamossági szaküzlet, frigidairek, mosógépek és rádiók, kényelmes részletre

Trumpeldor-utca 63.
Beér-Séva, Morisz vendéglővel szemben

686

LAKÁST ADTAK EL 4 HONAP ALATT

Mi a siker titka? — csodásan tervezett lakásaink, amelyek a tökély és luxus csúcsai.

Araink kedvezőek — a fizetési feltételek példátlanok.

686 család tudja, hogy „Kiron”-ban rövidesen szebb

és boldogabb élet várja őket a tágas, jól szellőző, a modern építészet minden tökélyével ellátott lakásban.

Közel lesznek a városhoz, de távol annak zajától és szennyétől, kertek és fák között. Tökéletes, zavartalan és csendes légkörben, ápolt kertvárosban, amely mindent nyújt:

Ovodák, játszóterek, új iskola, elegáns kereskedelmi központ, kávéház, mozi uszoda és parkolóhelyek — mindez az Ön lakhelyén.

Forduljon hozzánk és tanácskozzék velünk, melyik felel meg Önnek a tíz lakástípus közül. Mindenkor rendelkezésére állunk, megbízható tanáccsal.

Eladási irodánk Tel-Avivban: Rothschild Blvd. 37. — Telefon 67306.

KEZDJEN ÚJ ÉLETET — LAKJON KIRONBAN!

KIRON

IZRAEL LEGMODERNEBB KERTVÁROSA

TEL-AVIV MELLETT, RAMATH-CHEN ÉS SAVYON KÖZÖTT

A derülátóknak volt igazuk

(Folytatás az 1-ső oldalról) anyagilag és technikailag is, s csaknem minden esetben kész lakásokkal várja a Szochnut az új olékat. Vannak természetesen még kiküszöbölendő hibák, de sokkal jobb a helyzet ezen a téren is, mint eddig volt.

A tömeges alijával velejáró keserű pirula, a jeridázás, mely csaknem egyidőben indult meg magával az alijával. Már 1951-ben elkezdődött. A jerida természetes kísérő jelensége az alijának. Szociológiai törvényszerűség, hogy minden bevándorlási országból van kivándorlás. Periódusonként 5-10 százalékban mozog a kivándorlás és az ország gazdasági helyzetének egyenes függvénye.

Hiába állapítjuk ezt meg objektíven és szociológiai szempontból, nincs izraeli zsidó, akinek ne fájna ez a jelenség. Vannak esetek, amelyeknél ez megmagyarázható, de nagy általánosságban elszomorító. Igaz, nagy százaléka a jeridázóknak később visszavándorol, részben, mert számításai nem váltak be, részben, mert visszavágyik ide. Egyre többen jelentkeznek az ebbe a kategóriába tartozók. Az igazság ugyanis az, hogy aki hosszabb ideig élt a zsidó állam légkörében, aki megkóstolta a nemzeti függetlenség ízét, az nem tud valóban boldog és harmónikus életet felépíteni a gálatban, bármennyire is próbálja ennek ellenkezőjéről meggyőzni önmagát.

Izraelben megszűnt a zsidó ember kisebbségi komplexuma, amely mint súlyos neurozisz fekszi meg a gálati életet. A Szochnut-vezetők arról tárgyalnak most, hogy visszahozzák ezeket a visszatérőket — a megtért gyermekeket — és olyan jogokat adnak nekik újra, mint az új oléknak.

Izrael gazdasági téren is hihetetlen és nem várt mértékben haladt előre ebben az első tizenöt évében. Az építkezés oly nagyarányú, hogy szállóigévé vált, ha féltéve nem látogatunk meg egy vidéket, vagy egy várost, nem tudunk ráismerni.

Izrael megalakulásának első éveiben külföldi zsidó tőkésnek nem számítottak arra, hogy esetleges befektetésük jövedelmez is, inkább zsidó szívük diktálta az „üzleti vállalkozást.” Az utóbbi években mindez megváltozott: a befektetések ma már eredményesek Izraelben s a külföldi befektető nem egyszerűen kitűnő üzletet csinál.

Minden okunk megvan arra, hogy reméljük, nincs messzi az idő, amikor Izrael teljesen önálló lesz és nem lesz szüksége a külföldi segítségére. Ugyanakkor nem tudunk eléggé hálásak lenni a galutban élő zsidó tömegeknek, hiszen a segítők nélkül aligha tudtuk volna a bevándorlók első lépéseit egyengetni és az új

állam alapvető szükségleteit fedezni.

Biztonsági szempontból sincs aggodalomra ok. Sajnos, még messzi az idő, amikor szomszédainkkal jószomszédi viszonyban fogunk élni. Viszont az a tény nem vitatható el, hogy Izrael területi kicsinyisége ellenére is eleven és komoly tényezője a Közelkeletnek.

Belső politikai helyzetünk is — minden széthúzás és pártközi marakodás ellenére is — konszolidáltabb lett az utóbbi években. Vezetőink meglepő és modern államvezetésnél nélkülözhetetlen politikai érettségről tesznek tanúságot. Ezt láttuk Ben Gurion váratlan ezévi lemondása alkalmával is. A külföld szemé rajtunk volt és ellenségeink a fogukat fentétek, biztosak voltak összeroppanásunkban. De tévedtek, mert az új kormány ugyszólván egy hét alatt megalakult. A kormány tagjai megértették, hogy minden egyéni ambíciót és zét-húzást félre kell tenni és meg kell oldani a pillanatnyi válságot. Az egész ország fellélegzett.

Vallási viták és acsarkodások állandóan akadnak. Szerencse, hogy ha nem is oldódnak meg százszázalékosan, de elsimulnak. A Jozsef-ügy például csaknem két részre osztotta az országot. Aztán elmúlt, mint a tavalyi hó... Ha mindnyájan akarjuk, vallási téren is elérkezhetünk egy nyugvóponthoz még a mi életünkben, de mindkét csoportnak megértőnek kell lennie. Mert a népi élet minden területén mindig a bölcsőbb és a mérsékeltebb győz.

Egyik óriási vívmánya kis országunknak, amit ebben a rövid korszakban már elérte: komoly tudományos és szellemi központ lett. A „Ki mi Cion tőce Torá” szellemében. Első államfőnknek, dr. Weizmannnak volt az álma, hogy Izrael elsősorban szellemi téren legyen vezető állama a világnak.

Dr. Weizmann álma a megvalósuláshoz közeledik. Az általa alapított tudományos intézet már valóban a világ komoly tudományos intézetei közé tartozik, amelyre felfigyelnek. Világhírű tudósok látogatják, előadásokat tartanak ott.

A Weizmann intézethez hasonlóan egyetemünk a szellemi munka központjai. A haifai egyetem megnyitásával már négy egyetemünk lesz, ezenkívül van híres technikai főiskolánk, világhírű jesiváink, tanítóképzőink, művészképzőink, zenefőiskoláink és számos középiskolánk.

Uj kis országok számára Izrael mintacsországának szá-

mit, ahova külföldi vezetők és diákcsoportok jönnek földművelést, szakszervezeti vezetést, települést, városalapítást, stb. tanulni. Külföldi katonai csoportoknak tisztikurzust, ejtőernyős-kurzust tartanak az izraeli hadseregben.

Izrael, akárcsak Svájc, számos nemzetközi kongresszus színhelye. Világhírű tudósok, írók, művészek minden ambíciója, hogy legalább egyszer eljőjenek megnézni ezt a csodásan fejlődő kis országot és megcsodálják annak lelkes népét.

S ami mindennél fontosabb: azok a zsidók, akiket sorsuk még a gálatához köt, bizalommal és szeretettel fordulnak Izrael felé, töle várják az új zsidó életformát, a zsidó gondolatokat és tanításokat, benne látják a népi megújulás forrását. Ez az elmúlt tizenöt év Izrael fejlődésében világosan megmutatja a konturokat: Nincs messze az idő, a mikor Izrael az egyetemes zsidóság stabil központja lesz s kikristályosodik benne az a nemzeti centrum, amelyet a zsidóság kétezer éven át nélkülözött.

A felsoroltak az elmúlt tizenöt évről, Izrael első vajdái korszakáról, csak egy kis része azon csodák sorozatának, amik Izrael arculatát így kialakították. Izrael léte megmutatta a világnak, hogy a zsidó nép, minden hibája ellenére és minden lelkisínylő idegen vélemény ellenére, komoly, államalkotó, dolgos és lelkes nép. Izrael fiai — a kishitűek is — rá kell jöjjenek, hogy mindnyájan akarva, nem akarva, kis csavarjai vagyunk ennek a nagy műnek, tehát tudatosan minden erőnkkel és tehetséggünkkel részt kell vennünk a fejlődés továbbvitelében.

Izrael népének saját országával szembeni kapcsolata egészen különös: nem az elkenyézett gyermek szerepét kell játszania az édesanyával szemben, ellenkezőleg, ő kell kényeztesse és istápolja ezt a fiatal, még gyenge édesanyát az élet útjain s ugy kell vele bántania, mint a jó édesanya bántja a gyermekével: örül a sikereinek, hibáit nem kritizálja, nem rója fel neki, hanem igyekszik megjavítani azokat.

Ha megértjük, hogy mindnyájan így kell bánnunk édesanyáinkkal, Izraellel, minden kötelességünknek eleget tettünk e részesei leszünk e csodálatos ország csodálatos fejlődésének.

Háláljuk meg a Mindenhatóat — a lelki számvetés idején — ezt a fenséges messiási tizenöt évet és kérjük segítségét országunk további hasonló fejlődéséhez és népe boldogulásához.

Igen tisztelt vevőimnek, összes rokonaimnak és ismerőseimnek kívánok
 שנה טובה ומבורכת
MEISELS ELIEZER
 paplanüzem
 Jeruzsálem, Jaffa-út 80.

Kedves vendégeimnek
BOLDOG, EREDMÉNYES UJESZTENDŐT KIVÁNK:
EVA fodrászónő
 JERUZSALEM,
 KING GEORGE 14.
 TELEFON: 24580
 „FIGARO” fodrászat •

שנה טובה ומבורכת
 כתיבה וחתימה טובה
 Kívánunk kedves vendégeinknek, jóbarátainak és összes ismerőseinknek
WINKLER és GLÜCK
 Női FODRASZOK
 Jeruzsálem, Lunz-utca,
 Tel. 22968.
 Keser taxiállomással szemben

שנה טובה ומבורכת
 Kívánunk üzletfeleinknek, rokonainak
GRÜNBAUM
 üveges és képeretező.
 Művészi képeretek, karnisok, tükrök nagy választékban.
 Jeruzsálem,
 Szmocion Hámalká 13.
 TELEFON: 29377.

שנה טובה ומבורכת
Jól jár az új évben
Neuwirtn
 készült ortoped cipőben
 Jeruzsálem, Szmocion Hámalká 3.
 (Szmocion Hámalká 17.
 Rowel-sarok).

STEINER
FODRASZ SZALON
 Neumann és családja
 Kíván kedves vendégeink, barátainak és rokonainak:
 שנה טובה ומבורכת
 Jeruzsálem, Cion mozi fölött.
 Telefon 24705.

Összes vendégeinknek és barátainknak
 שנה טובה ומבורכת
GLASER eszpresszó
JERUZSALEM, Jaffa-út

שנה טובה ומבורכת
 Kíván
 Sherman Mose (Zoltán) és családja
 üzletfeleink, rokonainak és barátainak
ALON BUTORUZLET,
 Jeruzsálem, Szmocion Hámalká 3.

SZERENCSE, BOLDOG UJESZTENDŐT KIVÁNK
 olvasóimnak, rokonaimnak és ismerőseimnek:
Rausnitz
 magyar kölesönkönyvtár
 JERUZSALEM, Javec-utca 2.

KELLEMES, BOLDOG שנה טובה ומבורכת
 ES ÜNNEPEKET KIVÁN
 az összes helyi csoportoknak és az egész magyar közösségnek
A H. O. H. ORSZÁGOS KÖZPONTJA ÉS A MAGYAR ZSIDÓK VILÁGSZÖVETSEGE ÉS A SOCIAL CENTER BIZOTTSÁG.

Dr. JOLESZ KÁROLY
 a Sinagoga Israelita Paulista főrabbija és családja,
 a „Máchláká Hatoránit” saopauloi képviselője ezúton kíván
 כתיבה וחתימה טובה
 minden barátjának és kedves ismerősének.

Kedves vevőimnek és összes jóbarátainknak
 שנה טובה ומבורכת
„ELEGANT”
 TEXTIL SZAKÜZLET
SCHWARZ SAMUEL
 és családja
 Jeruzsálem, Strauss-utca 3.

Végleges hajszaeltávolítás
 fájdalommentesen a legmodernebb villany módszerrel.
Arckezelés
 és különleges menyasszonykiszűtés.
Chava Binder
BNE-BRAK,
 Háadmor Mebelz-utca 7.
 Rokonainknak, barátainknak és vevőinknek kívánunk שנה טובה ומבורכת

KEDVES VENDEGEINKNEK ÉS BARÁTAINKNAK
 שנה טובה ומבורכת
Reich penzió
 JERUZSALEM, Bét Hákerem

KEDVES VEVŐINKNEK ÉS JÓBARÁTAINKNAK KIVÁNK
 שנה טובה ומבורכת
„SHARON”
 VIRAG- ÉS CUKORKACZLET
 SONNENFELD és KLOPPER
 Jeruzsálem, Princess Mary 4.

Olvasóimnak, barátainak, összes ismerőseimnek
 boldog újesztendőt kíván
„KULTURA”
 kölesönkönyvtár
 Braun Henrik
 Jeruzsálem, Ben Jehuda-u. 2.

שנה טובה ומבורכת
 KIVÁNK
 KEDVES VEVŐINKNEK ÉS ISMERŐSEINKNEK:
Schiffer József
 üveges és képeretező.
 JERUZSALEM
 Szmocion HÁMALKÁ 12.

KEDVES VEVŐINKNEK ÉS ÖSSZES JÓBARÁTAINKNAK
 BOLDOG UJÉVET KIVÁNK
FRIEDMANN TESTVÉREK
 cipőüzlet
 JERUZSALEM, Jaffa-út 45.

Lili virágüzlet
 Jeruzsálem,
 Ben Jehuda 5. Tel. 22460
 kedves vevőinek
 boldog UJÉVET kíván.

Borotvagépek, automata vasalók,

 kályhák, mixerek, kenyérpírtók stb.
 Elektrotechnikai javítások
KALISCH Jeruzsálem שנה טובה ומבורכת
 Ben Hillel 9

Itt van az ideje, hogy MEGJAVITTASSA HAZAN a TETŐT és a FALAKAT.
 Forduljon hozzánk: **HITKAD MUT**
CHEVRA KABLANT LEAVODOT BINJAN
 Jeruzsálem, Jechák Fijászár 7. POB 62. Telefon: 26854, 25765
 Minden munkáért teljes felelősséget vállalunk,
 שנה טובה ומבורכת

שנה טובה ומבורכת
 KIVÁN MEGRENDELŐINKNEK, ROKONAINAK, BARÁTAINAK ÉS ISMERŐSEINKNEK
SMUEL STERN és CSALÁDJA
 CIPŐSZALON, JERUZSALEM, LUNC-UTCA

HOTEL JERUZSALEM a volt FISCHER VENDEGLŐS
 KIVÁN VENDEGEINKNEK ÉS BARÁTAINAK שנה טובה ומבורכת
 Jeruzsálem, Horkánosz-utca 7. Chávacelet (Hászolát) sarkon.
 Telefon 22757.

כתיבה וחתימה טובה ROKONAINKNAK ÉS ISMERŐSEIMNEK
D. S. NACHMANI (KLOPPER)
 NACHMANI KERESKEDELMI SZAKISKOLA
 JERUZSALEM, Szmocion HÁMALKÁ 4. SZ.

KEDVES VEVŐINKNEK ÉS JÓBARÁTAINKNAK
 BOLDOG UJESZTENDŐT KIVÁNK
EDITH parfumeria
 JERUZSALEM, KING GEORGE 13.

Kedves előfizetőinknek és ismerőseinknek
 BOLDOG, EGÉSZSÉGES, BEKÉS UJESZTENDŐT KIVÁNK
Erdős Béla és felesége
 AZ UJ KELET JERUZSALEMI MEGBIZOTTJA.

Bútorszövet
 megbízható beszerzési forrása:
KUPFER
 7-Aviv, Rothschild 185
 Telefon 224457.

Az ünnepekre!
 Ne mondja öltöny, mondja ÖLTÖNY
RUBIN-TÖL
 HAIFA, HERZL-U. 31.,
 saját érdekében és örömeire!

6 Uj Kelet 1963 IX 18

Barátainknak, ismerőseinknek kívánunk boldog, eredményes gazdag újévet

ALITALIA

Szó...
 Évén...
 sávo...
 Tikv...
 jät ü...
 időke...
 még...
 nut...
 ja és...
 chok...
 hajó...
 söt...
 soka...
 Csak...
 időkl...
 egy...
 gyar...
 éjsza...
 pogg...
 kepp...
 zseb...
 vilá...
 logos...
 Jeruz...
 Szi...
 tette...
 St...
 level...
 mag...
 Mag...
 „Tö...
 mag...
 lomb...
 gálh...
 gyar...
 kest...
 mag...
 ábra...
 rokn...
 sem...
 fer...
 fejle...
 rát...
 nem...
 sem...
 eman...
 „E...
 A...
 po...
 a né...
 nek...
 mint...
 dekb...
 jórés...
 gozt...
 raszt...
 keve...
 venci...
 Josu...
 Tisz...
 Cs...
 magy...
 Stam...
 Jeruz...
 válas...
 kivál...
 zsidó...
 mény...
 érték...
 tetét...
 Kö...
 hogy...
 pítői...
 Dávi...
 gazd...
 bérő...
 sági...
 repét...
 lepül...
 az i...
 minis...
 előfu...
 és p...
 fekte...
 Reb...
 Raab...
 tak...
 tanu...
 sät t...

Stampfer Jósua gyalogos alijája

Az elmúlt napokban sok szó esett róla. Az Elsők évének befejezését, a „Mosákok Anyjának”, Petách-Tikvának 85-ik születésnapját ünnepelték és azokat az időköt emlegették, amikor még nem létezett a Szochnut, nem működött az alijja és a klita-osztály, a slíachok nem osztogatták a hajó- és repülőjegyeket — sőt, még „akadémikus lakásokat” sem utaltak ki. Csakis ilyen furcsa, zavaros időkben történhetett, hogy egy szigorúan ortodox magyar-zsidó család fia egy éjszaka, szülői engedély és poggyász nélkül, egy térképpel és egy forinttal a zsebében, nekivágott a nagy világnak és csak úgy gyalogosan elindult a távoli Jeruzsálem felé.

Szinte érthetetlen, mi késztette erre a vakmerő elha-

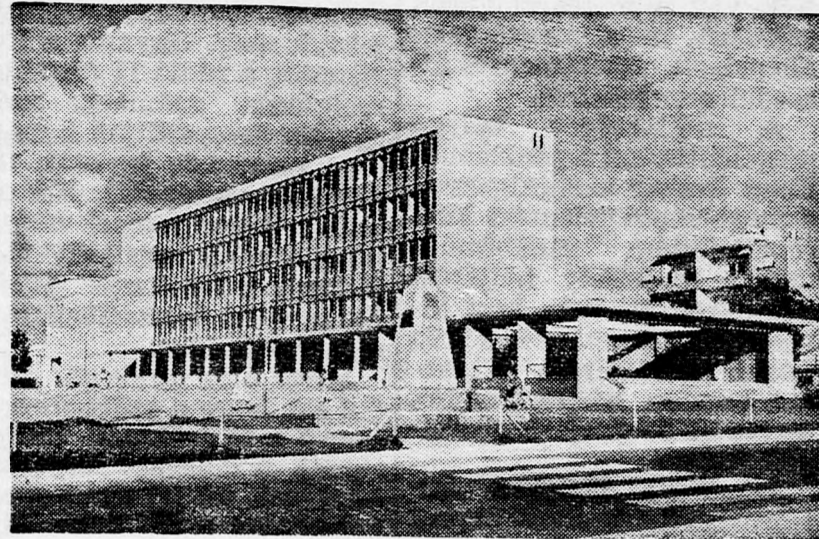
Pozsonyból jön a tan

Stampfer később egyik levelében megadta a maga magyarázatát, mi késztette Magyarországra elhagyására. „Tökéletesítem magam a magyar nyelvben és irodalomban, hogy jobban szolgálhassam népemet és Magyarországot. Testestől-lelkéstől ennek szenteltem magam.” De hamarosan kiábrándulás érte. A magyaroknak semmi szükségük sem volt arra, hogy Stampfer és hozzá hasonló zsidók fejlesszék a magyar kultúrát. A mindennapi életben nem szűnt meg a zsidóság, sem a zsidóverés és az emancipáció nem hatolt be

Irta: Arad Gideon

tározásra Josua Stampfert, a kitünő talmud-bócher, épp abban az időben, amikor Magyarországon, úgy mint Európa más részeiben megindult a zsidók emancipációja, elhangzottak a magasztos szavak a zsidók teljes egyenjogúságáról és szabadságáról. A modern cionizmust még csak fel sem találták akkoriban, a szélsőségesen hitű magyar ortodox zsidók közül pedig azok, akik eleget tettek a Jeruzsálemben letelepedett maroknyi áskénazi zsidó hívásának, a szent városban a mai Neturé Kártá elő-örseit képezték. Természetesen néhány dicséretreméltó kivétellel...

zsidói örökségül hoztak magukkal: földszagot kaptak a magyar parasztoktól, akik között éltek, megszerették a földet. Hiszen a 19-ik század végén, a 20-ik

Az ötemeletes modern petách-tikvai városháza pontosan azon a helyen épült, ahol nem is olyan régen Kahler, a mosávai kertész, dínyét termesztett

század elején, sehol Európában nem lehetett annyi zsidó gazdaszert találni, mint éppen az Osztrák-Magyar Monarchia területén és csak itt kísérelték meg

a zsidók jelentős számban, hogy valamilyen kisebb-nagyobb birtokot vásároljanak, illetőleg béreljenek és mezőgazdákka váljanak.

Sokkal mélyebbre ható történelmi elemzés szükséges annak megállapítására, hogy a magyar-zsidók földszeretete milyen szerepet játszott az első 19-ik szá-

zad elején, sehol Európában nem lehetett annyi zsidó gazdaszert találni, mint éppen az Osztrák-Magyar Monarchia területén és csak itt kísérelték meg

zadbeli palesztinai zsidó földműves település, Petách Tikva megszületésében? — Mert erről persze kevés szó esett a most lefolyt ünnepségek alatt.

Kis séta Szaloniki városáig

Maga Stampfer nem tartotta valami nagyra gyalogosa alijája hőstettét. Az egyetlen okirat, amely arról megmaradt, egy 14 évvel később írt levele, amelyben Zeév Javetz kérdésre vála-

mainak szent városa sem elégitette ki: nem úgy képzelte ő a zsidó országot, hogy az alamizsnából élő zsidók csak Jeruzsálemben üljenek és imádkozzanak, a föld pedig az araboké legyen.

Az akkori Neturé Kártá a leghevesebben ellenezte, hogy zsidók bármilyen munkát végezzenek, amely elvonja idejüket, erejüket és figyelmüket a Tóra-tanulástól. Emiatt szembeszálltak minden telepítési tervvel és valóságos hadjáratot folytattak, hogy elbukassák Petách-Tikva alapítóját és a föld elhagyására, a Jeruzsálembe való visszatérésre kényszerítsék őket. Abban, hogy ez a kísérlet nem sikerült, nagy része volt a kemény Stampfer Josuának és a szívós Raáb Eliezernek és a kitartó Guttmann Dávidnak. De a harc a mai napig sem szűnt meg és a jeruzsálemi Magyar Házak környékén ugyanaz a szellem uralkodik.

A dédunokák

Amikor a város 85-ik születésnapjának ünnepén, a nemrég felépült ötemeletes városháza előtt Izrael államának egyik alapítója és a petách-tikvai narancsligetek egykori munkása, Dávid Ben Gurion sokezer iskolagyerek sorfala között haladt el, ott voltak a Stampferék, a Raábok, a Guttmannok dédunokái is. Az első tizenegy telepese-család utódjait már nehéz megtalálni az alijja áradataiban, amely az állam alakulása óta előtűnt Petách Tikvát és 70.000 lakosú, pezsgő életű várossá változtatta az egykori, álmos kis mezővárosot. Csak egy kacsaringós, csúf, elavult és a modern forgalmat akadályozó fűtca névtáblája emlékeztet Stampfer Josuára...

I. t. vevőinknek, rokonainknak, barátainknak שנה טובה ומבורכה
Ehrenthal és neje
tűző és fehérneműszalon
Rámát-Gán,
Arlozorov-utca 18.

שנה טובה
Kívánunk rokonainknak, üzletfeleinknek és jóbarátainknak
OFER STYLE
LEA GUNSBERGER és a FRANKL CSALÁD
T.-A., Levanda 18. Tel. 32743

„Ezt magunk készítettük” — magyarázza az egykori Fedzsa arab falu helyén épült Amál ipariskola két növendéke Ben Gurionnak és Paulának, akik Feinberg alpolgármester és Rásis polgármester között állva veszik át az új munkásgeneráció ajándékát egy új petách-tikvai munkásnak

a nép széles rétegeibe. Ennek ellenére, akkor is úgy, mint az elkövetkező évtizedekben, a magyar zsidók jórésze hazaszeretét hangoztatva, túrta a sáros parasztszirma rúgásait s csak kevesen vonták le a konzekvenciát úgy, mint Stampfer Josua — mégpedig jóval Tiszaeszlár előtt.

Könnyű rámutatni arra, hogy Petách-Tikva megalapító között volt Regner Dávid, a magyarországi gazdaszert és grófi földek bérője, aki a mezőgazdasági oktató és irányító szerepét töltötte be, az első településen — a Szochnut és az izraeli földművelésügyi minisztérium mádrichjainak előfutáraként. De a jómódú és pénzt a településbe befektető Guttmann Dávid, Reb Akiba Schlesinger és Raáb Eliezer sohasem voltak földművesek. Jesivában tanultak és a Tóra tanulását tartották hivatásuknak.

meg Erec Jiszráél földjét, hogy parasztok — hitű, ájtatos, de földet túró parasztok legyenek? Mi hajtotta őket arra, hogy 1878 nyarának végén az arab Amalbesz falu melletti ingoványos földeken megalapítsák az első zsidó „kolóniát”?

Hogyan történt az, hogy a telepítés terve, amelyet a jeruzsálemi születésű „jeka” Reb Salomon szorgalmazott évek óta, csak akkor vált kézzelfogható valósággá, csak akkor szántották fel az első barázdát, amikor ezek a magyar-zsidók veték kezükbe a megvalósítást?

szolva megírja, hogy Hildesheimer rabbi udvarában, Eisenstadtnban élt, amíg kiábrándult az emancipációból, bár tanítómestere, Hildesheimer azt boldogan fogadta. „1870 kispurimján (február 15-én) nekiindultam egy ruha-csomóval a vállamon, áthaladtam Szerbián, Bulgárián, stb., amíg szívnem is ir ennél többet négy hónapig tartó gyaloglásánál, amelynek végén olyan lerongyolva, kiéhezve és kimerülten érkezett meg Szalonikiba, hogy az ottani zsidóknak megessett a szívük rajta. Összeadták az utiköltséget és hajójegyet váltottak ennek a lángoló hitű fiatal zsidónak, aki magyar földről elgyalogolt a Földközi-tengerig, hogy eljusson Jeruzsálem szent városába. A hajó azonban csak Izmirig vitte Stampfert és onnan hol gyalog, hol kocsin jutott el Cfátig. Innen már csak kis séta volt számára az út Jeruzsálembé, anyai nagyapja házába.

Napjaink oléitól eltérően Stampfer sohasem panaszkodott az út nehézségeire, sem arra, hogy nagyapjánál egy szerény kuckóban kellett meghúzódnia. Legfeljebb azt fájlalta, hogy ál-

RÁMÁT-GÁNBAN
GYERMEKRUHÁZAT,
MÁRKÁS KÖTÖTTÁRU

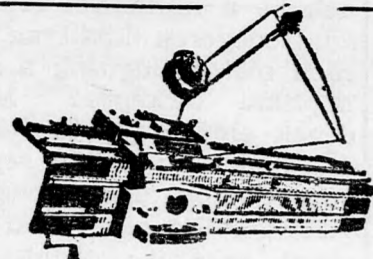
megbízható beszerzési forrása:

SPIEGEL ETA

BIALIK-UTCA 11. ★ TELEFON: 74800.
ROKONAIMNAK, T. VEVŐIMNEK, ISMERŐSEIMNEK

שנה טובה

BOLDOG UJÉVET KIVANOK

A híres svájci
kézikötő készülék
PASSAP
DUOMATIC

SULYOK NÉLKÜL ★ MINTA-AUTOMATAVAL
AZONNAN SZÁLLITHATÓ!

Felvilágosítás:

Tel-Aviv, Allenby 123.
36-os szoba;
AVI, Tel-Aviv, Hágáhlil-utca 9. sz. (raktár).

Krausz Lilly és Ernő

שנה טובה ומבורכה

BARATAIKNAK ES ÖSSZES ÜZLETFELEIKNEK

Káhán Helén és Feri

TEL-AVIV (Bukarest)

kívánunk kedves vevőinknek, rokonainknak

és jóbarátainknak

שנה טובה

„HÁREHIT” BUTORÜZLET

FARKAS TESTVEREK

TEL-AVIV, BEN JEHUDA-U. 78. • TEL. 228918.

Modern hálószobák, — 5-6 ajtó

emeletes, vagy beépített szekrények.

BUFFÉK, SZALON- ES SAROKKREKAMIEK,
kétszemélyes és különböző nagyságokban,
FOTELEK, ASZTALOK, SZÉKEK, stb.

Saját gyártmány. Gyári árak.

Garantált kiváló minőség!

שנה טובה ומבורכה

ROSENFELD E. KÉPGALÉRIA

TEL-AVIV, DIZENGOFF 147. ★ TELEFON 229044

KIVAN VEVŐINEK, BARATAINAK ES ÖSSZES ISMERŐSEINEK

שנה טובה ומבורכה

Parfümeria OLGA SACHER

TEL-AVIV, PICCIOTTO-U. 23. (főposta mellett)

Ingyen tanácsadás
a helyes arcápolásra

Külföldi krémek, parfümök és kölnivizek nagy választékban. Ezúton kívánok kedves vevőimnek rokonaimnak és barátainknak

שנה טובה ומבורכה

Goldmann fiziológiai
gyógyintézet
és masször-iskola

kíván

minden barátjának, vendégekörének és üzleti összeköttetéseinek

EGÉSZSÉGES,

SIKERES UJ ÉVET.

GOLDMANN FIZIOLÓGIAI GYÓGYINTEZET
TEL-AVIV, BASEL-UTCA 13.

„Tegnapra derült idő várható...”

Karinty Frigyesről kértünk kölcsön cikkem címét; kedves témái közé tartozott a meteorológia. Százszor is tollhegyre tűzte az időjós vaskos tévedéseit, legbiztosabb módszereknek a kapufélfára tűzött madzagot hírdette: teljes biztonsággal jelzi a széljárást, s ha vizes, akkor nem kétséges, hogy esik az eső...

Az időjárásjelentés dodona-i fogalmazása is sokszor szolgált témaforrásul Karinty-nak. Szerinte a meteorológusok kétértelműben írják, mint a pornográf könyvek szerzői. Nincs egyéb dolgot, mint úgy fogalmazni a prognózist, hogy másnap igazuk legyen, akár hogy alakul az időjárás. Amikor pedig megírta az időjárásjelentés „Így írta”-ját, akkor így kezdte: Tegnapra derült idő várható.

Az újságolvasót viszont mégis érdekli, milyen idő lesz holnap. Nincs olyan napilap e kerek világon, amelynek hasábjairól hiányozna a prognózis.

Az Új Kelet olvasója naponta átlag tíz sornyi időjárásjelentést olvas. Gyors fejszámolás alapján kiderül, hogy ez a tíz nyomtatott sor évi átlagban 3120 sorra rög, 20 Új Kelet-oldalnak felel meg, vagyis, ha nem naponta, hanem egyszer egy évben jelenne meg a meteorológiai intézet jelentése egyszerre, akkor pénteki számaink egyikét kizárólag a prognózis töltené meg...

Hogyan készül a napi prognózis, hogyan kerül lapunk hasábjaira?

Az ország egyik legmodernebb, legszebb tudományos intézetében, a Meteorológiai Intézetben jártam, s az időjelzési osztály vezetője, Micháel Lévi tájékoztatót. Az első benyomásom hogy nagyszerűen működő légkondícionált földi paradicsommá az intézetet. Nem csod, nincs-e lelkiismeretfurdalásuk, amikor 32 fok Celsiusot jósolnak árnyékban?

1850 óta foglalkoznak ebben az országban tudományos alapokon nyugvó időjósással. Világviszonylatban is az elsők között volt tehát a Szentföld, hiszen a meteorológia tudományának viszonylag igen fiatal. Csak valamivel több, mint száz éves.

Alig egy esztendővel ezelőtt épült fel Bét Dágon mellett, 15 pernyi autóbussz távolságra Tel-Aviv-tól az új Meteorológiai Intézet. Párját ritkítja, mint hallom, világviszonylatban is és a Közkeleten pedig messze túlszámolja a hasonló intézeteket.

Az előrejelzési osztályon 55 szakember dolgozik. A munka a következőképpen folyik: Rómából, Londonból, Bécsből, Frankfurtból és Moszkvából veszik távgepirókon szünet nélkül az ottani meteorológiai intézetek által feljegyzett értékeket, elsősorban a légnyomásra, a levegő páratartalmára, a széljárásra, a felhőjárásra, a hőmérsékletre és az időjárás általános jellegére vonatkozó adatokat.

Tengeri kigyóként tekergetik elő száz meg száz méterszáma a távgepirókból a sok papírtekerces, számunkra érthetetlen adatokkal. A szakemberek viszont úgy olvassák e tekeréseket, mint az Új Kelet olvasója a folytatásos regényt. A különbség csak annyi, hogy a meteorológusok nem várják meg a másnap folytatást, hanem megpróbálják kikövetkeztetni. Mégpedig úgy, hogy összefüggéseket keresnek az adatok között, amelyeket térképre rögzítenek.

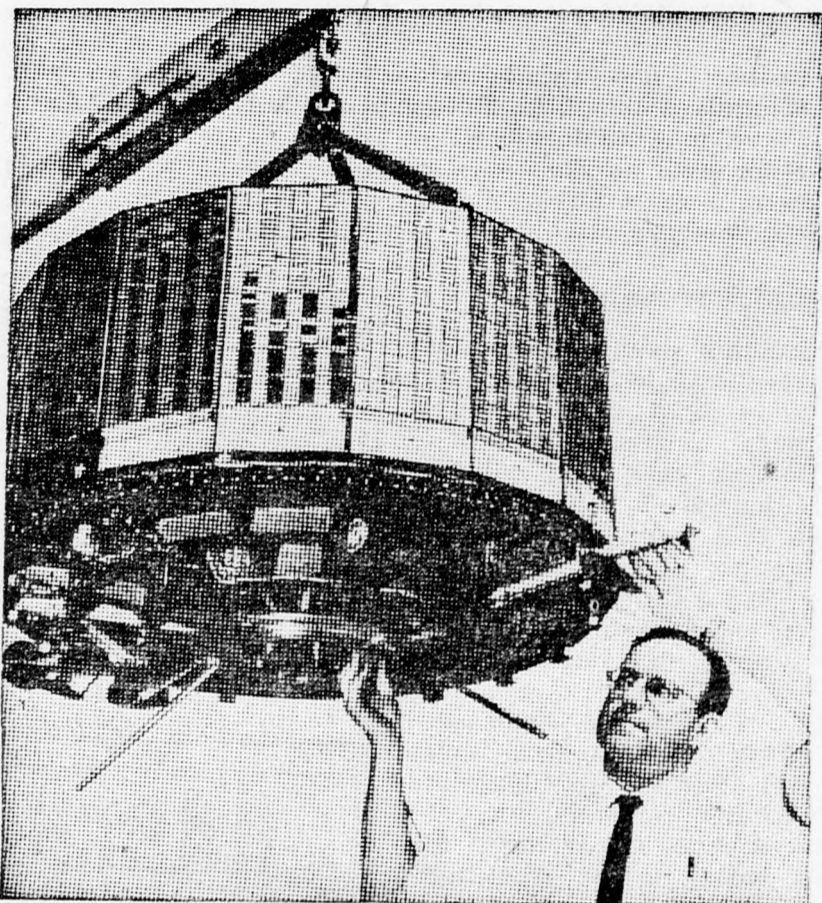
Színvonalon térképek nevezik, ismerkedjünk meg a görög eredetű szóval. Ha

Uj Kelet 1963 IX 18

Irtá: Benedek Pál

egy nagyobb területesség időjárás viszonyait tekintjük át egy adott időpontban, — ezt az eljárást szinoptikának hívja a tudomány. Synopsys ugyanis áttekintést jelent.

Milyen értékeket jegyeznek be a külföldről érkező adattenegeren kívül az izraeli meteorológusok a szinoptikai térképre? Mindenek előtt naponta felbocsátanak egy ballon segítségével apró meteorológiai vizsgálóműszereket tartalmazó kocsarat hazánk légterébe, s rövidhullámú rádió-vevő útján feljegyzik a műszerek jelzéseit. Naponta, déli 1 órakor emelkedik a magasba a ballon az Intézet udvarából. Azt tervezik, hogy rövidesen az esti órákban is megis-

A „TIROS 7” MÜBOLYGO

métlik az eljárást. Költéségetés kérdése ez, mert egy-egy ballon 150 fontot kóstál.

Egy másodperccel a ballon felemelkedése után a rövidhullámú rádió nemcsak felveszi, de le is jegyzi a műszerkosárban lévő masinák objektív észleleteit. E feljegyzések — kiértékelés után — ugyancsak a szinoptikai térképre kerülnek.

A meteorológiai Intézetnek 14 körzeti megfigyelő-állomása működik az országban, élén egy-egy hivatalos meteorológussal. További 200 amatőr-meteorológus végez megfigyeléseket — az intézet irányítása mellett és segítségével — országsszerte, elsősorban kibucokban és mosávkokban. Megfigyeléseik naponta bejutnak az intézetbe, s alapos kiértékelés után gazdagítják a szinoptikai térképre kíváncsi adatokat.

Az időjós, az előrejelzési osztály inspekción szakembere kézbekapja a szinoptikai térképet, megfellelő egyenesekkel és hullámvonalakkal köti össze a feljegyzett értékeket, s amikor kiértékel, akkor valójában a tendenciákat vizsgálja, s így következteti ki, hogy milyen a várható időjárás. Minél sokoldalabb és minél pontosabb adatokkal dolgozik, annál nagyobb valószínűséggel állíthatja, hogy a prognózis rendben lesz, hogy másnap a közönség nem emlegeti majd a meteorológus felmenő hozzátartozóit.

S úgy értesültünk, hogy egyre megbízhatóbb lesz a prognózis. Hogy miért? A meteorológusok körében valóságos forradalmat jelent a műbolygók segítségével, amely ma már az adatok kincséből áll a prognózis-szerkesztő szakember rendelkezésére.

Megpróbálom összefoglalni a lényegét.

Annál biztosabb a prognózis, minél sokoldalabb megfigyelésekre épül. Mármost köztudomású, hogy az óceánok világa és a sivatagok birodalma eddig fehér folt volt a meteorológusok számára, mert megfigyelő-állomások felállításáról álmodni sem lehetett.

A mesterséges bolygó megoldotta ezt a problémát. Fenn kering szorgalmasan, s megbízható jelentést küld rövidhullámú rádió-hullámokon az észlelt időjárás adatokról. És nem tesz kivételt. Egyformán észleli és jelenti az időjárás értékeit London, Kirját Chájim, illetve az óceánok és sivatagok fölött.

Jelenleg a „TIROS 7” meteorológiai műbolygó kering odafönn. Immár fél esztendeje, hogy felbocsátották

az amerikai meteorológusok. Száz percenként kerül meg egy-egy ballon s olyan részletes és pontos tájékoztatást küld, hogy a nyaraló feleségeink levelet író számaözvegy férjek is példát vehetnének róla...

Az amerikai meteorológusok tudományos közkinccsnek tekintik a TIROS adatait, s a sugárzásáról is gondoskodnak. Az ázsiai országok számára Tokióban tart fenn az amerikai meteorológiai intézet közvetítő-állomást, de Izrael ebből a szempontból nem tartozik Ázsiához. Mi Frankfurtból kapjuk egy állandóan működő távgepirón a TIROS 7 által jelentett meteorológiai értékeket.

Alig van ország, amelynek számára fontosabb lenne a TIROS műbolygó adatainak szolgáltatása. A mi időjárásunk ugyanis elsősorban a környékbeli sivatag-világ időjárás viszonyaitól függ. Ebben a tekintetben eddig úgyszólván csak találgatásokra voltak utalva meteorológusaink. Ma pedig az a helyzet, hogy amit este 8-kor jelent a TIROS 7 Amerikának, az 50 perc múlva — néha előbb is — feldolgozva, kiértékelve, ott fekszik az inspekción izraeli meteorológus asztalán, aki eme adatok révén a leglényegesebb értékeket jegyzi be a prognózis alapját képező szinoptikus térképre.

A Meteorológiai Intézet egyébként három óránként ad ki prognózist, — mégpedig nemcsak hazai, de külföldi igények kielégítésére is. Hiszen ahogy mi várjuk a legnagyobb érdeklődéssel más országok meteorológusainak megfigyeléseit, ugyanúgy várják a szinoptikus térképeik összeállítását előtt külföldön is az izraeli meteorológiai értékeket.

A sajtó számára két prognózis-kiadást állít össze a Meteorológiai Intézet. Este,

9.30-kor lezárják a részletes, valamennyi vonatkozására kiterjedő — páratartalom, széljárás, hőmérsékleti értékek, stb. — időjelzést, s azt eljuttatják a tel-avivi központi sajtóirodának, amely haladéktalanul továbbítja a napilapok szerkesztőségébe.

A másnap Uj Keletben azonban nem ez a prognózis jelenik meg. Ugyanis a Kol Jisráél, a rádió 11 órai hírszolgálatára számára még egyszer összeállítják a másnapi prognózist javított, tömörített változatát. Fél 11 után néhány perccel zárják ezt a néhány sorból álló időjósolatot, s telefonon jelentik a rádió jeruzsálemi hírszerkesztőségbe.

Mivel elég gyakran fordul elő, hogy a szóbanforgó, utolsó esti órákban módosulnak a másnapi időjárás-kielátások, az Uj Kelet szerkesztősége a 11 óras híradás alapján közli a másnapi, várható időjárásról szóló vastagbetűs jelentést.

Másnapra virradóra az ügyeletes meteorológus kezéhez kapja az éjszakai szolgálat által feljegyzett értékeket, s a munka folytatódik. Déli 12 órakor szakad csak meg néhány percre.

Minden délben értekeznek ugyanis a meteorológusok, de olyan értekezlet ez, amelyből tanulhatnak az a közéleti férfiak. Felsőzónáknak helye nincs, a résztvevők számokban fejezik ki mondanivalójukat, s ha nagyon élénk a vita, azt abból lehet megtudni, hogy kis számokat nagy sebességgel vágnak egymás fejéhez.

A napirend leglényegesebb pontja ugyanis a tegnapi prognózis esetleges tévedéseinek kiértékelése. A meteorológia ugyanis a következtetések tudománya, s a mottó kicsit hasonlít a mozi-plakátok ismert formulájához: „A műsorváltás jogát fenntartja az igazgatóság...”

Persze, nagyon sok esetben nem a meteorológus tehet arról, hogy nem vált be teljesen a prognózis. Olykor-olykor váratlan események történnek a fejünk felett, amelyek aztán alapvető változásokat eredményeznek az időjárásban. Amikor a Meteorológiai Intézet déli értekezletén a tegnapi tévedéseket értékelik, akkor éppen azt vizsgálják, hogy vajon a rendelkezésre álló adatok alapján következtetni lehetett volna helyesebben is, vagy pedig valóban rendkívüli események húzták át a meteorológus logikáját?

Vannak aztán olyan nagy jelentőségű meteorológiai tévedések is, amelyekből nagy értékű tudományos következtetéseket vonnak le a jövőre nézve és nemcsak, hogy nem titkolják egymás előtt, de büszkélkedve hozzák a külföldi kollégák tudomására.

Ilyen meteorológiai tévedés történt három évvel ezelőtt télen, New Yorkban. Mai napig kutatják a hátterét. Az időjós derült, kellemes időt jelzett. Másnap és aztán további három napig olyan hóvihár tombolt, hogy a város úgyszólván megbénult.

Azóta százszor is újra számították az előző napi értékeket. A meteorológusnak igazza volt. Másnapra derült idő kellett volna legyen. Csak éppen valami közbejött, s négy napig tartó hóvihár következett.

Ilyesmi nálunk sajnos, nem fordul elő. Mármit nem a tévedés nagyságára, hanem a hóviharra gondolok...

RUBIN
villanyborotva - szolgálat
Tel-Aviv, Jeszod Hámáálá 6.
Telefon 32161.
(Tácháná Merkázitnál)
Kedves vevőinknek, barátainknak és az egész zsidó népnek
שנה טובה ומבורכת

ELLERN'S BANK

ברכת כתיבה וחתימה טובה
KIVAN TISZTELT VEVŐINEK, ROKONAINAK ÉS BARÁTAINAK
SCHWARZ E. (Temesvár)
ÉKSZER- ÉS ÓRAÜZLET
TEL-AVIV, KING GEORGE 16.

Ofnát Weisz - női divatáruház
TEL-AVIV, JEHUDA HALEVI-U. 39. (főpostával szemben)
KIVAN שנה טובה ומבורכת

TAGLUF
cinkográfiai üzem
TEL-AVIV, LA-GUARDIA 5. TEL. 35931
KIVAN VEVŐKÖZÖNSÉGÉNEK, BARÁTAINAK
ÉS ISMERŐSEINEK
שנה טובה ומבורכת

Izraelben és a gálutban élő összes rokonainknak, barátainknak és ismerőseinknek
BEKÉS, BOLDOG UJESZTENDŐT KIVANUNK!
FEIG FRICI és ANTI, Wien

שנה טובה
KIVAN MINDEN KEDVES VEVŐJÉNEK, ROKONAINAK ÉS JÓBÁRTAINAK
női kalapszalon
TEL-AVIV, ACHAD HAAM-U. 94.

שנה טובה
KIVAN KEDVES VENDEGEINEK, ISMERŐSEINEK ÉS ROKONAINAK
ESZTER hölgyfodrász és kozmetikai szalonja
TEL-AVIV, BEN JEHUDA-UTCA 74. • TELEFON: 51988

מכללה כותלי ארץ ישראל - המרכז - חוג דוברי ההוגות
A MAPAJ MAGYAR TAGOZATA
EREDMÉNYEKBEK ÉS SIKEREKBEK GAZDAG UJVEVET KIVAN:
az államelnöknek,
a kormány tagjainak,
a pártvezetőség tagjainak,
valamint összes barátainak
úgy az országban, mint a széleskörűen
שנה טובה ומבורכת

KEDVES VEVŐINKNEK, BARÁTAINKNAK
KIVANUNK שנה טובה és KELLEMEK ÜNNEPEKET
ERDŐSNÉ BLITZER HAJNALKA
NŐI DIVATSZALON
TEL-AVIV, JEHUDA HALEVI 101. (Máze-sarok)

BEFUTOTTAK AZ ŐSZI UJDONSÁGOK!
Nagy választék * Olcsóbb, mint bárhol!
„PARPAR”-TEXTIL
Földes Arje
Ramat-Gan, Arlozoroff-u. 8
Autóbussz megálló: 55, 61, 67.
T. VEVŐIMNEK, ROKONAIMNAK ÉS BARÁTAIMNAK
שנה טובה

Az örökvarázsú ros-hásáná JOM HÁDIN Az ítélkezés napja

Gyermekkori emlékek

A közelgő „félelmetes napok” kezdetét jelző zsidó ujesztendő, a ros-hásáná varázsa már jóval az ünnep előtt megcsapja az ember lehelétét. Visszagondolok a távoli multra és deresedő fejfel tünődöm azon, hogy mint kis fíu hogyan is ültem meg ezt a nagyünnepet. Emlékezetemben vissza varázslom a boldog gyermekkor élményeit és látom magamat, egy nyurga szöke kisfiút, aki egy dunántúli városkában, ahol akkor laktunk, izgatottan készülődik az ünnep fogadására.

Ros-hásáná beköszöntése előtti héten naponként kora hajnalban bűnbánati Szelichot-imádságra gyűl össze a község. Édesapám megígérte, hogy engem is elvisz az ajtatosságra és rendkívül izgatottan feküdtem le az este. Az éjszakának még nem is volt vége, még csak nem is pirkadt, máris felkeltettek mely gyermekálmomból. De én nagyon szívesen felkeltem, rettentően büszke lévén, hiszen én is mint a felnőttek megyek a Szelichotra. Édesanyám me leg ködmönkébe bujtatott, sált kötött a nyakamra és egy kis lámpást nyomott a kezembe, hiszen még koromfekete volt az éjszaka, csak itt-ott pislogott halványan egy-két csillag.

A kisfiúnak szelichoti élményei mélyen bevésődtek az emlékezetembe, soha többet el nem felejtettem őket. De hogyan is feledkezhetem volna meg róluk, hiszen hála Istennek sohasem kerültem olyan helyzetbe, hogy nem ülhettém volna meg az ünnepet, amely épp úgy mint édes testvére, jom-kipur napja, rám minden évben újabb oly mélyen szántó hatást tesz, hogy attól megszabadulni nem tudok, de nem is akarok.

Az élet fergetegében

Hogy mint kisfiu hogyan képzeltem el ros-hásáná ünnepe, azt már nem tudnám megmondani. A sófár fuvása, édesapám fehér gyolcsruhába, a kitlibe öltözött alakja — érdekes az asszonyok, főleg az öreg nénik szintén szerettek fehér ruhát ölteni — a kántor szívéhez szóló éneke, meg az a tudat, hogy ma lesz az „ítélet napja”, a jom hádin — mindez mély benyomást tett a kisfiu zsenge lelkére. Há még rabbi Amnon szomorú története, hogy hogyan nyesték le egy gondtalan szaváért kezét-lábát és a vértanu azután utolsó erejével elrebegette még az Unesane tokef imádságát, amelyet ő maga szerzett és azután kilehelte lelkét.

Később, miután rég búcsut mondtam volt a dunántúli kisvárosnak, Pesten, Olaszországban és azután Bécsben, miután már alaposan megismertem az ünnepet, olvastam imádságaimkat, s behatoltam az ünnep jelentőségébe, gyermekkori naiv hitem nemhogy elszórt volna, még inkább meg erősödött és gyökeret vert a lelkemben. Tanulmányaim, utazásaim ezt a hitemet a legcsekélyebb mértékben sem lazították meg.

Ros-hásáná tipikusan zsidó ünnep, amelynek egyik legjellegzetesebb megnyilvánulása a sófár bűnbánatra, megtérésre intő hangja. Milyen felemelő ez az ünnep, amely fennkölt nagyságában nem szorítkozik csupán zsidókra. Nem, ezen a szent napon minden emberért fohászodunk, „hogy összes teremtményeid leboruljanak előttem és valamennyien egy szövetséget alkossanak,

Írta: Dr. Bató Jomtov

hogy egész szívvel teljesítsék akaratomat.”

Ez a magasztos gondolat bevezetése a ros-hásánái tefilának, amelynél szebb imádságot emberfia még nem irt. És a zsidó ember szívesen hallgatja ennek a tefilának lepergését a cházán recitálásában, amelynek dallama úgy odaillik a szívet megkapó szöveghez.

Felcsendül az Unetáne tokkef, a népek ezen kedvenc imája, amely az ítélet napjának van szentelve. Mindjárt az elején azonban úgy mondanám, hogy megsgja: minden félelmetesség ellenére az Ur trónja szeretetesen nyugszik. Ezen ül és mint a pásztor úgy mustálja nyáját és egyenként átengedi botja alatt a földön élő teremtményeket. Ros-hásáná napján felírják mindnyájuk sorsát és jom-kipurkor megpecsételik. Telemtóm, a halál mennyi válfaja üti fel a fejét a sorok között! Umi bámájim umi baás... De a bűnbánat, az imádság és a jócselekedetek elhárítják a rossz végzetet.

Es még néhányszor felbűg a sófár, mely végül az istentiszteletet le is zárja, miután elértük a kerék száz fuvást.

De a zsidó ember nem éri be ezzel, biztos akar lenni abban, hogy megszabadul bűneitől: délután még elisélt a táslichhoz a tengerpartra, ahol behányja a még megmaradt vétkeket a Földközi-tenger habzó hullámaiba.

Izraelben

Odaát a jó öreg Európában a zsidók között az aszszimiláció folyamata szedte az áldozatait. Es így keletkezett a „háromnapos zsidóság”, amely ros-hásáná

két napjára és jom-kipurra szorítkozott. De ez a leredukálás valahogyan nem volt hosszúéletű, mert akiknek a pesti Váci-utcán avagy a bécsi Kärtner-Strassen volt boltja, az valahogyan nem szerette a világ előtt fitogtatni zsidó voltát azzal, hogy ros-hásánákor zárva tartja az üzletét. Így kinyitódott a bolt és így bizony abból a megmaradt csekély fajsúlyu zsidóságból azután már csak vajmi kevés morzsa maradt. De a zsidóság zöme mégis hű maradt az ünnep hagyományához.

Itt Izraelben, az ismert viszonyok ellenére és bárha bizonyos körök nagyban erőlködnek, hogy a tórahü zsidóság egy részét hitében megtántorítsák és átvigyék a lo-dátiak táborába, újesztendőnk két napja rányomja bélyegét az egész országra. Nemcsak a lapok írnak ünnep után, hogy a templomok országszerte zsufolva voltak, hanem ez tényleg a szinagagság. Miután kegyzereket áruló atyánkfiai nagy boltot csaptak, a többi zsidó pedig kikereste a táliszt és a machzorját, igazán zsufolásig megteltek a béthakneszetek és délután véreink ellepik a tengerpartot — ád efesz mákom.

Évről-évre szaporodnak a hírek arról, hogy „szabad” kibucok, belátván, hogy ros-hásánát és jom-kipur semmivel a világon pótolni nem lehet, megkérlik a választás kibucokat, hogy küldjenek nekik egy előimádkozót, mert ők is szeretnék a nagyünnepeken istentiszteletet tartani. De van ennek egy feltétele: szigorú titoktartás! Lám itt is mutatja ros-hásáná a maga nagy erejét. Es így a kibucnyíkok is kezdenek belekapcsolódni az ország ünnep zsidóságába. Isten hozta őket, kötiva vachatima továv!

Itélkezés napja! — borzad belé az ember. Hogyan álljak a Teremtő elé, hogyan mossam magam előtte tisztára, hiszen ki tudja jobban, mint jómagam, bűneim sokaságát?!

De a zsidó hit, mint mindig, most is segítségemre siet, egy biztató szót vet felém, hogy belekapaszkodjam. Szalmaszálat? Oh, dehogyl! Erős horgonyt, egy acélkötelet, amely a bűnök hínárjából kiment. Olvasom a biztató szavakat és máris rózsaszínű remények kelnek a szívemben. Már olyan könnyű a szívem, mintha mázsás súlyok estek volna le róla, de egyben valami sámsoni erő száll meg. Most meg tudok küzdeni a gonosszal, aki egész éven át kísértett, hálójába fogott, most bátran a szemébe tudok nézni, kedves szavak bátorítanak, új erőt öntenek belém.

Újév napján három könyv nyílik meg. A kétségteletül jókat azonnal az élet könyvébe jegyzik, a határozottan gonoszokat a halál könyvébe írják, az ingadozók ügyét felfüggesztik kipur napjáig. Ha megtérnek, életben maradnak, ha azonban kitartanak a gonosszáguk mellett, a halál könyvébe kerülnek.

Micsoda boldogság! Haladékat kapok! Tíz nap. Mennyi sok jót tehetek ez alatt az idő alatt! Megtérhetek. Megoszthatom a kenyereket a nálamnál szegényebbel, egy új olénak egy tányér levest adhatok, egy jó tanácsot, egy kedves szót mondhatok, egy Istenhozottat, elirányítom a Negerbe, vagy máshova, ahol az ország várán még rések mutatkoznak.

Magam is teszek valamit, egy jó cselekedetet, az orszáért, a népért, a nemzetért. Kapát fogok és meglátom a kétezeréves távol-életünk alatt megkeményedett szent földet, egy fát

Írta: Löwenkopf Kálmán

ültetek, egy virágot plántálok, egy áldást mondok rá, az illatára.

Hajnal van, még az igazak álmát alszod. A nyitott ablakon keresztül szivszagató hangok szűrődnek be a szomszédos utca templomából. Szlichot, bűnbocsánat. Ez nem hagy tovább aludni. Gyermekkori emlékek rohannak meg. Nyugtalan éjszaka, izgatott. A nagy esemény, életedben először, te is résztvehetsz

az ítéletet, kegyelemért esedezem.

Földi bíróság nem hinné el, hogy ilyen rövid idő alatt valaki megjavulhat, tekintetbe se vennék, de az égi bíróság elhiszi, a javamra írja, a javulásnak csak egy kicsiny kis jelét kell mutatnom. Az égi bíróság könyörületet, enyhébbet ítélt, könnyebben megbocsátja a bűnt, hiszen a pecsételést maga az égi Atyánk végzi.

De ezt a tiznap haladékat ki kell ám használni, szorgalmasan gyűjteni a bizonyítékokat, amelyek a javuláson igazolják, fohász kodni, könyörögni, jótékony

a felnőttek hajnali bűnbocsánati könyörgésén. Az apád felkötött és kézenfogva vitt a kis falusi templomba. Az Istenháza gyertyafényben úszott, öreg, szakállas zsidók szemében könny szomorkodott és a község küldötte ajkáról szállt az ősi ének: „Nálad az igazság, nekünk szegyen pír borítja az orcánkat. Mit mondjunk, mivel védekezünk? Csak az eddigi utunkat akarjuk megvizsgálni, hogy visszatérhessünk Hozzád, hiszen a Te kezéd ki van nyújtva a megtértek felé. Erény nélkül, érdem nélkül járunk elébed, mint szegények, mint koldusok kopogunk ajtódon, kopogunk ajtódon...”

Es ott állsz annyi év után a templom küszöbén. Eleinte nem mersz belépni, rémít a jom hádin, az ítélet napja. Szegyenpír borítja az arcodat. Mit mondjál, hol voltál annyi ideig? Se templom, ahol fohászokodni lehet, se zsidó egyesület, ahol a népeden, a fajtádon segíthetsz. Mit tettél ezen idő alatt, a rosszon kívül egy csepecske jót? Kopogsz az ajtón, mint a koldus...

De hirtelen eszedbe jut a prolongálás, az ítéletnek tiz nappal való elhalasztása, a haladékat, és nyugodt lélekkel nézel az engesztelő nap elé.

Hogy nyúlnak felénk a segítő kezek, mintha csak látnák az arcokon az aggodalmat, a kétségbeesést, a félelmet a jom hádin miatt. Sose féljetelek, mondja egy másik: „Ádám nidon bősros hájáná”, az ítélet valóban ros-hásánákor történik, de az ítélet jóváhagyása, az aláírása, a pecsételése csak jom-kipurkor megy végbe.

Időt hagynak hát az ítéletnek jogerőre való emelkedéséig, tiz álló napot, hogy ezalatt megtérjek, hogy a tetteimet megbánjam, hogy megjavuljak. Időt nyerek, hogy bebizonyíthassam, hogy bizonyítékokat szerezhsek, hogy itt egy egészen más emberről van szó, aki otthagya régi útjait, aki tiz nap alatt a jócselekedetek tengerében megfürösztötte a lelkét, aki újjászületett. Az első tárgyalás alkalmával, elismerem, bűnös voltam, elvesztettem a peremet, de most appellálok, megfellebbezem

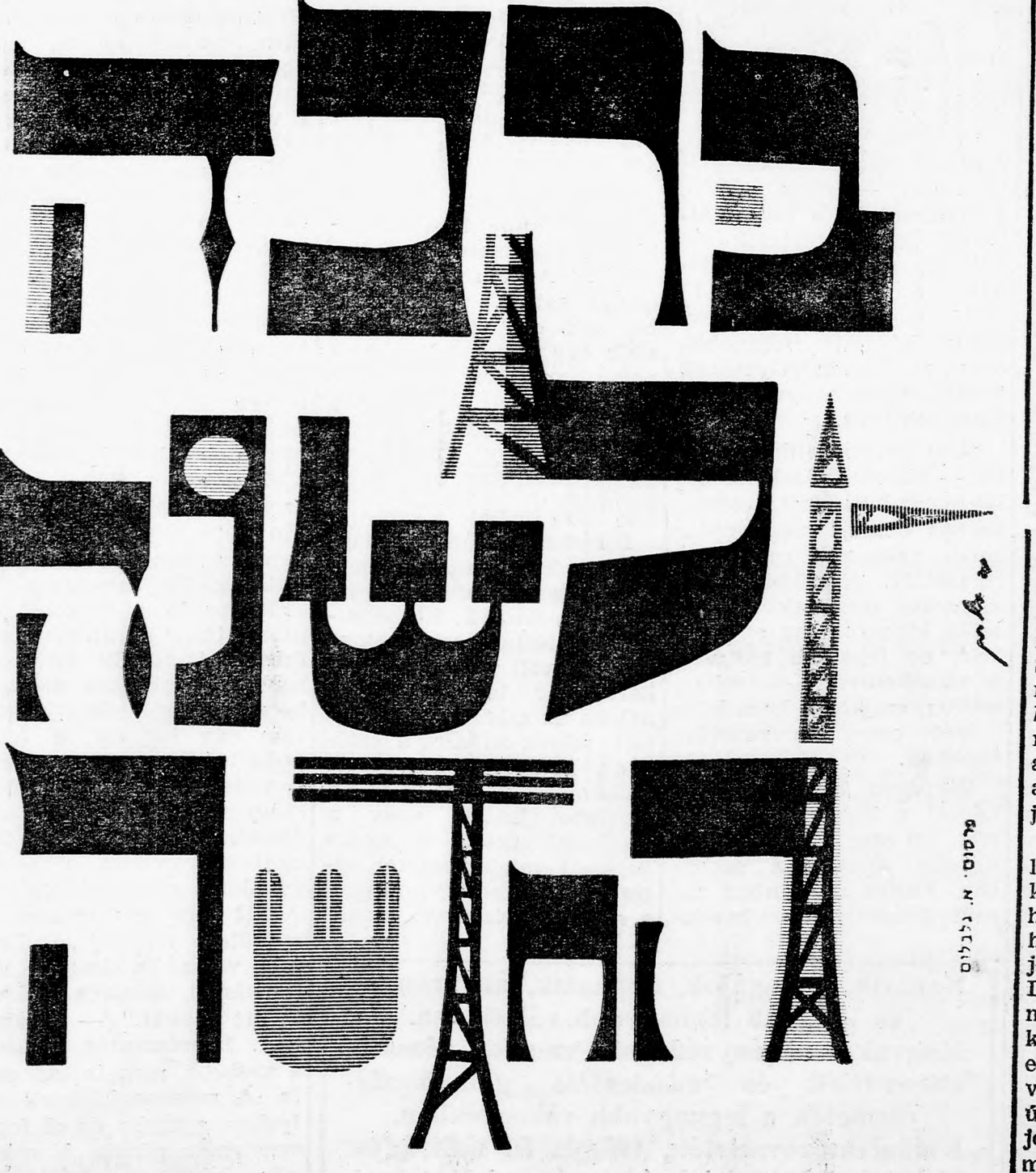
codni, nem kacsingatni a tengerentúlra, mert ott nagyobb a napszám, menekülni, mert félsz a puskaporától, Tel-Avivba vágakozni, mert ott sok a kávéház, a szórakozóhely. Vigyázz, a tiz nap hamar letelik és ha ki nem használod, megjön a kipur napja és a ros-hásánái ítélet jogerős lesz. Ügyelj, testvér, ügyelj! Bősros hájáná jikátévun, uvejom com kipur jechátémun!

Es azután már mindenek vége, megfagy minden remény, bezáródik előlem minden kapu, jaj, semmi segítség, biztatás, támasz sehonnan?!

Nem szívesen áruolom el ezt annak, aki nem tudja. Még egy utolsó terminust engedélyeznek számukra. Még egyszer próbára teszik. Hátha mégis, hátha végül csak megmozdul benne valami. Rossz árut küldtél külföldre, szegyet hoztál a népünkre, megsejtségtelenítetted vele az Isten nevé, a viselkedésed, a modorod rengeteg kivetni valót mutat, idegen népek gyermekei, akik itt járnak, rossz hírünket keltik miattad. Mindenre jutott a pénzedből, csak az Isten házára nem gondoltál, az árvára, az özvegyre, az öregre, a nyomoréokra. Elmúltott a ros-hásáná, el a jom kipur, el az ítélkezés, el a pecsételés, a jogerőre emelkedés, de te még mindig ott vagy, ahol voltál.

Ne ess kétségbe, ne félj, a zsidó bölcsék belédkarolnak és elárulják neked a nagy titkot: a zsidó hit még mindig tartogat számodra egy utolsó napot, amidőn megbánhatod, megszánhatód tetteidet. A neve is milyen megnyugtató, milyen sokat ígérő: Hosáná rabá, a nagy segítség, még egy utolsó stáció, egy utolsó mentsvár, a bűneidről való szabadulás utolsó alkalmá.

Milyen másképpen hangzik ezek után a jom hádin szó, milyen lágyan, milyen behizelgően! Elmulasztottál megfellekzettél rólam? No, nem baj! Ujabb alkalmat adunk neked a megjavulásra, az engesztelésre. Ez sem elég? Megtoldjuk még annyival. Mert a zsidó Isten irgalmas, könyörületes, megbocsátja a bűnt, a vétét. (Folytatás a 10. oldalon)

חברת החשמל לישראל בע"מ

BANDUKOLÓ ÖREGASSZONY AZ UTCÁN

A társalgás magasroptu volt és érdekes. Kutatók, írók, újságírók, más szellemiségek ülték körül az asztalt az erkélyen. Mindenkit minden érdekelt, ami felmerült — elmélkedés zenéi vagy irodalmi műről, zsidóságról és a nagyvilágról.

Megakadt a szemem egy képen, amely a szomszéd szoba faláról nézett felém a tárt ajtón keresztül. Felül hársort ábrázolt, az alkony fényében buszkodó utcát. A bánatos hangulatát mégsem a muló nap fénye idézte fel benne, hanem egy öregasszony, aki céltalanul-esetlenül, megviselem és fáradtan bandukolt az utcán. Jó festő készítette, mert a képnek íze és szaga volt, valóságos életből adott egy darabot s a női alak, amely vizuálisan csak állt a két utcator között, mégis ment, haladásban volt, a nem érezhető cél felé, amely éppúgy lehetett az utca egyik háza, mint a távoli faluvég.

A kettős tudatképződés furcsa jelenség. Jelen vagy a társaságban, pontosan megéreztesz mindent és mindenkit, válaszolsz feltett kérdésekre és magad is kezdeményezel. Közben, éber tudatoddal párhuzamosan képződik a második világ, amelynek semmi köze nincs a körülötted folyó valósághoz. Csak annyi a kapcsolata vele, hogy a szomszéd szobájában idénző festmény ébresztette. Nem volt a társaságnak egyetlen tagja sem, aki a másik, — a valósággal párhuzamosan haladó cselekményben is szerepelt volna. Mégis ott élt benne a két világ, az egyik a tudat fölött, a másik a tudat mélyén; békés volt az együttélés, a kettő nem zavarta vagy nyugtalanította egymást.

Hogyan és miért verődünk össze, a nagybányai festő és én? Vannak találgatások, amelyekre hiába keresünk magyarázatot. Megtörtént. Képeket hozott magával, hogy vevőt kapjon rájuk Kolozsvárott. Pénztelenül éppen csak talán az utiköltséggel a zsebében szállt fel a vonatra Bányán. S útja az újságíró klubba vezetett, mert ezt a lármás, füstös, kispolgári és bohémvígjáték helyet minden koborgó író- vagy művész-féle megtalálta. Ott pakolta ki keret nélküli vázsnait, újszólván kiállított az asztalon. Furcsa volt az ember, csaknem koldusosan toporogós, esetlen, rosszfogu

JOM HÁDIN

(Folytatás a 9-ik oldalról)

De a megtérés megfogadása maga, még nem elég, tettekre van szükség. Erre utal az ünnepi szakasz is. Az áldozatok bemutatásánál minden ünnepnél a „vö-híkrávtm” ígét használja az írás, ami azt jelenti: közel vinni, közel hozni. Az újévi áldozatoknál más ígérellel fejezi ki az írás: „vö-ásztm”, tegyék meg. Ez nem véletlen, ennek jelentősége van, ez azt jelenti, amit ma elhatároztunk, azt meg is kell tennünk, meg is kell tartanunk.

Mit tegyünk hát? — kérdik valóságukban sokan. A már elmondottakon kívül: a keményszívű változók szelidde, a haragos jóindulatú, a bosszúálló megbocsátóvá, a könnyelmű komollyá, a szenvedélyes túrtöztetővé, a hitetlen hívővé, akkor nem szorulunk az ítélet elhalasztására, hanem már ma, az ünnep első napján beiratunk az élet, az áldás, a béke, a boldogság, a jólét könyvébe. Amen!

10 Uj Kelet 1963 IX 18

Írta: Barzilay István

ból, amit elébe raktam és a cigarettámat szívta. Néző életéről panaszkodott; egy vasa sem maradt a két ezerből, mert tele volt tarlozással, a háziasszonyánál és a kosztadónónél s így maradt megint... „Ember, az Isten szerelmére, maga még adósságfizetéshez sem ért. Ugy kell azt csinálni, hogy pár lej mindig a zsebben maradjon...” — „Arra sem maradt, hogy egy tubus festéket vegyek” — panaszkolta. — Holnap ülhetek a klubban, ahelyett, hogy befejezzem a sétatéri képemet...”

Hallgattunk. Láttam, küzködök magával, nehezen ejti a szót. „Magának hoztam ezt a képet, szerkesztő úr...” — nyögte ki végül, s olyan respektus-mimikával ejtette a „szerkesztő” szót, mintha méltóságos urat mondana. Sohase szerettem magam szerkesztő úrnak címezgetni, mondtam is, ne tiszteljen úgy, van nekem becsületes újságírói állásom, nem is egy hanem három. De azért megejtett a dolog, kép ettől a kitudó, szerencsétlenül mamlasz festőművésztől. „Nem fogadok én el képet magától, pénzem meg nincs vásárolni...” Aztán megbántam a szavaimat, mert kínos csend ereszkedett ránk, megéreztem, esze ágába sem jutott ajándékot felajánlani nekem, vevőnek nézett, ami pedig ostoba feltételezés volt a részéről, pláne a kétezer lejes vásár után. „Tudja mit, adjon érte kétszáz lejt...”

Nevetnem, hisz pénz dolgaiban én sem álltam sokkal jobban, mint ő. Mert én is ahhoz az igazi bohémfajtához tartoztam, aki nem kártázik, nem iszik, nem is nőzik, mégis lyukas a zsebe. Talán ez a rokontermesztet vonzotta hozzám, a neurezténias zsidóhoz ezt a parasztfü festőt.

„Van talán huszonöt lejem, az meg reggelire és cigarettára kell...” — mulattam rajta. — Inkább megpróbálok vevőt szerezni a képre holnap, a szerkesztőségbe menet benézek egy-két gazdag zsidó boltoshoz...”

De nem lehetett lerázni. Amilyen szerencsétlen flótás volt, — csak nálam, a huszonöt lejt tudott alkudni. „S mi történik, ha feliratja a reggelit Maniunál, a New-Yorkban?” Mert a kolozsvári New-York kávéház főpincéjét éppúgy Maniu Gyulának hívták, mint a román miniszterelnököt.

Nem húzom a dolgot soká — bizony kiénekelte belőlem a húsz lejt, előlegebe. Az öt lejt meghagyta, hadd vehessek rajta tíz cigarettát. A többi majd megadom részletkebe, s el-sején kifizetem az egészét. „No, de legalább mutassa a remekművet” — sóhajtottam, amikor a húsz lejes helyét cserélt a pénztárcánkban.

Vigyázva hántotta le a képről a burkoló újságpapírt. En meg felgyújtottam minden lámpát a szobában. Falusi utcatorban fáradt öregasszony bandu-

ták, hogy éppen hívtak a telefonhoz s azt választották a kérdezőnek, nem tudják jövök-e vagy sem.

Sejtettem, csak ő lehetett a makacs telefonáló. Lefeküdtem, küszködtem a sok kaffeinnal, amely nekítámadt az idegeimnek és nem engedett elaludni. Alig révültem bele a féllámba, (szívt a telefon. „Ilyenkor?” — kérdeztem morogva. „Bocsásson meg szerkesztő úr... a pályaudvarról telefonálok, a váróteremben húzódtam meg, kidobott a háziasszonyom... az Isten szerelmére, segítsen rajtam...” „Nem lehet reggel?” — ásitottam a kagylóba érzékeltetlenségű nyomorúsága iránt. „Zárják a várótermet, elment az utolsó éjszakai vonat, ki-sepernek a sok egyéb szeméttel együtt...” „Nálam nem alhat, tudja, hogy csak egy diványom van a szobában...” — világosítottam fel ridegen, nem jutott el tudatomig mély keserősége, amely oda süllyesztette, hogy szemétnek nevezte önmagát. „Ha tudna adni egy kis pénzt, elmehetnék szállodába, két napja nem volt meleg étel a számban, fáradt vagyok, kár, hogy hagytam futni az utolsó vonatot, oda kellett volna jobban magam...”

„No, azt kár volna megtennie” — mondtam most már ébren. — „Úljön be egy fiákerbe, ienn megvárom a kapunál...” Csak felöltöttem a pizzamára, hűvös kolozsvári ősz volt. S kinyitottam az íróasztalom fiókját. Ott rejtőzött a telefonpénz. Gyűjtöttem, hogy mire eljön a terminus, együtt legyen a számla összege és ne kapcsolják ki a készülékemet; mert bizony ez olykor olykor előfordult velem, holott nagy forgalmat bonyolítottam. Dében kellett hívnom Brassót, oda is tudósítottam. Budapestre is mentek a telefonjelentések, az Est lapoknak, ahol, mint edé-lyi tudósító szolgáltam.

Muszáj volt vigyázni a telefonpénzre, kenyérre kellett. Vajon mire ment el az akkori jövedelem? Hisz többet kerestem, mint egy bankigazgató, vagy mint akarmelyik újságíró szerkesztője, mégis... Nem voltam gálán, sem elegáns, sem komoly kártyás, sem részeges, csak a végtelenségig könnyelmű és megmondolatlan.

Most százhusz lejt vettem elő belőle s nagy óvatossággal, nehogy felverje a házat a papucsom csoszogása, cigarettával a számban letérferegtem a másodikkal emeletre a kaphoz. Messzi volt az álmomás, fázva bújtattam fejemet a felöltő felhajtott gallérjába, dühöngtem, miért nem húztam legalább narisnyát?

Kocogott a fiáker végig az üres Malom-utcán, aztán befordult felém, a Léderer-házhoz, amelynek kapujában fagyoskodtam. — „Fizesse ki a fiákert” — utasítottam barátomat, aki felkőkből nélkül, egyhetes szakállal, esetlenül mászott le a kocsiából. Odanyújtottam egy huszast, a festő pedig tovább a fiákeresnek; a nyiszlett ló háta felett megperdült az ostar, a „jó éjszakát, nagyságos úr” egybecsavarodott a paták vonakodó csattogásával.

„Itt van egy százás, — mondtam ásitva. — Legjobb volna, ha elmenne Kolozsvárról, annyira lejártatta itt magát.” — Hallgott. Becsúszta a pénzt a zsebébe, meg is tapogatta. A szerencsétlennek tán lyukas a zsebe és el fogja veszteni a pénzt. „Van egy pár képem a háziasszonyomnál, talán elfogad egyet az adósságom ki-egyenlítésére” — sóhajtottam — „és valóban tovább-állok. Talán Nagyváradon

több szerencsém lesz... S azt hiszem, most kvittek vagyunk.”

Nagyot nyeltem. Már 20 lejjel tartoztam a két-százastól felül, most meg még százhuszast vasalt ki belőlem, a telefonpénzből. Háromszáznegyven. Igaz, ez sem volt sok pénz a képért, de alku, az alku.

„A legnagyobb mértékben kvittek vagyunk” — mondtam dühösen és ott-hagytam az utcán.

A képem Nála volt, a zongorán állott, a fainak támasztva, egyelőre keret nélküli. — „Majd együtt kiválasztjuk a hozzáillő rámat” — mondtam.

„Nagyon szép... igazán a legszebb ajándék az évfordulóra... Remélem nem adott sok pénzt érte” — köszönte melódikus hangján. Micsoda hang volt ez... Kissé alt-zintű, érzéki, zengő, kifejező. Azt hiszem, a hangjába szerettem bele, mert van úgy az, hogy a hang annyi a nőnél, mint az illata, vagy testének mozdulata a járásában. Nála a hang még több volt, mint parfóm, vagy testének természetes illata, több mint a rekának vonulata, vagy karjának hajlása. Olyanná váltam mellette, mint egy hangszóró, mert hangjának zenéje zengett bennem, varázsa átitatott. Kellott, hogy mások is érezzék belőlem az ő hangjának az áradását, biztosan érezték is, csak nem tudták magyarázatot adni. Meg kellett, hogy érezzék, mert a szerelem általában kitér a négy fal fogságából, melyben lezajlik, megéreződik a magamfajta emberen, aki akkor voltam, huszonöt tendős, régmódúan alanyi és bémész bohém. Most is elálmlékom a hangján és azon, hogy mennyire nem banális, azt a szót nem is mondta, hogy „köszönöm”, csak annyit, hogy a leg-szebb ajándék összejá-sunk első évfordulójára.

„Azt hiszem van is egy hozzáillő keretem a kamrában, szép, aranyozott, nem kell újat venni” — mondta és én boldog voltam, mert tetszett az ajándékom s mert nagyon szerettem ezt az asszonyt, akirehéz talán a gyermekkor polgári kényelmének emléke és a magányos fiatal-embernek holt anyja utáni vágyakozása is húzott.

Nem sokára megláttam a képet a keretben is. Megdöbbenve álltam, nehezen jutottam szóhoz. A keret kicsi volt a képhez; az utcasor vége nem fért bele. Nem látszott az utolsó ház a fénylen és az öregasszonynak is csak egy darabja volt meg rajta, a lába, amely vonzólik a földig érő paraszt-szoknya alatt s a meggőrbült háta. A feje már elveszett a keretben. „Így is szép, ugy-e?” — kérdezte. — A keret valamivel kisebb volt, de gondoltam, a kép így sem veszít az értékéből, megcsináltattam...”

Nem szóltam, csalódott voltam. Asszonyok, asszonyok, hogyan váltok nőből váratlanul krajcároskodó háziasszonnyá... „Azért nem kell haragudni” — szölt fuzdogva.

„A festő helyett haragszom... aki azért festette meg az utolsó házat a fény-nyel, mert azzal ki akart valamit fejezni” — morgogtam tehetetlenül.

Aztán kezdetem megszokni a képet így is. Volt valami megfoghatatlan abban, amint a bandukoló öregasszony kizuhanni készül a térből. S az utca perspektívikus mélysége valóban mintha egységesebb lenne, (Folytatás a 24. oldalon)

Kanáriák, papagájok, díszhalak, akváriumok és kalitkák legnagyobb választéka. Magvak, növényvédelmi szerek, rózsató, citrus-félék és mindenféle gyümölcsfacséméték a legnagyobb választékban. Különböző rovarirtók, trágya és műtrágya. Vevőinket betanítjuk és tanáccsal látjuk el.

MALINOVSKY Tel-Aviv, Fin-u. 2.
(Tácháná Merkazit) Beszélünk magyarul.

שנה טובה

A nagykanizsai zsidóság multjáról

Dr. Komlós Ottónak, a magyar-zsidó vérszűrés dokumentumait gyűjtő munkájához küldöm ezt a kis emlékeztést.

A nagykanizsai zsidóság egyéni helyet foglalt el a multban a magyarországi, haladásellenes hitközségek között. A nyugati kultúrához való csatlakozása és egybeforrása a magyarsággal jelölté ki számára ezt a különleges helyet. Vallási életének irányát a Morva-

országból származott Löw Lipótnak a szabadságharc legendás papjának, alig háromszázötven éves korában tartó működése szabta meg — aki vallási és magyarországi reformtörekvéseit sehol sem tudta megvalósítani, úgy mint Nagykanizsán.

A hitközség virágkora

az emancipációt követő évtizedektől, az első világháború kirobbanásáig tartó időszak volt. A város gazdasági fejlődése, mint a Bécs és Olaszország felé vezető vasútvonalak gócpontja, nemcsak mindenféle országok közötti kereskedelmi vállalkozásoknak vetette

meg alapját, de megteremtette azt a széles látókörű, művelt légkört is, amely a város zsidóságát jellemezte. Kultúrfejlődésével kiemelkedett így, nemcsak a Dunántúlról, de a régi Magyarországról, számárnyában jóval nagyobb hitközségei közül.

A zsidó lakosság rétegződése

az akkori időkre jellemző képet mutat. Az alig néhány évtizede egyenjogúsított zsidó polgárok döntő szerephez jutottak a város gazdasági és szellemi életében. Zsidók voltak a nemesi birtokok bérlői, a mintagazdaságok létesítői, a nyomdák, sör, vasgyár, fémöntőde, kötő-szövőgyárak, seprőgyárak s egyéb igazgatói s főszervezői. A gabonaszállító cégek fakitermelő vállalatok megalkotói. A gyarmatúru és fűszernagykereskedő cégek tulajdonosai is soraikból kerültek ki. — Az anyagi fejlődés nyomában járó kultúra minden megmozdulásában jelentős szerepet játszó zsidók mindegyike megbecsült, nagyraértékelt személyisége volt nemcsak a

város, de az ország szellemi életének is. Gondolunk rabibijaira, a Löw Lipótot követő Fassel B. Hirsre, a neves teológusra, dr. Neumann Edére, aki az Országos Rabbiegyesület elnöki tisztségét is viselte, dr. Winkler Ernőre, az igaz lelképásztorra, aki hűvel ment a vértanúság útjára, — gondolunk az 1940-ig a hitközség fennhatósága alatt álló, kiválóan elismert, az egész ország egyetlen zsidó felsőkereskedelmi iskolájának tanáraitra, a II. József alapította és a németek bevonulásáig fennállott zsidó elemi iskola tanítóit, karárra, orvosokra, ügyvédekre, akik mind egytől-egyig becsületet hoztak a zsidóságra.

A zsidóság megbecsülése

példaszerű volt. Mindenképpen egyenrangú vallásfelekezettnek számított. Ez a helyzet a zsidótörvények idejéig fennállt. Az első világháborút követő trianoni végzés megfosztotta Nagykanizsát Hinterlandjától, miáltal gazdasági súlya csökkent. Mindez, bár az általános jólétben változások is idézték elő, a zsidóság jelentőségét nem csökkentette. A felekezeti béke a tanácskörtársaságot követő fehér terror kilengései után helyreállt. A hitközség képviselőit, annak papja tagja volt a megyegyűlésnek, helyet foglalt minden társadalmi intézmény vezetőségében. Hivatalos fogadtatás, kormány-

fői, miniszteri, vagy főispáni látogatás nem folyhatott le zsidó küldöttségek részvételével. Természetesen látszott, hogy a város kultúreményeit képviselő, a városháza nagytermében megtartott, a Zrínyi Miklósról elnevezett Irodalmi Kör előadásain a piarista gimnázium paptanáraitól egyidejűleg zsidó előadókat is szerepeltettek. Mai történelmi látással itélve ez a túlzottan nagy asszimiláció, akkor jónak látott jelenségei, a valóságban utjelzői voltak a zsidó pusztulásnak. — Apró jelek, a maguk idejében anekdótá-

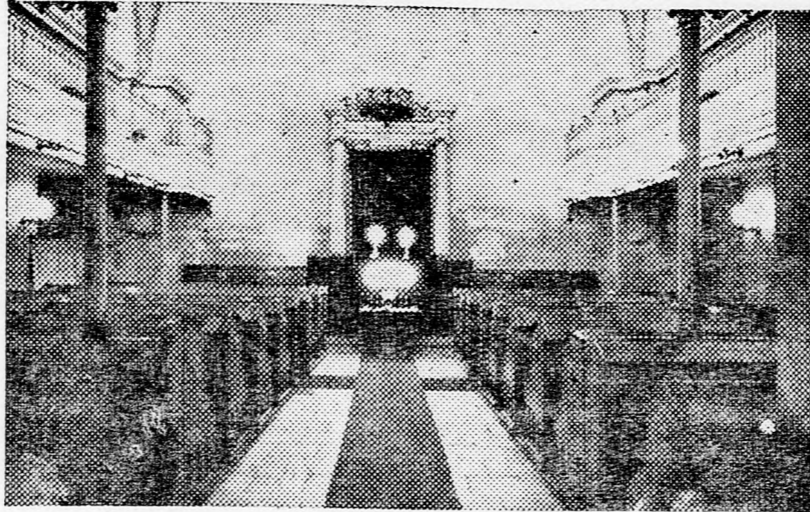
Irta: Munkácsi Noémi

számba menő, kis történelmi figyelemre méltó jótanácsokat.

Bethlen István képviselője idején,

valamikor a harmincas évek elején, látogatásával tisztelte meg a rabbit is. A könyves szobában helyet foglalva, egy héber könyvet vett le a polcra. Nézegette, forgatta, majd tréfás kérdéssel fordult a kisérőben

lévő, zsidó ügyvédhez: — „Értik-e Önök a héber szót? — A főtisztelő ur — igen, mi már régen nem — vágta ki túlbuzgó magyarkodásában. Bethlen csak elhallgatta a szót, majd csendesen jegyezte meg: — Ha önök nem is, én azonban szorgalmasan tanulmányoztam a bécsi Pazmanneumban a héber nyelvet — adta meg a rendreutasító választ, korának egyik legműveltebb magyar politikusa.

A nagykanizsai templom belseje (1963-i felvétel)

Minden egybeolvasztási kísérlet ellenére is

a zsidóság kapcsolata a többi felekezethez hivatalos jellegűnek volt nevezhető. Ritkán alakult ki zsidó- és keresztény családok között igazi baráti érintkezés. Ve- gyes házasságok sem voltak nagyszámúban. A kiterések meg éppen félszeg társa-

dalmi helyzetbe sodorták a hitközséget. Még évtizedek múlva is emlegettek annak a Guttman bárónak az esetét, aki a keresztelőmedence felé való nagy sietségében, előtte még a hitközségi elnöki tisztségről is elfeledkezett lemondani.

A nagykanizsai zsidóság

büszkén ragaszkodott modern formában élt vallási életéhez. Önérettel vallotta magát zsidónak. Büszke volt évszázados, Magyarországon egyik legérdekesebb zsidó templomára, művészi élményt nyújtó istentiszteleteire. Ezeknek fényét híres kántorai felejthetetlenül tették. Meg kell említenünk a liturgiái énekgyűjtemény szerzőjének Karschmaroff Márknak, vele egyidejűleg utódjának Abramovits Márknak, a megsemmisítő táborban elpusztult művészi ének előimádkozóknak a neveit. A hitközség vezetősége saját szigorúsággal ügyelt arra, hogy vallási megnyil-

vánulásai semmiképpen se kerüljenek ellenkezésbe magyarságukkal. Jellemző példája ennek, hogy Nagykanizsa volt az egész zsidó világ azon nagyon kevés közösségei közül való, ahol nem énekelték a Kol Nidré. A 20-as évek vége felé, átmenetileg beiktatták újra, az akkor már vagy három évtizede mellőzött Kol Nidré az imarendbe. Amde két jom-kipur elteltével újra törölték a túlbuzgó jogász előjárók kardoskodására, akik a zsidó ember történelmi esküjének hitével nem tartották összeegyeztethetőnek a Kol Nidré elmondását.

Az antiszemitizmus szikrája

minden elfojtási kísérlet ellenére a harmincas évek elején fel-fel lángolt. Dr. Winkler Ernőnek, mint a zsidóság képviselőjének a megyegyűlésen heves vitá-

kat és hírlapi polemiákat kellett folytatnia az akkor már antiszemita hurok pergető Pehm apáttal, a később Mindszenty hercegprímással.

Az elnéptelenedés veszélye

minden külső támadásnál lényegesebb volt. Ez már a huszas évektől kezdődően fenyegette a nagykanizsai és általában a kisebb létszámú, dunántúli hitközségeket. Winkler Ernő az Országos Statisztikai Közlönyben közzétett sorozatos tanulmányaiban hívta fel erre, mint a Dunántúlon,

felekezeti különbség nélkül észlelt jelenségre, a figyelmet. A halálzási arányszám messze fölülmuta a születések számát, ami a zsidóság természetes csökkenése mellett, igen baljós jelleme volt jövőjének. Így érkezett el az 1939-es esztendő.

A magyarországi zsidótörvények kezdete

és vele annak következményei: elsőben, minden viselt köztisztviseltől való, még önkéntes visszavonulás. Következett ezután a hitleri módszer már egész Európában közzismert rendje szerint: A zsidó hivatalnokok, alkalmazottak elbocsátása, üzletek felszámolása. A zsidó tanulók zárt számú felvétele a középiskolába, ahol minden erejük megfeszítésével kellett helytállniuk az egyre ellen- ségesebbé váló légkörben. Apró történelmi sokszor figyelemre méltó előjelei későbbi

tragikus fordulatoknak. Így éreztük meg a magyarországi zsidóság és vele a mi egyéni sorsunk elvárhatatlan végét. Egy a harmincas évek vége felé megtartott hősök emléknapiján. A májusvégi nap arányosan ragyogott, mi mégis

Alaposan kipróbálta

Howard Addison, a kalliforniai Chino bűntetőintézet 31 éves füllábu feyence számára múltbat készítette az intézett igazgatósága, amelyet mindjárt felpróbált. Mondták neki, hogy járjon egy keveset az új múltbal. Ez hat nappal előzt történt. Howard Addisonnak azóta a múltbal együtt nyomavestett.

a pusztulás jeges fuvallatát éreztük, amikor a város notabilitásai között helyet foglalva a dobogón, látnunk kellett, a hősök szobrát megkoszorúzó között, a zsidó iskola gyermekeinek nemzetiszínű szalaggal díszített virágcsokra után, mint teszi le a nyilaskeresztesek népes küldöttsége horogkeresztet díszített koszorúját.

Megrendítő élmények lép- ten nyomon követték egymást ezekben az években. Az 1941-es év tavaszán, amikor a német csapatok Jugoszlávia felé meneteltek, vagy három hétig ott-tartózkodtak Nagykanizsán. Tanításaik magvait ekkor vetették el az SS vezetők. Eredményét nem sokára tapasztalhattuk: egy túlbuzgó „leventeoktató” túlkapaszkodás, középiskolási fiainkat sárga karszalaggal megjelölt zsidó csapatokba elkülönítve vonulatták fel szadista módon kiagyalt közmunkák elvégzésére. Nem tudom elfeledni — ma sem, minden tragédiák tudatában — azt a borzasztó megszégyenítő szívfájdalmat, amit, velem minden zsidó anya érzett, amikor három évvel még a végzetes 44-es dátum előtt, felvartuk a sárga karszalagot gyermekeink ruhájára...

A zsidóság lelki gettó falai között

húzta meg magát ezekben az években. A megmaradt érintkezési területekről is önkéntesen húzódtak vissza. Várták, hogy eljön az idő, amikor a gyűlölet vihára elvonul felettük. A vallási életnek most lett csak igazában fegőbb feladatává az ifjúság lelki vértézése a formában még nem világosan látott, de a hitlerizmus meghódította szomszédországok, borzalmas példáján okulva, a számunkra bekövetkező szenvedések idejére. Winkler Ernő teljes erejét a zsidó ifjúság nevelésére áldozta. Minden törekvése az volt, hogy az ifjúságnak lelki útravalóul adja a zsidó vallás istenhitét, tradícióit, amelyek a szülői házból már nemzedékek óta kiveszében voltak. A rabbi-iroda ezekben az években nemcsak a tanulóifjúság, de mondhatni az egész község menedéke lett. Mind sürűben érkeztek a munkaszolgálatos behívók, mind gyakrabban vesztette el a családfenntartó kenyérét. Nőtön nőtt a segítségre szoruló száma, lelki vigaszra áhítozók tábor. Szlovákiából, Lengyelországból érkeztek, egészál ingben menekültek részére kellett

a hatóságok kiutasító végzését elhárítani. Fedelet, munkát juttatni. Magyarországi figyelme még egyszer a nagykanizsai hitközség felé irányult. AZ INTERNALOTABOR felállítását években, 1942-ben.

A nagyrészt felvidéki és határszéli területeiről érkezett internáltakat rendszeren „gazdasági vétségek” címe alatt tartóztatták le, ürügyül vagyonuk elkobzásához. A tábor lakói a legvallásosabb rétegekből kerültek ki. Nem egy gaon volt közöttük. A pesti orthodox hitközség felügyelete alatt álló konyha látta el élelmezésüket. Megindító ragaszkodással viselkedtek és bizalmuknak nem egy megható jelet adtak, amikor Winkler Ernő a hatóságoktól mind nehezebben elérhető engedéllyel meglátogatta őket és istentiszteletet tartott a táborban. Minden erejét latba vetve igyekezett enyhíteni sorsukon. Kiszabadulásuk esetén, mint azt a visznyiel „rebbe”, Hager Baruch is tette, első útjuk a rabbi-házba vezetett.

A nagykanizsai zsidóság utolsó évtizedeinek két kiváló emberéről kell megemlékeznie az évek krónikájának. Az egyik: dr. Villányi Henrik, aki nemcsak a község történetének, templomának, iskolájának, temetőjének történetét jegyezte fel, hanem halála percéig dolgozott a község utolsó éveinek megörökítésén. Kéziratban maradt hagyatéka a hitközség nagyértékű könyvtárával együtt pusztult el. — Másik nagy embere e korszaknak újnapi Elek Géza földbíró, a Dunántúli Községkezelő utolsó elnöke volt. Elek Géza nemcsak igaz szívvel volt minden zsidó kulturálmegmozdulás támogatója, nagyvonalú mecenása, de nagy vagyonát, mártírhalált halt Pál fia emléket megörökítve, a jeruzsálemi egyetemre hagyományozta. Csaldósdósti a megsemmisítő táborban pusztult el.

A mult utolsó fejezete

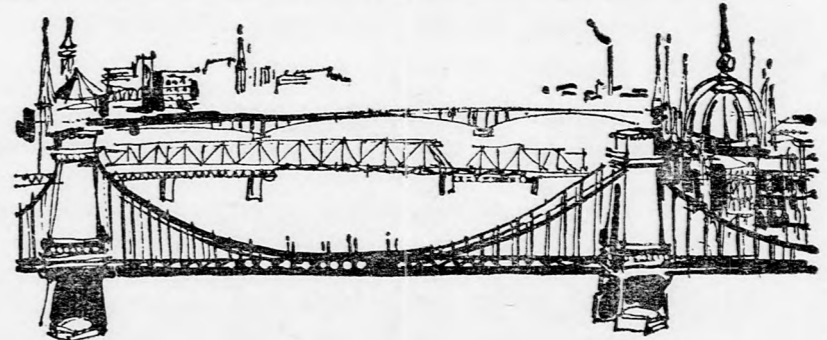
1944. április 26-án zárult, Nagykanizsa zsidó lakosságának gettóba gyűjtésével, ahonnan az utolsó csoportot május 16-án hurcolták el németországi megsemmisítő táborokba.

Nagykanizsa három ezer zsidó lakosából kétezerhét- száz odavesztett hirdeti az elárult, kifosztott templom bejáratánál elhelyezett emléktábla. A nagykanizsai hitközség a vidéki gyérszámú szórvány egyik gyűlekezete.

Ma százharmincat számlál a község

Bárna multja áldása kísé- né Nagykanizsa zsidóságát — bárhol éljen is — és a történetét feljegyző annale-

sek igaz értékeléssel írják be ezt a nagymultu nevet a magyarországi zsidó községek emlékeztetőnek könyvébe.

Magyarországra

- ★ Az október 24-iki csoportba,
- ★ a november 21-iki csoportba felvesszünk jelentkezőket.
- ★ Ára 658.50 IL.

SHARTOURS
NATANJA
Smuel Hánáciv 6.
telefon: 2253/2254

SZNOBIZMUS

A sebész professzor közli úrgazdag paciensevel, hogy a műtétet helyi érzéstelenítéssel fogja rajta végrehajtani.

— Helyi érzéstelenítés? — Kérde vissza az úrgazdag.

— Igen — feleli a professzor.

Az új gazdag akadékoskodik.

— Nem lehetne külföldivel?

RÖVIDEN

A vendég beül a borbély-székre és ezt mondja: — Vegye rövidebbre, kérem, a hajamat, a szakállamat és a ... közömbösközt.

TELEFON

Egy férfi áll a telefonfülkében, egyetlen szót nem szól, kezében tartja a hallgatót, melyet nem a füléhez illeszt, csak a drótján lelévta tart.

Egy türelmes férfi nézi, nézi, végül kinyitja az ajtót és ezt mondja:

— Uram, ha ön nem beszél, hagyjon engemet telefonálni.

A másik idegesen szól rá:

— Ne zavarjon! Nem látja, hogy a feleségemmel beszélek.

JOBBSZALLODA

A huszonhatodosztályú szállodába bemegy egy vidéki és szobát kér. A portás kinyit neki egy szobát és átad egy törülközőt.

— De hiszen ez fekete a piszkóktól — kiált fel a vendég.

— Már vagy százán használták és senkinek sem volt ellene kifogása — válaszolt sértődötten a portás...

A NYAKKENDŐ

Hunyadi Sándor egyszer igen szép nyakkendővel jelent meg a törzsasztalnál.

— De szép nyakkendő van — mondták neki.

— A kártyanyereségből vettem, — mondta szomorúan, — majd hozzátette. — A vesztéségből egy házat vehettem volna.

MEGNYUGTATO

Az eljegyzésen mondja a lány:

— Ha összeházasodunk, osztozni akarok minden örömben és minden bánatomban.

— De nekem soha sincs bánatom — feleli a vőlegény.

A menyasszony megnyugtató:

— Majd lesz...

KELTÉS

Néhány percel a munka idő befejezése előtt a gyár főnöke a raktárban rátalál egyik munkására, aki üres zsákokból készített fekhelyen az igazak álmát aluszta.

Odamegy hozzá, meg-
rázza a vállánál:

— Kelj fel, mindjárt négy óra, lekésed az autóbuzodát.

— Hagyjál... hagyjál... — rázza le magáról az illetéktelen kezét.

— De lekésed a buszt — kiáltja most már nyomtérkosabban a főnök.

— Nem késsem le. Ma túlórázom...

UDVARIASSÁG

A járásbíró felszáll az autóbuzsra. Egy fiatalember felajánlja neki a helyét. Nem fogadja el.

— Csak maradjon ülve — hártja el az ifjú udvariasságát.

— Nem... nem — erőszakoskodik a fiatalember — már eleget ültem maga miatt...

A HOLTAK FELTÁMADNAK

— Maga hisz a halottak feltámadásában?

— Természetesen — feleli a fiatalember.

— Akkor rendben van. Mert itt van a nagynénje, akinek a temetésére tegnap elkérkedkedett...

DEFINICIÓK

ZIPPZAR: A technika ajándéka a szerelem részére.

HÁZASSÁG: A leghasznosabb intézet a fiatalok megjavítására.

PESSZIMISTA: Aki a Chevre Kadisánál is bejelenti lakásváltozását.

LUXUSLAKÁS: Szőnyeg faltól-falig, függöny, faltól-falig, adósság padlótól a mennyezetig.

OKOS FÉRJ: Aki olyan értékes porcelánt vásárol, hogy a felesége már nem meri rábizni a mosogatást.

TEKOZLÓ: Aki annyiszor vesz új autót, ahányszor kocsijának hamutartója megtelnek.

ZSUGORI: Aki fontokban beszél és piaszterben gondolkodik.

BÁT-MICVÁ: Ugyanaz, mint a bár-micvá. Csak valamivel olcsóbb ajándékkal lehet megszűzni.

MAKACS ÁLMATLANSÁG: Amikor már munkahe-lyünkön sem tudunk aludni.

BOLDOG EMBER: Akinek felesége és öngyújtója van. És mind a kettő jól működik.

BABONÁS EMBER: Aki fél a péntektől és ezért nem hajlandó olyan héten dolgozni, amelyben péntek van.

SZIVJÓSÁG

A tisztviselő meséli a másíknak reggel az irodában:

— Félfontot adtam most egy koldusnak.

— Miért ilyen sokat?

— Ugy meghattott szegény. Azt mondta nekem, segítsen egy vakemberen, szép kisasszony.

— Ezt mondta?

— Ezt.

— Akkor tényleg vak, szegény...

ALOM

— Szörnyű álmom volt az éjjel — meséli egyik barát a másíknak. — Képzeld el, egész éjjel gyönyörű meztelen nőket láttam...

— És mi ezen a szörnyű?

— Az, hogy mind állig voltak felöltözve...

HIDEGVÉR

Végre biztos fedezékbe jutnak a bankrablók, ledobják a pénzeszsákokat, nagyot húznak a konyakos üvegből.

Ezt mondja az egyik:

— Gyere, számoljuk meg, mennyit raboltunk.

— Felesleges — nyugtatja meg társa. — Holnap benne lesz az újságban...

A FOGADTATÁS

A nagy karriért befutott minisztériumi főtisztviselő hazalátogat szülőfalujába. Mikor kiszáll a fényes kocsijából, szembetalálkozik egy szomszédal. Üdvözlök egymást. Kérde a nagy úr:

— Aztán, hallottatok-e, hogy mi lett belőlem?

— Hogyne... — nyugtatja meg a falusi.

— És mit szólnak hozzá az emberek?

— Nem szólnak semmit. Nevetnek...

AMIKOR EGY FERFI FELESÉGÜL VESZ EGY NŐT, AZZAL A TETTEVEL A LEGSZEBB BÓKOT MONDOKA KI ÉS EGYSZERSMIND A LEGUTOLSÓT IS.

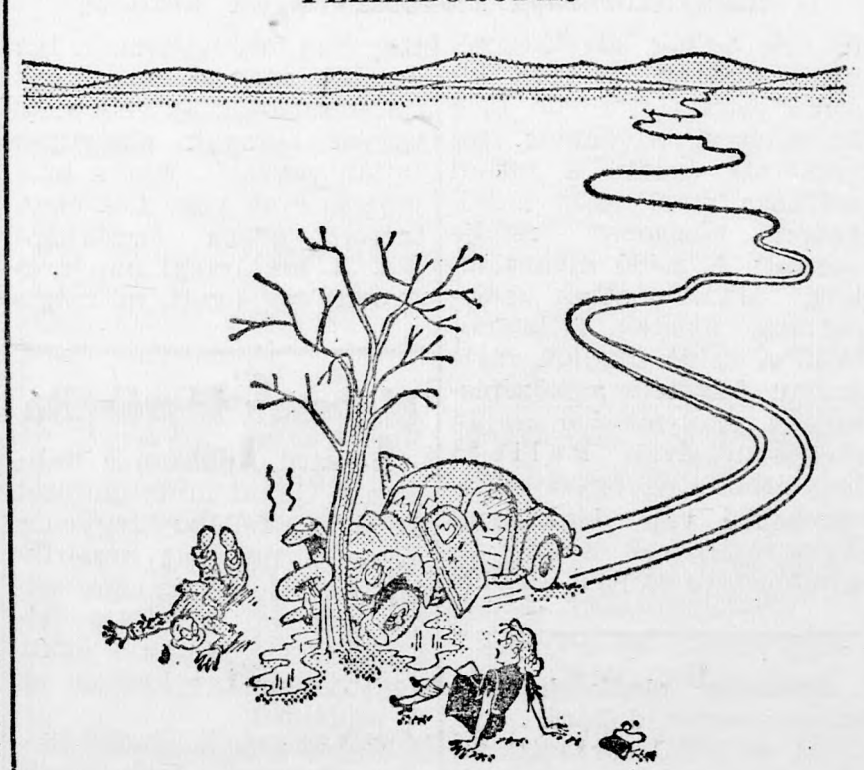
RÉSZVET

Apa és lánya a Louvrebán elmerülten nézik a Milói Vénuszt. A hosszas szemlélés után a lány felkiált:

— Micsoda tragédia? —

Egy ilyen szép, remek-
alaku lány és nincs egy
keze sem, hogy megvédje
magát a pimasz tolatkodó
fráterektől!

FELHABORODÁS

— Igazán találhattál volna biztonságosabb helyet a tanításra.

— Visszajöhetsz, drágám. Csak a tejes volt...

Nagy humoristák legjobb mondásai:

Jerome K. Jerome: Semmi nem nyugoz le annyira, mint a munka: képes vagyok órákon át nézni.

Jules Renard: A temetésen az a jó, hogy az ember mogorván nézhet a megjelentekre, s ezt mindenki a gyász jelének tartja.

CHAMFORT: A társadalom két nagy osztályból áll: azokból, akiknek nagyobb az ebédjük, mint az étvágyuk és azokból, akiknek nagyobb az étvágyuk, mint az ebédjük.

Elbert Hubbard: Az egyetlen, aki nyer a löverse-nyen az az ember, aki a lovak után megy a lapáttal és sóprével.

D. Jerrold: A jól berendezett világban egy negyven éves asszonyt ki lehetne cserélni két 20 évesre.

John W. Rochester: Mielőtt megnősültem, hat elméletem volt a gyermeknevelésről. Most hat gyermekem van, de már nincs elméletem.

G. B. Shaw: A fiatalság csodálatos dolog. Bűn megengedni, hogy a gyerekek eltékozzolják.

FRISSESÉG

Kabos Gyulát egyszer megszólította egy ismerőse:

— Tegnap láttam a legújabb filmjét. Nekem úgy tűnt, hogy fáradtan, kedvtelenül játszotta a szerepét.

Kabos megkérdezte:

— Melyik előadásán látott?

— Az utolsón.

— Akkor nem csodálkozom. Láttam volna az első előadásán, hogy milyen friss voltam.

SIRFELIRAT

Tristan Bernard sétált egy barátjával a párisi utcán, amikor egyszeresak meg kellett állniok, mert egy temetési menet haladt el arrafelé. Az író barátja meghatottan mutatott a feldíszített kocsiban lévő koporsóra: — Ismertem Yvettet, szorgalmas utcalány volt.

Levett kalappal álltak, míg elment a menet. Az író barátja ezt kérdezte:

— Ha megkérdeznének téged, mit javasolnál sirfeliratul?

Tristan Bernard egy kicsit elnézett, majd megtette javaslatát:

Ezt: „Végre egyedül...”

MAR TUDJA

Cseng a telefon. A hat-
éves kislány egyedül van
otthon. Felveszi a kagylót.

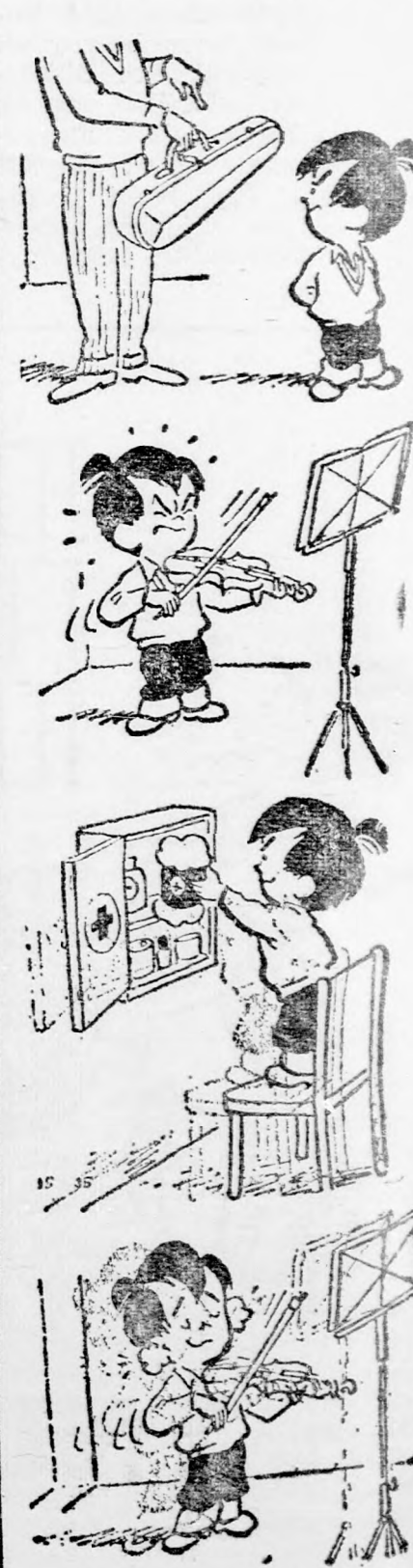
— Halló, Ki beszél?

— Apukád otthon van?

— Ki beszél?

— Apukád főnöke.

— Anyu, te vagy az?

ÖNKRITIKA

— Köszönöm, fiúk...

Molnár Ferenc mondásai:

A jó szerkesztő nem a lapot, hanem az írókat szerkeszti.

A jó kritikus olyan, mint a jó kiadó: nemesak a munkát fizeti meg tisztességesen, de előleget is ad a költő legközelebbi művére.

A legmagasabb kritikus tekintély az, amikor a kritikusnak már csak az igenjére, vagy nemjére kíváncsi az ember.

Művészi munka megítélésében csak az engedékeny-
ség felé szabad hibát csinálni, a szigorúság felé soha.

Szépén tévedni szebb, mint csúnyán eltalálni az igazat.

Fájdalommal szülni csak férfi tud.

A tanítványnak el szabad hagyni hűtlenül a mestert, — de a mesternek a tanítványt soha.

Aki a buzdítást művészetté emelte, azon aztán soha többé, semmilyen buzdítás nem fog.

Legigazságosabban ítélhet az a bíró, aki maga beszélt rá a vádlottat a tett elkövetésére.

Shakespeare lángész volt, mi legyünk tisztességes emberek.
(Ezeket a fenti megállapításokat Molnár Ferenc Osvát Ernővel kapcsolatosan tette, akinek élete és munkássága tanította őt meg ezekre az igazságokra.)

A tékozló fiú

Irta: Zoltán Dezső

Ifjúságom éveit alatt kávéházakban éltem. Ott volt reggelizőhelyem, munkaszünetem, délutáni szieszta, estélyi vitatanyám. Szerettem a kávéházat, ha elhagyom néhány hétre, hiányérzetem van. Pedig az élet úgy hozta, hogy már csak hetenként egyszer és akkor is egyetlen kerek órás kávéháza. Ez meghatózott napon van, s azonos órában. Még ebből a kis időből is lelopnak illetéktelenek, kik kénytelenül asztalomhoz telepednek élcelődni, tanácsot kérni, vagy tanácsot adni.

Nem is csodálkoztam, mikor asztalomhoz lépett a fiatal halbeszédű leány, megkérdezte, én vagyok-e én és mikor megbizonyosodott, arra kért, beszélhet-e velem bizalmasan. — Parancsoljon — mondtam különösebb lelkesedés nélkül és rámutattam az üresen álló székre. Megnézte a széket mielőtt ráült, egy szemlemezét el is hessegette róla és amikor letelepedett, hosszas rezgő sóhaj tört fel belőle nagyon, nagyon mélyről.

Nem olyan leány volt, amilyeneket tájaink meg szoktunk. Haját nem borították, szeme sarkán nem feketéltetett festék, nyakán nem kigyóztot hamis ékszer, s ruhájának miniatúra, szabása még a régi baka konfekciósipárnak ter méke volt.

Egyéb, s más jelek is arról árulkodtak, hogy a leány új honfoglaló, aki még bizonytalan az itteni életben és sok az elrendeznie valója.

A szerkesztőségben mondták, hogy most itt tetszik lenni — mondta esedeseim, miközben vizsgálódva nézett rám.

Zavart a körülményességre, hogy olyan hosszasan rendezkedik be, s talán szemem csillanása árulkodott a türelmetlenségéről. Ezt megérezte, s gyorsan a tárgyra tért.

Mordecháj miatt szepetnek önnel beszélni.

Üres szemmel néztem rá. Egyetlen Mordecháj sem jutott az eszembe. Megzavarta őt ez a nézés és gyorsan mondta ki a döntő szót.

En szerettem Mordecháj! Lesütötte a szemét, véröntötte el arcát.

Szereti Mordecháj. Szép. De mi közöm hozzá? Ezt csak gondoltam, dehogyan mondtam volna. Még biztalan mosolyogtam rá.

Most van az ideje. — De Mordecháj nem úgy viselkedik, mint a kezdetben. Ujabban ideges, kevesebbszer jön és szombaton, az egyetlen szabadnapon most már mindig otthon marad. Mert ön megtiltotta neki a szombati motorozást, illetve az utazást és otthon kell maradnia.

Kezdett érdekes lenni a dolog.

Megtiltottam? — Igen, azelőtt ön nem bánta, ha utazik szombaton, de az utóbbi időben vallásos érzések vették őnt hatalmukba és nem engedte őt szombaton motorozni.

Értem — bólogattam óvatosan. Biztos voltam benne, hogy majd csak kialakul a dolog.

Ne tessék engem félreérteni. Egy apának joga van hozzá, hogy a fiának megtiltson egyet, s mást.

A fiának? — Igen, a fiának, vagy a leányának, a gyermekeinek. Ez természetes. Ne-

kem sajnós már nem él az édesapám, csak az anyukám. Mi ketten nagyon egyek vagyunk, egyet akarunk.

Kávét kértem neki és süteményt. Óvatosan kavargatta a kávét, a tésztahoz nem nyult hozzá.

Mordecháj nem akarja, hogy hizzam. Eltiltotta a süteményt. Ebben igaz van. Az ember hamar meghízlik. Talán van is hozzá egy kis hajlamom. És itt olyan jó dolgok vannak. A kenyér csudafinom. Ugy kell visszatartanom magam. Az első időkben alig tudtam betelni vele. De Mordecháj kedvéért...

Ilyen szigorú fiú Mordecháj?

Nem szigorú. Csak elvevei vannak. Kedves fiú... Van kire hasonlítania.

Kire?

Elpirult.

Hát az édesapjára, önré.

Mármint énrám?

Igen.

Csend szorult közénk. Nem tudtam, mit kérdezzek tőle. Nem akartam elvágni a történet fonálát. Mondhattam volna, hogy kedves kislány, nekem nincs Mordecháj nevű udvarlósorban levő motorozó fiam. Az én kislámim még csak 15 éves és kerékpárja sincs. Dehát óvakodtam ettől. Sarkallt a kíváncsiság.

Hogyan ismerkedett meg vele? — kérdeztem, hogy áthidaljam a hallgatás közöttünk tátongó szakadékát.

Az érdekes volt. Még kora nyáron történt, egy délután a tengerparton voltam, egy nyugágyban fektüdtem és újságot olvastam. Csendes nap volt, kevesen jártak még a strandon. Úgyet sem vettem a szomszédomra, aki a Máárrivba temetkezve fektüdtem a mellettem levő nyugágyban. Egyszerre csak megszólalt magyarul: Az Új Keletet olvassa? Nem szoktam ismerkedni, dehát az anyanyelv az bizonyos közösségi kapcsolat. Bólintottam. Közzelebb hajolt. Mit olvas? Egy cikkre mutattam. Önnek egy írására. Nevetett.

Milyen kicsi a világ, mondotta. Eppen az ő cikkét olvassa? Felcsattantam. Mi az, hogy éppen az ő cikkét? Nem mindegy magának, hogy kinek a cikkét olvassom? Nevetett. Hosszan, hangosan. Gyönyörű fogai csak úgy szikráztak. Megfogta a kezem, a szemembe nézett és ezt mondta: ő az édesapám. Így ismerkedtünk meg.

Csibész! — esuzott ki a számon.

Csodálkozó ijedséggel nézett rám.

Már enyhébb hangon mondtam: — Csibész, de kedves csibész... szivrabló...

A leány nevetett. — Nincsen párja a világon.

Maga... drágám, maga lesz a párja.

Elkomorodott. — Ki tudja? — Hogy hívják, kedves? — Mirjám, illetve otthon Marianne.

Szép név. — Melyik? — Mind a kettő.

En is úgy találok. Mordecháj is csereberéli. Általában Mirjám vagyok neki, csak ha komolyra fordítja a szót, ha valami bejelentése van, akkor vagyok Marianne. Így mondta akkor is. Így: Nézd, Marianne, az édesapám nem enged szombaton utazni. Mostanában vallásosságai rohamai vannak... Oh, bocsánat... engesztelne nézett rám.

De nem mondott igazat. Anyu látta őt most szombati reggel a Petach Tikva uton, amint elveszpa-zott Rámát Gán felé. Talán van neki ott valakije.

Könyörgésre fogta a szót.

Nem tetszik tudni, ki je van Rámát Gánban?

Habozó mozdulatot tettem.

Ő nagyon zárkózott. Soha nem beszél a magánéletéről. Még magáról sem tett említést. Igazán nem szép tőle.

Anyu azt mondja, hogy biztosan van valakije Rámát-Gánban. Egy asszony, akivel... akivel másképpen van, mint velem... Nem tetszik tudni? — Nem, drágám. Igazán megmondám.

Ezelőtt terveztünk, hol veszünk lakást, hogy rendezzük be, hova megyünk nászútra. Mostanában, ha erre fordul a szó, elkomorodik, ideges lesz. Azt mondja, hogy ez még a jövő zenéje és ne ábrándozzunk. Hát miért ne? Olyan nagy ábránd, olyan elérhetetlen, olyan reménytelen? Ó 400 fontot keres. Csuda ügyes a keze és prima feje van. Hallottam egy kollégájától, hogy ő a legjobb idomszerész a gyárban.

Persze, persze — bólogtattam — a legjobb idomszerész... s az arra gondoltam, csak tudnám miféle munkát is végez egy olyan idomszerész.

En 320-at keresek, mint műszaki rajzoló, anyu is 300-at hoz haza a varróból. Közösen volnánk. Igazán mindenre telne. Ezer font nagy pénz.

De mennyire — helyeselttem, s jólesően néztem a kipirult kislányt.

Nekünk jó kis lakásunk van. Ha ráfizetünk néhány ezer fontot, be tudjuk cserélni egy nagyobbra. En kapok kölcsönt a cégeimnél, Mordechájnak is adnának. Azonkívül van nekünk egy kis tartalékunk is. Vi-gyázunk mi a pénzre nagyon. Tervszerűen élünk. Minden fillért előre beosztunk. Van már nagy Amcor, beépített szekrény, villanytűzhely, rádió. Vettünk már egy szoba bútor is. Igazán szépen haladtunk. Még nincs is két éve, hogy itt vagyunk. Két nő... Nincs nekünk támaszuk, csak a két kezünk munkája. Még rokonunk sincs. Amikor újjak voltunk, nem volt, aki egy pohár vizet adott volna. Már olyan szépen éltervez-tük a jövőt. Ha Mordecháj-jal összeházásodunk... Tessék elhinni, jó felesége lesz.

Oh, ebben biztos vagyok — mondtam meggyőződéssel.

Dehát nem tudom mi lesz, mi a szándéka?

Egy kérdésem van — vettem kezbe. — A fiam megkérte már a kezét, illetve házasságot ígért magának?

A leány könyörgő nézését küldte felém.

En azt hiszem... úgy kifejezetten nem mondtam, hogy megkértem a kezét, vagy légy a feleségem, de arról sokat beszélünk, hogyan lesz, ha összeházásodunk. Ez talán annyit jelent.

Igen. Ez annyit jelent — mondtam ünnepélyesen. Hirtelen gondolatom támadt.

Irok neki... Csodálkozva nézett rám.

Irii tetszik? — Igen, irok. Ennek nagyobb a fogadata, mint az élő szónak.

Aktatáskamba nyúltam, papírt, borítékot húztam elő kicsiptettem nadrágzsebemből a tollat és már írtam is. „Édes fiam!”

A sors úgy hozta, hogy megismerkedtem a te Mirjámoddal. Gratulálok hozzá. Szép, tisztalelkű leány. Ideális feleség, majd anyu lesz belőle.

Igazán nincs szándékomban befolyásolni téged abban, hogy kit válasszál élet-társadnak. Ismerem természetedet. Az ilyen beavatkozás ellenkező hatást érne el nálad. Egyre azonban kötelességem figyelmeztetni téged. Ha házasságot ígér-

tél egy leánynak, akkor azt az ígéretet be kell tartani.

Az én drága anyám, — a te nagyanyád —, már mint egészen kisfiút figyelmeztetett engem arra, hogy nincs nagyobb véték, megbocsáthatatlanabb bűn, mint egy leányt elbolondítani, házasságot ígérni neki és azt nem betartani. Felött koromban értettem meg szegény anyámat, hogy az ő fájdalmas figyelmeztetése saját tragédiáját takarta, az ő szomorúságának volt a forrása. Mint a költő mondja: „Mert valaki jászott e tisztá szívvel!”

A mi családjunkban, ahol a házassági ígéret megszegése sötét, titokzatos árnyként lebeg, nem eshetünk magunk is ebbe a bűnbe.

Szerető apád... Ezzel behajtottam a levelet, de nem ragasztottam le, hogy a leány égető kíváncsiságát kielégíthessem majd. Még a címetem is ráírtam a boríték hátára. Ezen aztán alaposan csodálkoztam Mirjám.

A címet miért tetszett ráírni?

Talán hat hét telt el a kávéházi beszélgetés óta, mikor egy este váratlanul beállított hozzánk Mirjám az ő Mordechájával. Zavarban voltak, különösen a szép szál szőke fiú.

Megjött a fiunk — kiáltottam fel vidáman és a feleségem rögtön megértette, kik jöttek hozzánk látogatóba.

Mirjám segítette a fiu zavarán.

Okos mondás, ugye?

Kibucnyik a szelek szárnyán

Irta: F. Fürth Margit

Ime, a kunyhó: se ajtaja, se ablaka. Viz? Öt kilométer távolságból hozza az asszony. A primitív földművelést is az asszony végzi, kedves férje csak előkészíti azt, aztán nyugodtan szemléli, hogyan robotolnak az asszonyok, hátukon a legkisebb porontlyal. Az asszonyok, így, többes számban, mert ha kedve tartja, vagy szüksége van rá a munkában, vesz a ház ura még egy asszonyt és még egyet.

A föld tulajdonosáé a termés fele. Miután leadta a járandóságokat a paraszt, abból kell megélnie, ami marad. Ha valamiben hiány van, csekélyke feleslegét beviszi a vásárra, a városba, ott elcseréli a piacon arra, amije nincs. A vásár, a város, 25-50 kilométerre van, oda gyalogol, hátán a teherrel és a csecsemővel az asszony. (Chederától Tel Avivig 50 km.) Hogy ne vesztítsen munkanapot, éjjel menetel. Minden munka az asszonyra vár, a tüzelő gyűjtése is a legközelebbi erdőben, a hazahozása másodnaponként, — minden, — mert az asszony a teherhordó. A módosabbnak van szakmára, a még tehetősebbnek ökre. Az egyik képen látjuk az etiópiai paraszt „szekerét”: két tarka ökröz hűzza a szántalpra erőstett nagy kosarat. Kerék? Látják az átvonuló idegen autók, de nem tudják megcsinálni.

Két ökröz csépelel a kalászkörbe egy másik képen. Körbe-körbe hajtják őket, míg kitapossák a magvakat, amiket aztán ősi módon kiszítálnak. Szentáció volt az első kombáj meg-jelenése. Chávérunk iniciatívjára vették. Csudájára jártak.

A piac a városban: földön ülnek az árusok, előttük vászondarabon, kis kupacok ban, ibrikekben a kevéske fölőleges libet, vagy más termény. A textiles uri módon, állványra rakja a színes szőttéseket.

Uganda... 3000 méter magas hegyvidéken, terasz-szerű banános. Mert itt a banán a kenyér, mint Dél-és Kelet-Ázsiában a rizs. Főzik a banánt.

Magános elefánt... csor-dában is. Oroszlánok... Nem kell megjedni tőlük, — mondják, — Abessziniában az utcán sétálnak a gárdával. Kenyában meg olyan

szelidek, délután ötök etethetik őket nyugodtan.

Milyen idők, milyen idők, már az oroszlánban sem lehet bízni, már ők sem a régiek...

A sliáchnak, az állami küldöttnek jelentkeznie kell az illető ország feje felé. Lekerül a kibuczi „tembel”, akármilyen könnyű és véd a napfény ellen, — lekerül a fejéről és — meg. Vajon itt is boldogul majd az angoljával, mert a franciája nem kielégítő... Trüfödi. Egyszerre hangos „sálom” üti meg a fület. Egy tembel sapkás... Kibucnyik! Ó az izraeli követ. Nagy az öröm. Elmeséli chávérunknak az ő első jelentkezését az államfő felé.

„Bocsánatot kell kérem, ha viselkedésem nem előírásos, a protokoll szerint” — nem mondta őszintén — „de nem volt időm mindent megtanulni, mert még tegnap-tegnapelőtt „ráftán” voltam — a tehennel dolgoztam a kibucban.”

„Ebből ne csinálj magadnak gondot!” — felelt az államfő — „ha te ráftán voltál, én meg postás voltam.”

Am, elkerülnek kibucnyikok, mint államunk képviselői, követei, Európa fővárosaiba is. Nem nevezem meg a városokat, nehogy bajt zúdítsak árva fejemre. Barátnóm barátjára az egyik követ felesége, mesélte, hogy az egyik diplomata összejövetele egyik délamerikai állam követének a felesége azt kérdezte tőle:

— Tud a te férjed jiddisül?

— Persze, — buggyant ki az őszinte felelet a chávé-rából.

— Nagyszerű! Akkor beszélhetünk jiddisül, hogy a gójk meg ne értsék...

De... — szabadkozott az izraeli feleség.

Semmi de! Olyan nyelv mint a többi, a holland, vagy a svájci; talán nincs irodalma? Még hozzá milyen!

... Ki tudja, milyen re-gény van mögötte, míg a követ felesége lett. És... amilyenek ott a politikai viszonyok, ki tudja, milyen jövő vár rá...?

A kibucnyikok hazamen-nek az állami szolgálat után másfél szobás lakásukba és lelkesen „gijuszol”-nak az almaszüret sürgős lebonyo-lításánál kis családjukkal együtt.

„Partizán Jancsi” révbe jutott

Körösi fiú kalandos élete a bóri bányákon és a monetegeói hegyeken át a kirját-chajimi tengerpartig

Több mint negyven éve annak, hogy Jancsi öcsém, Örsi néni fia megpillantotta a nagyvilágot az alföldi szép nagy rónaságon. A nagykörösi rabbinátuson Meir Jehuda Ben Cvinek anyakönyvelték el; a város-házán Grünhut Jánosnak. Az is maradt több, mint húsz évén át, amíg Títoék parizánjai Gurevicset csináltak belőle. A világháború után Gergelyre magyarosodott, ám a ciprusi táborban, Atlitban mindenki csak „Partizán Jancsi”-nak titulálta. Az izraeli hadi tengerészet Gergely néven sorozta be, amiből többnyire „Gergerét” csináltak. A parancsnokság végül ráunt a dolgra és néhány évvel ezelőtt, angliai kiküldetése alkalmából és megkérdezése nélkül „Gur”-ra héberesítették nevét.

Igy lett Grünhut „Partizán” Jancsiból — ezuttal véglegesen — ráv számláson Jehuda Gur.

Tengerész-család

Jancsi nem véletlenül csapott fel tengerésznek: Grünhutéknál a tengerész-kedés afféle családi tradíció.

Dédnagyapja hajós házaló zsidó volt a dalmát partok mentén, aki vitorlón szálította portékáját. Ezt művelte a nagyapja is, Grünhut Ábris, annakelőtte, hogy a múlt század közepén felkerült az Alföldre. Édesapja pedig, a dzsindzsahju Grünhut Ferkó hét esztendőig egyhuzamban volt tengerész a k.u.k. hadseregben, habár, istenuccse, utálta a vizet világeletemben.

Annál többre becsülte a bort, sört, pálinkát és mindenféle más szeszest, azt.

Négyen a viharban

A Grünhut család egyébként egyike ama ritka vidéki magyar-zsidó családoknak, amely teljes létszámában vészelt át a vérszörnyű korszakot. Ami Ferkó bátyá mat illeti, életbenmaradását az alkoholnak köszönheti.

Az öregur, aki szárazföldi mesterségére nézve fuvaros volt, kocsi-lóval meghozta, majdnem minden éjszaka felöntött a garatra. Ezt kvázi hivatásbeli kötelességének tartotta. Egy alkalommal azonban ugylatszikk túteljesítette a normát, mert a körösi kocsmá és a II. világháború közötti közepén ékteleenül szidni kezdte nagybányai vitéz Horthy Miklóst, „az az utszéli elfakult lovas tengerész”. Öt évet vert rá a Margit-körúti katonai fegyházban, s miközben a magyar zsidók százezreit deportálták, Ferkó fúrt-faragott és időnként egy kis denaturált szeszt, „organizált” az egyébként nem leányalom Margit-körúti asztaloműhelyben.

Örsi néniem isteni csoda folytán élvé került ki egy gázkamrából. Harminckil-

Irta: Székely István

amely tény alkalmasint szerepet játszhatott abban, hogy Ferkó bátyámat hét-tizedesi rangban megkapta az obsit. Mostanában, közel a nyolcvanhoz, az öregur roztsát termel a körösi családi kertben, de még mindig félliter rum a napi penzuma.

sárhelyi muszos táborban, ahová 20 éves korában 1941 szeptemberében hajták be. Muszos karrierje a kárpát-aljai Körösmezőn, majd Okulán át folytatódik és 42 nyarán, 4000 fiatal magyar-zsidó bajtársával a hirhedt bóri rézbányákban kulminal. Az 52-es századot az Totd-szervezethez osztják

REVÉN...

PARTIZÁN JANCSI Jugoszláviában 1942-45

Edénének hívják (jólmenő textilgyárak van Csilében és egyik fiuk atomfizikusnak készült) keresztény pap-árokkal Pesten bujdosata át a nyilaskorszakot. Jancsi sorsa külön dolgozat tárgyát képezi.

Hórhorgas rófós-inas

A fiú 14 éves mult, amikor elvégezte a négy polgárit és a minden lébe kanál Záli néni javaslatára bead-ták rófósinasnak Nagyörös legnagyobb divatrukereskedésébe. Ekkor már elérte jelenlegi 190 centiméteres testmagasságát és 47-es cipőket hordott, amelyeket, miután készen nem voltak kaphatók, uraságoktól levett. variációkban szerzett be. Az egyik nagylábon élő uraság, aki éveken át ellátta Jancsit lábbelivel, Salamon Béla, a híres pesti kómikus volt.

Hódmezővárhelytől a bóri Berlin-táborig

A motorszereelési szakma kitűnő kenyérkereseti forrásnak bizonyul, amikor a zsidótörvények rendre el-

Minthogy akkoriban arra felé még nem volt Hisztad-rut, a divatúru boltban a régi feudális rendszer alapján a fiut napi 16 órán át dolgoztatták. Egy alkalommal, amikor este 8 óra után még további megbízásokat kapott, a hórhorgas rófós-inas rövid szóváltás után felpofozta főnökét. Picum nélkül rugták ki, mire a fiatal ember Kecske-métre költözött, ahol szabályosan kitanulta a gépkocsiszere-lés mesterségét.

ültják a zsidókat a konven-cionálisabb megélhetési lehetőségektől és valóságos főnyeremény a hódmezővá-

be és az ú. n. Berlin-táborban helyezik el.

A nehéz munka, a gyenge koszt, de főleg a magyar keret kegyetlen bánásmódja nincs inyé Jancsinak, aki szünet nélkül „télacholási” lehetőségeken téri a fejét. Amikor tudomására jut, hogy a környező hegyekben feltűntek a jugoszláv partizánok egységei, 9 barátjával együtt szökési tervet dolgoz ki. Tudják, hogy az életükkel játszanak, de azt is tudják, hogy Bóriban nincs sok vesztenivalójuk.

1942 novemberének egyik esős éjszakáján, vacsora után és a takaró előtti appal másfélórás égerutját kiharaszolva, átvágják a kettős drótkerítést és kiszöknek a táborból. Néhány óra belül, tízük közül nyolcat felszedtek a kutyák. Mind a nyolcat kivégezték. De Jancsi és Nagy Gábor nevű társa egy jég-hidra patak medrében, ahol a kutyák nem lelik nyomait, kigázolnak a szabadságra.

Mihájloviacs csetnikjeitől

Tito partizánjaig

Halálosan kimerült mindkettő, amikor másnap éjszaka a hegytetőn rájuk bukkant Drázsá Mihájloviacs első csetnik-különítménye. A fogadtatás korántsem lelkes. Fegyvert nem adnak

NÉVVALTOZTATÁS

A skóciai bejelentőhivatalban csodálkozással kérdezi a tisztviselő az egyik ügyfelet, aki meg akarja másítani a nevét:

— Hogyan határozta el magát arra, hogy őt nevét megváltoztassa?

— Helyzetem kényszerít erre — hangzik a válasz.

— Miféle helyzete?

— Az kérem, hogy tegnap találtam az utcán egy dobozt, amelyben 200 névjegy volt...

kezükbe. Hamarosan kiderül, hogy Mihájloviacsék sem szeretik a zsidókat. Társától elválasztva, Jancsi hat hónapig eszi a csetnikek keserű, komisz kenyérét, valamint szoknya historiába is bonyolódik, míg egy éjszaka jóakarója tanácsára ke-reket old és 100 kilométerre nyire keletre, Rudna-Glava környékén csatlakozik Tito partizánjaihoz. Itt már a nemzetközi brigádok bajtársibb légré uralkodik.

Kihallgatásom után — meséli a katonaviselték szaknyelvén — mindenekelőtt egy tisztességes pár bakancsot akartam kapni, de a gerillák géhásainál nem volt divatban az ilyen-fajta vételezés. Azt mondták, ha bakancs kell, löjék magamnak egy pászintos lábú németet.

Partizán — pardon — Gurevics Jancsi minden éjszaka járőrjáratra jelentkezik, nem hősiességből, hanem mert rögeszméjévé válik a jól megtalált, német-gyártmányú bőrbakancs. De a probléma csak hosszú hetekkel később oldódik meg. A montenegrói hegyekben táboroznak, amikor egy délután privát te-repsemlére indul s a mesz-tár távolban egy felborult német katonai autót pillant meg. A gyakorlott partizán technikával kuszik közelé-be. Szellő sem rezdül — hal-lólos csend. Az autó kabin-jában egy dromedár Wehr-macht holtteste bul a vo-lánra. Jancsi szakszerűen szereli le a fényes bakancsot. Heuréka! 47-es!

Csakhogyl

Csakhogyl a jekének nem volt ballába. Elvitte a gránát, amelyik felrobbantotta a gépkocsit.

Órákon át tüvé tette érte a terepet, míg végre, egy völgy mélyén megtele.

Sala bácsi ajándékcsomagjai óta, hosszú évek után először, így jutott Partizán Jancsi tisztességes lábbelhez.

Találkozás a kerettel

Bakancsával a lábán és puskával a kezében, Partizán Jancsi öt offenzívában vesz részt Macedoniában, Montenegróban és Szlovéniában. Ejtőernyősnek képezik ki, hidakat robbant, kergeti a Prinz Eugene német divíziót. Körülötte arat a halál, de fegyverrel a kezében a sánszok egyenlő arányban oszlanak meg.

A legfantasztikusabb élményben 44 ószén van része, mikoris a hegyek közt elfogják a visszavonuló második bóri transzportot — 2500 élő csontvázat és magyar keretlegénységét. (Az első transzportot, mint ismeretes, visszavonulás közben az SS és a keret Cser-venkánál felkoncolta).

A keret láttára Jancsi idegromamot kap, géppisztolyt ránt, hogy sommásan kinyirja az egész bandát, de Títoék közbelépnek. Csupán az az elégtétele, hogy felpofozza Nagy Béla főhadnagyot, a transzport gyűlölt parancsnokát és a keret néhány notoriusabb vitézét, akikkel régebbi elszámolása volt.

Ugyancsak kudarcot vallt muszos barátaihoz intézett felhívása, hogy csatlakozzanak a partizán csapatokhoz. Egyik ritka önkéntes, aki átpartolt, közös atyafink, Frimmer Laci volt, aki ma a Szocnhut egyik totum-faktuma Ber-séván.

Kék-fehér nyakkendő

45 tavaszán, amikor érté-sülést szerez, hogy az oroszok felszabadították Magyarországot, Jancsi meg-unja a partizán-dicsőséget és leszerelteti magát. Nagy-

Két kis történet

Irta: Szenes Erzsí

Halak

Barátnőmet látogattam meg a kórházban. Már lábadozik, rendszerint kint találok a kertben. De most hiába kerestem, nyugszéke üres volt és ágya is benn a kórtérben. Mint később kiderült, az egyik különszobában sakkozott az orvossal.

Egy ideig ögyelegtem a kert útjain és azzal szóra-koztam, hogy elnézem a kórház díszét, a gyönyörű, fehér fácskákat, amint gögösen lépdelt akár valami várúr. Nyomában egymást taszigálva tolongtak a közönséges veresnyaku pulykák, mint afféle cselédkéik, akik a helyke, díszes ruhájú uraság után bomlanak. A fácskákat rájuk se hederített.

Később lementem a víz-medencéhez és figyeltem az úszkáló apró halakat. Vidáman kergetőztek, ficánkoltak, fel s lebuhtak, majd mélyen lemerültek a vízbe. Mintha ingerkedtek volna a napsugárral, amelynek, miután bevilá-gította és aranybronzként átfogta a kertet, még az volt a leghőbb vágya, hogy a halacsák ezüstpikkelyes hátán megcsillanjon. A nagy kertben kivülem nem járt senki, csak egy öreg anyóka üldögélt, egy pa-don a fenyők alatt.

Hirtelen egy kisfiú szaladt ki az egyik kórtér-ből, legfeljebb öt éves lehetett, öltözéke után itél-ve látogatónak volt itt, talán a mamájánál. Rövid kék nadrágot viselt és barna bársony zubbonyt, szö-ke kórháza lányosra volt nyírva. Egyenesen felém tartott, megállt a medence kőkorlátjánál, majd bele-merült a halak szemléle-tébe. Nagyon tetszhettek neki, mert ahányszor a medence széléhez érték, örömben összeütötte a tenyérét, tapsolt és kurtákat nevetett. Egyszerre elko-molyodott, jól szemügyre vett engem, s hirtelen tá-madt bizalommal egészen közel lépett hozzám. Nagy szürke szeméit rámemelte és úgy kérdezte:

— Néni, kérem, nem fé-lnek a halak a vízben?

— Nem, fiacskám, csak-ís a vízben érzik jól ma-gukat, ott szeretnek élni. Hisz látod, milyen vité-mak, ha a vízből kivesszik őket félnek, remegnek.

A fiúcska egy kicsit gon-dolkodott, aztán újra meg-szólt:

— És tessék mondani, hogyan van az, hogy benn vannak a vízben és még se megy be a szemükbe a víz?

Kotta

— Gyerekekről írsz? — kérdezte a barátnőm. — Milyen kár, hogy nem ismered Évit, a nővérem kislányát. Ahhoz, hogy megird ezt a kis történe-tet, látnod kellene komoly, szép, kék szemét, s azt a sugárzást, melyet a gondolat túlkörzet az arcán.

Évi akkor még nem volt hat éves és vakációra jött hozzánk. A nagymamával nagyon értették egymást, folytonosan egymás ked-vé keresték. A nagymama egyébként nem nagyon mozdult ki a házból, olykor hónapokig sem. Nem mintha olyan öreg lett volna, hiszen tudod, hogy még nemrégiben is milyen fiatalos, ruganyos járasu volt az anyám. De soha-sem szeretett a házon, a családon kívül élni. Az volt az ő világa, a nagy lakás, az erkély fenn az emeleten és lenn a kert rózsatóivél, orgona és rib-zike bokraival, cseresznye fáival.

Évivel mintha valami felrázó, serkentő szellő csapta volna meg. Minden-nap hosszú sétákra indul-tak, talán azért, hogy egé-szen magukban lehessenek. Azt hiszem, nincs mélyebb bensőség, mint az a szere-let, amely nagyszülőket és unokát összeköt. Az élet távlatot kap, egy ilyen kis gyerek biztos záloga an-nak, hogy az élet nem volt

hiábavaló, mert folytató-dik, megújul.

Évi szerette a vonato-kat, a pöfögő mozdonyo-kat, az élénkséget, a zsi-vajt az érkező és induló vonatok körül, s a fénylő acélsíneket, amelyek a messzeségbe futnak. Utjuk hát a legtöbbször az állo-más felé vezetett. Néha nagy kerülőket tettek a mezőkön át, a téglagyár mentén, hiszen Évinek oly sok kérdező valója volt. Kíváncsisága nem volt csacska, mindig értelemből táplálkozott. Ha valami megragadta, igyekezett magának képet alkotni róla, mindig már valami általa ismert dologgal, ta-paszlatlaltal mérte, hason-lította össze. Hasonlati frappánások voltak, mond-hatnám költőiek.

Egy ilyen kiránduláson megpihentek egyszer az út mentén. Távírópóznák álltak itt sorjában néhány lépésnyire egymástól. A nap éppen lebuhtában volt, de a kifeszített póznákra még fénylő, meleg sugara-kat vetett. Talán ez csalogatta oda a madárkakat, egymásután érkeztek és fekete pontokként megültek összegubbaszkodva a drótokon. Évi nézelődött egy darabig, aztán fel-mutatott a távíródrótkra és a madarakra:

— Nézd, nagymama, egé-szen olyan, mint a zongó-rán a kotta...

körösön lassan egybegyűl a szétszórt család. A viszori-látás boldogságában egy darabig még hisz Magyar-or-ság feltámadásában. De azért cészerünek látja Gergelyre magyarosítani nevét. Háboru utáni konjunktúra, feketezők paradicsoma, ügyeskedők eldorádója, — a leszerelt partizán nem ta-lálja helyét.

Egy nap a körösi pályaud-varon egy fiatal párral ta-lálkozik. Kék-fehér nyak-kendőt viselnek és Jancsi életében először áll szem-től-szemben céltudatos cionista chalucokkal. Palesztinába mennek. Elszállásolja őket és egész éjszaka hallgatja azt, ami, ha akarjátok, nem mese”. A kék-fehér nyakkendősök felfedezik neki a feltámadó zsidó álla-mot. Szíve hevesen dobogni kezd. Ki eddig csak értel-metlenül volt zsidó, virra-datkor úgy érzi, hogy új ér-

telme van az életének. Falmi kezdi a cionista irodalmat, s 1946 nyarán ismét Jugoszláviában ta-lálja magát, ezuttal utban Erec felé. A Kneszet-Jisz-ráel máápi hajón teljes hó-napig tart az ut Haifaig, ahol a volt partizán szem-beszáll a szuronys angol katonákkal. Alul marad, agyba-főbe verik, elszedik ruháját, értéktárgyait és sebesülten, egy szál alsó-nadrágban terelik át Cip-rusra.

Ciprus, Atlit és a többi

Ettől kezdve, helyenként csapadékkal, ugyszólván szabályos mederben folyik a sorsa. Egy év a 61-es caraoosi camp drótkeríté-sei mögött. Hágana és tár-sai. Egy kis romantika: (Folytatás a 16-ik oldalon)

SALAMON JÓZSEF,

a „kozmpolita” z áeliszobrász

A világon általában kevés a zsidó szobrász, de aki van, az rendszerint a legnagyobbak, vagy legalábbis a kiválóak közé tartozik. Ennek az érdekes jelenségnek alighanem az a magyarázata, hogy a zsidó művészekben — ha tudat alatt is — ott lappang a Szinaj-hegyi parancsolat: „Ne csinálj magadnak faragott képeket!”

Ez a tilalom annakidején kétségtelenül a bálványimádás utánzása ellen irányult, amely a pogány környezetbe való asszimilációs veszélyével fenyegette a rabszolgásgátló alig kiszabadult, fiatal zsidó népet, de ösztönösen benne él a mai modern felfogású és nemzeti öntudattal rendelkező zsidóban is. Viszont talán ugyanez a magyarázata annak, hogy éppen mert tilalmas próbatételről van szó, a zsidó szobrász igyekszik minél tökéletesebbet, minél művészebbet alkotni.

Proféta szeretne lenni a saját házában

A fiatal zsidó szobrász-nemzedék egyik nagy ígérete, aki már útban van a világhír felé, a kolozsvári születésű Salamon József. A szülei itt élnek Haifán, de ő maga 1954 óta külföldön tartózkodik. Mindemellett gyakran jön haza, ezen a nyáron is itthon volt és Izráelbe is kezdi küldeni a munkáit.

Hiób-szobra különben már évek óta ott áll szülei kármeli lakásának kertjében. Most az „Anyaság” című szobrát hozta el Izráelbe.

Hogy miért „kozmpolita” Salamon József? Ezt a jelzőt a legnagyobb dán ujság, amely egyébként Európa egyik legrégebb napilapja is, a „Berlingske Tidende” adta neki egyik legutóbbi kiállításának alkalmából. Meg is magyarázta, hogy miért. Azért, mert Salamon József, aki a Romániához csatolt Erdélyben született, Bukarestben élte le gyermekkorát, azután ki-

Irta: Diamant Elemér

valami húsz éves volt. Olaszországban, tanulás közben, megismerkedett egy dániai zsidó lánnyal, aki kerámiára képezte ki magát, mert apjának otthon kis kerámiai üzeme van. A két fiatal művészemből férj és feleség lett.

Igy került azután Sala-

miközben színes lámpák világitották meg a visszahulló vizugarakban keringő alakokat.

„A dirigens” című rendkívül megfogó és elevenen élő szobráról az egyik dán ujság külön cikket írt. A nagy elterjedtségű Berlingske Tidende különösen a „Tánc” című kompozíciót ismertette írásban és képből és ebből az alkalomból ruházta fel Salamon Józse-

A művész és kompozíciója

mon József Dániába, ahol megtanulta a nyelvet és hamarosan ismertté tette a nevét a rendkívül fejlett művészi érzékű és szigorúan igényes dániai közönség körében.

A sikerek útja

Bronzlemezekből összehegesztett, vagy terrakottából kiégetett, rézbe öntött és fából faragott figurális szobraiból, amelyek Epstein

fet a „fiatal izraeli kozmpolita művész” címmel.

Kékpecsétés művész

Ugyanennek az ujságnak a délutáni kiadása, az egymillió példányban megjelent B. T. (ez a két betű a lap címe), egész oldalas cikkben számolt be Salamonnak egy másik kiállítá-

Ameria, Svájc és — Izrael következnek

standardizáló intézet irodái vannak, nyolc szobrárt mutatják be, azonkívül pedig a jaffai óvárosban működő Jean Tiroches-galériában készül reprezentatív kiállítást rendezni.

Uj jelszavak kezdenek röpködni a levegőben. faj

„Partizán Jancsi” révbé jutott

(Folytatás a 15-ik oldalról)

Braun Lola, egri chaluca, akiből később Kfár Szában Gevert Gerget lez. 47 nyarán — szabadulás. Illetve — Atlit. Egy hónapal később újabb gyűjtőtábor, ezuttal az utolsó — Kirját Smuel.

A többi, mint mondtuk, úgy ment mint a karikacsapás. Haifa. Hisztadrut. Arab zavargások. Kibus Ávoda. Napi négy font nap-

A „Chél Hájam” veteránja

A felszabadító háború kitörésekor, az ismét hadköteles partizánban felébred az ösök tengerész vére. A 15 éves izraeli haditengerésznek ő az egyik legvitatott veteránja. Mint gépész-szakember hamarosan kitanulja a hajógépezést csinját-binját, altiszti rangra emelkedik, s a tiszti csillagot csak azért nem szerzi meg, mert a körösi fiu hadilábon áll az ivrit grammatikával.

Mindamellert Gergely Jancsi, illetve ráv számarison Jehuda Gur, a keménykötésű, izzig-vér katona, a Chél Hájam egyik „alapító”, tagja, kinek keze alól a fiatal fegyverem

sáról, amelyet a dán királynok részére épített Charlottenborg nevű palotából átalakított szépművészeti akadémián rendezett. A beszámlóval egyidejűleg a lap leközölte az „Anyaság” című szobor fényképét is. Ez a szobor került most Izráelbe.

Salamon József szerény büszkeséggel magyarázza, hogy nem mindenki kap helyet a Charlottenborg-palotában rendezett kiállításokon. Ez rangadó félmjelzés minden művész számára és megnyitja előtte az ajtót, hogy idővel bejusson a különböző művészalukulatókba és a közönség is másként értékelje a műveit. Ezeket a kiválasztottakat „kékcsestés művészeknek” nevezik Dániában.

Az idén Salamon Józsefet beválasztották a cenzorbizottságba, amely a kiállítandó művészi alkotásokat felülbírálja és kiválasztja. Ez annál kivételesebb elismerés, mert mint külföldi polgárnak és még tulságosan fiatal embernek nem adták meg neki a szavazati jogot a bizottság tagjainak megválasztásához. De őt szavazati jog nélkül is befogadták.

A párizsi Rodin-múzeum kertjében

A dán televízió és rádió állandóan foglalkozik Salamon Józseffel, valahányszor a művész kiállít valahol. Most tavasszal például Dánia kisebb városaiban is rendezett kiállításokat. Az egyik kiállításon véletlenül ott volt a párizsi Le Genre galéria igazgatója, aki azonnal megvette Salamon József több munkáját.

Ezeknek a szobroknak a fényképei és ismertetései később megjelentek a legnagyobb párizsi napilapokban és művészeti folyóiratokban is. Ez készítette elő azután a párizsi kiállítását, ahol komoly sikert ért el.

Különösen méltó feltűnést keltett a francia fővárosban négy fuvalzó zeneésznek ólomból kiöntött szobra, valamint a két összehajló fejet ábrázoló szerelmes pár, amelyet egy telefonoszlopból faragott ki. Ez a kiállítás a Rodin-múzeum kertjében zajlott le.

Jehuda Gur, vakító fehér uniformisában bejárta a félévilágot, (egy jugoszláv kikötőben egyizben találkozott két volt partizán bajtársával is) és mindenütt megbecsülést szerez az izraeli lobogónak. Mostanában kijutott Bórban szerzett reumája és már nem szeli a tengereket. Szombatoként fúr-farag, a kertjét kapálja és két nyulának szábrecsemetjét, Kármelát és Simont neveli, kirját-chájimi, tengerparti sikun-jában. Egyetlen hobbyja a fényképezés.

Partizán Jancsi lehigadt, révbefutott. „Nem lesz több koffer, nem lesz több névváltozás”, mondja. Gur főtörzsörmes-ternek, Grünhut Ferkó k.u.k. tizedes fiának csak egy ambíciója van: Simon fiából izraeli tengerésztsz-tet akar faragni.

Mi történik a vérben a dohányzás hatására?

Közismert, hogy többek között a zsírok és lipoidok, tehát zsírnemű anyagok segítik elő az érelmeszesedés keletkezését. Szívkoszorúer trombózisból felgyógyult betegek amerikai kutatók azt tapasztalták, hogy vérükben két cigaretta elszívása után az ártalmas

Egy darab kő, meg egy láda föld

Az alábbi írást egy angliai olvasónk, Reich Jenő küldte be lapunknak. A történet szinte előjátéka a szörnyű vézskorszaknak, bár közvetlenül az első világháború után játszódik le. Nem kitalált mese, nem a képzelet, a valóság hívta életre. Már akkor így volt, ilyen volt a német „lélek”, csak nem akartuk tudomásul venni, elszigetelt jelenségnek véltük csupán. A történet megdöbbentő anyaga hosszú évek távlatában sem veszített drámaiságából s noha alakjai inkább tipusok, mint személyiségek, hi-telességükhöz nem fér kétség.

Egy Elzász melletti kisvárosban meghitt barátságban élt együtt egy zsidó és egy keresztény szomszédos család. A zsidó családban nemzedékről-nemzedékre szállt a legenda, hogy az ösök az első Szentély pusztulása után hagyták el az ősi földet és vándorútkon mind északabbra vették. Cézár hódító seregének nyomában eljutottak a germán földre s ott is telepedtek meg.

A vándorlás és az üldöz-tetés emlékei azonban egyre halványultak, a zsidó család teljesen egyenrangúnak érezte magát a városka többi lakójával, megbecsült tagjai voltak a közösségnek. A két családfő, a keresztény és a zsidó, állami hivatalnokok voltak, egyazon munkahelyen dolgoztak, a fiúk együtt jártak iskolába, társaságba, testvéreként ragaszkodtak egymáshoz.

A kisváros egyhangú, nyugalmas életébe villámnyel hasított bele az első világháború. Az apák ugyan ahhoz az ezredhez vonultak be, s hamarosan a fiúk is katonasorba kerültek és ki mentek a frontra. A hazáért... A zsidó fiú megsebsül, ideiglenesen hazaküldik, ugyanakkor szabadságot kap a keresztény fiu is és ideje egy részét a zsidó barát betegágya mellett tölti.

A háborúnak vége, a legyőzött Németországban kiüt a forradalom, a gazdasági válság nyomorba toroklik, egyre súlyosabb megpróbáltatások jönnek, a szülők elhalnak s a fiatalok magukra maradnak.

Uj jelszavak kezdenek röpködni a levegőben. faj

Jehuda Gur, vakító fehér uniformisában bejárta a félévilágot, (egy jugoszláv kikötőben egyizben találkozott két volt partizán bajtársával is) és mindenütt megbecsülést szerez az izraeli lobogónak. Mostanában kijutott Bórban szerzett reumája és már nem szeli a tengereket. Szombatoként fúr-farag, a kertjét kapálja és két nyulának szábrecsemetjét, Kármelát és Simont neveli, kirját-chájimi, tengerparti sikun-jában. Egyetlen hobbyja a fényképezés.

Partizán Jancsi lehigadt, révbefutott. „Nem lesz több koffer, nem lesz több névváltozás”, mondja. Gur főtörzsörmes-ternek, Grünhut Ferkó k.u.k. tizedes fiának csak egy ambíciója van: Simon fiából izraeli tengerésztsz-tet akar faragni.

és vér. A barátságot, a bajtársi emlékeket, a közös szenvedést elsöpri az új idők vihára. A külső ellen-séget nem sikerült legyőz-ni, ki kell irtani a belsőt.

A kisváros teljesen megváltozott, az „idegenek” szájától elkívánják a falat kenyeret is. Az egykor oly távoli határ, most egész közel van, pár kilométernyire, Elzászban már francia zászlót lenget a szél. A keresztény fiú, aki már régen hátat fordított zsidó barátjának, az új jelszavak előharcosa. A zsidó családban nyomor üti fel a fejét, tanácstalanság. A „kiszákmányoló faj” ivadéka nem ért az üzleteléshez, intellektuel. Nem mara más, mint újra a vándorbot. Az üldöz-tetés és a vándorlás, a legenda ismét riasztó valóság.

Elzászban él a család egyik rokona, talán ott mededéket találhatna, legalább egy ideig. A zsidó fiú családjával útra kényszerül. A máha igen szerényes. A pályaudvaron a vámhivatalban vámtisztek motoznak, turkálnak a holmik között, aztán irtenek, mehet. De hirtelen egy éles hang csattan fel:

Meglepetten fordul vizsgálja: — Feljelentés?

A vámtiszt felnéz az előtt fekvő iratokból. A régi arc, de milyen idegen, rideg tekintet. Csak ő ismer-te volna fel, nem, lehetetlen...

— Mit visz magával a kis vasládikában?

A ládikót előhúzza a többi holmi közül. A vámtiszt szeme diadalmasan villan. Gondolja, most jön a le-számolás. De ezt teljes egészében ki akarja élvezni, ezért mindenkit kizár a hivatali helyiségéből. Elűnti a diű, a gyűlölet. Hogyan is lehetett „ez” a barátja valamikor. Vadul üvölti:

— Gyorsan, gyorsan, ki-nyitni! Mi ez itt, felül, homok? Ismerjük az ilyen-mit!

A zsidó fiú fájdalmasan keresi a másik tekintetét, de az könyörtelen. A remegő kéz vigyázva emeli fel a ládikót, majd kiborítja a tartalmát. Hull, hull, hangtalan a homok. Aztán valami koppan. A vámtisz kezze villámgyorsan lecsap. Megvan

Igen, egy darab tört kő, semmi más. Egészen közel hajol. Nem érti. A követ egyszerre héber betűket vesz észre. Alattuk német szöveg: ...Élt — meghalt — a hazáért...

Szembenedznek. Halálos csend. Rekedten kérdi a vámtiszt:

— Mi ez?
— Kő és föld.
— Mit jelentsen ez — csattan fel újra a kérdés.
— Apám sirkövének egy darabja, amit megtaláltam belőle akkor...

— Akkor?!
— Igen. Napok múltán kimerészkedtem a temető-be, a sirkövek összezúzva, a hantok meggyalázva. Hát ezt a tört sirködarabot víz-szem magammal és egy kis földet.

— A vámtiszt egy percig mozdulatlanul áll, majd a kezei idegesen morzsolják az asztalra borított göröngyöket. Aztán lassan visszarakja a földet a ládikóba. A követ felemeli, közel viszi az arcához, a feje hirtelen ráhajol a kőre, a váll megrándul, mintha zokogna...

A másik rémülten nézi. Felengedett a gyűlölet jégpáncélya? De már késő. A sirködarabbal és néhány marék hazai földdel megindul a vonat felé, s csak akkor eszmél teljesen magára, amikor a vonat átmege a határon.

Salamon József: A FURULYASOK

került Olaszországba és ott előbb Milánóban a híres Marino Marini professzornál tanult, majd Rómában elvégezte ösztöndíjjal a szép művészeti akadémiát és miután diákosan bebarangolta fél Európát, végülis Dániába vetődött el, ahol Gottfred Eickhoff lett a mestere.

Hogyan került Salamon József éppen Dániába?

Könnyű kitalálni, ha tudjuk, hogy 1954-ben ez a hajfai felszábre összesen

izmos alakjaira emlékeztetnek, nemrég önlő kiállítás rendezett Koppenhágában. A dániai sajtóban há-sáros kritikák jelentek meg szobrainak az illusztrációival. A nagybefolyású Politiken különösen a nyolc táncoló alakot ábrázoló „Hórázók” című szobrát méltatta felsőfoku jelzők használatával és egy négyes csoportból álló kompozíciót, amelyet a kiállítás kertjében levő szökőkúthoz készített. Ez a szökőkút a kiállítás egész ideje alatt állandóan működésben is volt,

A tetováltak

NOVELLA

Írta: AKOS MIKLÓS

Az autó a penzio bejárata előtt állt meg. Az utasnak nem maradt ideje, hogy körülnézzon, mire eltette a soförtől visszajáró pénzt, megjelent a penzios és megragadta a vendég bőröndjét. Könnyedén vitte a nehéz táskát és csak az iroda ajtajánál tette le. A formásokon gyorsan túlestek, a vendég a földszintet hetes számú szobát kapta. Bejelentő-lapján még nedves volt a tinta, mikor a penzios — kezében a táskával, — kinyitotta előtte szobája ajtaját. Egy pillanattal később a vendég egyedül maradt.

Egyenesen a nyitott ablakhoz lépett és percekig szinte áhitatosan nézte az elébetáruló szépséget. A penzio épületét tropusai kert vette körül, valóságilag erős szinü virágok rezdültek az enyhe szélben. Közvetlenül a kert végénél kezdődött a napsütésben szikrázó homokfövény. Kissé távolabb a tó, amelynek felületén apró, szabályos fodrok futottak a part irányába. A látóhatár széléig fiatal erdővel benőtt dombok sorakoztak, valósággal szabályos távolságra egymástól. A penzio közelében, a tó partján, néhány sudárnövésű palma tört az ég felé, a két szélső törzs között kifeszített halászháló szárdt. Egy zöldrefestett, felfordított csónak feküdt a legmagasabb palma tövében a homokban, s közelében, a penzio felé kigyózó út mentén egy öszvér legelt. Ember nem mutatkozott sehol.

Az utas alig tudott elszakadni a látványtól, a színek, fények s a csend megragadó szépségétől. Mikor azután visszafordult az ablaktól, szobáját vette szemügyre. Jól berendezett, izléses szoba volt, függöny, ágytakaró és karosszék huzata ugyanaból a vidám csikos anyagból készült, s minden ragyogóan tisztának látszott. Az asztalon, színes bahiai vázában, friss virág illatozott, elárulva, hogy készültek a vendég fogadására. Az utas arcára elégedett mosoly telepedett, miközben kinyitotta táskáját, hogy berendezkedjék arra a két hétre, amit itt akar eltölteni. Kezében néhány holmijával, kinyitotta a szekrény ajtaját, s akkor — az ajtó belső oldalán elhelyezett tükörben, — talált önmagával. Egy pillanattal mezdületlenül meredt tükörképére, mint akit nagyon meglep, amit lát, azután a polcra tette a kezében tartott apróságokat és apró lépéssel még közelebb lépett a tükörhöz. Az arcát nézte figyelmesen és tárgyilagosan, mintha soha nem látta volna, gondolatban pontosan leírva minden kis részletet. Majdnem teljesen kopasz, ami kevés haja megmaradt a tarkójánál körül, hófehér. Kiütöközött szakála is ősz, csak a szemöldökében akad még néhány sötétbarna szál. Szeme körül, a bőrének kissé sötétebb színű árkok húzódnak, szeme sarkában sok a ránc. Bőré a trópusi nap egyetlen barnára sütötte, s így most még mélyebbnek látszik az a két vonás, amely a szája szélénél kezdődik és az állánál végződik. Szeme élénk, csillogó, ez a szem semmit nem változott az évek során, holott ez a szem nagyon sokat látott, ami nem illeszthető be az emberi élet keretei közé.

Erre a gondolatra árnyék suhant át az arcán, de egész lényét jellemző optimizmusa oly gyorsan törölte el ez az árnyat, mint ahogy a rohanó szél elsodorja a felhőfoszlányt. Már ismét mosolygott és önmagában letorkolta tükörképét. Igaz, hogy hatvannak látszik, de csak ötvenöt, s ha ledobja a gyűrött inget, megborotválkozik s nem néz vissza egy pillanatra sem a múlt-

ba, két hét múlva megfiatalodva mehet vissza munkájához, Rióba.

Folytatta a kicsomagolást. A bőrönd alján, beke-retezett, üveges fénykép fe-küdt. A vendég sokáig nézte a képet. Harminc év kö-rüli, szőke, szelidarcu asszonyt és hosszúco, — s, tiz-éves süldőlányt ábrázolt a kép; — az asszony ült, a kislány a karosszék mel-lelt állt. A vendég nem tudta, hogy arcán fokozato-san elmélyülnek a ráncok, szemében fájdalom ég és szomorúság, s a szája kesz-keny vonallá változik, el-torzítva vonásait. Előbb az asztalra tette a képet, ne-kitámasztva a bahiai vázá-nak s elgondolkozva nézte. Azután, mint aki hirtelen megváltoztatta elhatározá-sát, betette a képet a szek-rény felső polcára és gyors-mozdulattal becsukta a szekrényajtót.

mellé, de mint csakhamar kiderült, a penzionak rajta kívül csak három vendége volt. Egy idős francia dáma, akit egy elhízott, bána-tos daxli-kutya kísért, s le-felepedve gazdája lábánál, nyomban el is aludt. Az ét-terem legtávolabbi sarká-ban, tudomást nem véve a világról, fiatal náasztutaspár ült. Az asszony fehérbőrű volt, de a férfi színe elárul-ta, hogy nem is távoli ősei között, valaki fekete. Hal-kan, szinte suttogva be-szólt a kutyát, hogy ne ál-tson, de a kutyának szemébe nem nézett, hanem a férfi szemébe nézett, mint ha a férfi szemébe néznie akarna. A férfi szemébe nézett, mint ha a férfi szemébe néznie akarna.

A vendég nagyon jól érezte magát. Így kép-zelte el a pihenést. Kis zen-zio, két órányira a legköze-lebbi várostól. Csend, békesség, tökéletes elszakadás az idegéről városi kavargás-tól. Délután aludt, azután jókora sétát tett. Meg-kerülte a tavat, de a dom-bok alján megállt. Az erdő meglepően sűrű volt, buja, egymásbapakaszkodó in-dának, légyökökerek akadá-lyozták a behatolást, mint-

ha a természet védekezne, hogy az ember kilese tít-kait. Már visszafordult, a-mikor észrevette az úton sebesen közeledő porfelhőt. Egy autó gurult a lejtőn és a vendég látta, hogy a kocsi a penzio ajtaja előtt áll meg. A távolból csak azt figyelhette meg, hogy ket-ten érkeztek, nyilván új vendégek.

Kis késéssel érkezett a vacsorához. Az idős francia hölgy éppen felkelt a he-ket, a kutya lustán, ál-kan követte. A náasztu-spár már vacsorázott, s most egymást nézték beszé-des némasággal, boldogan és áhitatosan. Az újonnan érkezett házaspár a vendég közelében foglalt helyet. A férfi háttal ült, a vendég csak széles vállát, vastag, zsírhurkás nyakát, kopasz-odó tarkóját láthatta.

Az asszony éppen szem-ben ült vele. Szőkehajú, fá-radarcu, negyvenéves nő volt, békésen és ideges. Ez a beszélgetésükből is kide-riült. Németül beszéltek, kissé hangosabban, mint kellett volna, nem törődve azzal, hogy mások is van-nak az étteremben. Az assz-ony a szabónót szidta, mert nem készítette el ide-jében a megrendelt fürdő-bruhát, a férfi rosszkedvűen ismételte, hogy ez nem olyan nagy baj, ezen a kis helyen éppen úgy megteszi a régi fürdőruha is. Unal-

masak voltak, s ha nem is zavartak senkit, a vendég úgy érezte, hangosságokkal elütnek a környezettől, melynek egyik jellegzetes szépsége — a csend.

A vendég még evett, ami-kor a házaspár felkelt a helyéről és kifelé indult. Most láthatta a férfi arcát. Kővér, vörösés arc volt, vi-lágosszőke szemöldöke alig ütött el a bőréől. Mélyen-ülő kék szeme és kemény álla jellegzetessé tette ar-cát. Elhaladva a vendég asztala mellett, a férfi ud-varián biccentett. A ven-dég kissé felemelkedett ül-téből, úgy köszönt vissza. Azután letette az evőeszköz-t, elgondolkozva, mert biztosan tudta, hogy a kékszemű emberrel már talál-kozott, de arra, hogy hol és mikor, nem tudott emlé-kezni.

Az emberi agy néha fur-csa játékot játszik, fő-lőslegesen megkínózza gaz-dáját. Látunk egy arcot, s biztosan tudjuk, hogy nem először látjuk. Tudatunk el-árul amnyit, hogy ez az arc nem fontos az életünkben. Nem döntő jelentőségű, hogy pontosan meghatáro-zuk, mikor és hol láttuk, milyen körülmények között. Talán tisztviselő a bankban, ahová bejárunk, altiszt egy hivatalban, postás a régi lakásunkon; — se nem fon-tos, se nem lényeges. Ugyan akkor mégis képtelenek va-gyunk szabadulni a kérdé-sől: ki az, akit láttunk, hol találkozunk már vele. Erezzük, tudjuk, hogy fő-lősleges a töprengés, mert lényegtelen a válasz, s még-sem tudunk szabadulni tőle,

nevetséges csökönnyösséggel rájrajtunk, bosszantóan és idegesítően.

A kérdés este többször is visszatért, habár a vendég most már ideges mérge-lődéssel igyekezett szabadulni tőle. Elalvás előtt, mint rendszeren, a Bibliát olvasta. Pál apostol levele közben váratlanul előbukkant a jel-legzetes arc és a vele ösze-függő kérdés. Es hiába la-pozott rá kedvenc olvasma-nyára, az Enekek Enekére, a sorok mögöl ismét előg-rott a kemény áll, a kék szempár s az elmaradhatatlan kérdés: — ki ez?

A vendég ezen az éjsz-akán nyugtalanul aludt. Csodálatosan szép reg-gelre ébredt. Egyetlen felhő sem volt az égen, amely úgy borult a tájra, mint valami óriási kék harang, közepén az izzó napkorong-gal. A kert bokrai között egy sereg színes kismadár csicseregelt, hangjuk harmo-nikusan hozzátartozott a csendhez.

A vendég sietve reggeli-zett, furdóruháit vette és a tóhoz indult. Már e korai órában is forró volt a ho-mok, égette a talpát. A pálmafák árnyékába igye-kezett. Csak ott vette észre, hogy nincs egyedül. A fel-fordított csónak mellett, két kezét párnaként tartója alatt tartva, a tegnap ér-kezett vendég feküdt a ho-mokban. Aludt. Arccal az ég felé, egyenletesen mélyen lélegzett.

A vendég az alvóhoz kö-zeledett, lépteit nem okozta zajt a homokban. Ahogy melléje ért, egy pillanatra megállt, hogy ismét meg-nézze az arcot, ezuttal dön-tő csatára kényszerítve em-lékező-tehetségét, kieresz-ka-olva a választ a mindun-talan felbukkanó kérdésre. Ahogy megállt, hogy az arcot nézze, meglátta a férfi felsőkarjának belső oldalát. A bal karon apró, elmos-dott, világoskék tetoválás látszott, két egymás mel-lelt lévő nagy S betű. S e percben emlékező-tehetsége, megkapva a döntő segítsé-gét, nyomban megadta a választ a tegnap este óta ismétetlen felbukkanó kér-désre.

A vendég most már tud-ta, hogy a homokban fekvő férfi, arcán az álom béké-ségével, testén a pálmale-velek közül előbukkanó napsugár játékos cirogató-sával: Josef Hammer, egy-kori német SS örmester.

Mondják, hogy a Délten-geren egész váratlanul, hi-hetetlen gyorsasággal tör ki a vihar. Az ég percek alatt elborul, platinaszínű villá-mok hasagtlják a magas-ságot s az imént még békés víz óriási hullámokat vet, tombol, zúg, tajtékzik, ver-senyt harsog a rohanó szél-lel. Am a lélek viharának kitörésénél a természet vi-hara sem gyorsabb. Hol van már a napsütéses, békés táj, a szeliden csillogó tó, a sudár pálmák, a madarak éneke, s a szellő szelid si-mogatása. A két egymás-mellé tetovált SS betű meg-pillantása rombolt szét min-dent s a jelen szépséget úgy sodorta el, mint vad áradás a kis gyufaszálat. Ez az áradás a lélek mélyéről hozta a fájdalmat és szen-vedés szörnyűsége emlé-keit, elsőtétítve velük az eget, a mindenséget.

A vendég érezte, hogy testében fizikai változás megy végbe. Világosan érez-te vérkeringésének izzasztó gyorsulását és valamilyen kínzó soroúlást a gyomra körül. A következő pillanatban — de csak egy pillan-natra, — kikapcsolódott benne az egy ellenörző be-rende-zése, teste előbb meg-feszült, azután nekilendült, hogy nekiugorjon az alvó-nak, s valamilyen el nem gondolt módon, nyomban megsemmisítse.

(Folytatása következik)

Amerika korszakalkotó regénye

Írta: Naschitz Frigyes

Késő volt már, amikor Carson Mc. Cullers, Ameri-ka legnagyobb élő íróno-jának, „Clock without Hands” (Mutató nélküli óra) című regényének a végére értem. Nem néztem órára, mert — nyilván a lebilincselő könyv alapeszméjét kifejező cím-től meghihtetve — nem tartottam „időszerűnek.”

Talán azért, mert Carson Mc. Cullers képzeletében úgy rajzolódott ki a sors szakaszokra osztott fázisai, mint ahogy az egyéni életmozzanatait és tapasztala-tait érelették. Mivel az író-nó abból a milióból származik, amely műveinek hát-terét képezi, érthető, hogy témáinak klímája hitelesíti úgy a szerkezeti felépítést, mint az elhitető ábrázoló-módot. Ehhez járul még a szerző különös érzelmi hangütése, valamint fegyvel-mezett, illuziót keltő elbe-szélő tehetsége.

Carson Mc. Cullers 1917-ben született a georgiai Co-lumbus-ban, közel Atlantá-hoz, az amerikai délkelet-i hirhadt városához, amely az utóbbi hónapok szegreg-gációs problémáinak gyújtó pontjába került. A felerész-ben negerek által lakott ipari gócpont életét állandó éberségben tartó társadal-mi feszültség természetsze-ríleg beszívargott Mister Mc. Cullers órásmester fia-

tal lányának riadt szívébe is. Már 16 éves korában egy drámát írt, amelyet Eugéne O'Neill stílusában gyilkos-sággal, vérfertőzéssel és a grand guignol minden bor-zalmával málházott. Korai ihletet adó élményeihez jár-ult egyéni tragédiája: a húszas évek végén részle-ges bénulást szenvedett, a-miből mai napig sem gyógy-ult ki.

A történelem írói első irodalmi kísérletei maguk-ban foglalják a 23 éves ko-rában megjelent „A szív egy magányos vadász” cí-mű regényt, amelyben érzé-esség nélküli részvét és je-ges közöny váltakozik fi-nom gyöngédséggel, aztán a „Ballada a szomorú sön-térről” című novellagyűjte-mény. Ebben az egyes történetek hőseit saját tö-kéletlenségük sodorja ve-szélybe, de a hűvös ítéletű író-nól nem kesereg az élet hajótörteinek sorsán és nem vállalkozik révkalauz szerepére. Több rövidebb-hosszabb lélegzetű alkotá-sát, — köztük a newyork-i Nemzeti Színházban elő-adott drámáját — mesteri hangulatfestés jellemzi.

Carson Mc. Cullers leg-újabb könyve, a „Mutató nélküli óra” golyóscap-ágyon járó írásművészet és a zsenialitásig fokozott al-kotó neurozis iskolapéldája. Tengelyében napjaink egyik égető problémája áll, amely hez mindenkinek köze van, mivel a faji megkülönböz-tetés kérdése tulnőtt az ér-dekelt országok belügyén.

A regényt két misztikus pillér tartja. Az egyik a vi-szonzás nélküli maradt von-zódás, a másik a halál. Alap-gondolata az embernek sa-gját létezésével szembeni fe-lelősségűdote. Egy fehér-ülésben szenvedő Mal-lone nevű patikus sulyos bel-ső vívódások után arra a meggyőződésre jut, hogy a legnagyobb, még a halált is beárnyékoló veszély a sa-ját En elvesztése alakjában leselkedik a földi halandó-ra. Ő volt az, akinek az órája mutatók nélkül kerin-gett, de végül is lelkiisme-

annak a nagy regionalista írónemzedék legfiatalabb sarja, amelyhez Emily Brontë, Dosztojevskij és Faulkner tartozott.

Az idei amerikai füg-gelenségi nap alkalmából az elnök által a béke, kul-túra, haladás és szociális biztonság érdekében kifejt-tett érdemek elismerésére adományozott Szabadság Rend 31 kitüntetettjének e-gyike: Marion Anderson, a világszerte ünnepezt néger énekesnő. A véletlen játéka folytán ebben a művész-nőben képzelte az itt megbe-szélte regény főhőse, a sötét pigment-örökös Sherman elkallódott édesanyját felfe-dezni, persze hiába. De a vágyalom kisebbségűsi ér-zetének szimboluma, ame-lyet fajának egyik kiváló-ságához fűződő viszonyával óhajtott szublimálni.

Megállapítható, hogy a „Mutató nélküli óra” révén véghezvitt műfajcsere nincs a drámai tényközlés kárá-ra. Az történt, hogy a lírai hangadása költőnből kiki-ványkozott a naturalista kor képfe-tő, aki állásfoglalás nélkül is felelősnek érezte magát rávilágítani a faji diszkrimináció veszélyeire. Carson Mc. Cullers érdemei hez tartozik, hogy hozzájárult egy elnyomott néptörzs egyenjogúsításához, ami egy humánusabb kor haj-nalhasadását vezeti be.

Az Újvilág legeredetibb írónójt felterjesztették a Nobel-díjra. Ha ezt elnyer-ne, két tanulságot vonhatunk majd le a 18 svéd aka-démikusból álló zsűri ver-diktéből. Először is azt, hogy az európai írónak ön-maguktól való elkapottsága indokolatlan, másodsor, hogy az eddigi öt, Nobel-díjjal kitüntetett írónót, a svéd Lagerlöf Zelmát, az olasz Deleddat, a norvég Undset-et, az amerikai Buck-öt és a chilei Mistralt méltó utód követte. De akár milyen lesz is a döntés, Curson Mc. Cullers megér-demli, hogy benne a meg-győrtött emberiség felekez-teken felüli vallásújítóját tiszteljük!

„Fej, vagy irás?!“

Ügyvédi akták titkaiból...

Arisztokratikus megjelenésű, 30—35 év körüli, jól öltözött, csinos, szőke fiatal asszony lépett be soronkövetkezőként az ügyvédi dolgozószobájába. Mialatt mély kényszerítésben kutat iratai után, röviden előadja jövedelele célját.

„Férjemet megegyeztünk a válásban, ismerem a törvényt, 30 napi időköznel két ízben kell megjelen-nünk a bíróságon és ott ügyvédek jelenlétében ki-jelenteni, hogy fenntartjuk válási szándékunkat, mire a bíróság felbontja a házassá-got, anélkül, hogy kutatná a válás okait!”

Hangsúlyozásának ide-genszerűségét megerősítet-tek iratai, melyekből kider-ült, hogy lengyel száрма-zású, de kitűnt az is, hogy özvegyasszonyként kötött házasságot jelenlegi orvos-férjével, leányneve pedig arra mutatott, hogy gróf-kisasszonyként látta meg a napvilágot.

„A törvény értelmében nem vagyok köteles feltár-ni sem a válási okokat, sem multamat” — felelte az ügyvéd érdeklődésére, — „különb is, fiatal korom ellenére, olyan fantasztikus mult áll mögöttem, hogy szinte hihetetlen, miért is beszéljek, ha nem muszáj.”

Tartózkodó magatartásá--val érthetően felkeltette az ügyvéd érdeklődését, mégis az azzal engedte utjára a fiatalasszonyt, ha egyszer majd könnyíteni akar lel-kén, szívesen meghallgatja történetét.

Az első tárgyalás után, egy árnyékos teraszon, ko-nyak és feketézés közben, az asszony magától meg-szóltat...

„Varsó közelében szüleim nek hatalmas birtokuk volt, ott élttem gondtalan fiatal-ságot. Az egyetemi bál-on, megismerkedtem az egyik professzorral, halálo-san egymásba szeretnünk. Nem volt gróf, mégcsak báró sem, szüleimnél mégis keresztül vittem házassá-gunkat. Esküvőnkön ott volt „mindenki”.

Nászutunkról hazatérve, a tél hónapokban varsói házunkban, kora tavasztól késő őszi kastélyunkban laktunk, a nyári vakációt többnyire a Lengyel-Kárpát-ök egyik fűrdőhelyén épült villánkban töltöttük. 1939 nyarán is ebben a villánkban üdültünk, amik-ör is egy napon, teniszpar-tim befejezése után, férje-met elmélyült beszélgetés-be találtam villánk tera-sza. Egy férfival, akit, mint mérvök egyetemi tanár kol-legáját mutatta be.

Megmutattam férjemnek, hogy a tenisz ütő meny-nyire feltörte kezemet. Mi-alatt férjem tenyeremet vizsgálta, vendégélt is odahajolt, és élénk érdekl-ődéssel nézegette, — amde nem sebetem, — hanem, mint később kiderült, tenye-rem szeretőgázó barázdái kötötték le figyelmét. Az-tán engedelmet kért, hogy tüzetesebben megvizsgál-hassa vonásaimat, majd egyszerre hirtelen elkomo-rodott az arca, hang nélkül elengedte a kezemet, alig lehetett szólásra bírni...

Nagy nehezen mégis el-árulta, hogy privát szórako-zásként, évek óta foglal-kozik a tenyér titkainak megfejtésével, és az a vélet-len pillantás, amit nyitott tenyeremre vetett és a tüze-tesebb vizsgálat, megdöb-bentő tragikus jövőt mutat számomra, de erről nem hajlandó beszélni. Most már férjemet együtt kezd-tük biztatni, — nem va-gyunk babonások, nem hi-szünk a jóslatokban, rábiz-zuk magunkat a sorsra, stb. Sikerült is szólásra bír-nunk.

Irta: Dr. Sugár Gyula

— Nem bánom, de aztán ne haragudjatok rám. Ön rövidesen elveszti férjét, tragikus özvegyesség lesz osztályrész!.

Félve, szagigátott sza-vakkal mondotta ki szörnyű jövődölését, én ránéztem erőteljes duzzadó fiatal fér-jemre, ő énám, mindket-ten hangos kacagásba tör-tünk ki, este pedig bará-tainkkal olyan pezsgős mu-rit csaptunk, hogy elfogyaz-tottuk a fűrdőhely minden pezsgőjét, közben pedig sokat koccintgattunk, még a „jós”-sal is „jövendő ö-zvegyesemre.”

Augusztus közepén utaz-tunk haza a fűrdőhelyről, és néhány nap múlva, Hitler erőszakos fellépése nyomán egyszerre megforrószott Európa levegője, augusz-tus 31-én pedig kitört a német-lengyel háború.

Férjem, mint tartalékos őrnagy bevonult és már az első napokban hősi halált halt... Szörnyű volt ezt meghallani és borzalmas még most is kimondani.

Azonnal a mérnök-tanár kigunyolt jóslata jutott eszembe, és olyan félelem, megszállottság vett rajtam, hogy jóformán teljesen elvesztettem az eszemet...

Arra emlékszem, hogy nagy hirtelen bedobáltam autómba a legszükségesebb dolgaimat, irataimat és pénzt vettem magamhoz, már is a volánra ültem, szédültes száguldással ro-hantam a szörnyű pusztu-lásból, minden komoly cél nélkül, déli irányba...

Órákon át tartó megállás nélküli utamban, egyszerre utjelző táblára lettem fig-yelmes: jobbra Magyarország, balra Románia. Leal-lítottam kocsimat, nem tud-tam, mitévő legyek? Babonás érzések keritettek hatalmukba semmit nem ocselkedni logikusan, rábizni mindent a fatális véletlentre. — Minden meg-gondolás nélkül elvettem egy pénzdarabot, ha fej: Románia, ha irás: Magyar-ország. Feldobtam: irás volt.

Már mélyen bentjártam Magyarország területén, a-mikor rájöttem, hogy ez-uttal kegyes volt hozzám a sors, hiszen néhány évvel ezelőt a Balatonnál nyaraltunk, az utat autóval tettük meg, így Budapestet elhagyva, a balatoni műtra irányítottam kocsimat, de miért, milyen céllal, azt ma sem tudnám megmondani...

Arra még emlékszem, hogy a jól megépített mü-uton a legnagyobb sebessé-get erőszakoltam ki kocsim-ból... És a következő em-lék: valami szörnyű mély álomból való ébredés egy korhási ágyon, körülöttem aggódó arcu orvosok, ápo-lónok, ködfátyolon kereszt-ül láttam őket, aztán újból visszazuhantham eszmélet-lenségembe.

Hosszu idő elteltével, — melynek során gondos or-vosi ápolás hozott vissza a másvilágról, — tudtam meg, hogy Nagykanizsa közelé-ben, fának futott autóm roncsai alatt találtak meg több sebtől vérezvé, 3 na-pig feküdtem teljes eszmé-letlenségben.

Közeli egy évig tartott, míg felgyógyultam szörnyű lelki és testi sebeimből, de a korházat nem hagytam el. Céltalan életem értelmét kapott a betegápolásban, ott maradtam ápolónőként, ahol visszaadták életemet.

A legsúlyosabb betegé-k mellé kertem beosztásomat, szótlanul dolgoztam, hogy kikapcsoljam magamat, fe-leldjem a vélem történetet, eltereljem figyelmemet sze-

renciaellen lengyel hazám pusztulásáról.

1944 március 19-én a németek bevonultak Ma-gyarországra és engem, mint külföldit azonnal inter-nálták, szerencsémre a helybeli, nagykanizsai inter-náló táborba. Itt újból nyo-morúságos helyzetbe jutot-tam, de a kórház egyik fő-orvosa révén, — aki már régóta élénk érdeklődést tanusított irányomban, si-került kiszabadulnom, mi-előtt deportálták.

Az érdeklődésből vonza-lom, majd barátság, szerelem fejlődött, végül is há-zasság lett belőle. Újból boldog asszony lettem. Szép lakásunk volt, társaságba jártunk, igyekeztem önma-gammal is elfelejtenni grófi származásomat, beleéltem magam egy korházi orvos állásával járó polgári életbe.

Boldogságom sajnos csak rövid ideig tartott, egy vá-tatlán felfedezés teljesen fel-dulta szépen indult új életemet. Szomorúan döb-bentem rá, hogy férjem morfinista, mégpedig a mor-finisták minden áldozatra kész, legveszedelmesebb faj tájából.

Első felindulásomban su-lyos szemrehányásokkal il-lettem, ismertem jól szomorú multamat, miért vett feles-gül, miért hallgatta el előttem káros szenvedélyét? Aztán kérésre, könyörgés-re fogtam a dolgot, ő ígért, de csak ígért, nem tudott lemondani szenvedélyéről.

Ilyen lelki állapotban vergődtem, amikor véget ért a világháború. Első pi-lanatban arra gondoltam, hazautazom Lngyelorszá-gba, de csakhamar megtud-tam, nincs ott mit keres-nem, a fölbitokokat felo-sztották, a tulajdonosokra rossz idők járnak...

Férjem feletteseitől kér-tem tanácsot, akik azt ja-vasolták, helyezkedjünk el vidéken, valahol csendes helyen, próbáljam rávenni férjemet szabad idejében kérésztel, házi állatok nevelésével, méhészettel fog lalkozni, ily módon remény van rá, káros szenvedélyé-ről leszokni.

Minden beleegyezett, mindent megígért, így ke-rültünk március 19-ével ez-előtt, ide a 20 km-re fekvő bányavároskába, ahol fér-jem bányarvos lett. Új életem kezdtünk, baromfi neveltünk, szép méhészettel csináltunk, már-már azt reméltem minden rendbe jött.

Pár héttel ezelőtt, az egyik üres méhkaptárban, fecskendőt, üres és teli fio-lákat találtam.

Betelt a pohár! „Válassz: morfiom vagy én!” — tettem fel a kérdést férjemnek és... ő a morfiomot vá-lasztotta...

Igy került sor közöttünk a válásra, 30 nap múlva a bíróság felbontja házassá-gunkat, elvált asszony le-szek, de mi lesz velem, mi lesz további sorsom... nem tudhatom...

A sors útjai kifürkész-hetelének. Nem elvált, ha-nem újból özvegyasszony lett.

A 30 nap letelte előtt pár nappal gyászruhában ke-reste fel ügyvédjét, meg-rendülve közölte, hogy férje pár nappal előbb, tragikus körülmények között, mor-fiom mérgezésben meghalt. Elmesélte az asszony, hogy férje beteglátogatá ut-járól tért vissza autójával, de sokáig nem jött be la-kásukba, ezért keresni kezdte, és az autót komá-nyára dőlve, eszméletlen állapotban találta. A kihi-vott mentők képtelenek vol-tak kiemelni autójából a közben megmerevedett, de még lélegző embert, a men-tőautóhoz erősítették autó-

Egy éjszaka a színházban

Irta: J. Bochers

Sok mindent lehet egy asszonyon szeretni. Jane-nak a hangját, a haját meg a szemét szerettem. És azt hiszem, sok mindent lehet egy asszonyért megtenni, ha szeretjük — többet, mint férfiak közötti barátságért.

Nyolc óra tájt lefekeztem kocsimat Jane lakása előtt. Háló- és lakosbójá-ban égett a villany.

Amikor ajtó nyitott, azt mondtam: „Halo, Jane.”

„Adj Isten, Róbert, mi-lyen jó, hogy jöttél. Rop-pant izgatott vagyok”, szolt Jane és megcsókolt.

Bement a nappaliba, én pedig a konyhába és betöl-töttem magamnak egy po-hár vizkzit.

„Félórával előbb felhívtó Jenkins. Késői próbára rendelt be.”

„Ugy”, szoltam vontatot-tan s kissé bosszus lettem, mert Jane-nel a golfklubba akartam menni.

„Te, Róbert, ez örült szansznak ígérkezik. Jen-kins egy főszerepről beszélt nekem, ha a próba sikerül. Tudod, akkor túljutottam a nehezén s már nincs messze az új Hollywoodba.”

A díványra ültem s las-san iddögáltam.

„Becsüvyadat tőbolyító-nak találom, ugyanigy a színházat is. A háziasszonyi sokkal jobb szerep lenne ré-szedre.”

„Miért?” Kijött a háló-sobából s reám tekintett. Kezében egy hajkefét tar-tott.

„Mert feleségül akarlak venni s mert azt hiszem: színházat játszani nem olyan fontos dolog.”

„Oh, Róbert!” Mellém ült s kezét a ka-romra tette. A falilámpa fénye hajára hullott, széne eközben mélyé és sötétté vált.

„Szeretsz engem, Ró-ber?”

„Nagyon. Halhatlanul sze-retlek. Nem is tudom le-írni, mennyire szeretlek.”

„Es mit jelentek én ne-ked?”

„Mindent. Beszélnek egyébként a házasságról? Így szoltam s egy kortyot ittam. „Miért kérded?”

„Egy nő szívesen háll ilyesmit. Es te nem nagyon gyakran mondasz ilyeneket. Ezért aztán némelykor el-szomorodom.”

Hozzám simult, éreztem hajának meg bőrének illa-tát.

„Azt gondolom, nem kel-lene túl gyakran erről be-szélni. Olyan könnyen sem-mivé lesz beszéd közben. Ha szeretjük egymást, főösle-ges arról beszélni.”

„Oh”, csak ennyit mon-dott és felállt. „Rögtön készen vagyok, Róbert. Még néhány pillanat. S ügy-gondolom, Róbert, ha sze-retsz, akkor ne vedd úgy a szívedre a színházat.”

„Jó”, jegyeztem meg. „Nem fogom annyira a szí-vekre venni. Csupán a becsüvyag az, ami némelykor egészen lesújt. Mikor kez-dődik a próba, Jane?” „Tíz órákor. Még van időnk bö-ven. Mit csinálnak köz-ben?”

Elautóztunk Luigihoz a 64. utcába egy italra. On-ját, így szállították a kor-házba.

Ott leszerelték az autó ajtaját, így emelték ki, nyomban ágyba fektették, ellenszerekkel kísérlezték, de 3 nap után, anélkül, hogy eszméletre tért volna, szörnyű kinok között ki-szenvedett.

Amikor levekkestették, nadrágja zsebében fecske-n-dőt, üres fióákat találtak, a szöveget keresztül fél kézzel adagolta magának a halálát okozó dózisokat.

1946 decembert irtak ak-kor. 17 év telt el az özvegy-

A színészbejáróhoz hú-zott. Poros levegő áradt fe-lénk; a folyosón csupán kis lámpa égett. Azután Jane felnyitott egy ajtót s ott álltunk a kulisszák között a színpadon.

„Te jó Isten”, mondta s egy férfit láttam az író-asztalon fekdüni, akinek keze meg arca vörvörös volt.

Jane a vállamra döt és zokogott.

„En követtem el, Róbert. En, egészen egyedül. Tola-kodó volt és durva. Es ak-kor megfogtam a gyertya-tartót. Oh, Róbert, rette-netesen nézted ki, amikor lezuhant és nem mozdult többé.” „Istenem”, szoltam. „Istenem. Sohasem tartot-tam sokat a színházról. Egyedül voltál?”

Böltintt és gyorsan, pi-hegve lélegzett.

„El kell tüntetnünk. Es aztán neked kell eltűnnöd, mielőtt még késő lenne.”

„Félek, Róbert”, szolt Jane.

Egy színpadhoz támaszko-dott, kezeivel elfödté arcát.

Az állólámpának, mely az íróasztalon állt, fénye di-rekt a halott fejére hullott.

„El kell tüntetnünk”, szoltam meg tompán.

„Róbert, mondd, hogy mindenek dacára szeretsz. Mäskülönbem nem bírom el-viselni.”

„Igen”, válaszoltam s borzongás futott végig há-tamon, amint újra Jenkin-s-re néztem, ahogyan éltetele-nül fekdü ott az íróaszta-lon.

„Igen, természetesen. Ja-ne. Szedd össze magad.”

„Oh, oly boldog vagyok, hogy te velem vagy”, szolt Jane.

Igen, gondoltam és ez a férfi itt halott. Meg kell változtatnom az életemet, mert segítettem egy gyil-kosság eltüntetésében.

Jane elengedte a karomat s én átmentem a színpadon, lépteim tompán visszhan-goztak. Kévvessel az íróasz-tal előtt belebotlottam a gyertyatartóba. Végigördült a deszkákon és lezuhant a zenekarba.

Istenem, gondoltam, ez az egész itt egy eszeveszett álom. S azután hirtelen ki-gyulladt a fény s én elva-ki-tva lehunytam szememet. Amikor újra kinyitottam, Jenkins előtem állott, vi-gyorgott s a vörös festé-ket törölgette kezéről egy kendővel. A nézőtérrel va-laki felmászott a színpadra s felénk jött.

„Remek volt Jane, egé-szen kitünő. Magáé a sze-rep”, mondta a kövér férfi. Nekem pedig ezt mondta: „Hallja csak, talán volna kedve magának is egy szerephez a darabban?” „Nem”, mondtam én, „nem, köszönöm szépen.”

Hangom egészen rekedt volt, torkom kiszáradt, ke-zeim pedig nedvesek az iz-zadságtól.

Jane hozzám lépett s kérően tekintett rám. — „Róbert, ne haragudj. Meg kellett tennem. Be kellett bizonyítanom, hogy tehetsé-gemmel meg tudom győzni az embereket. Mäskülönbem nem kaptam volna meg a szerepet. Róbert, figyelj ide!”

„Igen, Jane, figyelek.” Rágyujtottam egy cigá-rettára, azután kimentem, beszálaltam a kocsiba és visszahajtottam Luigihoz.

Mike még a bárnál ült.

„Egek, Róbert, hogy né-zel te ki? Hamar, igyál egy kortyot! Történt vá-lami?”

Rendeltem egy dupla vizkzit.

„Semmi sem történt”, szoltam. „Semmisem. Csú-pán egy affér a próbán.”

Es ivás közben azt gon-doltam: Istenem, tényleg megfietted volna Jane ked-veért?...

A Habsburgok végnapjai Magyarországon

Különös természeti túlméremként hatott, hogy csodálatos módon egyidőben kezdődött meg 1918 októberében a német és az osztrák-magyar front felbomlása. Mintha összebeszéltek volna, ugyanazon az október napi napon indult meg a felbomlás mindenütt a lövészárkokban és a hadtávonakban.

Budapesten is észlelhető volt a méreteiben soha nem tapasztalt válság, ami a lelkekben végbement, s mint valami országra kiterjedő, hatalmas földcsuszamlás, állandó remegésben tartotta a sziveket. A bizonytalanság izgalma óráról órára nőtt, ahogyan a frontok felbomlásának híre ismeretlen csatornákon át terjedt. Bécsben ugyanugy, mint Budapesten és órákon belül a vidék városaiban és falvaiban.

Károly király és környezete azonban érthetetlen optimizmussal reménykedett a magyar trón megtartásának lehetőségében, még akkor is, amikor Bécsben látta, hogy Ausztriáról le kell mondania. „Bizott hű magyarjaiban” — ahogy hívei terjesztették.

Ennek a politikai színvonalnak egyik érdekes tünete volt, hogy a forradalom kitörése előtt három nappal Budapestre küldte József főherceget, a Habsburgok állandó magyarországi főellenőreit, azzal a megbízással, hogy mint homo regius (királyi ember) a király

névén tárgyaljon a politikai pártokkal és alakítson kormányt.

Itt kapcsolódik be a történetbe szerény személyem. Eredetileg törvényszéki rovatvezetőnek szerződötték. Az Est-hez, ez a munkaköröm azonban hamarosan mellékes lett. Ugyanazon idő alatt sok nagy riportot is írtam és, hogy sokszor napokig távol lehessen a bíróságokról, segédnek, vagy helyettesnek dr. László Jenőt adta mellém Miklós Andor, az „Az Est” tulajdonos szerkesztője.

Az 1914-es világháború kitérőrekel előbb Bécsbe küldték, mert Serecs Gyulának, a bécsi szerkesztőség vezetőjének már a részleges mozgósítás napján be kellett vonulnia. Őt kellett helyettesítenem, majd felmentése után haditudósító lettem, egész addig, míg az olvasók meg nem utálták ezt a műfajt, ami elég korán, már 1915-ben bekövetkezett... akkor, mikor a nagyfőmegek is érezték és sok jeltől következtették, hogy Németország és vele együtt Ausztria-Magyarország nem nyerheti meg a háborút. Attól kezdve dr. Halász Lajossal a parlamenti tudósítást és a politikai riportázt láttam el, miután ebben a munkakörben előző, dr. Erdélyi Jenő bevonult a tűzrésekhez. (Londonban él évtizedek óta, szorgalmasan levelezünk.)

Igy jutott nekem az a szerep is, hogy megintérjüvöljam a homo regiust, József főherceget. Az erről szóló tudósítás Az Est október

30-iki számában jelent meg, Miklós a nevémet is aláírta.

Beszélgetés József főherceggel

Soha olyan mozgalmal még nem volt József főherceg budavári palotája, mint tegnap és ma. Egymást érik az autók és a fogatok, sűrű egymásutánban érkeznek a meghívott politikusok a főherceghez. A kocsikból egyegy cilinder és ünnepi fekete száll ki, hogy a következő percben a főherceg előtt álljon. Benn a palotában Libits Adolf, udvari tanácsos, a főherceg jószágkormányzója kalauzolja a kihallgatásra érkezőket.

Kora délelőtt jelentkeztünk a főherceg tikkári hivatalánál. A reggeli lapok szerint akkor még nem volt bizonyos az sem, hogy József főherceg milyen megbízatással jött Budapestre. Tőle akartuk meghallani. A főherceg gyors léptekkel futva haladt éppen végig a folyosó vörös szőnyegén, s közben hátraszólt tikkárának, hogy siet a telefonhoz.

Néhány perc múlva Déller Antal százados azzal jött ki a főhercegtől, hogy menjek vele, őfensége szívesen fogad. Az udvari tikkár kinyitott egy fehér szárnyas ajtót, utánam becsukta és egy vörös szalonnában állottam József főherceg előtt. Barátságosan kezelt, én viszont bocsánatot kértem, hogy kérdéssel jelentem meg előtte, de újságírói hivatásom ezt parancsolja. (Az udvari etikett értelmében ugyanis ti-

A cikk szövegének a következőjében a következők szerepelnek: — Tessék, szívesen állok rendelkezésére.

Megbízatása iránt érdeklődtem.

Mint homo regius jöttem — mondta a főherceg.

Az a célom, hogy tájékozódjam. Nem vagyok politikus, soha nem vettem részt a politikai életben, természetes tehát, hogy elsősorban a különböző pártokkal, a pártok képviselőivel tanácskozom. Valamennyi vezető politikussal tárgyalni fogok.

Ha majd minden irányban tisztán látom a helyzetet, akkor következnék a további lépések. Célom: kiemelni az országot mostani válságos helyzetéből, olyan módon és olyan eszközökkel, amely mód és amely eszközök a legalkalmasabbak lesznek.

Egyelőre arra kérem a sajtót és a sajtó útján az országot — mondta tovább a főherceg — hogy e pillanatban mindennél fontosabb a türelem és a nyugalom. A proklamációval meg akarom nyugtatni az országot, hogy bízzék fáradatosan sikerében és türellemmel, érett nyugodtsággal segítsen célomhoz, amely azonos minden magyar ember kívánásával: s ez az önálló, független Magyarország őfelsége jogura alatt.

A főherceg egy megjegyzésére, ami kockára tett népszerűségére vonatkozott, így szólt: — Az ország soha nem volt olyan helyzetben, mint most, ezért mindenkinek kötelessége mindent kockára tenni. Népszerűségem, amelyet ön említ és amelyet csak katonáimnak köszönhetnek, szintén ezek közé az értékek közé tartozik.

De én el vagyok telve attól a reménytől, hogy sikerülni fog hazánk javára nagyobb megrázkódttatás.

„A mai kihallgatások József főhercegnél”

című tudósításom alcímét olvassuk. Így hangzik: „Károlyi és a szocialisták nélkül alakul meg az új kormány?”

Igy, kérdőjellel, mert mi az Est-nél — és nemcsak mi — világosan láttuk, hogy József főherceg és a jobboldali, valamint a középpárti politikusok erőlködése vagy sok vérbe, vagy — jó esetben — nevetségbe fullad.

A cikk így kezdődik: „A kormányválság tegnap délután és este az egész ország történelmi válságának példátlanul izgalmas, viharos fordulatai közt hullámzott tovább.”

Majd lejjebb: „József főherceg ebéd után folytatta a kihallgatásokat. Később rendszeres tanácskozási indul meg, amelyen gróf Apponyi Albert, gróf Hadik János, Vázsonyi Vilmos, Szmercsényi György és Tóth János vett részt.

A tanácskozáson jelen voltak, akik elsősorban az ország belső rendjének fenn tartására gondolkodnak, az álláspontjuk jutott érvényre, hogy Károlyi Mihály miniszterelnökéhez zá kell járulni abban az esetben, ha a rend fenntartását biztosító tárcákat, tehát a belügyit, a honvédelmit és az igazságügyit a főherceg által javasolt pártok képviselői kapják.” És így tovább.

nékül létrehozni a teljes kibontakozást.

A főherceget már várta a kihallgatáson soronlevő politikusok, kézzorítással bucsuzott és ment a dolgozószobájába.

Az egykori cikk itt végződik. Nem új dolog, hogy milyen kevés éssel kormányozzák a világot. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a főemberek buták, hanem, hogy nem az eszükre hallgatnak, amikor népek sorát intézik. Ez ugyan abszurdumnak tűnik, de mire gondoljunk, ha

„A mai kihallgatások József főhercegnél”

című tudósításom alcímét olvassuk. Így hangzik: „Károlyi és a szocialisták nélkül alakul meg az új kormány?”

Igy, kérdőjellel, mert mi az Est-nél — és nemcsak mi — világosan láttuk, hogy József főherceg és a jobboldali, valamint a középpárti politikusok erőlködése vagy sok vérbe, vagy — jó esetben — nevetségbe fullad.

A cikk így kezdődik: „A kormányválság tegnap délután és este az egész ország történelmi válságának példátlanul izgalmas, viharos fordulatai közt hullámzott tovább.”

Majd lejjebb: „József főherceg ebéd után folytatta a kihallgatásokat. Később rendszeres tanácskozási indul meg, amelyen gróf Apponyi Albert, gróf Hadik János, Vázsonyi Vilmos, Szmercsényi György és Tóth János vett részt.

A tanácskozáson jelen voltak, akik elsősorban az ország belső rendjének fenn tartására gondolkodnak, az álláspontjuk jutott érvényre, hogy Károlyi Mihály miniszterelnökéhez zá kell járulni abban az esetben, ha a rend fenntartását biztosító tárcákat, tehát a belügyit, a honvédelmit és az igazságügyit a főherceg által javasolt pártok képviselői kapják.” És így tovább.

Még tanácskoztak, amikor a Lánchídnál

A tüntetők, a köztársaságtevők, akik az utcai harcok pillanatok alatt elérkezett József főherceghez és a „kibontakozásról” tanácskozó urakhoz. Az imént említett cikk mindkét részletesen foglalkozik. Még akkor tanácskoztak, amikor felfordult a hajó, amit nekik kellett volna nyugodtabb vizekre vezetni.

Már harmadik napja Károlyi Mihály volt a miniszterelnök, de nem Károly király, hanem

a Nemzeti Tanács nevezte ki.

Hogy milyen mély súlyzó nyelje el a Habsburg-dinasztiát, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az a cikk, amelyet november

3-án diktáltam telefonon a városházáról. Tudnillik ott rendezkedett be a Nemzeti Tanács. A cikk, címével együtt itt következik:

En, Habsburg József... József főherceg letette az esküt a Nemzeti Tanács előtt

Az Est tudósítójától. — József főherceg és fia, József Ferenc főherceg ma délután 12-kor letette az esküt a Nemzeti Tanács kezébe. A két főherceg gróf Károlyi Mihály miniszterelnökkel, Linder Béla hadügyminiszterrel és dr. Kunfi Zsigmond népjóléti miniszterrel érkezett az elnöki irodába. Viharos éljenzés fogadta az egyenruhában, teljes rendjeldisben belépő főherceget. Az éljenzés tulajdonképpen annak a különös aktusnak szólt, amit már előre tudtunk mindenkinek.

Az érkezőkkel együtt betódult a tömeg Hock Jánosnak, a Nemzeti Tanács elnökének irodájába. A két főherceg megállt Hock János asztala előtt és József főherceg a következőket mondotta: — Uram! Felmentve eskümet, mint katona és mint állampolgár, eljöttem fiammal, hogy letegyen a hűségünket. Méltóztassék a hűségünket felolvasni.

Hock János a főherceggel beszédet intézett, s ebben rámutatott arra, hogy a főherceg családi hagyományai szorosán összefüggenek a fogadalommal, amelyet most letenni készül.

Fenségedet — mondta tovább az elnök — a magyar katona József apáknak hívja. Fenséged szere-

Zsidó kép és zsidó sors

Van egy témám, amiről nem tudok „szárazon” írni. Ros-hásáná ez, amikor a megáldott „móci”-t mézbe mártjuk. Folklor, ősi szimbolikus szokás ez. „Ilyen”, méztől csepegő új év köszöntősn reánk! Azt, hogy a méz nem száraz, még Jenő is megérti...

Jenő a galutban úgynevezett „könnyű zsidó” volt. Nem tanult annyit, hogy jámbor lehessen, de megjelent, ha kigyúltak az ünnepi lángok. Főleg a féltelmes ünnepek életfétő remegése vonzotta őt a templomba. Kitli nélkül, de táleszban görnyedt máchzórja fölé az a Jenő, akit bizony szombatunként nemigen láttunk a szent gyülekezetben. Imádkozott. Tálesza tincsevel titokban könnyet is morzsolott szemé szögletéből. Asszonyáért és a három gyermekéért imádkozott. Meg azért is, hogy párnosze legyen, meg egészségség, hogy ne legyen üldözés vagy háború, sem szeggett szárnyú kismadárként síró gyermek...

De az 1944 évi ros-hásánakor már nem jött el a zsinagógába. Senki sem jött el, mert mindenki elment: Birkenaubá, mint birkenyáj... Azon az őszön Jenő ott állt mellettem a veszprémi 7/3 muszszádban. Ros-hásáná délelőttjén a körletben imádkozhatunk. Mióta elpusztult a Szentély, minden nemzedéknek volt miért sírnia. De ennyi könny még soha sem hullott, mint azoz az őszön. „Földi csoda” — mormolták a megrettent angyalok. „Füstfelhőkből könnyzapor zuhog felfelé, a földről az égbe!” Az angyalok rémülten zárták be az ég kapuit, nehogy ez a földi könnyözön elmossa az égi mezőket. A szivárvány csak az embernek jelentett légréteget, hogy nem lesz többé vízódn. A zsidó könnyözön elől azonban

Irta: Gábr Fischer

nem jelentett védelmet az a szivárvány. Ettől rémültek meg az égiek. Ezért zárták be a Magasság kapuit. Emiatt talált zárt kapukra a könny, a könnyöngés... Pedig „ott”, a veszprémi reptér melletti istó (a körletben) istenigazában imádkoztunk, de úgy, hogy azelött soha senki senkiért sem esedezett, mint akkor mi a mieinkéért. Mindenki bejött az „akól-templom”-

Michelangelo: MOZES

ba. Még azok a fölényes „könnyű zsidók” is, akik ros-hásánák és jomkipurok után, azelött „évi szabadságot” utaltak ki maguknak, melyet messze a templomtól, az asszimiláció kététesen éltető légkörében töltöttek. De akkor és ott, mindenki tálesz alatt volt, — mert akart lenni! Egy-egy tálesz alá, melyet fejünk fölé feszítettünk fáradt karjainkkal, bezsüföltünk többed magunkkal és — szívünkben a bánatunk... Jenő most is itt van velem. Jeruzsálemben új aszszonyával, új leányával, új gyertyák lángjánál fogadja az idej ros-hásánát. Az a

kultúreurópa „sokunkat” megtanított káromkodni, de ez a drága Jeruzsálem pedig „mindnyájunkat” imádkozni. Jenő is megtanult. Asszimilálódott — önmagunkhoz... „Mik voltunk mi „ott”?” — kérdi olykor Jenő. Nem látzong, nem káromol. Nem marcangolja már magát. Csak kérdez!

Három kép a válaszómban. E három voltaképpen egy, egyetlen, igaz!

Az első Leonard Paszternák (1862—1945), az odesszai zsidó festő képe. „Hová?” Ő, aki Tolsztoj „Feltámadását” illusztrálta, rajzolta meg a galutzsidó e portretjét. Zsámolyon görnyedve, vándorbotja két térd között, kezei kulcsoltan. lógó szakállá bizonytalan támasza a jövőjének és kókadat fejének, amelyen homlokára húzva kétes tetőként lapul orosz tányársap: „Igy” rajzolta Paszternák a „zsidót”, akik „ott” nem voltak sem oláhok, sem tótok, de németek és magyarok sem. Nem mi lettünk hűtlenek hozzájuk: Ők tagadtak ki minket, mikor megtagadtak! „Csak azok” voltunk, zsidók, ahogy a művész megmutatta magunkat önmagunknak...

A második Smuel Hirschberg (1865—1908), a lodzsi mester „Galut” című képe. Ő ezt „csupán” a pogromok hatására alkotta. Korábban halt meg, így nem ismerte a náci „pogromok pogromát”. Ez a borús képe, a hőmezón vándorló didergő, éhesen menekülő csoportot tár elénk. Elülök az agg rebe. Ifjúkori szerelmét féltőn öleli magához. Védi ő, — a védtelen! Szereti őt, — a gyűlölt! Mindenki látja, hogy Tóratekerest szoron-

gat a rebe. Azt a csodálatosan melengető ifjúkori mátkáját, akiért vállalkozt az üldözötést. Hűsleges és nem csapodár ez a nép! Tudja ezt a Mátká! Majd viszozzsa és hazaviszi hűségeseit oda, ahol cédrusok és pálmák gyanánt nőhetnek majd fel a szomorú csoportkép hóban tipegő gyermekei... A harmadik kép arról, hogy „mik voltunk ott” Filihovszky (1864—1934) „A fáradtak” alakjairól szól. Ő is lodzsi. Már a zsidó feltámadás fuvalatta ihlette, mikor a jeruzsále- mi Héber Egyetem 1925-ik évi megnyitását megfestette monumentális alkotásában. De a „Fáradtak” két megtört alakja még azok, akik mindnyájan voltunk. Az egyik a lépcső utolsó előtti fokán ül. keze a botján, feje kókad. A másik a legelső lépcsőn ülve roskad magába. Már a helye is szimbólum, ha meg akarjuk benne látni a mementót. A társadalom legutolsó foká: ez volt a helyünk „ott” testvér!... E három kísérteties képet nem feledhetjük, hogy szeretni és dicsérni tanuljuk „ezt” a földet „itt”! Az itteni gyerekeket ez már nem érdeklí jobban, mint a babiloni száműzetés, vagy az egyiptomi szolgaság. Ők már gyökereket vertek. Ha kell, a negyedik homokba, vagy a gálili sziklák között is. Őket már hazai festők festették a hazai tájban. E képekről nem rémítenek többé bús színek, borongós hangulatok. Szökének, barnának, feketének és uram-bocsásnak, néha dzsindzsi-vörösnek festve foglalják el helyüket a honi tájban. Kibuc gálujot az ilyen kép, szőke - barna - fekete - vörös színekben, de egyetlen közös körülölelő keret.

(Folytatás a 20-ik oldalon)

A JÓSNŐ

Írta: Alex May

Ezt a történetet André Dubois, a Sureté detektív-felügyelője mesélte nekem. A világon semmit sem változtattam rajta.

André Dubois-val egy jezsuita eszpresszóban ismerkedtem meg. Felült, mert nem illett a környezetbe, — széles vállú, nehézkes, medvefogású ember, őszülő, szőke bajusszal. Az izraeli hatóságok meghívására jött tanuskodni egy Franciaországban elkövetett nagyszabású sikkasztási perben.

Hogy miképpen ismerkedtünk meg, nem tartozik a történethez, az sem, hogyan került hozzám egy esős este. A franciányelvű izraeli napilapban egy jósnő hirdetését olvasta s meg kérdezte, hogy az izraeli törvények nem tiltják-e a jóslást.

Őszintén megmondtam, hogy foglalmam sincs róla. De nem hiszem, hogy Izraelben néhány könnyen hívó öregas zonyon kívül, valaki is komolyan venné őket. Elmosolyodott, majd rágyújtott egy cigarettára és beszélni kezdett.

— Pontosan két eszterdeje történt — kezdte —, illetve tegnapi volt két éve. Hosszabb ebédszünetet tartottam, mint máskor. Azelőtt elég volt egy fél óra is, de akkor csüggött, elkecseregelt lelkiállapotba kerültem egy gyanu imatt. Nem tudom megérteni mire gondolok? Ha valami délről származik, Marseilleből, vagy Toulonból és rájön, hogy a felesége megcsalja, tombolni kezd. Vagy az aszszony, vagy a szeretője, vagy saját maga ellen. Szarazon nevetett. A sarvak megvadítják a délszakikat. Mi, normandiaiak, magunkban hordozzuk a fájdalmat, mint valami nehéz, súlyos terhet.

— Nem, még nem tudtam semmi bizonyosat... Nyugodtan nevezhet, tudom, az a véleményem, hogy egy detektív, mielőtt gyanusít, szerezzen bizonyítékokat. De nézze, vannak orvosok, akik évekig nem tudják, hogy szívbajuk van, s remélem abban igazat ad, hogy a szívbajt könnyebb megállapítani. Szóval szívbaj volt, olyan nagyon szerettem Jeanninet. Hét éve voltunk házasságban. Jeannine tíz évvel volt fiatalabb nálam. Tulajdonképpen nem is volt hozzám való. Szép volt, szép ke és elragadó. Olyan járasa volt, mint... szóval detektív felügyelő feleségének nincs ilyen járása.

A férfi nem volt detektív. Azt a férfit gondolom, akivel gyanusítottam. Fodrász volt. Művész a szakmájában. Saját szalonja volt és csak kiütemezett vendégekkel foglalkozott. Jeannine haját sem engedte alkalmazottaival fésülni. Es ténkint, ha hazamentem, mindig más frizurája volt. És büszkén dicsekedett, hogy soha nem kell fizetnie.

— Elfelejtettem megemlíteni, hogy akkoriban a „szemfényvesztő” csoportnál dolgoztam. Tudom, neveltséges elnevezés, de ez egész csomó dolgot foglal össze. Kártyavetés, cigányok, csodadoktorok, proféták, sőt akadtak olyanok is, akik tintafoltból jóvendöltek. Ezek mind tiltott dolgok Franciaországban, bár számtalanszor szemet hunynak felette.

— E napon, délután három órakor a főnököm hivatott. „Dubois” — mondta — „a Rue d'Amsterdamon van egy kártyavetőnő, valamit kell vele csinálni. A hölgy nagystílusú dolgokat. Egy külföldi diplomata feleségének fantasztikus tanácsokat adott, aztán valami csoda-kurát csináltatott vele. Száz ezer frankja bánja... olvassa el a jelentést. Menjen el hozzá, mint egy igazhívó Mekkába, jóslatossan vele és hozza mindjárt magával. Itt van három ezer frank, azt hiszem elég lesz. A nő-

nek el kell fogadni a pénzt, különben nincs bizonyítékunk. A hölgyet Trixierné hívják, Madame Henri Trixiere.”

— Kiutaztam a metróval. Az uton előkészítettem magam, mert a jó előkészület fél siker. Már majdnem a villiersi állomáson voltam, amikor átnéztem a feljegyzéseket. Közben állandóan Jeannine gondoltam. Vajon otthon van-e, vagy a fodrásznál, vagy a fodrász nála?

— A ház, a Rue d'Amsterdamon, régi épület volt. Természetesen lift sem volt. Keskeny, nyirkos falú falú vezető fel, mint ahogy az ember a jósnőhöz vezető utat képzele.

— Annál nagyobb volt a meglepetésem, amikor csinos szobalány nyitott ajtót, aki inkább ápolónőhöz hasonlított. A lakás modern volt. Az előszobafogason neregunda lógott. A szobalány nem akart beengedni, mert Trixierné csak előre bejelentett vendégeket fogad. Végül sikerült meggyőzni, de úgy éreztem, három ezer frank kevés lesz.

— Aztán kijött Madame Trixiere és bevezetett a szobájába. Elég tapasztalatlan volt a jósnőket illetően, hiszen évekig dolgoztam ezen az osztályon, de mindig az volt az elképzelésem, hogy a jósnők öreg asszonyok, akik csoszogva, papucsban, fésületlen hajjal, piszkos, elhasznált pongyolában járnak.

— Madame Trixiere divatos kosztüm volt, fekete, zárt pulloverrel. Önkéntelenül is arra kellett gondolnom, hogy milyen jól állna ez Jeannine-nak. Legfeljebb harminc éves lehetett és ápolt, kissé kreol bőre volt. Megfigyeltem kezét, amikor a kártyákat keverte, szép, arisztokratikus ujjai voltak, diszkrétan lakkozott körmeikkel.

— Először mindenféle ostobaságokat mondott, de ezt mindegyik így csinálja. Bemegintik magukat, mint a detektív a kihallgatás kezdetén. Aztán szeméi elé emelte kezét, így maradt néhány másodpercig, majd beszélni kezdett: „Maga nőstember. Szép szőke nőt látok. Ha valahol megjelenik, minden férfi utána fordul. Valami különleges van a járásában, amit nem tudok elmondani... talán... mint egy japán táncosnő... a hajviseletét nehéz leírni, mert állandóan változtatja...”

A hideg futott végig a hátamon.

„Frizura... frizura...” — folytatta, — „valami van a hajviseletével nem tudom pontosan mi. Furcsán hangzik de a maga féltékenysége a hajja van kapcsolatban. Egy férfit látok, aki végigsimítja a felesége haját, finom, nőies ujjakkal. Jeannak hívják, vagy Jacquesnek... mindenesetre J-vel kezdődik.”

Kezeit a halántékára szoritotta.

„Örülök, hogy felkérésért. Nem akartam fogadni, mert féltem magától, de most már tudom, hogy miért jött. Azt akarja tudni, hogy a felesége...” — áthajolt az asztalon és megfogta a kezemet.

— Nem, képzelődés az egész. A felesége szereti magát. Kedves teremtés, valami tündéri van benne és a tündéréknek néha furcsa kedvteléseik vannak. Féltékeny akarja tenni magát. Esténként későn jön haza, néha csak éjjel után. Mióta házasság? Hat, hét, nyolc éve? Ez a legveszedelmesebb idő és a maga felesége tudja ezt. Meg akarja magát tartani. Sok asszony azt hiszi, hogy elveszti a férjét, ha nem teszi féltékeny...”

Tovább beszélt. Ültem és hallgattam. Közben a főnökömmre gondoltam. Arra, hogy most oda kell adnom a három ezer frankot és utána a rendőrségre kell vinnem. Ahogy a könyvekben írják: „Letartóztatás...”

„Igen, — szakítottam félbe, — fodrász az illető.”

Tudtam, hogy Madame Trixiere ezek után nem vihetem magammal. Már nem is akartam. Úgy éreztem magam, mint aki megszabadult bilincsaitól. Minden kérésig lehültem rólam.

— Mennivel tartozom? — kérdeztem.

„Ötszáz frank” — mondta. S mikor látta arcomat, —

„Ötszáz frankot, természetesen a saját pénzemből, hálásan megköszönöm a kezet és elmentem.”

André Dubois eldobta félig szívott cigarettáját és másikkra gyűjtött. Nem zavartam, néhány pillanat múlva folytatta:

Zsidó lép és zsidó sors

(Folytatás a 19-ik oldalról) ben. „Ezek és ilyenek” vagyunk „mi itt”...

Félre ne értsük, hogy a fenti három zsidó festő közül miért éppen egy orosz és kettő lengyel. Ne álltunk magunkat a ros-hásán számadásában! Magunkban csináljuk azt, önmagunknak. Így hát e festők, dehogyan is voltak mások, mint zsidók. Ilyen volt a velő is a gerincükben. Ugyan kit példáztam volna a magyar-zsidó profilból? Talán Bihari Sándort Fényes Adolfot, a kecskeméti rabbi fiát, Iványi Grünwaldot, báró Hatvány Ferencet, Magyar-Mannheimert, meg a többieket? Ők mind „képzelt magyarok”

egy igyalt pálcikájából ügyes kis méreletű tákolt össze. „Moznájim”-mérleg, ez a tiszri hónap „mázálja”. E hónap első napja nemcsak „sztám” ros-chódes, hanem ros-hásán is. Ki tudja milyen protekciója lehet e napnak, hogy a világ teremtése óta tartja magát e kettős pozícióban? Ha nem is ezekkel a szavakkal mondta Eliséva, de ez volt a lényege. Közben a mérleggel játszott. Illeggette-billegette. Így mérik odafele is a jó és a rossz tetteket. Nem imákat, hanem tetteket mének! Csak imáknak nincs hatása. Bünbánat és demékelkedetek nélkül őnmémitás csupán az ima. Ha

ők értékében új érvényű, hogy itten a szülők hasonlításnak a gyermekekre. A vész kemence-tüzetől megperzselődött szülőanyag, talajvesztett megadással formázódik új-já saját gyermekeik héber formanyelve szerint. Originális és nem a párizsi aszkolát-majmoló, reális és nem semmitmondó absztrak, új művészeti irány kristályosodik a szemünk láttára. „Izraelizmus”-nak nevezem, mint névadója. Olyan művészet ez, mely általa újja gyúrtak erkölcsét abszolútumra törekzik emelni. Kisdedek és gyermekek a követelői és kérdeményezői ennek az élő emberhúst alakító

Jeruzsálem az Olajfák Hegyéről

voitak. Ilyenek voltak gerincükben, táj, élet, és parancsokéikben. Egyesek közülük ugyan festettek T'nách-képeket, de azokat is magyar inspirációban. Nem is voltak ők „zsidók” a szó üdörös értelmében, hanem „izraeliták” az emancipáció és asszimiláció talma és hatalmi csengésében. Mi meg itt már végleg nem vagyunk izraeliták: — izraelieké nőtünk! Ebben a nűanszban benne van a hazatértek hitvallása. — A Bibliát böngésző kalvinista Rembrandt meg merette festeni az „Öreg rabbinus”-t, de az izraelita Fényes Adolf „ilyen” témához nem nyúlt. Maximuma az, hogy „Abrahám és az angyalok”-at érintette. Ezt is talán csak azért, mert Rembrandt is „merte”, mikor megfestette az Abrahámját, aki megvendéglé az angyalokat. Palettáikról nem szólt felénk Jákob hangja, mert a velünk való nemazonosítás Ézsau keze varázsolta vásznaikra zsidóságuk veszendőt...

Eliséva, Jenő új asszonyától való hetéves leánykaja vetett véget a kor taraján futó, ros-hásánki introspekciós számadásunknak. Két kenőcsös dobozdoból, némi zsinégből és

nem firkálom be a lépesházat, akkor „jó” vagyok és akkor „ebbe” a tányérra tesznek a mérlegelőket! Mi, a két felnőtt, lelki ismeretünk lengését látjuk e játékmérleg billegésében. Rájövünk, hogy több emberséges eszeleket kéne az itteni életünkben közelebb kerülni, egymáshoz simulni és nem sokallni előre köszönni. A vész rémi istálló tálezzai alatt a vészben emberségesebbé edződünk és a deportációs vagonok zápfolt-ágában testvérként tapasztunk egymáshoz. Nehezen érthető, hogy itt, netán a felszabadultság okozná a feifuvalkodottság gögjét?

Már régen úgy tűnik nekem, hogy Eliséva típusához tartozó tanuló tanító, tündöz-tépelődő gyermekek, az összes fent felsorolt művészek fölé emelkednek. Eliséva az apját formázza a saját képmására. Játsszik előtte egy mérleggel, de közben vergődik az igazság a nyelvében. Mint igazi képzőművész, Eliséva is egy galutai kudarcos alakot el akar takarni, hogy egy itteni sikerest fessen föléje. Nagy művészeknél ez nem ismeretlen eljárás! Fordított naturalizmus, mely

skulptúrának. Maximális művészi hittel művelik ez a jóselekedettel egyenértékű, nemzetet formáló micvájukat! „Három hátrát, olím”, mert manapság „olím”-csánáimkor nemcsak a világ (olám), hanem új ádárok és évák (olím) teremtésére állítunk páruházaomat...

Míg billeg a mérleg, Eliséva újra ránk kérdez: És tudjátok mi lesz az új év-számunk? Már mondja is. Tav-Sin-Káf-Dálet. E szám-értékes betűk hallatára Jenő visszazuhan a múltba. Tav, — ez a régi otthon régi asszonya, régi gyermekei — végtelen távlat: Sin, — ezek a sínek, a csattogó-csillogó páruházas vonalak, felkiáltójelnek melyeknek a végére Birkenau tett pontot. Itt visszazökent, mert Eliséva puha praclijával simogatva kérte: „Mondd utánam: Tav-sin-káf-dálet, az összesen 724 év, a teremtés óta!”

És Jenő megtanulja új „gyermeknyelvén”, hiszen a régi „anyanyelv” itt már csak multat muzsikáló, meg nem értett kedves zenélő doboz. 724, ismétli az apa. Az ötzetet előtte „diszkre-ten” elhallgatja, mintha bizony nem bűn-, hanem adó-vallomásra készülne...

— Zuhogott az eső mikor az utcára értem. Olyan nap volt, mint a mai. A csontomig átjár a nedvesség, de én nem törődtem semmivel, nem éreztem belőle semmit. Taxit vettem, különben soha nem utazom taxival, de a metrét most túl lassúnak tűnt.

Az autóbán gondolkodni kezdtem, mit mondjak a kapitányságnak. Hász es ten deje szolgálók rendősegen és más soha nem hazudtam. Nem tudtam semmit kitalálni, de tudtam, hogy hazudni fogok.

— Madame Trixiere kocsizott a kezemből, — mondta a főnökömnek, — külföldre utazott. A lakását zárva találtam.

A főnököm nem kételkedett szavaimban „Buta dollog” — mondta, — „egy diplomata felesége miatt ilyen zúrt csinálni. Írja meg a jelentését, át kell küldenie a Quay d'Orsay-ra.”

Írásban nehezebb hazudni, mint szavakkal. Most azonban könnyen folytak a hazugságok. Hálás voltam Madame Trixiere-nak, feltámasztottam a kezét, megígérték, hogy segíteni akartam rajta. Míg a jelentésemet írtam, azon gondolkodtam, találok-e még nyitott virágüzletet és művelő virágot vegyek, piros rózsát, vagy fehér székfűt? Hat óra huszonnyolc perc volt, amikor a jelentést aláírtam.

— A virágüzletek zárva voltak. Arra gondoltam kiutazom valamelyik pályaudvarra, ahol este is árulnak virágot, de megfogadtam magam. Nem akartam később hazajárni. Egetem a türelmetlenségtől. Újra taxit vettem, másodszor a mai napon.

Most már hadarva beszélt, mintha gyorsan be akarná fejezni ami még hátra van.

— Mikor hazajöttem, Jeannine nem volt otthon. Egy tábla volt az ajtóban: „A kulcs a Concierge-nél van.” Lerohantam a lépcsőn a kulcsért, aztán vissza. Amikor a lakásba léptem, tudtam mi történt. Üres lakást találtam. Az asztalon egy boríték feküdt. Itt van, olvassa el.

Kivett a zsebéből egy levelet, abból egy százszor elolvasott összegyűrt, majd újra kisimított levelet. Tele volt frázisokkal, valami olcsó filléres regényből: „Nem vagyok méltó hozzád.” „Soha nem tudtalak megérteni.” Levelet olyan holdog, amilyen velem soha nem lett volna.

Visszaadtam a levelet. Gondosan visszatette a tárcába mint valami értékes emlényt.

— Azóta csak egyszer láttam a válóperünk tárgyalásán, egy évvel ezelőtt. Dióban költözött a fodrász. De nem házastalok össze, tudom s nővérem megírta. — Nehezen jöttek az utolsó szavak, és mégis volt valami remény a hangjában.

— És mi lett Madame Trixiere-rel, — kérdeztem

A vállát vont.

— Semmi közöm többé a csalókhöz. Meggyóntam a főnökömnek. Nagyon megértő volt. Áthelyeztetett a bank-csoporthoz. Aztér vagyok most itt. Egyszerű, tiszta üzlet. Néhány jó szót mondtam még Madame Trixiere érdekében. Talán a gondolataimban olvasott, vagy megérzés volt. Minél többet foglalkozik az ember ilyen dolgokkal, annál kevésbé érti. És tulajdonképpen jószívú teremtés volt. Nem tett többet, mint amit én saját magamnak tettem hét éven keresztül. Hazudott...

Felállt. A búcsúzás után az ajtóból még megjegyezte:

— Mindenki a saját maga. Madame Trixiere. Azt hiszem kellene valamit a jósnők érdekében tenni. Úgy érzem igazságtalanok vagyunk hozzájuk...

A mohácsi csata után Szulejman császár rövid látogatást tett Budán, a királyi palota kincseit elküldte Sztambulba, azután összereltette a budai zsidókat is magával vitte őket. Ugy vélte, hogy szükség van rájuk és hogy birodalmának hasznára lesznek. Az erőszakkal áttelepített zsidók közül két fivér — Dávid és József — Baja tájékán átszökött a laza gyűrűn, amelyet a szultán lovas katonái vontak éjszákára a zsidók tábora köré, és eljutott a Dunáig. A két fivér itt szerzett egy rozszant ladikot és néhány napig a Duna mocsarai között lappangott, azután visszament Budára. Budán a városi tanács a zsidók házait ekkorra a várnagy engedelmével kiosztotta már a város lakosai között; a két fivér tehát egy éjjel kiásta azokat a drágaságokat, amelyeket nemrégiben elhunyt apjuk rejtett el egy utcai zendülés idején a háza pincéjében, azután elment Tatára, onnan Sopronba és onnan Pozsonyba. Ezekben a városokban azonban a zsidók szorongatva éltek, hajlott hátúak és nyomott lelkeik voltak, és a két fivérnek nem támadt kedve a maradásra. József Olaszországba vándorolt, ahol mind a ketten eltöltötték egy-egy évét a páduai főiskolán, Dávid azonban azt mondta, hogy Olaszországból is mindig visszavándorolnak Magyarországra, éppen úgy, mint ahogy Törökországból visszavándorolt volna, ha tehát József azt akarja, hogy ő ne veszítse el a lelke nyugalmát, telepjenek le Magyarországon valahol. Ugy határozta, hogy ellátogatnak Kassára, ahol elégedetten élt egy Izsák nevű rokonuk, akit néhány évvel ezelőtt Lajos király nevezett ki az ottani pénzverő műhely vezetésére; Kassa felé való útjukon azonban nem jutottak túl az első állomáson.

Reggel indultak el Pozsonyból, déltájban betértek Bazinba az ottani kis zsidó község elöljárójához, Mihályhoz, akit ott Szappanos Mihálynak neveztek, mert nagy szappankészítő műhelye volt. Itt megismerkedtek ennek a Szappanos Mihálynak a két lányával, Eszterrel és Judittal; és Dávidnak úgy megtetszett Eszter, hogy nem akart tovább menni, hanem ott maradt és nemsokára feleségül is vette.

A tizenhét éves Eszternek mély, meleg, barna szeme volt; finom kis orra; puha, szép szája; szelidség, melegség, barna sugárzás és csendes hűség volt az egész lány. Ilyen maradt asszonykorában is.

Judit más volt. Hőfehér az arca és kékes fekete a haja; finoman metszett, hajlott orra volt és keskeny, hideg, szép szája. Nagy szeme mindig olyan volt, mintha kérdezne valamit, vagy olyan volt, mintha nagyon messzire nézne. Józseftől mindenki azt várta, hogy vegye el Juditot, mint a bátyja Esztert; ő maga is ezt várta magától; néha hosszú órákig beszélgetett Judittal, de nem tudta rászánni magát, hogy megkérje. Érezte, hogy Judit sem akarná őt. Az én szemem is olyan, gondolta sokszor, mint az övé: mindig kérdez és sohasem felel; és ha együtt vagyunk, ahelyett, hogy egymásra néznénk, valami reménytelen messzeségbe nézünk.

József így az öregedő Márton nagy bosszúságára, nem vette el Juditot, hanem a bátyja házában élt magányosan. Ami ennél még nagyobb baj volt, Juditot nem lehetett férjhez adni, mert ha az apja a házhoz hozott valakit, akiről azt sejtette, hogy a férjéül szánták, mély ájulásba esett és néha hosszú órákig feküdt mozdulatlanul.

Három év múlva, május elején, egy napon Dávid Trientből jött haza, ahova lovakat és prémekeket vitt le. Kora délután jött meg; József egész délután nem zavarta; az esti istentisztelet előtt azonban bekopogtatott hozzá. Dávid ránézett és látta, hogy rossz hírt hoz. Eleresztette azt Eszter kezét, amelyet eddig a kezében tartott. Boldogságtól napfényes arca elborult egy kissé. Mi újság? — kérdezte fanyarul.

— A pozsonyi purgerek — mondta József nyugodtan —, küldöttségben jártak a grófnál, hogy tiltsa el nekünk a posztóval és lovakkal való kereskedést, amint a pozsonyi zsidóknak el van tiltva.

— Hogyne — szolt Dávid a haragtól elpirulva —, csak rongyokkal legyen szabad kereskednünk!

— Igen — mondta József nyugodtan —, csak rongyokkal.

— És a gróf? — kérdezte Dávid visszafojtott lélegzettel.

— A gróf megígérte nekik.

Dávid szólanul harapott bele az ajkába, és az arca lassan elsápadt a tehetetlen dühtől. Eszter rátette a karjára a kezét, Dávid lassan elhárította magától ezt a csendes csillapítást és szólan, keserű rágódásba merült. József csendes részvétellel nézte kínlódo bátyját és nyugodtan mondta:

— Ha a grófnak nem tagadtuk volna meg azt az ötszáz aranyat, amelyet az elutasítás előtt kért, akkor a jó pozsonyi polgárok négykézláb hagyták volna el a bazini várat. Sőt, azt gondolom, be se merészkedtek volna a várba; és bizonyosra veszem, hogy a gróf Gregorovius mesterrel megüzente nekik, hogy olyan kedvében van, hogy a zsidók ellen mindent lehet kérni tőle. A bazini gróf pártfogása

hatalmas pártfogás, de előbb-utóbb koldussá teszi az embert.

— Én azt hittem, — szolt halkán Eszter, — hogy csak Tamás gróf gyűlöl bennünket.

— Ferenc nem is gyűlöl, — válaszolta József. — Csak pénz akar.

Mindhárman hallgattak. Eszter néha aggódva pillantott Dávidra, József pedig elgondolkozva és figyelmesen nézte mindkettőjüket. Dávid végre felállott és elment Józseffel az esti istentiszteletre. Az istentiszteletre összegyűltek a bazini zsidó férfiak mind: összesen tizenketten. Istentisztelet előtt Mihály, a hitközség elöljárója tanácskozást tartott velük. Ferdinánd király tárnokmestere újra kivetette a zsidó-adót a hitközségre; az új adó kétszerese volt annak, amit az elmúlt évben fizettek. Most arról volt szó, hogyan róják ki egymás között a fizetendő összegeket. Mihály azt ajánlotta, hogy fizesse mindenki a kétszeresét annak, amit tavaly fizetett. Ez ellen a szegényebbek hevesen tiltakoztak. A tiltakozók közt a legelkeseredettebb volt Jakab, egy magas, sovány, hajlott hátú ember, aki batyúval a hátán járta a környéki falvakat és aki csak a parasztkal kereskedett.

— Fizessenek azok, — mondta szikrázó szemmel, — akik olasz bársonyruhában járnak. Ha az adót idén megkettőzték, jövőre majd megtízszerezik, hiszen látják, hogy a bazini zsidók között milyen magánások vannak.

Sámuel, a gazdag öreg borkereskedő hallgatva nézte Dávidot. Ábrahám és Izsák, akik szegény emberek voltak, lázasan helyezeltek Jakabnak. Dávid összeszorított szájjal hallgatott. Mihály közbelépett.

— Azt gondolom — mondta nyugodtan —, hogy az adót azért emelték fel, mert a budai hitközség megszűnt, Budán nincs zsidó prefektus, a király nem is lakik Budán...

— János király ott lakott — szolt közbe Simon, aki kardcsiszár és pánélkovács volt és fiatalkorában Szapolyai nádor szolgálatában állott.

Erre haragos felzúdulás támadt. Ruben, egy hunyorgó szemű, csepűszakállú, hajlott orrú kis szabó, magánkívül rikácsolt:

— Mi közünk nekünk az ő tusakodásaihoz? Mi közünk nekünk hozzá, hogy a tisztátalanok közül kit neveznek királynak? Nekünk mindegy, hogy kit fizetünk meg azért, hogy disznóból ne legyen ragadozó farkassá. És az a trón, amely felé mi nézünk, messze van innen.

Eleázár, a község jegyzője és templomszolgája megszólalt. Rajongó szemét felfelé emelte s a hangja reszketett a felindulástól.

— De a király — mondta éneklő, zengő, ujjongó hangon —, már útban van, hogy a trónt elfoglalja. Hallom a lépéseit; és érzem a jövése drága illatát. Cion reszket a várakozástól, mint a szerelmes asszony; és az arkangyalok emelik már ajkukhoz a harsonát. Készítsétek a lelketeket és figyeljétek, hogy készen legyetek, amikor a kürt szava végig-hasít a földnek egyik végétől a földnek másik végéig.

Összekulcsolta a kezét és lihegve hallgatott. A gyülekezetben elfogódott csend támadt. A világ az utóbbi időben megint tele volt nyugtalansággal; a lelkek hánykolódtak új gondolatok sarkantyújától és régi megszokások zablájától; a zsidók között pedig északon és délen újra meg újra végigfutott egy lázas suttogás, hogy most... most telik be az idő! — útban van már, közeledik már, jön már ama megváltó király, a Messiás. A magyarországi zsidók között a régi hit olyanná lett, mint egy távoli és halvány emlék, de az északról idevándorolt, sápadt, vészta Eleázár a gyengédnek szkeptikus megszokást mostanában mind sürűbben felrázta extatikus vízióival. Jön... érezni a jövése drága illatát... Hátha? — minden egeknek mindeható Ura, hátha? A bazini zsidók meborzongva meredtek maguk elé, csak a József szelid, barna tekintete siklott jóindulatú kíváncsisággal egyikről a másikra.

A beszélgetés ezután halkabban és szelidebben indult meg, de hamarosan megint izzó vitává lett. Jakabnak a húsát sorvasztotta el az az emésztő vágy, hogy a gyerekeinek némi vagyont szerezzen; de korlátozott elme volt és nem tudott a pénzszerzésre más módot találni, mint azt, hogy a parasztkal kereskedik. A Dávid és József felsőbbsege és nyugodt előkelősége az első perctől fogva ingerelte őt, az a mód pedig, ahogyan pénzt kerestek és pénzt költöttek, felszított benne minden keserű dühöt.

— Lovas karavánnal végigvonulni a városon! — mondta gőzölögve. — Bársony ujjasban feszíteni! Tollas kalapot a fejre, flórenci selyemruhát az asszonyra — azután mi fizessünk! Aztán mi szenvedjünk érte! Vagy van a községnek elöljárója, vagy nincs!

Mihály tudta, hogy a vejének milyen rossz néven veszik a szokásait, az életmódját, az öltözködését. Tudta, hogy még Sámuelnek, a gazdag borkereskedőnek is az a meggyőződése, hogy zsidó ember csak kopottan és alázatosan mutatkozzék mások előtt, a

háza is legyen kívülről rongyos és piszkos, — belül ragyoghat, ahogy tud; és a ház ura ott fejedelem lehet, ha tud. Most Dávid felé hajolt és nyugodtan mondta:

— Dávid, a szerénység, még senkit sem tett kisebbé. Én legjobban szeretek abban a bőrkötényben járni, amelyet a műhelyben hordok, de mindenkire ráhagyom, járjon, ahogy tud és ahogy jónak látja. Neked azonban most meg kell gondolnod, hogy ha zsidó ember hibát követ el, mindig a testvérei rovására is követi el. És meg kell gondolnod, hogy zsidó tő hiba lehet olyasmi is, ami másoknál nem hiba. Te túlságosan sok pénzt keresel és túlságosan sok pénzt költesz. Te nagyon is fent hordod a fejedet ott, ahol be kellene húznunk a fejünket a nyakunk közé; és hangos lódobogással haladsz el ott, ahol lábujjhegyen kellene járnunk. Veszedelemet hoztatsz ránk, Dávid, ezt gondold meg; ez az, amire kérünk.

— Mit kérünk! — kiáltotta Jakab. — Követeljük! A község parancsolja meg.

Hall helyeslés támadt. Dávid talpra ugrott. Lehajtott fejét felemelte és égő szemmel nézett farkaszemet a többiekkel.

— Az én nagyapám, — mondta az izgalomtól akadozva, — húsz lovas élén lovagolt Ulászló király mögött a koronázáskor. Az én dédapám talpig bársonyban és karddal az oldalán lovagolt ki a fehér-vári kapun, amikor Mátyás király Beatrix királynét hozta Székesfehérvárról Budára. En pedig... ha Isten úgy akarja... még külön helyen fogok lovagolni... ha majd az egész ország hódolatát fogadja... *János király oldalán.*

Simon, az öreg kardcsiszár elégedetten nézett fel Dávidra, a többiek azonban felháborodott zúgásba törtek ki. Jakab rikácsolva követelte, hogy Dávid felett ítélkezzenek az elöljárók, és Mihály gyorsan kihirdette azt a határozatot, hogy a község elöljárói valamelyik környéki tudós rabbi bevonásával az ítélőszékük elé fogják idézni Dávidot. Azután mindnyájan bementek az istentiszteletre. Bement Dávid is. Mozdulatlanul ült a helyén és József látta, hogy két ajka holtan záródik össze az egész istentisztelet alatt. Istentisztelet után szólanul mentek hazafelé. Hazaérve, Dávid kiszólt az istállóba és meghagyta, hogy hajnalra nyergeljék fel a legjobb hátsalóvat. József várakozóan nézett rá. Dávid nem szólt.

— Hova mégy? — kérdezte ekkor József.

— Győrbe.

József felemelte a fejét, aztán lassú bólintással szólanul lehajtottá, mint aki egy mélyértelmű szót hallott és belőle mindent megértett. Aztán bementek a házba, ahol Eszter odaadástól ragyogó és szerelemtől alázatos mosolygással jött Dávid elé.

Másnap délelőtt Győr város mosoni kapujánál szállt le Dávid a lováról. Bement egy fogadóba, a lovat beállította az istállóba és ő maga letisztogatta a port a ruhájáról. A fogadó előtt egy buggyos ujjasú német zsoldos beszélgetett néhány borozó fuvarossal. Hangosan káromkodva, szidta az égieteket, amiért azt a gondolatot sugallták neki, hogy Magyarországra jöjjen. Ő azt hitte, hogy itt lesz most legnagyobb kelete a jó katonának; — erre nem tudt gazdát találni. Kincset hord a zsebében; és itt senki nincs, aki megvenné. Egy elefántcsontból faragott, arasznyi Diana-szobrot halászott ki a tasakjából. A fuvarosok zsírosan nevettek a szobor meztelenségén, és az egyik réféasan azt tanácsolta a katonának, hogy ajánlja a kincsét megvételre Dávidnak, ő talán megveszi. A katona rögtön elindult Dávid felé, és a fuvarosok nevetve várták, hogyan fog a beszélgetés lefolyni. A katona közeledett Dávidhoz.

— Hé, zsidó! — mondta hányiveti hangon.

Dávid készen volt a ruhája leporolásával és ki egyenesedett. A tekintetétől a katonának a torkán akadt a szó. Meglepetve nézte végig Dávidot, azután szinte alázatosan folytatta:

— Nem venné-e meg az úr ezt itt e?

Dávid elutasító mozdulatot tett és indulni készült kifelé. Egyszerre azonban rátévedt a pillantása a kis szoborra és megállott. Vizsgálódó tekintettel nézte végig a katonát.

— Te ugye a Bourbon connétable hadseregében szolgáltál? — kérdezte lassan.

— No, már látom, hogy az úr ért a dologhoz. Rómából hoztam én ezt el egy kardinális palotájából, — csupa ilyen meztelenség volt ott, — de ami ezüstből, aranyból volt, mind eladtam, — hanem az úr tudhatja, hogy Olaszországban, meg Franciaországban több aranyat kaphat ezért is, mint amennyit nyom.

— Adok érte egy aranyat — mondta Dávid.

A katona, aki a negyedrészt sem várta az egy aranyat, boldogan fogadta el a pénzt és csak amikor Dávid messze járt már, kezdte a fuvarosoknak szólni a zsidót, aki rútul becsapta és aki az élete

(Folytatás a túloldalon)

legjobb üzletét fogja csinálni az elefántcsont szoborral. Dávid ekkor már a püspöki palota előtt volt. A főkaput elkerülte és egy kerti kapun ment be az udvarra. Egy inas, akinek pénzt nyomott a kezébe, gyorsan bejelentette a püspök titkáránál. A titkár barátságosan fogadta és Dávid nemsokára bejutott a püspök elé. A püspök félretette Ovidiust, amelyet csendes örömmel szüresölt eddig. Derű és jóindulat volt a szemében. Kinyújtotta a balkezét Dávid felé és Dávid olyan mélyen hajolt a kezére, mintha megcsókolta volna.

— No, mi jót hoztál, Dávid? Királyi névrokonod finom költő volt, de ha az én ízlésemet kérdezed, ez itt közelebb áll a szívemhez.

Jobbkezőnek gyűrűs mutatójával ráköpogtatott a vörös-arany bársonytáblás kódexre és jóindulatú, kissé felsőbbeségen kötekedő mosolygással nézett Dávidra. Dávid hallgatott, hátha a püspöknek kedve van Ovidiust még tovább összehasonlíttatni a zsol-táros Dáviddal.

— No, mi jót hoztál, Dávid?

— Egy előkelő hölgyet hoztam, kegyelmes nagy uram, akit igen méltatlan fogságból szabadítottam ki. A püspök tréfás megütközéssel nézett Dávidra. Dávid kivette a zsebéből a kis elefántcsont szobrot és meghajlással átnyújtotta a püspöknek.

— *Me Hercule* — mondta a püspök —, igazad van. Ennél előkelőbb hölgyet valóban nem hozhattál volna. Nézd feje tartásának a méltóságát; nézd az ölének azt a szűzi gráciáját; nézd a csipői nemes hullámvonalát, amely egyszerre tud simaságot mutatni, mint amelyen a selyemé és erőt, mint amelyen az acélé. — Tudod, hogy ez remekmű, Dávid? Hol tettél szert rá?

A püspök gyöngéd kézzel simogatta a szobrocskát és jókedvűen mondta:

— Én pedig azt mondom, hogy ez remekmű, akárhonnán hozta. Az alkotója elsőrendű mester, akárki volt. Jól tetted, hogy kiszabadítottad a börtöntartója piszkos kezéből. Mit fizessék érte neked?

A Dávid arca feszült lett az izgalomtól és megmerevedett a figyelemtől. Óvatosan rakta egymás mellé a szavakat.

— Arra kérem kegyelmességedet, fogadja el kegyesen tőlem: jelképként annak, hogy nagylelkűségére és kegyességére bizakodva számíthat az, aki a védelmét keresi és a nyájába kívánczik.

A püspök tágra nyílt szemmel nézett Dávidra, mint aki nem akarja elhinni, amit hall. Dávid meghajította a fejét, hogy ez a szótlán meghajlás oszlassa el a kételkedését. A püspök letett a szobrocskát az Ovidius-kódexre, felállott és két kezét rátette a Dávid vállára.

— Dávid fiam — mondta felsugárzó jókedvvel —, látod, ez aztán derék dolog. Én már kezdtem attól tartani, hogy a néped ősi nyakassága, amelyről már a próféták annyit panaszkodtak, benned is erősebb lesz, mint az a szép okosság és azok a kiváló tehetségek, amelyekkel az Istenek megajándékoztak. De látod, most annál nagyobb az örömöm... Hát akkor átköltözöl ide hozzám, Győrbe? Mikor? Minél előbb! Egyedül? A feleségeddel?

— Még nem beszéltem vele, de hiszem, hogy igen.

— Hát csak vigyázz. Asszonyok nagyon makacsok tudnak lenni a tévelygésben... Én magam készítelek elő benneteket. Én magam keresztellek meg benneteket. Mikor? Pünkösöd után. A kerti házat neked ajándékozom. Már holnap költözködhetsz. — A fiadat magaddal hozod?

— Igen, kegyelmes uram. És a fivéremet.

— Józsefet is! No, derék, nagyon derék. Hát belátta ő is?

— Ó, már régen, kegyelmes uram! Ő azt tartja, hogy minden vallás csak jelképe egy örökkévaló ideának, és az értéke attól függ, meg tudjuk-e a kereteit tiszta erkölccsel tölni.

A püspök mosolygó bosszúsággal nézett Dávidra.

— Hiszen ez rosszabb eretnokség, mint zsidónak lenni. Ezt nem kell mondani, fiam. A filozófia nemes tudomány, de csak odáig szabad mennie, ahol isteni kinyilatkoztatások megszállták a határait. Tudod: a *teológia cselédlánya*. Majd én most már vigyázok rátok, — csakhogy egyszer ráléptetek a helyes útra. Úlj le, fiam. Ugy! És mondd el nekem, hol jártál mostanában; és mondd el, mit tervezel, ha ideköltözöl hozzám. Azt tudod, úgy, hogy most már sok munka vár rád, mert rád bízom majd a pénzügyeim intézését. Hogyne! — tudom, hogy te mindent jobban intézel majd ezentúl, mint ahogy eddig intézték. Hja, eddig mégse lehetett. Rossz példa lett volna. No, mondd el, hol jártál mostanában, mit láttál?

— Trientben jártam, kegyelmes uram. És azt láttam, hogy a Fuggerek palotát építenek maguknak ott is, pedig micsoda nekik Trient? Pihenőhely a karavánjaiknak. Határállomás Olaszország felé.

A püspök elnevette magát.

— Dávid, Dávid! — mondta jóindulatú tréfás hangon, — ideje, hogy átköltözködj hozzám, mert különben belebetegednél a Fuggerekbe. Láz gyullad ki a szemedben, ha a Fuggereket kimondod. No, majd nálam megmutathatod, hogy igazán versenyre

tudsz-e kelni velük. Sok pénzre van szükséged, Dávid.

Dávid meghajította a fejét. Ha a püspöknek sok pénzre van szüksége, ő majd sok pénzt csinál. A homlokát azonban egy más gondolat, egy sasszárnyú, merész, új, nagy gondolat felhőzte be és egész testében minden izom megfeszült attól az elszánt akaratától, hogy a püspököt megnyerje nagy, új gondolata számára.

— Kegyelmes uram, — mondotta —, mikor én Trientben megláttam a Fuggerek új palotáját, nagyon elgondolkoztam. Azután volt időm gondolkodni Trientől Pozsonyig.

— És mire jöttél rá, Dávid? — kérdezte a püspök, halkán és jóindulatú felsőszéggel.

— Arra, hogy a Fuggerek rosszul csinálják a dolgukat.

— No, Dávid, ezt nem lehet mondani.

— Rosszul csinálják. Ahova a Fuggerek lépnek, ott nem nő többé fű. Így pénzt termetni könnyű dolog, csak ravaszság és erőszakosság kell hozzá.

— Hogyan akarnál te pénzt teremteni, Dávid?

— Ugy, kegyelmes uram, hogy *mindenkinek haszna legyen belőle*. Ez az, amire rájöttem Trientől Pozsonyig. Ha egyszer kegyelmességed akaratából kicsavarjuk a Fuggerek kezéből a bányákat, az erdőket, a földjeiket, a jogosítványait: ott, ahová mi betesszük a lábunkat, ott mindenkinek örülnie kell. Ott áldásnak kell fakadnia. A városi polgárokat segíteni kell és a parasztból nem szabad kisajtolni a velőt. A magyar paraszt olyan állapotban van az Ulászló király korabeli lázadás óta, mint a barom. Nem csoda, ha fele annyit sem termel, mint az olasz paraszt. Mindent ott kell kezdeni, hogy fel kell segíteni a parasztot.

— Lehet, Dávid, lehet... bár én nem sokat bízom a paraszt alacsony értelmében. De mit szólnak majd ehhez az urak?

— Erős király kell nekik, aki kényszerítse őket, — mondta Dávid visszafogott lélegzettel.

A püspök ránézett, azután olyan mozdulatot tett, mint aki leleplezi a másik gondolatát.

— Te, úgy látom, csakugyan át akarsz engem téríteni János király hűségére, — mondta mosolygó fenyegetéssel.

Dávid megrezzen az örömtől, hogy a püspök ilyen derülten fogadta a javaslatát. Felindultan mondta:

— Ha kegyelmességed János király mellé állna, akkor okossággal és ügyességgel, jó szóval és pénzzel, igérettel és hatalommal melléje lehetne téríteni az egész országot. Kegyelmisséged lenne... az első ember a király után az országban. Megint lenne egy erős akarat, amely uralkodik; — lenne, aki parancsol, tehát lenne rend és lenne pénz; — lenne pénz, tehát lenne hadsereg; — könnyűszerrel és véres fejvel kergetnénk vissza a törököt.

— Azt hiszed, a török újra jön?

— Bizonyosra veszem. A velencei tanácsnak jelentette is már a konstantinápolyi követe.

— Akkor annál inkább Ferdinánd király mellé kell állnunk. Általa megkapjuk a császár segítségét.

— De nem, kegyelmes uram, — mondta Dávid türelmetlenül, a meggyőződése hevével elragadtatva, — ez az óriási tévedés. A császár el van foglalva a francia királlyal. El lesz még sok évekig, sok évtizedig foglalva, — mit tudom én, hány száz évig. A császár nem törődik Magyarországgal; és Ferdinánd királynak csak arra kell Magyarországot, hogy Ausztriát és Stíriát védje. Magyarországnak magát kell megvédenie. És ha János király uralkodik rajta, könnyű is lesz megvédenie magát. Békés szomszédságban is élhet Szulejmán császárral; mert a magyar királyt eltűri a szomszédságában a török, de a német császárt soha.

A püspök töprengve nézett maga elé. Az ország sorsára gondolt, és egyszerre az esztergomi székes-egyház hatalmas kupolája jelent meg a szeme előtt. János király mellé állni: ez az esztergomi érsekséget jelentené. Esztergomi érseknek lenni, egy könnyen vezethető király mellett, az ország első emberének lenni, parasztok felett és urak felett úrnak lenni: szép hatalom és nagy feladat. Lehet, hogy a török újra visszajön; egy ember bátorságán, okosságán és erején múlhatik akkor, hogy egy sötét sorstól megmenekül-e az ország. Néhány másodpercre az egész lelket eltöltötte a vezetésnek, az emberirányításnak a kemény vágya, azután éles és eleven vizióként egyszerre arcokat és tekinteteket látott maga előtt. Dölyfős fejeket és kemény nyakakat: ezeket meg kellene hajlítani. Gúnyos tekinteteket és sziszegve csúfolódó szájakat: ezeket meg kellene szegyeníteni. Urakat, papokat, éhségeket, büszkeségeket, gonoszságokat, konokságokat, — milyen fáradtságos, hálátlan, keserves, nehéz küzdelem lenne.

— Óh, Dávid — mondta a hirtelen bágyadtságtól elszürkült arccal, — együgyű barbár vagy te is, hogy ilyen dolgokon töröd a fejed, ahelyett, hogy rábeszelnél: költözzem el végre a fagyos Duna mellől oda, ahol Egeria nimfa adott tanácsokat Numa Pompilius királynak. Palotát építtetné a Coeliuson, és nekem egyéb dolgom nem lenne, mint hogy szép szobrokat vásárolj nekem; és nekem egyéb dolgom nem lenne, mint ahogy a tudatlan néptől és az erőszakos uraktól távol, finom szellemekkel társalogjak: a szépség világában a bölcsesség nyelvén.

Felállott, töprengő és szórakozott arccal járt fel és le a teremben, azután legyintett egyet.

— Majd meglátjuk, no majd meglátjuk, Dávid.

Dávid még egy kísérletet tett, hogy a püspököt jobb kedvre derítse. Megkérdezte, nem lehet-e része abban az örömben, hogy a Pannónia megtérítéséről szóló hőskötemény újabb verseit meghallhatja. A püspök évek óta dolgozott egy latin nyelvű époszon, amelynek a hőse Szent István volt és néha kedve telt benne, hogy új hexameteireit Dávidnak felolvassa. Most azonban erre sem volt kedve. Majd máskor, mondta szórakozottan. Reméli azonban, szót erre Dávid, hogy a munka elég jól megy; a legutóbbi ének — a lázadó Koppány táborba szállása Lucifer ösztönzésére — mintegy füllel hallhatóvá és kézzel tapinthatóvá tette a harci lármát és az egész tábor. A munka elég jól megy, felelte röviden a püspök. Dávid erre elhallgatott és amikor a püspök tovább folytatta töprengő sétáját, csendesen felállott. A püspök elmélyedve járkált még egy ideig, azután a gondolataiból felébredve, odafordult Dávidhoz:

— Hát eredj, fiam, haza. És gyere minél előbb ide; itt már vár rád majd a házad. — A grófok eleresztenek, mi? Nem tartozol nekik semmivel?

— Inkább Ferenc gróf tartozik nekem ezer arannyal.

— No, és?

Dávid a vállát vonogatta s olyan mozdulatot tett, mint aki nem tud elhárítani egy veszteséget. A püspök felélénkült.

— De már olyan bolond dolgot ne csinálj, hogy ezer jó aranyat csak egyszerre ott hagysz a szenteket ócsárló Ferencnél. Tudod, hogy ha egyszer megkereszteltelek, ezt a pénzd soha nem követelheted, soha többé.

— Hogyne tudnám, kegyelmes uram. Akit a keresztvíz ért, az az egyház törvénye szerint neofita; és újszülöttnek se követelése, se tartozásai nem lehetnek.

— Jól tudod. Csak éppen úgy kellett volna mondanod: a szent keresztvíz. No, majd megtanulod ezt is. De ha te ilyen jól ismered a kánonjogot, a kor... Elmosolyodott.

— Inkább azt kellene csinálnod, hogy adósságokat csinálj, ahol tudsz és sietve felveszel minden pénzt, amit fel tudsz venni. De most komolyan: illetlen és helytelen dolog lenne, hogy te a szent keresztvíz által károsodjál. Menj el ahhoz az istentagadó és pazarló Ferenchez és követeld tőle a pénzedet. És ha nem akarj megfizetni, mondd meg neki, hogy a pénzt nekem ígérted és hogy én Ferdinánd király kancellárját kértem meg rá, hogy hajtsa be számomra. A kancellár halálosan gyűlöli Ferencet, és Ferenc tudja, hogy Ferdinánd király udvarában nem nagyon szeretik a zabolátlan, istenkáromló szája miatt. — Hogy a kancellárhoz fordultam: ezt fogod neki mondani — értetted?

— Igen, kegyelmes uram.

— No, most menj, fiam. És térj vissza minél előbb — családostul. *Vale bene*.

A kezét nyújtotta. Dávid ráhajolt a kezére és kiment. Sietett a fogadóhoz, felyergelte a lovát és sebesen indult hazafelé. A gyors ügés jól esett annak az izgalomnak, mely forró lángokkal lobogott az egész testében. Cselekedni szeretett volna, munkához látni; legszívesebben mindjárt vérekedni azokkal, akik útjába akarnak állni. Milyen lassan megy minden, milyen soká tart minden, — miért nem lehet percek alatt elvégezni mindent, ami ahhoz kell, hogy rálephessen az új útra! Áthozni Győrbe Esztert, a gyerekeit, Józsefet, a holmijukat, ráadásul az ezer aranyat is a gróftól, megkeresztelkedni, azután munkához látni: most, máris, rögtön! Mennyi teendője van: rendbehozni a püspök pénzügyeit előbb. Azután áttéríteni a püspököt János király hűségére. Azután jönnek a Fuggerek: kicsavarni a kezükből a bányákat, a földjeiket, a jogosítványait. Azután erős hadsereget állítani: a fejére ütni annak, aki az urak közül hánykolódik, és fejére ütni a töröknek is, ha kell. Olaszországban van egy ágyúöntő, azt ide kell hoztatni; Mohácsnál ágyúval győzött Szulejmán császár, ágyúval lehet legyőzni, — csak legyen ágyúja az embernek. Kinek van ágyúja? Akinek pénze van. A püspök nem méltányolta eléggé az ő nagy gondolatát; azt, amelyet Trient és Pozsony között kigondolt: úgy kell pénzt teremteni, hogy mindenkinek haszna legyen belőle. Miért olyan gazdagok az olasz polgárok? Mert védett városokban laknak és szabadon kereskedhetnek. Meg kell védeni a magyar városokat is; nagy kereskedő-utakat kell megnyitni déltől északra és nyugatról keletre; és fel kell szabadítani a parasztot. Persze, erős király kell, aki a hánykolódó urakra zablát rak.

Lesz-e János király elég erős? Mátyás király elég erős volt. Mátyás király... Hm! Mátyás király alatt a pécsi érsek: Ernuszt Zsigmond megkeresztelt zsidó volt. Mátyás király alatt Csáktornya várura: Ernuszt János megkeresztelt zsidó volt. Mátyás király alatt a zágrábi érsek: Thuz Oszvald megkeresztelt zsidó volt. Mátyás király alatt Túróc főispánja, ifjabb Ernuszt János megkeresztelt zsidó volt. Mátyás király alatt Horvátország bánja: Thuz János megkeresztelt zsidó volt.

A Török Császár legendája

A dal, melyet mostanában oly ifjonti kedvvel dudolják, jó két emberöltőn át életembe fektet bennem, akár egy mélyre süppedt hant alatt, amelynek fája is rég kidőlt. Berögtő hatvanöt-heven esztendő, ez ugyan öreg nóta lehet. Szabolcsi Bencének kellett idejőnnie, hogy egy-egykelül zongorabillentyű érintésével az én holtaként bilentyűimet is megérintse, a dalt előhantolja és új életre keltse. A magyar-zsidó generál tartott tudós előadása során megtudtam végre azt is, hogy az Ahasvérosról szóló purim-vers, amelyet ott költöttek Szabolcsban vagy Szatmárban, valóban nem több hetven évesnél.

A dallam azonban öreg, mint a zsidó góluusz, és annál is öregebb. Ez bizony tiszta gregoriánus ének, amelyet dal-testvéreivel együtt a hatodik század végén, mintegy ezernégy száz évvel ezelőtt, Nagy Gergely pápa rögzített meg és fog-

Irta: Kaczér Illés

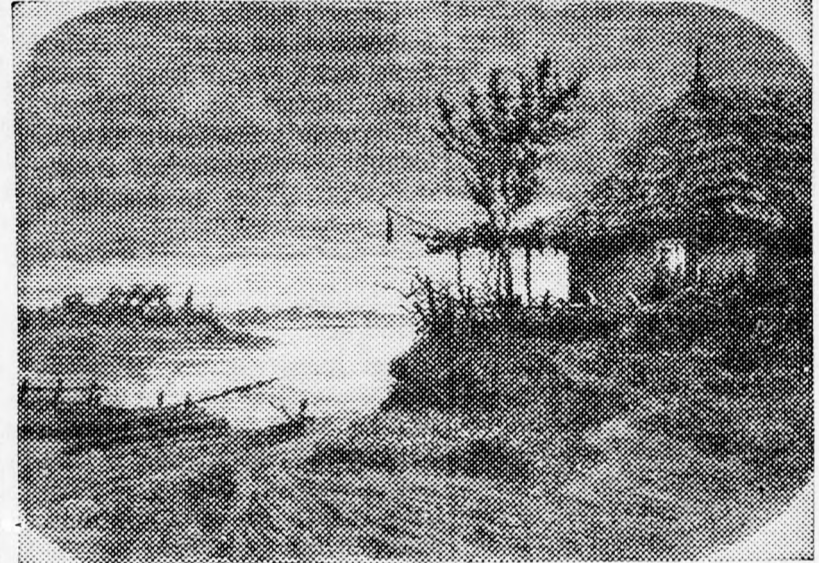
lalt rendszerbe. A gergelyi időkben és jobbra azóta is, csak ezeket a kiválasztott és engedélyezett egyházi énekeket kántálhatták a keresztény templomokban, mert kimutathatóan apáról fiúra szállt kántusok voltak. Az őskeresztények még a zsinagógákból hozták magukkal, a zsinagógák megmaradt hívei pedig a jeruzsálemi templom idejében a lévita éneklőmesterek és kórusaik ajkáról lesték el.

Reám a dalocska, talán cikornyátlanul egyszerű és szinte a távolba kiáltó menete miatt most a mi Szamek kántorunk sima és mesterkéletlen éneke után, szép pástordalként hatott. Ha igazán oly ősi ez a dallam, az Amosz-szerű kecsképásztorok ihletett tala-ján keletkezett.

Mikor én még Perzsiában juhászoktam, Ahasvéros királlyal találkoztam.

Bár lehet, hogy csak a kezdeti szöveg sugallja a pástordalkat. De az sem épp lehetetlen, hogy az alkalmi költő, aki purimjáték versére írás közben vagy azután az ad-notátom kereste, nem talált dal-énekei között illőbb dallamot, mint ezt a pástoros meneté gregoriánus éneket. Amelyet ő persze nem a katolikus templomi zenéből ismerhetett, hanem jóval ősből zenei hagyományokból.

nagyon invitálták; a pénzes kupec az ő külön kocsmacéchéz is szívesen vállalta volna. De Smuel csak ült a magányos asztalánál szem-

FALU VEGEN KURTA KOCSMA
Greguss János rajza, 1878.

ben nagy bánatával és ha apám nem ért rá vele foglalkozni, meghuzgálta hosszú fekete szakállát és énekelte, nem a szomszéd asztal felé, ahonnan figyelték, hanem a messze Báthory utca felé ahonnan most egy kutya sem ugartott vissza. De ő csak oda adresszálta a dalt, hogy az az elviselhetetlenül rossz Herminka tudja meg, hogy igenis ő, lenézett férje, reb Smuel tanító volt az, aki Perzsiában pástorkodva összebratyizott Ahasvéros királlyal; azzal az Ahasvérossal, aki mámoros fővel, de jogos haragjában megölte a feleségét, Vástit. Aztán elvette az előkelő Mordecháj kishugát, a gyengeszép Esztert. Ezzel minden korok számára példát statuált.

De mivel ő ilyen-olyan ember volt, Sörért, borért pálinkáért majd megholt.

(Szabolcsi Bence dalváltozata csak sörrel és borral tud, mint amelyekért az az ilyen-olyan Ahasvéros „majd meghott”. Reb Smuel maga nem lelkesedett sem a sörért, sem a borért, ő csak a jóerős pálinkát becsülte. Ez, csak ez az egyedüli ital, amely megszabadítja az embert a kínzó és minden okos cselekedetet

Gimbed-gombod, apró gombod, Pettyén előtt Ombod. Ki a fene látott zöld dolmányon Apró ezüst gombot.

Ezt már bucsuzás előtt énekelte, mielőtt odaszólt volna az apámnak.

Kocsmáros lelkem, vágjon le egy pitykét és adjon vissza harminc krajcárból. Ugyanis ennyit ad érte Dominsz zsidó a piactéren. Az apám levágta és visszazaadott.

A vén ember legszivesebben cigány előtt mulatott. A cigányt itatta és néhány krajcár hegedűpénzt is adott neki. A füstös gyerek alig ismerte a nóta. Oly öregek és ismeretlenek voltak, hogy a fogatlan szájáról kellett leolvasni őket. A legnagyobb gusztóval szemelmi dalokat énekel Balassy Bálinttól, vagy legalábbis az akkor már százötven éve halott Amadé Lászlótól.

Kitárom reszkető karom ölelni tégedet.

Allva énekelte és azzal ilusztrálta a dalt, hogy kitért karja valóban reszketett. De a térde és a tokája is reszketett. Énekelte ő csatadalokat is és török hódoltság-korabeli énekeket is, amelyek az ő nemesi, vagy csak ármális-családjában apáról-fiúra szálltak. Az egyik ilyen éneket, amely a fülemben maradt mindmáig és amely elnyújtott végszólamában a műezzin kiáltására emlékezett, egy baráti bucsuestén a minap kottára énekeltem Szabolcsi Bencének, azzal, hogy csatolja a magyar dal-kincs-gyűjteményéhez. Bence barátom örömmel fogadta a szép virágéneket.

En immár aluszom, Békével nyugosom. Jámbor utazó, Kóborló, vándorló, Valld bé, ki-i-i vagy... Valld bé, ki-i-i vagy...

Zsidó alig látogatta a Török Császárt és tisztára véletlen volt, hogy purim hónapjában ott össetalálkozott négy az alig tucatot kitevő kocsmavendég közül. Többnyire személyes okokból ragaszkodtak apámhoz. Leizer hajcsár esete egészen különös. Egy szerda este a szatmári marhavásár után valamelyik kupac, akinek sietős utja volt a szomszédvárosba, átadott Leizernek egy köteg bankjegyet, összességében kilencszázhatvan forintot, hogy adja át Freund Ezékielnek, aki gazdag ember volt és a község roshálója. Leizer még az este elment Freundhoz, de azt mondta neki, jöjjön másnap, Ezékiel ur nincs a városban. Leizer a derekára kötötte a pénzt, az inge és a nadrágszíja alá és hazaballagott. Utközben kocma előtt haladt el, benézett egy kupicára. Nagyon szomjas lehetett, vagy nagyon megülhetett a barmok által felvert országotak pora a torkát, rendelt még egy kupicával. Aztán még egyet és még egyet. Zárórakor, amikor már kidobták, fizetett, de a saját zacskójából, amelyet szintén az inge alatt a kebelén rejtgetett. Aztán hazatántorgott.

Az asszony, aki várt rá, nekiment, hogy nem szégyelli magát, ilyen tők rezszen jön haza, biztosan elköltötte a pénzt, amelyért kenyeret kell vennie a gyerekeknek. Leizer nyitogatta a zacskót, amelynek a fenekén alig volt pár krajcár. Az asszony hangos sírásra fakadt. Erre Leizer dühbe gurult, kirántotta a kupec bankóit és dirib da-

rabokra tépve odadobta azt a felesége elé.

— Nesze pénz, sok pénz és még több pénz!

Az asszony nagyon megijedt, Leizer is kijózanodott. Reggel virrasztottak a rémülettől és a tanácsatlanságtól; most aztán mi lesz?

Réggel az asszony átjött az apámhoz, akinek akkor még kis fűszerüzlete volt a Kölcsény-utcában. Leizer medvefejét lehorgaszta sunnyugott mögötte. Az apám meghallgatta a rémtörténetet és megkérdezte, hogy megvannak-e a szét-téptél bankók. Az asszony bólintott, megvannak, összeszepserte az utolsó darabkáig.

— Jó — mondta az apám — adjatok ide és várjatok rám, míg vissza nem jövök.

Az apám elszaladt az Osztrák Magyar Bank helyi fiókjába. Ott egy-két óra alatt összeállították a pénzesleltékét és kifizették az utolsó krajcárig. Leizerék eltápt szájával néztek, amikor leszámolta előtük a vadonatúj bankjegyeket. Megszámolták és újra számolták, nem akartak hinni a szemüknek. Nagy hálálkodások között kezelték az apámnak.

Leizer azóta is ragaszkodott hozzánk. És a kocsmánkhoz is. Amikor apánk megnyitotta a Török Császárt, ő volt az első zsidó vendég. Pedig az apám szigorú volt hozzá. Amikor a harmadik kupicát rendelte, leintette. „Na, mára elég, Leizer.” Az anyám, ha őt szolgálta ki, már a második bádognál érezte rosszallását.

— Eliszod a gyerekeid pénzét!

Leizer ilyenkor nyelt egyet motyogott, valamit és távozott.

Csak akkor ivott többet, a soknál is többet, ha valamelyik marhakupec vendége volt. A kupecnek mulattak és titokban bosszankodak is, ha látták mennyi ital fér a borzas kis hajcsárba. Ha már tökrészeg volt és nem állt meg a lábán, röhögve énekelte a kis gúnydalt:

Oj, oj, oj, Rézeges a gój.

Persze zsidóul énekelte, hogy a magyar vendégek ne értsék.

Oj, oj, oj, siker iz der goj...

Valamelyik ünnepnap jön haza Mesulám és nevetve meséli:

— A Báthory utcában voltam a chászid-templomban. Képzeljétek, Leizer hajcsár a fejére borítja a taliszt, akár egy rabbi. De kifüül a taliszból és lesi, mit imádkoznak a többiek. Azt utánuk mondja. A nagy ámháarcnek szidur sincs a kezében, hiszen olvadni sem tud.

Mindannyian neveltünk. Mig az anyám egy méltatlanokó nézéssel le nem inett bennünket. Várakozóan néztünk komoly, de szelid arcára.

— Nem minden a fej és a tanultság — mondta szigorúan. — Hallottam egy történetet ilyen nagyon szegény és nagyon tudatlan zsidóról. Utjában hazafelé egy erdőben rekedt. Eppen jom-kipur este volt. Imádkoznia kellett volna, de nem volt, akinek utánamondja a szent imákat. Nagy tudatlanságában csak annyit tudott, hogy van egy álefbész, amelyet sose tanul meg. Erre az ég felé fordulva kiáltozott: Nesze nekem, Jóisten, egy álef. Adok neked, Jóisten, egy álefbész... Ez imádkozta egész éjjel és másnap is a csillagok feljöttéig. Ekkor azonban nagy mosolygó fényességgel meghasadt az ég és a mi tudatlan emberünk hallotta, hogy a mennyi hang dörgön, de lágyan mondja:

— Elfogadjuk.

Nagy emberek mosolya:

Richard Katz, a neves prágai zsidó író, akinek főleg utazási regényei ismertek, egyik hajóútja alkalmával, alig hogy elszundított kabinjában, éktelen papagáj-rikácsolásra ébredt fel. Ezután kutyaugatás, majd disznórögés hallatszott, a szomszédos kabinból.

Richard Katz azonnal a stewardot hívta és megkérdezte, mit jelent ez az állati zsvajv.

— Miss Feroni, a világhírű állatidomár utazik a szomszédos fülkében — adta meg a felvilágosítást a steward — és a szomszédos két ágyat állatai számára bérelte ki.

— Őlesse le ezeket az állatokat — felelte mérgesen az író, — legalább megjavul majd a koszt a hajón.

— Az lehetetlen, kérem — válaszolta a steward —, ezeket az állatokat darabonként ezer fontra biztosított: a művész, így nagyon sokba kerülne egy-egy ilyen menü...

Richard Katz erre még jobban felbőszült és ezt kiáltotta:

— Vegye tudomásul, ha azonnal nem szállítják el ezeket a döböket, panaszt tesz és felfeletem ezt a hajót...

Nem fejezhetette be a mondatot, mikor kopogást hallott a kabin falán és egy nő elcsukló hangon így szólt:

— Az Isten szerelmére, hagyja már végre aludni szegény állataimat.

Dr. Walter Heller, Kennedy elnök egyik tanácsadója egyszer azt mondta, hogy az „átlag”, „átlagosan”, „átlagosan” és hasonló szavak a legnagyobb zavart okozhatják, különösen, ha azokat statisztikusok alkalmazzák.

Ezt a példát hozta fel dr. Heller:

— Ha egy ember bal lábával izzó vaslemezen áll, jobb lába pedig egy fridezsidóval van, akkor a statisztikus azt mondhatja, hogy az illető átlagosan kitűnően érzi magát.

Voltaire jelen volt Ximenes márkai „Epicharis” című darabjának bemutatóján, mely botrányba fulladt. A Theatre Francais nézőközönsége kifütyölte a szerzőt, csak Voltaire tapost és a függöny elé hívta őt.

Szomszédja hozzáfordult és csodálkozva kérdezte:

— Ön talán meg van elégedve a darabbal?

— Hogyne — felelte Voltaire. — Én még sokkal rosszabbnak gondoltam.

G. B. Shaw megmutatta egyik látogatójának Rodin róla készített szobrát és így szólt:

— Furesa ez a szobor. Ugy tűnik nekem, mintha minden nap fiatalabb lenne nálam.

Harry Truman volt amerikai elnököt valaki megkérdezte, mit gondol, lesz-e atomháború. A volt államelnök ezzel az anekdotával válaszolt:

— Missouriban évekket ezelőtt volt egyszer egy igen veszélyes vasuti átjáró. Egy mérnököt kértem tanácsot, mit kellene ezzel kapcsolatban csinálni. „A legjobb, ha semmit se csinálunk elene Mindenki tudja, hogy milyen veszélyes ez a vasuti átjáró, úgy hogy semmi baj nem történhet itt” válaszolta a mérnök. Valahogy így vagyunk az atomháborúval is — fejezte be Truman.

Szű rája bútorát? Poloska zavarja álmát?

HASKÓ MÉRNÖK CIÁNOZI!

Lakások, helyiségek és egyes bútorok féregtelenítése CIANKAMRABAN is olcsón, garanciával.

Tel-Aviv, Jermijáhu-u. 41., telefon: 44893.

שנה טובה

Az ördögös Tommy Bandukoló öregasszony az utcán

Néhány héttel ezelőtt bekötötte, magas, szélesvállú, napbarnított arcú fiatalember állított be az egyik tel-avivi magánorvoshoz.

— Doktor úr, kérem, csempélje ki fejemen a kötést — mondotta.

— Szó sem lehet róla — felelte az orvos — öt perc múlva lejár a munkaidőm. Forduljon a Mágén Dávid Adomhoz. Különböző is máskor ne verekedjen...

— Sürgős a dolog — magyarázta meg a fiatalember — mert a seb harapástól származik és vérméregesítő tartok.

— Mi harapta meg?

A krokodil fogai között

Tommy Diabolo, az ördögös Tommy ezután elmagyarázta az orvosnak, hogy „munkabaleset” érte. A tibériási Gil termében szerepelt hipnotizált alligátorral és krokodillal és a fullasztó meleg miatt elszédült egy pillanatra, elvesztette uralmát a hulló felett, amely megharapta.

— Mert tudja, doktor úr — harsogta Tommy — én vagyok az egyetlen artista a világon, aki a fejét bedugja a krokodil torkába. Ehhez képest az oroszlanidomítás gyerekkjáték.

Tommy Diabolo tudja mit beszél, mert hosszú és élménydús karrierje alatt számtalan idomított vadállattal lépett fel a világ minden részében.

Enyingről indult el

Az ördögös Tommy példátlan karrierje 38 évvel ezelőtt kezdődött, amikor a dunántúli Enyingen megszületett. Az anyatejével szivta magába az artistavért, mert apja házassága előtt a vándorcirkuszok világában nőtt fel. Tommy születésekor azonban Holczer papa már egy jólmenő nyomda tulajdonosa volt.

Holczer Tommy, alias Diabolo az alapfokú iskolák elvégzése után Budapestre került, hogy az 1938-as Magyarország szellemének megfelelően — mint ahogy egy tisztességtudó zsidófiúhoz illik — mezőgazdaságot tanuljon a MIKÉFE kertész-képző telepén. Ez volt az első alkalom, hogy Holczer Tommy elhagyta a faluját és szembekerült a magyar főváros hullámzó és változatos életével.

Három repülő sarló

Már másodéves növendék volt, amikor egy véletlen

Félpengős kezdőfizetés

Ötven fillér napi gázsíért esepütrágot, büvészkedett s hipnotizált a mutatványos bódé körül csoportosuló szabadságos katonák és rancoszonnyás cseledányok előtt. Néha magával vitte az egyik beavatott osztálytársát is, aki 20–30 fillért — „falazott” a hipnotizált mutatványoknak.

Igy élt kettős életet Tommy három éven át. Napközben a ciklámepalántákat locsolta, este néként pedig a ligeti közönséget szórakoztatta. 1941-ben azért becsületesen megjelent az antiszemita—sváb Schneider vizsgálóbiztos előtt és megkapta kertészi oklevelét. A háborús évek elején abból élt, hogy muskátlikat ültetett a lipótvárosi zsidó lakások erkélyein és a ligetben „dolgozott”.

A háború alatt munkaszolgálatos volt, majd megjárta az európai zsidóság kálváriáját.

A Ziratron porondján

1946. Erec Jiszlél partjai felé tucatjával érkeznek az illegális bevándorlókat hozó máájil hajók. Az angol hatóságok azonban nem

24 Uj Kelet 1963 IX 18

Irta: Fuchs Avram

— Egy krokodil.

Az orvos szeme tágra nyílt a csodálkozástól, aztán ráförmedt a fiatalemberre:

— Nincs időm viccelni. Különböző is, hol harapta meg magát Izráelben egy krokodil?

— Tibériáson.

— Jóságos Isten, mióta vannak a Kineretben krokodilok? — Csapta össze kezét az orvos. Azonnyomon megállított a kötözésnek.

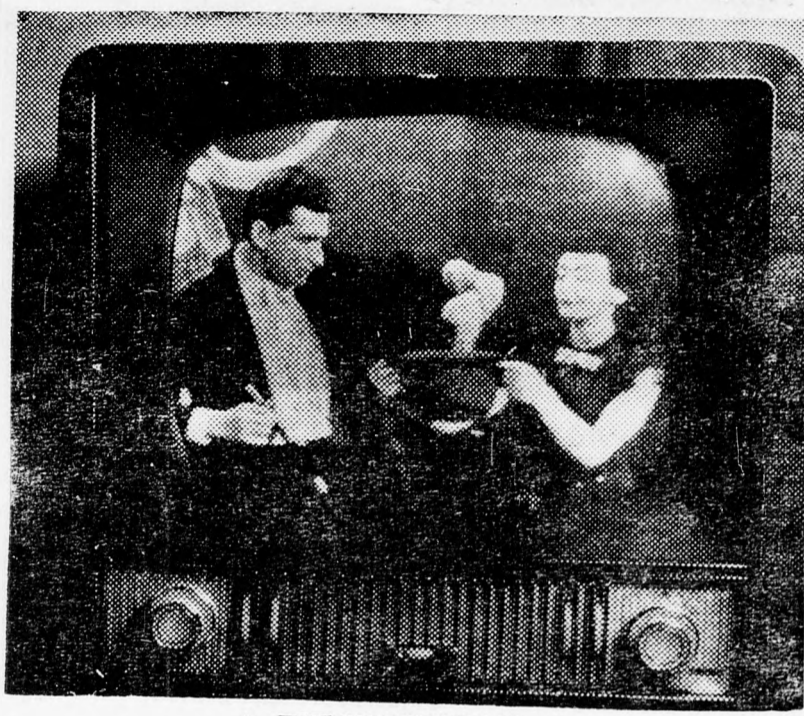
— Csak a görög hajóskapitány erélyes fellépésének

egy kis majom az állandó munkatársa.

A művész hazája a nagyvilág. Hét évvel ezelőtt Holczer Tommy hajóra szállt, hogy eleget tegyen egy európai körutra szóló sokhónapos szerződésnek.

A bűvész-koffer titka

A fiatal bűvész-művészt már utja elején majdnem „munkabaleset” éri. A görög hajó, amelyen utazik ugyancsak elsőnek Alexandria kikötőjében vet horgonyt és mi sem természetesebb, mint hogy az egyiptomiak kémnek tartják az izráeli utlevéllel hajózó artistát. Csak a görög hajóskapitány erélyes fellépésének

A TELEVIZIÓBAN

köszönheti, hogy nem kóstolja meg az alexandriai börtönök egyikének sivrő kosztját, de azért napi 24 órán át két fegyveres katonára őrzi.

Minden izráeli kémgyanus és Tommy visszatérő hosszas magyarázatai ellenére is tüzetes vizsgálatnak vetik alá holmijait. Az egyik erőszakkal felfeszített börtönből százával „ugranak ki” a szorosan préselt művirágok, amelyeket a bűvész a színpadon nagy műgonddal varázsol elő az üres cilinderről. Hamarosan virágerdő borítja a hajó fedélzetét, ahol az udvarias katonák és vá-

Késik az alexandriai vendégszereplés

A hajó néhány napig vesztegel Alexandriában és mielőtt felszáll horgonyát, Tommy visszakapja az elköszönt utlevelét, látésővét és fényképezőgépét. A busás baksis megteszi a magáét, mert az a hivatalnok, aki a markában szorongatja a bankót, sűrű hajlongások közepette sugja Tommy filiúbe: „Most már nyugodtan fényképezhet uram, és reméljük, hogy hamarosan nálunk is vendégszere-

Tirsa a Práterbe megy

Nemcsak a növel, de a medvével is baja akad. Egy szép napon Tirsa, a fiatal medve önkéntes szabadságot vesz magának és ellátogat a Práterbe. Nagy a riadalom és a fejletlenség. Amikor Tommy és még egy ápoló a rendőrség hívására megjelenik, hogy visszavigye ketrecébe a szőkevényt, Tirsa menedéket keres a barlangvasut alagútjában. A jelenlevők homlokán gyöngyözik a verejték. Az alagút teli van gyerekekkel és az egyik szerelvény fiatal utasai lelkesen tapsolnak — „de szép medve” — amikor Tirsa elszágul mellettük.

Dr. Szarvas Odön

CHOLON
HAHAGANA-UTCA 6.
BOLDOG ÚJÉVET
KIVAN
barátainak, ismerőseinek

(Folytatás a 10. oldalról)

ha nem zavarja meg a háivány fény sugarát.

Negyednap vidáman fogadott.

„Itt volt a fivérem, elismeri, hogy ő igazi művész. El van ragadtatva a képtől. Direkt kivettem a keretből, megmutattam, mi van elhajva a vászonból, azt mondta, hogy a festőnek látnia kellene, bizonyára örülne a kép új változatának.” „Hisz en... már én is megszoktam” — mentegetőztem. „Napok óta duzog és elégedetlen emiatt!” — dorombolta, mint hízelt macska. S nincs csodálatosabb annál, mint amikor az embert a szerelme békiteni akarja.

★

Két év múltán Nagyban nyaraltam.

Gyönyörű nyár volt, a varázslatos színek városkájában, a festők és művészek hazájában. Csinos zsidó lányok fürdtek a strandon, táncoltak a Szent Istvánban és kiültek délután a cukrászda teraszára. Nézettem őket és ismerkedtem velük, jól fogott az újságíró ismert neve, tekintélyt adott, ha nem is sikert, a kalandhoz. Mert az volt a rossz ebben a nyaralásban, hogy egyedül voltam. Nélküle, aki külföldi uton járt, ugyancsak egyedül, s tudtam, hogy országhatárokon át, kinlődva vágyik utánam, mint én is elveszítettnek éreztem magam tőle távol. S az ilyesmit megérik a lányok is a férfiben, észlelik, hogy túlfolyik rajtuk a tekintete valami távoli nő felé.

Nők helyett a tájnak ud-

örök négykézláb mázskálva szedik össze a makrancos virágokat.

Tucatnyi összeragasztott selyemkendő, élő csibék és más hasonló kellékek kerülnek elő egymásután az „üres” varázskazettákból. Amikor az egyik harmónika-cilinderről egy sziszegő kigyó bujik elő — váratlanul félszázad a vizsgálat és a bátor vámorok villámgyorsan eltűnnek a fedélzetéről.

varoltam s a festőknek; meglátogattam Thoma Jánost, a nagy mestert, akinek fogható kevés volt Európában. A festőmet, akit már rég elfelejtettem, a képeiről ismertem meg, amelyek a cukrászda falát díszítették, sok nagybányai mestermű között. Meg is kérdeztem, hol csavargok.

„Itthon van, be szokott jönni” — mondta a cukrászda tulajdonosnője, aki alighanem több pénzt keresett képek közvetítéséből, mint a sütéményekből. Meghagytam neki, hogy itt varogok, ha bejön a festő, szóljon neki, másnap délután találkozhatunk egy kávé mellett.

Nem asztalnál várt, az ajtóban fogadott, messziről figyelte, amint jövök. Még most is rázná a kezemet, ha nem hagytam vele abba. „Drága jó szerkesztő uram, hogy örülök magának, jöjjön, mutassam be a feleségemnek, hiszen jól ismeri, annyit meséltem neki magáról!”

Megnősült hát, látszott is rajta. A lábán jó cipő volt, fényes-tisztán ragyogott. Zakó, fehér ing, nyakkendő; ráncos arca kissé megtelt s a friss borotválkozás szokatlanná tette. Mit harcolhatott ez az elhanyagolt arc, bór a borotvapenge gyakori merénylete ellen, ezt néztem ki a képeiből. Az asszonyka kissé gömbölyű volt és izesen használta a Szatmár megyei paraszti dialektust.

„Maga aztán alaposan kipucoválta az urat” — bókoltam neki, — udvari festő sem nézhet ki különben”. „Megtanult rendszeren táplálkozni” — dicsekedett a menyecske. „Van majorság a

„meseképek” figurái közül emelt ki.

Az Ausztrában állomásozó amerikai hadsereg szerződése által Tommy ezután bejárta Európát, sőt a Távolkeletet is, ahol a Maláj-szigeteken és a Japánban állomásozó amerikai egységek előtt szerepel. Távolkeleti élményeit egy mondatba foglalja össze. „Azon a tájon csudaszép lányok vannak”.

Mi van a koporsóban?

Izraelbe már Arával, a 40 éves alligátorral, Jimmyvel, a 8 éves krokodillal, két kutyával, egy majommal, egy 4 méter hosszú és 45 kiló súlyú pithonkigyóval és annak „csak” 3 méteres és 27 kiló súlyú társával érkeznek meg.

A kikötőben becsületesen „bevallja”, hogy nincs semmi elvámolnivalója. A vámor azonban sem hisz neki és gyanakodva mutat egy koporsóalakú faládjára: — Ebben mi van?

— Krokodil.

A vámor haragra gerjed, amikor Tommy makacsul kitar állítása mellett. Pogyásvizsgálata kerüli a sor. A mit sem sejtő vámor sajátkezüleg nyitja ki a jóllezárt „koporsót”. Minden ízében remegni kezd, amikor szembetalálja magát Jimmy óriásra látott szájjával és félelmetes fogival. Miután villámgyorsan becsapta a láda fedelét, a következő nagy dobozra mutat: — És ebben mi van?

— Két pithonkigyó!

A vámor most már fenntartás nélkül hisz Tommy-nak és sürgősen kitessekel a mosolygó utasokkal zsúfolt vámorerebről.

Ara még mindig bizalmatlan

Tommy, aki most a mexicói Linda Liane-nal és a francia Dianna Duprés-vel lép fel, a Sheraton hotel közelében levő saját barakkjában lakik. A crif melletti kőből épült helyiségben, stilszerű egzotikus környezetben egy medencében tanáztatik a krokodil és az alligátor. A kigyókat viszont

hatalmas, télen fűthető vaspántos ládákat tartja.

Amikor Holczer Tommy többszöri ellenvétele után beléptünk a miniatűr „állatkertbe”, Ara, az alligátor, hatalmas ugrással rántotta magát.

Sietve bezártuk magunk mögött az ajtót — kívülről...

kertiünkben, meg magunk termette zöldség, ha majd kifizetjük a házat, tehát kerül bele. Ha van és a ház körül, nem kell kodolni a képekkel, van idő kivánni a bevőt. Most is három ret kapott egy pasztellant és négyezerért alkusznak vele egy kis vászonra, nem engedem, hogy annyiért odaadja”.

Az én festőm büszkén hallgatta, de azért felsemgett kissé, amikor bocsnatkerőn megszólalt: „Tudja, egy ilyen kis hegyoldali házacska olcsó, tizezer lejt meg lehet venni”. „Hát bizony nagyot fordult a világ, ha magánál tizezer lej kevés” — nevettem, ők is azt tettek. Persze vendégük voltam a kávéra és két süteményt is belémtötek.

A képről, hogy a szűkebb kerettel megcsontították, persze nem beszéltem neki. Hallottam róla azután is, befutott festő lett, keresett márka, örültem sikerének. De azóta sem láttam, fogalmam sincs mi történt vele. A hatvanötödik évét tapasztalja.

★

Az a másik kép, amely a szoba ajtaján néz ki a teraszra, más, nem az a képfeketeség, nem az a bandukoló öregasszony.

Az enyém, elbarangolt, ki tudja hová.

En kivándoroltam jóidőben, ő ott maradt magányosan. A falára kerültek a képeim, neki hagytam mindet. Szolnay sétateri részletét és Barabás parasztját, amint az eke szarvát fogja. És Ruzicskay eredeti rajzát, amellyel néhány jó sorért megajándékozott. S négy vagy öt karikatúrát, amit rólam csináltak minden

rendbeli festők a klub újságíró asztalánál. S nála maradt, nagy ládába becsomagolva, a könyvtáram meg sok kéziratom. Majd kihozza ő maga, vagy talán utánamküldi. Sajtó alá rendezett verseskötny, meg egy másik novellás kötetre elég anyag; meg egy regényfele, amely az erdélyi zsidókról szól volna, de a másik fele bennemmaradt, nem is jön ki már soha a tollam alól.

A láda a pincébe került, azt pedig egy évre távozásom után kimosta a Szamos árok áradása. Csak később tudtam meg és aztán tíz évig nem állt írásra a kezem. Ezért van, hogy ősz fejjel hoztam ki első regényemet, a Csillag a tábor fölött címűt. Mert azért mégis újra rákezdtem az írást. Más gyászok jöttek, egész nemzedék gyásza, ami több, mint a magamé, a kéziratok pusztulása fölötti. S akit egyszer az írás keserves készsége megvert, az nem tud örökké hűtlen maradni a fehér papirhoz.

Ő ott maradt és amikor a nagy vész után családjának tagjai visszakérültek, csak a nehezen szállított, nagy faragott bútordarabokat találtak meg a lakásban. Ement az én festőm szűken keretezett kis remekműve, s ki tudja, kinek kellettek karikatúráim, bizonyára betaposták azokat is a szeny nyes sárba, amely Kolozsvárt akkor elöntötte. Ő pedig nem jött vissza Auschwitzból, sok dolguk nem volt vele a nyomorultaknak, mert úgy mondták nekem, félholtan szedték ki a vagyonból s vitték egyenesen a gázkamrába.

Az a másik kép, amely átvilágít hozzám a szoba faláról, arra volt jó, hogy visszajöjjen a mult, a több mint három évtizeddel ezelőtli. Ugyanez a téma, az egyedül bandukoló öregasszony, az örök magány szomorúságával.

Mert a téma, az mindig ugyanaz, az ember és a világa. Csak a forma változik, nyugtalanítón, forradalmi örökkéig.

Kihez hű az újságíró?

Irta: Dán Ofry

Ha választani kell a jó és a rossz, az igaz és a hamis között, — melyiket választasszuk?

Ha választani kell befolyásos pártatlanságok, önkényeskedő bürokraták és erkölcsi-intellektuális útravaló nélkül felkapaszkodott „nagyágok”, vagy pedig egyetlen „kisember” közt, — kit választasszuk?

Ha választani kell az élet erópontjainak sáncai mögött önmaguktól megrészegedett „vezetők” nyomása és az olvasóhoz való hűség között, — melyiket választasszuk?

Kinek és minek engedelmessédjünk, amikor a lapcsinálás mindennapi munkájában, a hétköznapi és az ünnepnapok előtt a dilemmák sorozatával állunk szemben?

Ugy is jellemezhetnénk ezt a helyzetet, hogy az újságíró állandóan és tollát kézben tartva mindig egy nagy, minden soron és minden mondaton átütő nagy kérdőjellel áll szemben: mi a döntő szempont, kihez és milyen elvekhez maradjon hű?

Ez minden újságíró, minden publicista, minden szerkesztő, minden riportert elszódes és központi problémája.

Es most, ros hasáná alkalmával, a jom hádin, az ítélet napjának küszöbén ez alkalommal nyilvánosan, az olvasó bevonásával mi is feltesszük a nagy kérdést: Teljesítettük-e feladatunkat az elmúlt esztendőben? Betartottuk-e a tollforgató, az írástudó iratlan tiszparancsolatát? Megálltuk-e helyünket az öröklomáson?

Egyszer egy évben, az összegzés, a lelki számvetés, a földi mérleg elkészítésének idején úgy tűnik, az újságíró is kiterítve az olvasótáborra elé az eredményeket és a kudarcokat, hogy azoknak fényénél találja meg a helyesebb utat a jövő felé.

Ugy érezzük, jogunkban áll, sőt mi több, kötelességünk most, az élet könyvének felnyitása előtt az olvasót is beavatni, bevonnunk megismertetni azoknak a mindennapi gondoknak és izgalomnak néhány szövevényével, amelyek a szabad újságírásra oly ólmosan neheznek. Ros hasáná alkalmával e sorok írója a szakmai, az újságírói etika világába szeretné meghívni az olvasót.

Lássák és hallják hogyan küzd nap, mint nap a sajtó embere, éljek át velünk együtt a mi számvetésünk, a mi mérlegeléseink vajadásait.

Akárcsak a Teremtő előtt, úgy tárjuk ki szívünket az olvasónak is.

Benjámín Franklin, az amerikai demokrácia, az Új Világ szabad rendszerének halhatatlan éharcoza, minden idők és minden ország szabadságszerető tömegének egyik példaképe, azt mondotta két évszázaddal ezelőtt, hogy ha csak azt írnia, amivel senkit sem sért, kevés volna a mondánivalója.

Miért hivatkozunk Franklinra? Mert ezzel a mondásával megvilágította az újságírás talán legsúlyosabb, legfájdalmasabb, legfelelősségteljesebb pontját.

Mit kell és mit szabad megírni? Mire kötelez és mire hatalmaz fel a toll? Miért írunk erről az eseményről és nem a másikról? Miért adunk több helyet ennek, vagy a másik ászkánnak, közéleti személyiségnek? Miért írunk egyszer „szolidan”, minden szembeötlő, szenzációs beállítás nélkül és mi az oka, hogy más alkalommal éppen az úgynevezett szenzáció-zsurnalisztika, az élénk címek és alcímek, a sok képért járunk felhívni az olvasó figyelmét egy bizo-

nos eseményre, egy bizonyos jelenségre. Milyen elgondolás, milyen szempont, milyen szakmai és erkölcsi zsinormérték befolyásolja a tollat?

Ahhoz, hogy ezekre a kérdésekre akárcsak részben is feleletet adjunk, mindenkéltől hangsúlyozni kell, hogy alapjában véve kétféle újságírás között választathatunk.

Haladhatunk az „irányított demokráciák”, a totalitárius országok sajtója útján, ahol az újságok feladata nem az olvasót, nem a széles nagyközönséget, nem a népet, hanem mindenekelőtt a kormányzat hatalmasságait, a rendszer urait szolgálja. Ez az irányított sajtó legtöbbször a „nevelő” újságírás talárjába burkolódik és azt tekinti feladatának, hogy kizárólag a szépet, a jót, az „eredményeket” domborítsa ki.

Ez az újságírás a személyi kultusz melegágya. Ez a felülről irányított sajtó minden igazi bírálat, minden rendellenes jelenség fel-tárásának a hóhéra.

Ezt az újságírást kultiválják a vasfüggöny mögött. Ezt a sajtóideált bálványozták Egyiptomban, Indonéziában, Spanyolországban és azokban a latin-amerikai operett-demokráciákban, ahol a sajtó talán elsősorban azért hasznos, mert legálább kenyeret ad a nyomdászoknak, újságíróknak, riporternek és terjesztőknek...

Alapvető hivatását azonban nem teljesíti az ilyen sajtó. Legalábbis a mi fogalmaink szerint nem. Mert ha az újságírás abban jut kifejezésre, hogy csak azt írjuk meg, amit „felülről” engedélyeztek és előírtak, akkor mi máris és ünnepélyesen lemondunk az újságíró címéről.

Hisszük, hogy az újságíró, — minden társadalomban — kötelessége és hivatása megírni, bemutatni a pozitívumokat, a tényleges vívmányokat és az eredményeket, amelyekkel minden rendszer, minden kormány, minden közéleti személyiség szeret kérkedni. Ennek a visszatükrözése kétségtelenül az írástudó kötelessége és felelősége. De nemcsak ez.

Ha csak azt írja meg az újságíró, ami kellemes és kényelmes a különböző rendű és rangú hatalmasságoknak és előkelőségeknek, — akkor csakis az érem, az élet egyik oldalát világította meg.

Még a szabad világban is akad ilyen. És ha így jár el a tollforgató, — nem teljesítette hiszen feladatát.

Sőt, mi több: Visszaél az olvasó bizalmával. Nem használta ki megfelelően azt a mandátumot, amelyet az olvasó bizalma folyótán a kezébe tettek.

A szüntelenül „rózsaszínű képet” festő újságíró meghamisítja az életet. Becsapja azokat, akik hisznek az írott szóban, a nyomtatott betűben, az újságíró erkölcsiségében.

Persze, az újságíró egyéni szempontjából sokszor kényelmes és „fejfájásmentes” retusált képet adni a világról. Mi szakmabeliek tudjuk, hogy vannak olyan tollforgatók, akik a konformizmus, a kényelem útján haladva mindig csak olyan eseményről és olyan személylekről írják, amelyek nyomán nincs fejfájás...

Nemcsak, hogy nincs fejfájás, de egyenesen jó és kellemes helyzet áll elő az újságíró számára. Mert mindig csak dicsér, nagyritkán kritizál és szinte sohasem támad.

Ez az újságíró-típus általában nem abban látja küldetését és hivatását, hogy elsősorban az igazságra szomjas olvasót elégtitke ki a teljes és osztatlan valóság bemutatásával, hanem abból indul ki, hogy elsősorban „mindenkivel jón akar lenni...”

Ennek az „irányzatnak” a hívei mindig úgy forgatják majd a szót és az írásjeleket, hogy lsten örizz, senkit se bántsanak meg. Legalábbis nem olyanokat, akiknek sulyuk és befolyásuk van a közélet porondján.

E sorok írója nem követi ezt a vonalat. Amennyire éberségünk és helyzetülrünk, képességünk megengedi, mi igenis bemutatjuk az érem másik oldalát is.

Es a dolgok természetéből ered, hogy ennek az árnyoldálnak, az élet göröngyös felületének a megvilágítása során az újságíró néha úgy jelenik meg egyesek szemében, mintha csak a negatívumok, a hibák, a rendellenességek, a viszszaélések, a lopások, az erkölcsi kiskilások, mások bajainak és botlásainak a kitergetésére specializálná magát.

Mert míg mások szemében meglátjuk a szálkát is, addig önmagunknál a gerendához is mikroszkop kell...

A „megbántottak” azonban elfelejtik, hogy az olvasó elvárja, hogy mindemról hűségesen és tárgyilagosan informálják.

Jaj annak az újságíró-nak, aki „komolyan veszi” ezt az irányelvet és valóban tájékoztatni próbál, — részre hajlás nélkül.

Akinek hivatásunk teljesítése közben „lábara lépünk”, néha egy életre ellenességünk lesz. Vannak olyan gyakori ismerősök és „barátok” is, akik kimondottan „személyes sértést”, ellenük irányuló „támadást” látnak abban, ha történetesen megírtuk az igazságot egy harmadik közös ismerőséről...

Ha hallgattunk volna a „tanácsokra” és a „figyelmeztetésekre”, mindezt elkerülhettünk volna.

De hiába, választani kellett a külső nyomások és a belső hang között... Lehet, hogy sokszor hibáztunk. Lehet, hogy sokszor tévedtünk. Lehet, hogy az események, a történések lázában az újságíró is itt-ott megbotlott. Lehetőség, hogy az újságíró is a szükségességre jobban felnyitott, vagy lecsökkentett egy bizonyos személyiséget, egy bizonyos eseményt.

A tollforgató is hűsből-vérből való ember. Az újságíró is csak gyarló, hangulatoknak és érzelmeknek, információknak és erkölcsi axiómáknak a hatása alatt álló földi halandó.

Az újságíró is téved, az újságíró is hibáz, az újságíró is — minden emberi törekvés ellenére — néha megbotlik, néha tévútra téved...

De most a félelmetes napok előtt, az ítélet közeledtével az újságíró is bűnbocsánatért esedez. Felmentést kér az Egek Urától és megértést az olvasótól...

Itt áll a kettős ítélszék előtt és csak egyet hoz fel mentségére. Lehet, hogy tévedtem, lehet, hogy hibáztam. De, ha vétkeztem is, mindig az olvasó érdekében tettem. Mert ha választani kellett, ha felmerült a nagy dilemma, az igazsághoz, a kendorzetlen és teljes igazsághoz, az olvasóhoz való ragaszkodás és hűség győzött.

Ha választani kellett egy szük réteg, egy apró klikk „érdekei” és az igaz szóra váró olvasó között, — legjobb felfogásunk, küldetésünk és felelőségünk tudatától áthatva mindig az olvasó mellett szavaztunk...

Gáti Dezső
A MOADON HATEATRON
HAIFA—TEL-AVIV IGAZGATOJA

BOLDOG UJESZTENDŐT KIVAN
rokonainak, barátainak és ismerőseinek

Judith Miller kozmetikus
HAIFA, HERZL UTCA 20., BET HAKRANOT
kiván t. pácienseinek, rokonainak és barátainak

Dr. A. Pistiner és neje
kiván rokonainak, barátainak és ügyfeleiknek

לשנה טובה ותחמם
HAMBURGER LÁSZLÓ
biztosítási szakember
Lakás: Cholón, Sderot Kugel 34.
Iroda: Tel-Aviv, Nachlat Benjámín 75,
„HASZNE”, telefon 67391
Valorizált életbiztosítás * Nyugdíjbiztosítás

לשנה טובה ומבורכת
kiván ismerőseinek, barátainak, rokonainak és pácienseinek
GROSZ BECALÉL TORNATAN.
és FIZIOTERAP.
TEL-AVIV, IBN GVIROL 109. SAROK

„ELISEVA” női ruha üzlet
TEL-AVIV, IBN GVIROL 139.
KIVAN KEDVES VEVŐINEK, ROKONAINAK ÉS BARÁTAINAK
לשנה טובה ומבורכת
HIRSCH BÖSKE és DAVID

BOLDOG UJÉVET KIVAN
הצ'ינקוגר פיות
המאחדות בע"מ
Hácinkográfot Hámuchádot B. M.
TEL-AVIV, LILIENBLUM 12.
JERUZSALEM, SLOMCION HÁMÁLKA 4.
EREV ROS-HASANA

SANA TOVAT és CHATIMA TOVAT
kivánunk
ügyfeleinknek, barátainak, ismerőseinknek
ULAM TIFERET, NATANJA
SMUEL HANACIV-U. 5. Sekem fölött
Esküvők. Bár-mivák. Garden-partyk. Összejövetelek. Nesekek, Ázkárak. — Új, modern léghűtéses terem. 50—500 személy részére. — Népi árak. — Udvarias kiszolgálás. — Megbízható kóser magyar konyha.

FRIEDMANN JÓZSEF
ÉS CSALADJA
Bné-Brák (Nagyvárad)
KIVAN ROKONAINAK, BARÁTAINAK ÉS ISMERŐSEINEK
לשנה טובה ומבורכת

ÜZLETFELEINKNEK ÉS IZRAEL NÉPÉNEK
KIVANUNK:
ברכת שנה טובה
„HISZTUR”

Vendégeinknek, rokonainknak és jóbarátainknak kívánunk eredményes és békés
שנה טובה
LEBOVITS étterem
T.-A., Sálom Aléchem 10
Telefon 58553

BARÁTAINKNAK, ISMERŐSEINKNEK, KELLEMEK ÜNNEPEKET ÉS שנה טובה KIVANUNK
Lior Sándor Dr. Lior Gedáljáhu
TEL-AVIV, JAVNE 2.
Tel. 66926.

ROKONAINKNAK, BARÁTAINKNAK, ISMERŐSEINKNEK
לשנה טובה
kivánunk
Hirsch Böske és Márton
T. A., Mandelstamm 21.

NABOB Ltd.
BERKOVITS JAKAB ÉS CSALADJA
Tel-Aviv. — Tel. 81856
kiván üzletfeleiknek és barátainak
שנה טובה ומבורכת

לשנה טובה
kiván kedves vendégeinknek, barátainak, összes ismerőseinknek
SZALON LEFKOVITS,
Rámát-Gán, Bialik-u. 45

BOLDOG UJÉVET
kiván
ROKONAINAK ÉS BARÁTAINAK
Vogel Helén
CHOLON, BET AVOT.

E. STECKL
IRÓGÉPSZAKÜZLET
T. A., Achuzat Bajit 6.
Telefon: 63406
kiván שנה טובה
vevőinek és barátainak

Rokonainak, barátainak és kedves vendégeinknek
BOLDOG UJÉVET
לשנה טובה
KIVANUNK
G. HIRSCH
Női- és férfiszabóság
TEL-AVIV, Trampeldor 14.

L. MENDELSON
a lakásdíszítési cikkek — lámpák, kosarak és tükrök — specialistája
KIVAN ÖNNEK SZERENCSEK.
BOLDOG UJÉVET.
TEL-AVIV, SHEINKIN-U. 6.
TELEFON: 65057.

BUTORSZÖVETEK
mindenféle minőség, új minták, olcsón.
SPITZER, T.-A., tel. 84723.
Merkáz Miszchári 15.
Jaffa, Busztrusz 6. Tel. 85714
Nagy választék mindenféle gyári perzsa szőnyegekben.
Részletre is!
Üzletfeleinknek, rokonainknak és barátainknak
שנה טובה

Daniel Birnbaur
Tel-Aviv, Mohilever 38.
(Nachlat Benjámín-u. sarok.)
Telefon: 56432.
JAVITÓ ALLOMAS:
villanyborotva-gépek, villany-töltési zselblámpák, tekercselés és mindenfajta villanyóra alakítása.
Elektromechánikai üzem.
Üzletfeleimnek és barátainknak
לשנה טובה ותחמם

TEMPLOMOK

Vannak emberek, akik pénzt, vagyont, képet, vagy régiséget gyűjtenek, vannak, akik elsárgult régi fotográfákat. En templomokat gyűjtöttem, sok-sok templomot, amelyekben valaha megfordultam, imádkoztam. Ilyenkor, ünnep előtt aztán mindet sorra kirakom magam elé, végigjáróm őket emlékezetemben.

Ha egyszer életem történetét akarnám megírni, csak egymás mellé tenném a templomokat, gyermekkoromtól kezdve életemnek mindegyik egy-egy korszakát jelenítené meg.

A zilahi templom nyitná meg a sort. Abban még az édesapám imádkozott elő, így ünnep előtt, az eluli éjszakák csendjében a hangját mintha sokszor még most is hallanám. Ha női karzat irányába felétek, a gitter mögött az édes-

Irta: Salamon Mihály

csőjén és énekeltem vele Sulzer, Lewandovszky, meg a saját, gyönyörű, ünnepnap szerzeményeit. Ha egy-egy melódiafoszlány eszembe jut, képzeletben mindig ott álok az Orczy templomban, körülöttem még a tömeg zugó-morajló imádkozását is tisztán halom.

A gazdag, vallásos ortodoxia temploma volt, nemcsak az előjárók de az alkalmazottak is — az öreg Schwarz bácsival az élen, — mind fényes cilinderral a fejükön teljesítettek szolgálatot szombaton, meg ünnepnapokon. A patriarchális megjelenésű Koppel Reich volt a pesti ortodoxia híres főbábjára, kicsoda ünnepélyes megfigyeltség vett erőt

jában, egy eldugott, kesztes házban „keresztényvé” lettünk. Templom helyett szombatonként bezártunk ajtót, ablakot és a szekrény alól előkötört tálomba burkolózva gondoltam spanyolországi és középkeleti őseinkre, miközben többször is elismételtem az ima szakaszt: „...és meghallgatja az ő népet, midőn hozzá kiált...” A „Vadász utcán” korszakában a pinécék mélyén, a gyertyák fényénél imbolygó, imádkozó tömeg a középkort még félelmetesebben elevenítette meg.

Aztán fölszabadultunk, — már akik fölszabadultak. Egyik európai utamon először láttam a prágai: Altneuschul és az őserdővé lett prágai temetőt, amelynek mohaette sírköveinél évszázadokon át zsidó anyák és apák sirták az zsidó bánatukat. A nagymultu cseh-morva zsidóság történetére gondoltam, s közben a várszerű Altneuschul másfél méter széles falait figyeltem. Azt hiszem nem annyira az ajtósság emelése épültek, hanem inkább a csöcselék elleni védelemre. A gálat — gálat volt minden időben át. A Gólem alkotójának a zsidósága ne tudta volna, mit jelent az, ha az értelem nélküli Gólem egyszerre csak önállóan kezd el garázdálkodni?

Abból az időből még egy templom-látogatásra emlék szem vissza.

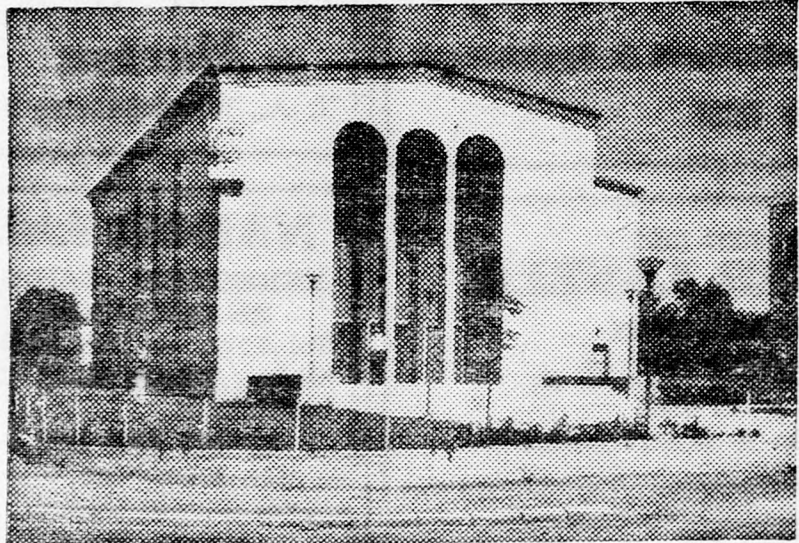
1946-ban az őszi ünnepek idején Kecskeméten jártam. A visszatért kecskeméti zsidók hívtak meg előadást tartani. Estefelé a megboldogult Schindler főbábjával, — a későbbi szegedi rabbi-val, — a félíg romos nagytemplomba néztem be. A beázott falu, ürességtől kórgó, hatalmas templomcsarnok látványa az őszi este szürkületében soha nem érzett lehangoltsággal nehezített rám. A kedves, fiatal Schindler rabbi udvariasan egyre nógatott. Menjünk, késő van, a nagyteremben vár a közönség, el kell kezdeni az előadást.

De én csak álltam, szótlanul, s nem tudtam elindulni. Egy látomás tartott fogva. Egy perc-e a templom régi élete elevenedett meg előttem, nagy ünnepi mozgalmassággal.

A zsufolt templomot láttam, fehérbeöltözött imádkozókkal, láttam a jom kipur délutánjának napsütését, amint a szines ablakon át a templomba behatolt, az imádkozástól átfűt templom levegőjében még a szegfűszeges birsalma szagát is tisztán éreztem. A karzatok is zsufolva voltak. Fehérbe öltözött nagyanyák és ünnepi selymeikbe öltözött, mosolygós fiatalasszonyok, apró gyermekeiktől körülvéve ültek odakénn. A volt kecskeméti zsidóságot, — az egész boldog magyar zsidóságot, — láttam ott abban a percben, ahogyan éltek és ahogyan soha többé nem fogjuk őket látni...

Mindez, — és ezenkívül sok minden más, — bizonyára sorjában végigvonul majd az emlékezetemben az ünnepnap reggelén a Jád Elijáhu negyedik gyönyörű nagy templomában, mikor a sófár megszólal, hogy fájdalmas hangjával emlékeztésre, megbánásra és megtérésre tanítson bennünket.

szó Tóba és szállítás t. vevőinek, szállítóinak és összekötésének GRÜN HUT és FRIEDMANN TEL-AVIV, HASARON-U. 19 Táchná Merkázit mellett Mizrachi bankiakkal szemben Telefon: 33769.

A JAD-ELIJAHUI TEMPLOM

anyám fehér kendőjét láttam, a kendő alól két szürke szemével engem nézett.

Öt éves koromban már a kis pósi templomban találtam magam. Zilahon nem volt chéder, oda fel, a Meszes tetején fekvő kis román faluba vitt fel bennünket édesapánk. Tórárt tanulni, chimest, meg Rásit, ahogy az egy felnőtt ötéves emberhez illik. Nem volt a Meszesnek annyi fenyőfája, ahányszor én a zilahi templom firhangos gitterét, mögötte az anyám kendőjével, magam előtt látom.

Tóranulás közben a Szilágyság sok más templomába is eljutottam. Voltam a régi tasnádi templomban, ahol nagyapám, reb Jozsef sajchet imádkozott elő. Imádkoztam a láncsal körükerített gyönyörű somlyói templomban. Akkor már nagy fiú voltam, lehettem úgy hét éves, hajnalban reb Ben Cijen chéderje felé mentemben, télen a Krasszina hídján csikorgott a cipőm alatt az odéfagyott hó. A kezem nem fáztott, melegítette a sültkrumpli, amit a nagy-néni az útra a zsebembe adott.

Aztán néhány év múlva már a pesti templomokkal kerültem közelebbi ismeretségbe. Tizenegy éves koromban szerződtem el kóristának megboldogult Weiser kántorhoz Óbudára. „Napokat” ettem, azonkivül öt forint fizetést kaptam, esténként, próba után a sötét óbudai utcákon bándukolva, hazagondoltam. De a gyönyörű, régi templom képe és a meghatottság, amelyet először éreztem benne, mai napig elkísér és a kedves, öreg házaspár emléke is, akiknél szombati kosztos voltam. A Vörösvári uton volt ócskavaskereskedésük. Ha ebéd után az öreg néni a becsomagolt vacsorával utnak indított, mindig megsimogatott.

Egy évvel később az Orczy-templomba, a pesti ortodoxia századeleji régi templomába tettem át szereplésem színhelyét. A megboldogult Harumann kántor — gyermekkori életem felejthetetlen élmény-forrása — imádkozott ott. Vagy három éven keresztül álltam a frigyszekrény harmadik lép

a tömegben, mikor szlichot hajnalán, fejedelmi alakja, fején a bársony püspök-kalappal a templomba bevonult.

Ünnep délelőtt „leinelás” közben egy félóra mindíg átszöktünk a Dohány, vagy a Rombach templomba. Tilos dolog volt az ilyen status-quo, vagy pláne neológ kirándulás az ortodox zsidógyerekek számára, de Tkács kántor énekelt a Rombachban, a Dohányban pedig a világhírű Kvartin kántor, a kórus énekétől és az orgona zugásától kísérve, ennek a kísértésnek még a nagyünnepek szent hangulatában sem tudtunk ellentálni.

A boldog béke korszaka volt ez, a századvégi magyar zsidó jólétnek egy-két évtizedre való prolongációja. Vajon mi lett volna, ha egy újabkori Jónás próféta a Király utcában, vagy a Szercezen utcában a zsidó boltosoknak megjósolta volna: „Husz-harminc évetek van még, azután mindennek vége.” Az Orczy templom cilindres előjárói és a neológia előkelői urai vajon mit szölköltek volna?

Végre a pesti életem csillogó korszaka: a Garay utcai templom, vagy ahogy a környékbeliek hívták, a Knöpfler templom. A nagy házban lakott az egész család, nagyszülőktől unokáig és az udvarban az emeletes kis templom épület, amelyen 20 éven át a híres Stern kántor énekelt a fiaival.

Abban a házban születtem a fiunk, az udvarban mondotta el nagy gyülekezet előtt 13 éves korában a bármicvá drásját. Gyönyörű juniusi szombat volt, az utcán a pesti rikkanások a lapok különkiadását ordították: Hitler csapatai bevonultak Párisba. „Emberek, meneküljünk!” — ezt kellett volna mondanom az ünnepi gyülekezetnek, de nem szóltam semmit, hallgattam és nyugalomra intettem magam, mint a többi pesti zsidó.

Négy év múlva egy forró szombat éjszaka hagytuk el végleg az elárult házat, meg a Garay templomot, hogy a „csillagos házba” menjünk. Sárgacsillogos életünk néhány hétig tartott csak, az én még nehezebb korszak „kivázkolt” reánk. A Svábhegy al-

KUPAT CHOLIM „MACCABI”

a betegpénztár, szabad orvos választással

kíván összes jóbarátainak, az orvosoknak és a dolgozó karnak

EGÉSZSÉGES BOLDOG UJÉVET

SCHEFFER MOSE

BUTORÜZLET

Tel-Aviv, Ben Jehuda 74.

Saját készítményű bútorok

Legújabb vonalú, elegáns

hálószobák és szalonok

izléses, finom kivitelben készen és rendelés szerint.

KEDVES VEVŐIMNEK, ROKONAIMNAK ÉS BARÁTAIMNAK

שנה טובה ומבורכת

NYARI TANFOLYAMOK

tanuljon Berlitznél

IVRIT, ANGOL, FRANCIA, NÉMET nyelvet

Folytatódik a beiratkozás az intenzív kurzusokra alap- és középfokú iskolák diákjai számára. Különleges osztályok felnőtteknek.

TEL-AVIV, Nachlat Benjámin 2. Tel. 56347. HAIFA, Hechaluc-utca. 27. sz. Telefon: 69265.

שנה טובה

KIVÁN ÜGYFELEINEK, ROKONAINAK, ÖSSZES BARÁTAINK

MATITJAHU WEISS

„DELTA” fotokópia, fordító- és sokszorosító-iroda

TEL-AVIV, ACHAD HAAM-UTCA 21. TEL. 62465.

Kedves vevőinknek, rokonainknak és barátainknak kívánunk

MINDEN JÓT AZ ÚJ ÉVRE

Malcia és Eliás Kleiner

TEL-AVIV, BEN JEHUDA-U. 59.

MOADON CHUG KADIMA LIBERALIT

SZNIF GIVATAJIM

Családunknak, jóbarátainknak és a moadon chavéroknek

שנה טובה ומבורכת

A BLONDER CSALAD Givat Rámbám, r. Rámbám 23.

JAKOB FRANK

BUTORÜZLET ÉS KARPITOS

Paradise matrac- és Carmel szőnyegképvislet

Kfár-Szabá Rech. ROTHSCHILD 50. TELEFON: 923242

BOLDOG UJESZTENDŐT KIVÁN

tisztelt vevőinek, barátainak és rokonainak.

Nincs módunkban, hogy minden biztosítottunknak személyesen fejezzük ki jókívánságainkat, ezért ezúton kívánunk önnek

שנה טובה

DOMINION

INSURANCE COMPANY LTD.,

TEL-AVIV, ROTHSCHILD BLVD. 20. TEL. 55327

ÜZLETFELEINEK, ROKONAINAK ÉS ÖSSZES JOBARÁTAINK KIVÁN

שנה טובה ומבורכת

KLEIN BÉLA és NEJE

TEL-AVIV, LA GUARDIA-UTCA 44

לשנה טובה תכתבו ותחננו

kíván t. vevőinek, rokonainak és ismerőseinek

INDIG

URI és NÓI SZABÓSAG

T.-A., Allenby 21., I. e.

(Mugrabínát)

SANA TOVAT

kíván

cházán

Moshe Herslik

kedves rokonainak

ismerőseinek és a kollégáknak

MONTREALBÓL.

ROKONOKNAK, BARÁTOKNAK, ISMERŐSÖKNEK IZRAELBEN ÉS A NAGY-VILÁGBAN

שנה טובה ומבורכת BOLDOG, BEKES, EGÉSZSEGES ÚJ ÉVET KIVÁN

Salamon Mihály

és családja, T.-A.

שנה טובה Kíván i. t. vevőinek, rokonainak, barátainak és ismerőseinek

SACHS NANDOR

kárpitos és CSALÁDJÁ

T. A., Dizengoff 180.

Szaion

„SABRINA”

T. A., Kikár Masaryk 17

Telefon 231924.

NÓI PODRASZAT KÖZMÉTIKA

MANIKÜR • PEDIKÜR

שנה טובה ומבורכת

LABORATORIUM

Inakouel COSMETICS

KIVÁN

ÖSSZES HÖLGY- VÉNDÉGEINEK

שנה טובה

RIO ESPRESSO

Tel-Aviv, Hár Szináj 5.

ÖSSZES VENDEGEINKNEK, BARÁTAINKNAK ÉS ROKONAINKNAK

boldog újévet kívánunk

שנה טובה

Dr. KARPFF LAZAR

(László)

CSALÁDJÁ ÉS SZÜLEI

Beér-Seva

KIVÁNNAK ROKONAINKNAK, BARÁTAINKNAK

שנה טובה

Hitachdut Olej Hungária

natanjai sznif

vezetősége ezúton kíván

boldog új esztendő

országunk összes HOH tagjainak és barátainak.

Rokonaimnak, barátaimnak, kedves vevőimnek kívánok

שנה טובה

boldog, örömteljes

UJÉVET

és kellemes ünnepeket!

„Haarnak”

bőrdíszmű szaküzlet

Bleich Dávid

PETACH-TIKVA, Mohilever-utca 1.

„BOBI”

mészárszék és felvágottárú-üzlet

Tel-Aviv, Suk Hákármel

KIVÁN VEVŐINEK

שנה טובה

HAIFAI JÓKIVÁNSÁGOK

שנה טובה
A LEGJOBBAKAT KIVÁNJÁK A ROKONOKNAK,
BARATOKNAK ÉS I. T. HÖLGYKÖZÖNSÉGÜNKNEK

Ösztreicher Márton és Kató
női divatszalon tulajdonosok
HAIFA, PEVSNER-UTCA 12. TELEFON: 68056.

KEDVES VEVŐINKNEK ÉS JÓBARÁTAINKNAK
BOLDOG UJÉVET KIVÁNNUNK שנה טובה ומבורכת

ARMON TEXTIL
HAIFA, HÁNEVIIM-U. 13.
Armon mozival szemben
ABRAHAM JOZSEF és GARBOVICS IMRE.
Megérkeztek a legújabb ŐSZI DIVATUJDONSÁGOK.

A livoni SEIDLER penzió Telefon 931405.
tulajdonosa: SEIDLER JÓZSI ÉS CSALÁDJA
az új esztendő alkalmából i. t. vendégeinknek, rokonaik-
nak, jóbarátainknak a legjobbakat kívánja שנה טובה

BOLDOG UJÉVET שנה טובה kívánunk i. t. vevőinknek,
rokonainknak **FOLTYN** Haifa, Herzl-u. 29.
félemelet.

Női ruha, jersey kosztümök, pulloverek és komplék
a legmodernebb kivitelben, mérték után is.

„DARLEN” NŐI-FODRÁSZ szalon (ZELLER M.)
Haifa, Herzl-utca 1. I. em. — Telefon 67814.
BOLDOG UJÉVET KIVÁNUNK
n. é. hölgyközönségének, barátainak és ismerőseinek.

Steinberger Brós
Kedves vevőinknek, rokonainknak, barátainknak, ismerőseinknek, örömteljes, boldog újévet kívánunk.

Kedves hölgyközönségünknek, rokonainknak, barátainknak, jóakaróinknak ALDÁSOS, JO ESZENDŐT KIVÁNNUNK

SYLVIA hölgyfodrász és kozmetikai szalon HAIFA Nordau-u. 7.
Sylvia és György Grossmann és kozmetikus: Edith. Tel. 6945.

CHAVA FUZÓ-, MELLTARTÓ-, SZALON
fehérnemű- és kötöttárú
SCHREIBER CHAVA és MENACHEM
HÁNEVIIM-UTCA 25. TELEFON 3989.
ŐSZI DIVATUJDONSÁGAI MEGÉRKEZTEK.
Ezúton kívánunk i. t. vevőközönségüknek, rokonainknak
és ismerőseink BOLDOG UJÉVET

Kedves vevőink és barátainak
BOLDOG UJÉVET KIVÁNUNK שנה טובה

„MODELIA” NŐI DIVATÁRUHÁZ
HAIFA, HERZL-U. 51.

Szender Ila és Mose Haifa, Növés Sáánán. Tel. 3809
ezúton kívánunk rokonainknak, vevőinknek, barátainknak
és összes ismerőseinknek שנה טובה

A Modern Magyar Kölcsönkönyvtár
tulajdonosa: CSENGERI I.
HAIFA, Herzl-u. 29. I. em. — Telefon 67049 és 37015
kíván olvasóinak, rokonainak, barátainak שנה טובה

„VICA” női fodrász szalon HAIFA, Radak 9.
Tel. 51394
rokonainak, hölgyközönségének, tanítványainak, barátai-
nak és összes ismerőseinek kíván שנה טובה

TISZTELT VEVŐINKNEK, BARÁTAINKNAK שנה טובה
„SHETEX” textiláruház HERZL-U. 47.
Telefon: 4958.

Igen tisztelt vendégeinknek kedves rokonainknak és ismerőseinknek a legjobba-
kat kívánjuk az UJ ÉV
alkalmából 931163. טלפון 42. חתונה

ZADOR JUDIT és JOZSEF, Telefon 931167

MINDEN ROKONUNKNAK, VEVŐNKNEK
ÉS BARÁTUNKNAK שנה טובה ומבורכת

KNOFF ZEÉV és NEJE
UJSÁG-, IROSZER-, KÖNYV- ÉS JATEKARUÜZLET
HAIFA • MIFRÁC, MERKÁZ SIKUN IRONI •

HAIFA TENGERPARTJAN kellemes a kitünő levegő,
elsősorú étel és italok

NACHUM KOMPANIEZ BÁT - GALIM Telefon 54441
a jó polgári közönség törzskávéház - éttermében שנה טובה

Kíméld magad Kármel asszonya, ACHUZAN VAN a
BARBUR gőzmosoda Telefon 82356.
ROKONAINAK, BARÁTAINAK ÉS ÜZLETFELEINEK
BOLDOG UJÉVET שנה טובה KIVÁNUNK
FUCHS SLOMO ÉS SZIMCHA ÉS CSALÁDJAİK.

FRANKL JEHUDA és ETUS porcelán- és edénykereskedés
HAIFA ROKONAINAK, VEVŐINKNEK
Nordau 37. KIVÁNNAK שנה טובה

28 Uj Kelet 1963 IX 18

Mózes és Mózes
NŐI DIVATHÁZ ÉS SZALON TULAJDONOSAI

HAIFA Herzl-utca 18. félemelet
Pevsner-utca 15. I. em. שנה טובה
kívánunk n. é. hölgyközönségüknek, rokonainknak,
barátaiknak és ismerőseiknek.

שנה טובה
Megelégedett újévet, kellemes ünnepeket kíván
kedves ügyfeleink, rokonainak és barátainak
SIMON és NEJE, Achad Hám 13. Tel. 68699
EFRAJIM és NEJE, Balfour-u. 28. Tel. 2966

KAUFMANN ingatlanforgalmi iroda
HÁNEVIIM-U. 20/EM. • TELEFON: 6249.
NAGY VÁLASZTEK LAKÁS-, HÁZ- ÉS EGZISZTENCIÁKBAN

BOLDOG UJÉVET KIVÁNUNK
IGEN TISZTELT ÜZLETFELEINEK ÉS BARÁTAINAK

SZIMCHA
HENTES és MESZAROS • HAIFA • TEL. 65359 9
HECHALUC 9

BOLDOG UJESZTENDŐT KIVÁNNAK
kedves vevőinknek, rokonainknak és összes ismerőseinknek

WOSNER SZÜCSEK, HAIFA, CHAJIM-U. 12.

Horovitz INGATLANIRODA
HAIFA, NORDAU-U. 7.
TELEFON 2644, 87874.
Kíván üzletfeleink bará-
tainak és ismerőseinek:
שנה טובה ומבורכת

Fleischman Géza
és neje (Ilonka néni)
és Feri
Kirját Tivon, KKL-u. 58,
kedves rokonainknak és
barátaiknak kívánunk:
שנה טובה

KEDVES VEVŐKÖZÖNSÉGÜNKNEK, TESTVÉREINK
NEK, BARÁTAINKNAK

BOLDOG UJÉVET KIVÁNNUNK
Herskovits Testvérek BUTORÜZLET
Haifa, Balfour 13. Tel. 4088

KEDVES VEVŐINEK, BARÁTAINAK שנה טובה

REINISH A KÁRMELI MÉSARÓ
HAIFA, MORIA-UTCA 11. - TELEFON 82173

M. FLÉGER kárpitosüzem
dekorátor HAIFA
ARLOZOROV-U. 6. TELEFON 4001
KIVÁN T. VEVŐINEK, ROKONAINAK, BARÁTAINAK שנה טובה

Tisztelt vevőinknek, rokonainknak boldog, megelégedett
שנה טובה

„ARIE” a legmodernebb
minőségi bútork üzlete
FARKAS, Haifa, Herzl 61. (Talpiot épület). Tel. 5693

Kedves vevőinknek, rokonainknak, jóbarátainknak összes ismerőseinknek

WIEDER A. KÁRPITOSÜZEM שנה טובה
és CSALÁDJA
HAIFA, HÁVADI-UTCA 5. ★ TELEFON: 52158

RACHEL-AVRAHAM női fodrász, koz-
metikai és pedikűr SZALON
HAIFA, HERZL-UTCA 7. • TELEFON: 69732.
KIVÁN IGEN TISZTELT VENDÉGEINEK שנה טובה

Kedves vendégeimnek, ismerőseinknek, barátainknak,
munkatársainknak áldásos b. u. é. k. שנה טובה

TALPIOT ETTEREM Herzl 61. Tel. 3282, tulajdonos:
KAVEHAZ Deutsch és családja
Elsősorú magyar konyha • Kitünő italok • Ünnepek is nyit

M. J. DOBRIN
kárpitozó szövetek és függönyanyagok
HAIFA, CHAIM-U. 4. TELEFON 67883. I. em.
kíván barátainak, rokonainak, vevőinek és
mindazoknak, akikkel üzleti összeköttetésben áll
שנה טובה ומבורכת

Kedves vendégeinknek, rokonainknak és barátainknak
ÁLDÁSOS, BOLDOG UJÉVET שנה טובה KIVÁNUNK AZ

ORANIM PENZIÓ, Tivon
Tel.: 931086. Tulajd. FARKAS MAGDA és MOSE

DE BEER
CUKRASZDA
HAIFA, Kármel Merkáz
Orly-mozi ház. Tel. 83564
kíván
MINDEN VEVŐJÉNEK,
BARÁTJÁNAK ÉS ISME-
RŐSÉNEK שנה טובה

„VENUS”
FÜZŐSZALON
HAIFA, NORDAU-U. 12.
kíván ÖSSZES VEVŐINEK,
ROKONAINAK,
BARÁTAINAK שנה טובה

„DELILA”
HÖLGYFODRÁSZAT ÉS KÖZMETIKA TULAJDONOSAI:
BÁRÓ ILA, LEWY CIBI, FALUS MÁRY
és munkatársaik
BOLDOG UJÉVET KIVÁNNAK T. VENDÉGEINKNEK,
HAIFA, BALFOUR-UTCA 3. ★ TELEFON: 3093.

Kedves vevőinknek, rokonainknak
s ismerőseinknek áldásteli boldog
UJÉVET KIVÁNUNK שנה טובה
Mandel család, Haifa Herzl-u. 61.
Telefon 67672

פוטו-סטודיו גלפיט
Photo Studio Galpiot

CHEMOSIN FACTORY VEGYIÜZEM
NAHARIA, EJZOR Hátáaszijá, telefon: 920142,
tulajdonosai:
ING. A. STEINER és DROTH BÉLA
kívánunk שנה טובה

„ADY” bútörüzlet, HAIFA
KOLB EMANUEL
kíván שנה טובה t. vevőinek, jóbarátainak és felhívja
figyelmüket, hogy üzletének
új címe, csak:
HAIFA, HERZL-UTCA 65.

Berkovits Andor — Löwy Tuvia és családja
BERKOVITS és RACHEL
női fodrászati és kozmetikai szalon
HAIFA, SCHAPIRA-UTCA 13. • TELEFON: 2594.
ezúton kívánunk kedves vendégeinknek, rokonainknak és
barátaiknak שנה טובה

Az **EISDÖRFER „CURTONI”** kertpenzió
tulajdonosa,
EISDÖRFER CVI BÉLA ÉS CSALÁDJA,
Kirját Tivon, KKL-utca 65. — Tel. 930134.
kíván i. t. vendégeinek, hozzátartozóinak, baráti körének
שנה טובה

FRIEDMANN NÁNTÁLI és LILI
INGATLANFORGALMI IRODA
HAIFA, HÁNÁSZI-UTCA 131. — TELEFON 84928.
kívánunk t. üzletfeleinknek, rokonainknak és barátaiknak
שנה טובה

Kedves vevőinknek, rokonainknak és barátainknak
שנה טובה kívánunk

KALMAN EFRAJIM ÉS TERI
KIRJÁT JAM GIMEL, STRUMA-U. 8.

PÁL HÖLGYFODRÁSZ SZALON
HAIFA, HERZL-UTCA 32. („Orah”-val szemben)
kíván i. t. vendégeinek, rokonainak, barátainak שנה טובה

I. t. üzletfeleinknek, rokonainak, barátainak שנה טובה kívánunk

»HERKO« NŐI DIVAT KONFEKCIÓ ÜZEM
HERCOVITS MIKLÓS,
HAIFA, GEULA 12.

Kedves vevőinknek és ismerőseinknek ÁLDÁSOS
és BOLDOG UJÉVET שנה טובה KIVÁNUNK

„GRÁCIA” SPORN NŐVÉREK
FÜZŐSZALON Haifa

Vevőinknek, rokonainknak, barátainknak, ismerőseink-
nek שנה טובה

»ARMON« FOGEL ingatlan közvetítő iroda
Haifa, Herzl 2. Tel. 66070

שנה טובה
kíván t. vendégeinknek, barátainak
RITZ cukrászda HAIFA, tel. 2520
Chajim-u. 5.
egyben tisztelettel közli, hogy átalakítási munkálatok
miatt helyisége zárva

„HELEN” NŐI-ÉS FÉRFI-
fodrász szalon
HAIFA, IBN SZINAJ-UTCA 4. — TELEFON: 56828.
Ertesítjük n. é. vendégeinket, hogy külföldi szakmai gyakorlati
utunkról visszatértünk, szalonunkat átszerveztük és vezetését teljesen
új, szakképzett munkaerővel ismét átvettük.
Vendégeinknek, rokonainknak, barátainknak שנה טובה
HELEN és HERSU STEIN.

Az **UJ KELET** haifai előfizetőinek
hirdetőinek, barátainak,
rokonainknak, üzletfeleinknek, jóakaróinknak

Előjegyzések az állandó
VONAT- ÉS AUTÓKIRANDULÁSOKRA
Vezetés magyar nyelven is.
JEEUZALEM, EILÁT, BEER-SÉVA, NEGEV,
CFAT, TIBERIAS, GALIL, ZICHRON, KESZARIA

GRÜNBERGER
ARNOLD és GIZI
SHAPIRA 13. — Tel.: 2453.
Zárt iroda esetén:
SHAPIRA 6. II. Tel. 66711.

Rádión

SZERDA
A Kol Jisráél magyar adása
19.30 órakor a 423. 457 és 273
középhullámhosszon hallható.

6:00: zenélő óra, 6:30: torna,
6:40: zenélő óra, 6:57: műsorismertetés,
7:00: zene, 7:17: hangjelműzés,
7:45: izraeli dalok,
8:00: rövid hírek, 11: műsorismertetés,
11:01: Tartini: Hegedűverseny d. moll,
Jozsef Szigeti előadásában,
Csajkovszki: Részlet a „Csipkerózsika” balettzenéből,
11:50: dalok és slágerek, 12: asztalonnyrovat,
12:30: hangjegyzék,
12:45: francia adás, 13: könnyű zene,
13:30: hírek, 13:58: rövid hírek,
15:15: ros-hásánái dalok,
15:30: ros-hásánái műsor, 16:15: gyermekszámok,
16:30: izraeli dalok,
17: hírek és híradások,
17:06: klasszikus zene kívánságműsora,
18: ros-hásánái a keleti törzsek-nél,
18:30: Smuel Rozen műsora,
számai, 19: hírek, 19:20: ros-hásánái dalok,
19:45: „Keretben” — Amosz Ettinger műsora,
20:15: A Kol Jisráél szalonze-

nekarának műsora, Sosná Dá-mári,
Rado Lucian közreműködésével,
21: hírek, 21:16: Haydn: „A Teremtés” — oratórium, Igoi Markévitz vezényletével,
23: hírszefoglalás.

PARHUZAMOS MÚSOR
8: Rövid hírek, 8:02: reklámok és hangjegyzék 10 óráig,
14: zeneszámok, 16 óráig, 21:31: izraeli dalok, 22:07: könnyű zene, 23: hírek.

A HADSEREG MÚSORA
10—11 óráig könnyű zene,
15:03: kívánságműsora, 19:15: ének-számok, 19:30: vegyes-számok, 20: Ben Chajim: Harmona Izraelnek, Boskovitz: Semita Szvit, Brácha Ede és Alexander Tamir kézzongorás előadásában,
Kaminsky: Trombitaverseny, Ben Chajim: „Emek” a Gádná zenekar előadásában,
21:15: Beethoven művek: 1. „Egmont” — nyitány, 2. IX. Szimfonia, Bruno Walter vezényletével.

CSÜTÖRTÖK
7:30: Adon olám, 7:37: Izraeli dalok, 7:50: ünnepi hangverseny, 8:30: zene, 8:45: könnyű zene, 9:30: az év naptára, 10:15: néphangverseny, 11:15: „A színházi szeszoról”, 12: izraeli dalok kívánságműsora, 13: szalonzene-kari számok, 13:30: hírek, 13:40:

„SNIR” A MAGYARAJKU KÖZÖNSÉG
cukrászda-kávéháza
HAIFA, Herzl-u. 27., tel. 4046 kíván t. vendégeinek, barátainak áldásos, boldog új évet
שנה טובה ומוכרת

„RON” HOLGYFODRÁSZ ÉS KOZMETIKA
A. WERTENSTEIN,
HAIFA, HERZL-U. 17. II. EM. — TELEFON: 68440.
kíván ná é. hölgyközönségének, barátainak és ismerőseinek
שנה טובה

שנה טובה ומבורכת
ANTL ÖDÖN úrnak
Szövetségünk tisztelt elnökének
ÉS A TISZTELETBELI ELNÖKSÉG összes tagjainak.
A VOLT MUNKASZOLGÁLTATOSOK IZRAELI SZÖVETSEGE

„IZRAEL” kávéház - cukrászda étterem - נשנו להודוין CFAT
Or mozival szemben
n. é. vendégeinek, jóakaróinak, barátainak kíván
EGRI MAJER és RIVKA

שנה טובה
שטיח מרים בע"מ חיפה
Mirjam Szönyeg Ri. HAIFA, tel. 71031 POB. 563
Tulajd.: SALAMON, WEINSTEIN, SCHIEZEL valamint MUNKATÁRSAIK és CSALADJAIK kívánnak n. é. vevőiknek, rokonainak és barátainak boldog, áldásos új évet.

Weintraub Salom HAIFA, HERZL 55/I. sarak
ahol a legnagyobb bizalommal vásárolhat a
FÉRFI-ÉS NŐI SZÜKÉTEK
dús választékból, kíván t. vevőinek, ismerőseinek boldog újévet.
Különlegességek külföldi ajándékosomagok számára.

Paplan-készítő **JAC. WEISZ** és családja HAIFA, Stanton tel. 67133 24
i. t. vevőiknek, barátainak, ismerőseiknek kívánnak
שנה טובה

CATHY fodrászat és kozmetika "קטי"
HAIFA, HANEVIM 28., Telefon: 69827,
kíván t. vendégeinek és barátainak
שנה טובה ומבורכת

„Kafé RON”
KAVEHÁZ - BAR - ETTEREM
Merkáz Hákármel
kíván összes barátainak és hűséges vendégeinek
שנת ברכה ואושר
Kupferstein Árje és Alexander Frédi és családja

ROSENBAUM
NŐI CIPŐSZLET, HAIFA, HERZL-UTCA 21.
tulajdonosa Lax Mordecháj és családja שנה טובה
kívánnak t. vevőiknek, barátainak és rokonainak

Haifai mozik műsora:
MIRON — A FÉRFIAK NEM ÉRTIK
ACMON — APAM NŐSÜLJ MEG
ORAH — ELDORADO
AMFITEATRUM — ELFUJTA A SZÉL
RON — NEVET A VILÁG
MAY — SZÓKE A KERESZTUTON
GAL-ROH — SZENVEDÉLY

„SNIR” A MAGYARAJKU KÖZÖNSÉG
cukrászda-kávéháza
HAIFA, Herzl-u. 27., tel. 4046 kíván t. vendégeinek, barátainak áldásos, boldog új évet
שנה טובה

„RON” HOLGYFODRÁSZ ÉS KOZMETIKA
A. WERTENSTEIN,
HAIFA, HERZL-U. 17. II. EM. — TELEFON: 68440.
kíván ná é. hölgyközönségének, barátainak és ismerőseinek
שנה טובה

שנה טובה ומבורכת
ANTL ÖDÖN úrnak
Szövetségünk tisztelt elnökének
ÉS A TISZTELETBELI ELNÖKSÉG összes tagjainak.
A VOLT MUNKASZOLGÁLTATOSOK IZRAELI SZÖVETSEGE

„IZRAEL” kávéház - cukrászda étterem - נשנו להודוין CFAT
Or mozival szemben
n. é. vendégeinek, jóakaróinak, barátainak kíván
EGRI MAJER és RIVKA

שנה טובה
שטיח מרים בע"מ חיפה
Mirjam Szönyeg Ri. HAIFA, tel. 71031 POB. 563
Tulajd.: SALAMON, WEINSTEIN, SCHIEZEL valamint MUNKATÁRSAIK és CSALADJAIK kívánnak n. é. vevőiknek, rokonainak és barátainak boldog, áldásos új évet.

Weintraub Salom HAIFA, HERZL 55/I. sarak
ahol a legnagyobb bizalommal vásárolhat a
FÉRFI-ÉS NŐI SZÜKÉTEK
dús választékból, kíván t. vevőinek, ismerőseinek boldog újévet.
Különlegességek külföldi ajándékosomagok számára.

Paplan-készítő **JAC. WEISZ** és családja HAIFA, Stanton tel. 67133 24
i. t. vevőiknek, barátainak, ismerőseiknek kívánnak
שנה טובה

CATHY fodrászat és kozmetika "קטי"
HAIFA, HANEVIM 28., Telefon: 69827,
kíván t. vendégeinek és barátainak
שנה טובה ומבורכת

„Kafé RON”
KAVEHÁZ - BAR - ETTEREM
Merkáz Hákármel
kíván összes barátainak és hűséges vendégeinek
שנת ברכה ואושר
Kupferstein Árje és Alexander Frédi és családja

ROSENBAUM
NŐI CIPŐSZLET, HAIFA, HERZL-UTCA 21.
tulajdonosa Lax Mordecháj és családja שנה טובה
kívánnak t. vevőiknek, barátainak és rokonainak

Haifai mozik műsora:
MIRON — A FÉRFIAK NEM ÉRTIK
ACMON — APAM NŐSÜLJ MEG
ORAH — ELDORADO
AMFITEATRUM — ELFUJTA A SZÉL
RON — NEVET A VILÁG
MAY — SZÓKE A KERESZTUTON
GAL-ROH — SZENVEDÉLY

cházándalok, 13:58: rövid hírek, 16: könnyű zene, Mendelssohn: Octett Esz dur, Haendel-Helver-son: Pasacaglia g moll, Frank Cézár: Quintett f moll, 18:15: Ros háváná — az Iélet Napja, — előadás, 19: hírek, 19:20: „Moádon Házemer” műsora, — 20:30: tarka műsor, 21: hírek, — 21:16: „Rádióna-hangjáték” — 22:05: a Kol Jisráél szim-fonikus hangversenye, 23: hírsz- szefoglalás.

PARHUZAMOS MÚSOR
17:01: Kedvelt melódiák, — 21:31: „A hang, a hangszer és a zenekar”, 22:07: izraeli slá- gerek, 23: hírszefoglalás.

A HADSEREG MÚSORA
18:03: Kedvelt melódiák, — 19:15: hegedűszámok, 19:30: Ün- nepi műsor, 20: Rossini: „Sevil- lai borély” — nyitány, Mozart: Verseny-szimfonia, Jascha Heif-etz hegedű és William Primrose brácsa előadásában, Respighi: Róma kútjai, 21:15: Haendel: „Saul”-oratórium.

PÉNTEK
7:30: Adon olám, 7:37 izraeli dalok, 7:50: ünnepi hangverseny, 8:30: hírek, 8:45: könnyű zene, 9:40: ünnepi imák, 10: néphang- verseny, 11:15: gyermek-műsor, 12: „Az első évének” — mű- sora, 13:30: hírek, 13:40: cház- ándalok, 13:59: rövid hírek, 16: ifjúsági műsor, 16:30: izraeli da- lok kívánságműsora, 17: műsor- ismertetés, 17:01: Bach: Hege- dűverseny, B-Dur, Haydn: „Tél- részlet az „Évszakok”-ból”, — 18:10: sabbati áhítat, 18:30: Iro- dalmi felőra, 19: hírek, 19:20: a Kol Jisráél szalonzene-karának műsora, 20: „Egy csokor- ban”, 21: hírek, 21:16: Bocche- rini: Szimfonia A-dur, Ernest Bloch: „Slomo” — Héber Rap- szódia, csellósózó — Gregor Piaatogorszky előadásában, zene- karra, Dvorák: Szimfonia No. 7, d-moll, 23: hírszefoglalás.

Parhuzamos műsor
17:01: Kedvelt és ismert me- lódiák, 19 óráig, 21:31: A Kol Jisráél hangjegyzékéről, 22:02: beiga és lengyel néptánok, — 22:30: tánczene, 23: hírszefog- lálás.

A hadsereg műsora
18:03: Kívánságműsora, 19:15: zongoraszámok, 19:30: katonai dalok, 20: Dvorák: „Karnevál”; Haydn: Trombitaverseny, Schu- mann: Szimfonia No. 3, 21:15: Prokofjev: „A három narancs szerepére”, 22: tánczene.

„SNIR” A MAGYARAJKU KÖZÖNSÉG
cukrászda-kávéháza
HAIFA, Herzl-u. 27., tel. 4046 kíván t. vendégeinek, barátainak áldásos, boldog új évet
שנה טובה

„RON” HOLGYFODRÁSZ ÉS KOZMETIKA
A. WERTENSTEIN,
HAIFA, HERZL-U. 17. II. EM. — TELEFON: 68440.
kíván ná é. hölgyközönségének, barátainak és ismerőseinek
שנה טובה

שנה טובה ומבורכת
ANTL ÖDÖN úrnak
Szövetségünk tisztelt elnökének
ÉS A TISZTELETBELI ELNÖKSÉG összes tagjainak.
A VOLT MUNKASZOLGÁLTATOSOK IZRAELI SZÖVETSEGE

„IZRAEL” kávéház - cukrászda étterem - נשנו להודוין CFAT
Or mozival szemben
n. é. vendégeinek, jóakaróinak, barátainak kíván
EGRI MAJER és RIVKA

שנה טובה
שטיח מרים בע"מ חיפה
Mirjam Szönyeg Ri. HAIFA, tel. 71031 POB. 563
Tulajd.: SALAMON, WEINSTEIN, SCHIEZEL valamint MUNKATÁRSAIK és CSALADJAIK kívánnak n. é. vevőiknek, rokonainak és barátainak boldog, áldásos új évet.

Weintraub Salom HAIFA, HERZL 55/I. sarak
ahol a legnagyobb bizalommal vásárolhat a
FÉRFI-ÉS NŐI SZÜKÉTEK
dús választékból, kíván t. vevőinek, ismerőseinek boldog újévet.
Különlegességek külföldi ajándékosomagok számára.

Paplan-készítő **JAC. WEISZ** és családja HAIFA, Stanton tel. 67133 24
i. t. vevőiknek, barátainak, ismerőseiknek kívánnak
שנה טובה

CATHY fodrászat és kozmetika "קטי"
HAIFA, HANEVIM 28., Telefon: 69827,
kíván t. vendégeinek és barátainak
שנה טובה ומבורכת

„Kafé RON”
KAVEHÁZ - BAR - ETTEREM
Merkáz Hákármel
kíván összes barátainak és hűséges vendégeinek
שנת ברכה ואושר
Kupferstein Árje és Alexander Frédi és családja

ROSENBAUM
NŐI CIPŐSZLET, HAIFA, HERZL-UTCA 21.
tulajdonosa Lax Mordecháj és családja שנה טובה
kívánnak t. vevőiknek, barátainak és rokonainak

Haifai mozik műsora:
MIRON — A FÉRFIAK NEM ÉRTIK
ACMON — APAM NŐSÜLJ MEG
ORAH — ELDORADO
AMFITEATRUM — ELFUJTA A SZÉL
RON — NEVET A VILÁG
MAY — SZÓKE A KERESZTUTON
GAL-ROH — SZENVEDÉLY

JUGOSZLÁVIA—IZRAEL kosárlabda meccsel nyílt meg az új stadion

Tegnap este ünnepi zászló- lódiszt öltött a jád-eljáhú uij kosárlabda-stadion, a- melynek tribúnái már jó- val a Jugoszlávia—Izrael mérkőzés kezdete előtt zsü- folásig megtelt a második legnépszerűbb sportág híve- vel. Az érdeklődésre jellem- ző, hogy valamennyi jegy napokkal előbb elkelt és a feketebörzén csillagászati árakat kértek.

Ez egyébként a hatodik találkozó volt a két ország válogatottja között. Az el- szöre mintegy tíz évvel elő- lott, az Európa Bainokság keretében került sor és azt Jugoszlávia 57:55 arányban nyerte meg. Két nappal később barátságos visszavágó mérkőzés keretében kosara- sainknak 40:29 arányban si- került revansot venniük. Hat év múlva, 1950-ben Jugosz- lávia 72:56 arányú győze- let aratott, majd a ró- mai olimpia előmérkőzései során találkozott ismét a két együttes és ezen 62:61 arányú minimális vereséget szenvedtünk. Az utolsó ta- lálkozó óta az erőviszonyok még jobban eltolódtak a ju-

goszlávok javára, akik a leg- többi világbajnokságon (a Szovjetuniót és az Egyesült Államokat megelőzve) Bra- zília mögött a második he- llyen végeztek.

Az ünnepélyes megnyitó alkalmából számos ünnepi köszöntő hangzott el, többek között Aba Even helyettes miniszterelnök és Morde- cháj Námir tel-avivi polgár- mester tartottak beszédet.

Zászló és virágcsere után az ötezer főnyi publikum tapsvihara közepette a két csapat a következő összeäl- lításban lépett pályára:

Jugoszlávia: Kurets, Cze- zoric, Nikolics, Daneu és Goradics.

Izrael: Kohen-Minz, Chá- zán, Lubetzki, Zeiger és Al- bert Chámu.

A két ország kosarasai- nak hatodik találkozója este 9.15 órakor kezdődött és az izraeli kosarasok a szur- kolók ütemes „El-El Jisz- ráél” biztatása mellett lel- kes támadásokkal kezdtek.

(Folytatás az utolsó oldalon)

Barátságos futballmeccseket vívnak az NB I. csapatai

Szombaton délután 3.30- utól, illetve 4 órai kezdettel szá- mos barátságos labdarugó mérkőzésre kerül sor az or- szág minden részében.

A legérdekesebbnek a Makkábi Haifa—Hápoél Pe- tach Tikva találkozó ígér- kezik, amelyen a bajnok- csapat győzelme várható. A Hápoél Petach Tikva leg- utóbb csak döntetlen tudott elérni a Makkábi Tel Aviv- val szemben, de a Makkábi Haifa erejéből ugyanakkor csak a „szenvedő hős” sze- repére futotta egy alsobb- osztályú csapattal szemben. A Makkábi Haifa különben is meglehetősen problema- tikus együttes. Igaz, hogy sikerült megszerezniük a H. Cfát golkirályát, Szviszát és hazavárják Dáni Smu- lewicsot is Ausztráliából, de kapusuk, Gersoni hajósit- nek csapat fel (és jelenleg az Atlanti Óceán vizeit szántja), Johnny Hardj át- ment edző-játékosnak a B-

tár Haifához, de kétséges Vano és Sapira játéka is.

Hápoél Tel Aviv—Simson
Tel Aviv mérkőzés lesz a jaffai Bloomfield stadion szombati csengése és ezen a találkozó két európai tűz keresztségben átesett csa- pat találkozik. Érdekes, hogy a Simson szurkoló- gárdája viharos ünneplés- ben részesítette a luddi re- pulőterén a dicstelen kör- utazásból hazatért csapa- tot, amelynek néhány játé- kosát vállukon vitték ki a vámházból... Ennek ellen- re Hápoél győzelmet vá- runk...

Makkábi Tel Aviv—Bné Jehuda Tel Aviv mérkőzé- sének keretében két harcos szellemű együttes összcspa- pását láthatja a közönség. Az elmúlt héten a Bné Je- huda nehéz győzelmet, a Makkábi Tel Aviv pedig hí- zelgő döntelent ért el. Dön- tetlen körüli eredmény vár- ható.

A „Tizek emlékvérsenye”

A Brit Makkábim Atid vasárnap rendezte nagy- mányos „Tizek versenyét”, amelyet a függetlenség há- borúban elesett klubtagok emlékének szentelnek.

Az 50 méteres fiúk részé- re rendezett gyorsúszást Amnon Krausz 32.9 mp-vel, az 50 méteres ifjúsági gyors- úszó számot Ráfi Tein 37.4 mp-vel, a 100 méteres férfi gyorsúszást Konforti 1:04.2 mp-vel, a 100 méteres női hátúszást Margaret Ko- varszki 1:26 mp-vel, a 400 méteres gyorsúszást pedig Konforti 5:23 mp-vel nyer- te meg.

Az 50 méteres női hátúszást Margaret Kovarszki 1:26 mp-vel, a 400 méteres gyorsúszást pedig Konforti 5:23 mp-vel nyer- te meg.

SPORTKRONIKA

★ **Ovadjá Ráziel,** a Bné Jehuda élére kinevezett kor- mánybiztos kéréssel fordult a tel-avivi törvényszékhez, amelyben megbízatásának lejártával, a feladat alóli felmentését kérte. Dr. Jo- szef Lamm törvényszéki bí- ró leget tett Ráziel ügyvéd kérésének és ezzel a Bné Jehuda visszanyerte önálló- ságát.

★ **A Simson Tel Aviv** és a Hápoél Petach Tikva kö- zött előrehaladott tárgya- lások folynak a csapat vá- tik kapusának, Jákov Vi- szokernak a Simsonba való átigazolásáról.

★ **Emánuel Schaffer,** a Bné Jehuda és az izraeli ifj- súsági válogatott edzője kö- zölte az ifjúsági válogatott keret névsorát. Nagy meg- lepetésre, Schaffer mester szinte változatlanul vette át Mándi ifjúsági keretét, sőt ismét meghívta az idő-

közben ifjúsági sorból ki- öregedett (21 éves) Simele Kohent.

★ **Eli Fuchs,** a Makkábi Tel Aviv és az izraeli válot- tott egykori híres játékosa, aki jelenleg egy ciprusi ve- zetőcsapatnál dolgozik, bí- rórsági úton anyagi követe- lést nyújtott be korábbi csa- pata, a Hápoél Tel Aviv el- len, mintegy 1000 fontot ki- tevő összegben.

★ **Olvasóink** közül bizo- nyára sokan emlékeznek Dá ni Elkájámnak az Goldstar sörgyár reklámvállalata el- len benyújtott kártérítési követelésére, amiért a vál- lalat közölte fényképét egy reklámon. A per végül ki- egyezéssel végződött és a vállalat (a reklámíróval köz- lötve) kétezerfontos kár- térítést fizetett, amit Elká- jám az Hensil Polio javára juttatott el.

„RON”
cukrászda - espresszó
T. A. Hagáil-u. 7. Tel. 32548
(Tácháná Merkázimál)

KIVAN I. T. VEVŐINEK ÉS ISMERŐSEINEK
שנה טובה

IGYA ELVEZETERE
a kitűnő fehér asztali bort:
„NOGA”
Készít: „Jékev Anáb-Cohen”
Jeruzsálem, Mea-Seárim - u.,
telefon 23208.
A bor, amely hírnevet szerzett magának az ifnyencek között.

★
KIVÁNNAK ÖNNEK ÉS IZRAELI EGESZ NÉPEKNEK
שנה טובה ואושר
COHEN TESTVÉREK
„JEKEV ANAB”
JERUZSÁLEM

Minden bajtársának a hatóságoknak
שנה טובה
kíván

a Volt Muszosok Izraeli Szövetsége
Központi iroda:
Haifa: Hechaluc 51. II. e.
Fiókok:
Tel-Aviv: Alchárizi-u. 5. földszint 2.
Natanja: Säär Hágái 8.

Lefkovits Nándor és CSALÁDJÁ
Tel-Aviv, Herzl-utca 72.
boldog UJÉVET kíván rokonainak, t. vevőinek, összes ismerőseinek és dolgozóinak

שנה טובה és sok jót kíván
Marmorosch Salomon
NATANJA
Gordon-u. 12.

Elsőosztályú bútór olcsó árakon
Elegáns rekámié, gumimat- rracal, 10 éves garancia- levével, 265 IL
Ruhaszékények 225, 140 IL
Fotelek 125, 80 IL

Kihúzható asztal forma- kával és 4 plasztik szék- kel 175.- IL

FINGER BUTOR
Tel-Aviv, Allenby 6.

Pehely, gyapjú és orlon takarók
párnák, kapricok és kispárnák — alvásra és diszpárnák — törülközők, abroszok és tol- tisztítás

E. Grossmann
mühelyben
TEL-AVIV Dizengoff 168.
שנה טובה

JIDDIS ZENES SZINHAZ
IGETTA LUCA
az
A vilde májd
zenés vígjátékban.

TIRA
szepember 20., péntek, 8.30

HAIFA
szepember 21., szombat
Tamar, 7.15

EVEN JEHUDA
szep. 22., vasárnap, 8.45

TEL-AVIV
szepember 23., hétfő,
Mugrábi, 8.30

CHEDERA
szepember 24., kedd,
Gán Zohár, 8.30

ASDOD
szepember 25., szerda
Dágon, 8.30

1963 IX 18 Uj Kelet 29

Kiraboltak egy benzinkutat Tel Aviv központjában

Az álarcos rablók 2700 font készpénzt és csekket vittek el

Tegnap hajnali 5 órakor három álarcos rabló meg támadta a tel-avivi Allenby mozi mögötti „Paz” benzinkut kezelőjét és 2700 font készpénzt valamint csekket és iratokat raboltak el. Először Cházon, a benzinkut 28 éves kezelője, aki Nof Jám lakosa, kora reggel a benzinkut irodahelyiségében felállított tábori ágyon feküdt, amikor a rablók várakozó türelmetlenül magukat Miközben az egyik támadó Cházont őrizte és lelővéssel fenyegette, ha kiáltani mer, társai ki-

cipelték a kis tűzálló pénz-tárt, amelyben 2600 font készpénz volt. A kasszát felrakták a kint várakozó tengerre azután átkutatták Cházon zsebeit és elvették tőle a 100 fontot, amelyet előző este ünnepi juttatásként kapott.

A támadás mindössze néhány percig tartott és a rablók elhajtottak a tengerre. Cházon, akit törülközőkkel kötöztek meg, szeszszas erőfeszítés után kiszabadult és kihívta a rendőrséget, amely megindította a nyomozást.

A takarékosági lakásakció sorsolása

A 68598 rendszámú takarékoskodó nyerte meg a 10.000 font készpénzt, valamint lakásakció sorsolási jogait a nagydíjat a takarékosági lakásakció Haiján megtartott sorsolásán.

Egyenként 1000 fontot nyertek a következő számú betétesek:

501297 204597 206781 400208
202603 203007 204678 56339
67306 202236.

500 fontot nyertek:

302555 202556 500210 500389
501093 206917 208023 208839

A Szovjetunió ötszázmillió dollárért vásárol kanadai gabonát

Minden idők legnagyobb gabonaiügylete, azonnali szállításra — Rossz volt a termés a Szovjetunióban

Ottawa, (UPI) Minden idők leghatalmasabb gabonaiügylete jött létre Kanada és a Szovjetunió között, a most aláírt kereskedelmi egyezményben amely szerint a Szovjetunió több mint 500 millió dollárért 228 millió bushel gabonát és lisztet vásárol Kanadától. A szállítást azonnal megkezdődik, mert a Szovjetunióban az idei rossz termés következtében komoly gabonahiány áll fenn. Az oroszok a vételár 25 százalékát készpénzben a többit pedig másfél éven belül három részben fizetik meg azzal, hogy a hitelkeret nem léphe túl a 200 millió dollár.

mi miniszter, aki Kanada nevében aláírta a megállapodást, kijelentette, hogy az idei kanadai termést 695 millió bushelre becsüli, tehát bőven elegendő lesz a hatalmas oroszországi szállítások, a hazai szükséglet, valamint az Anglia, Japán és a népi Kína által lekötött szállítmányok fedezésére. Kína 1960-ban 3 évre szóló egyezményt kötött Kanadával 243 millió dollár értékű gabona szállítására. Az ezt jóval meghaladó új szovjet-ügylet éppen idejében érkezett, hogy megmentse Kanadát hatalmas terményfeleslegesség elkerülésére, ami súlyos gazdasági zavarokat okozhatna az országnak.

Halott férjével tíz napig hanykolódott a tengeren egy amerikai asszony

Bevontatás közben a kis jacht a halottal együtt elsüllyedt a viharban

Jacksonville, Florida. (Reuter.) — Amerikai tartályhajó szombaton kihalázt az tengerből egy 45 éves asszonyt, aki tíz napig hanykolódott az Atlanti óceánban egy motorcsónakban férjével együtt, aki három nappal a megmentés előtt meghalt. A tartályhajó tegnap vetett horgonyt a floridai Jacksonvilleben és az asszonyt a brit-columbiai Viktoriában kikötőbe vitte, ahol a férjével együtt a szepember 5-én indult Miami felől egy tíz méter hosszú kis jachton a Bahama szigetekre. Alig voltak a parttól husz mérföldnyire, amikor a jacht motorja felemlotta a szol-

gálatot és azóta tehetetlenül hanykolódik a tengeren. Férjének a lábán már elindulásukkor egy gennyező seb volt és állapota rohamosan rosszabbodott, majd végül deliriumba esett. „Az hiszem 11-én halt meg, de nem vagyok benne biztos” — mondta az asszony.

A kiránduló csónak már az első napon viharba került és a víz beszívargott a hajóba. Az élelmiszer és az ivóvíz hamarosan elfogyott. „Kilenc napig szüntelenül szivattytam ki a vizet, — nem emlékszem, hogy éhes, vagy szomjas lettem volna” — jelentette ki Slade asszony.

Nagymamának, nagypapának
HERSKOVITS MARTIN
és **ERZSIKÉNEK**
boldog újévét és kellemes ünnepeket kívánunk
lányaik, vejeik, unokáik:
Rachel, Avram, Cvikla és Juda.

Rokonainknak, barátainknak és ismerőseinknek
BEKES, BOLDOG ÚJ ÉVET KIVANUNK

Landau Slomo és családja
Jeruzsálem

fájdalommentesen, a legújabb modern villany módszerrel. — Teljes garancia. — Díjtalan tanácsadás

Mirjám Hárari
Tel-Aviv, Geula 11. שנה טובה
Tel-efon: 56772 ומבורכת
I. t. vendégeimnek, rokonainknak és barátainknak שנה טובה

Ünnep utánra halasztották el a missziók elleni tüntetők perét

Vallási vita a haifai járásbíróháson a Sulchán Áruch előírásairól a félünnepkel kapcsolatban — Tel-Avivban a bíró „sáná továt” kívánt a vádlottaknak

Haifa, (Az Uj Kelet tudósítójától). — A haifai missziós iskola ellen tüntető 9 jesiva bocher bünperenek tárgyalásán, mely tegnap nyílt meg Mirjám Starkmann-Verlinszki bíró előtt a haifai járásbíróháson — több több esett a Sulchán Áruchról, mint a törvénybe ütköző cselekedetéről.

A kilenc fiatal embert, akiknek életkora 15–25 év között váltakozik, magánlakással, törvénytelen gyülekezéssel és rendezetlennel vádolják, amit e hó 10-én követtek el a Gefen utcái Bét El missziós iskola területén. A vádlottak közül hat a kfár-chásidim jesiva tagja, kettő amerikai és egyikük francia állampolgár.

Miután a bírónő elutasította az elnapolási kérvényt, a védő bejelentette, hogy a vádlottak nem ismerik be bűnösüket. A bírónő ekkor közölte, hogy a közeledő roshásánára való tekintettel a tanúkihallgatásokat csak a szükoti félünnep alatt kezdheti meg. A védő tiltakozott a kitűzött időpont ellen, a Sulchán Áruhra hivatkozva, amely csupán a halaszthatatlan munkák elvégzését engedélyezi a félünnepben és kifejezetten megtiltja nemcsak az írást, de a másokkal való irást is.

Amikor az egyik vádlott szót kért, hogy idézhesse a szakaszt, a bírónő ragaszkodott hozzá, hogy az eredeti szöveget olvassák fel a Sulchán Áruchról. Szület

után a védő sapkát vett fel és felolvasta az eredeti hálichá-szöveget, amely meg tiltja az írást a félünnep alatt.

Verlinszki bíró: Az ügyvéd úr irodája zárva van a félünnep alatt?

Hádászi ügyvéd: Védenem szigorúan betartják az előírásokat. Nem követték el olyan vétséget, amely a

tárgyalást halaszthatatlanná tenné... Lehetséges, hogy valaki sürgeti ezt a tárgyalást.

Verlinszki bíró: Vigyázzon a szavaira. Ez független bíróság.

Mindamellét a bírónő helyt adott a védő kérésének, hogy ne késztesse védenecit a hálichá elleni cselekedetekre és a tárgyalás folytatását szükot utánra, október 11-ére tűzte ki.

A tel-avivi járásbíróháson is tegnap reggel kezdődött annak a tíz fiatal vallásos tüntetőnek a pere, akik a múlt héten Jaffán résztvettek a misszió iskolája elleni tüntetésben és behatoltak a misszió épületébe. A fiatalokat a tel-avivi rendőrség ügyészéi osztályának vezetője, Wolfson rendőrőrnagy törvénytelen felvonulásban való részvételével, illetéktelen gyülekezéssel és magánlakással vádolta.

Tüntetések elleni behívás

Dávid Ben Gurion volt minisztereinek és hadügyi miniszter a legutóbbi misszióellenes tüntetések nyomán azt javasolta, hogy hívják be katonai szolgálatra a jesiva-növendékeket. Mint ismeretes, évente 400 jesivai növendék mentesítenek katonai szolgálat alól azért, hogy tanulással töltésük idejüket.

Ben Gurion azzal indokolja javaslatát, hogy a missziók ellen irányuló tüntetésekből arra lehet következtetni, hogy ezek a felmentett jesiva-növendékek nem használják fel méltó módon idejüket és éppen ezért helyes volna, ha behívják őket.

Megbízható információk szerint a hadügyminisztérium tanulmányozza a javaslatot, mint egyik módzatot arra, hogy megakadályozzák a missziók elleni sajnálható támadások megismétlődését.

A szovjet delegátus cáfolta Belgrádban az orosz-zsidók jogfosztásának vádját

V. Ubácsán „a hidegháború szellemét” látja Chájim Cádok izraeli képviselőnek az Interparlamentáris Unió kongresszusán tartott felszólalásában

Belgrád. (Reuter.) — A Szovjetunió képviselője az Interparlamentáris Unió belgrádi kongresszusán a „hidegháború szellemét” fedezte fel Chájim Cádok izraeli Kneszet-képviselőnek abban a vádjában, hogy a Szovjetunióban megkülönböztetést gyakorolnak a zsidókkal szemben. Csak azt mondta a 60 parlamentet képviselő 480 delegátus előtt, hogy vannak országok, amelyekben a törvények ugyan a kisebbségek egyenjogúságáról szólnak, de valójában a kisebbségek

nem tudnak néhány alapvető jogot érvényesíteni. Ezenfelül a hatóságok gyakran megvonják a lehetőséget a vallási és kulturális szabad fejlődésére. Ennek példája a Szovjetunióban élő zsidóság helyzete — mondotta az izraeli képviselő.

V. Ubácsán szovjet delegátus azzal válaszolt, hogy Cádok felszólalása „teljes egészében a hidegháború szellemében hangzott el.” Ubácsán szerint a zsidók ugyanolyan jogokat élveznek a Szovjetunióban, mint

minden más nemzetiség, vagyis minden állampolgár. A megkülönböztetésről szóló panasznak semmiféle alapja sincs és adatai a Szovjetunió politikáját támadó imperialista sajtóból származnak.

Az orosz megbízott egyben visszautasította Edward Drevinsky amerikai republikánus képviselő állítását, amely szerint Sibériában még mindig nagy fogolytáborok állnak fenn és ezekben különböző országokból származó politikai foglyok, rabszolgák módjára sanyolódnek. Ubácsán kegyesen kijelentette, hogy ezek a táborok nem léteznek.

KENNEDY EDWARD a faji megkülönböztetés ellen

Az elnök legfiatalabb öccse elitelt határozati javaslatot terjesztett elő az Interparlamentáris Unió belgrádi kongresszusán

Belgrád, (UPI). — Edward M. Kennedy szenátor, az Egyesült Államok elnökének legfiatalabb öccse az Interparlamentáris Unió konferenciáján 60 nemzet képviselői előtt határozatot javasolt, amely eltilti a világ helytelen, erkölcsileg rossz és az emberiség számára káros faji megkülönböztetését.

Teddy Kennedy (aki Izraelben is járt), elmondta, hogy milyen haladást értek el Amerikában, ahol végül is ugyanúgy meg fogják oldani a négerproblémát, amint megoldották más kisebbségek — közöttük az irek — problémáit. „Nem lehetnek szenátor és bátyám nem lehet az Egyesült Államok elnöke ha Amerikában nem vették volna le azokat az ismert táblákat, amelyeken ez állt: „Irek ne jelentkezzenek” — mondotta Kennedy.

Az elnök legfiatalabb öccse elitelt határozati javaslatot terjesztett elő az Interparlamentáris Unió belgrádi kongresszusán

szinesbőrű lakosa szenved a faji előítéletek alatt, Angliában megkülönböztetést gyakorolnak a nyugatindiai származású lakosok ellen, Közép-Európában a cigányokkal szemben folyik megkülönböztetés — de a legnagyobb hírvér az amerikai faji megkülönböztetés körül folyik. Nem kétséges, hogy Amerika maga hívta ki maga ellen az erős bírálatot mert az egész világon vezető szerepet játszik a szabadság és a demokrácia terén. A multihavi nagy washingtoni tüntetés kimutatta, mennyi történt már és mennyit kell még tenni a faji megkülönböztetés enyhítése érdekében — mondotta Edward Kennedy.

A delegátusok Kennedy beszéde által megtöltötték az előzőleg üres üléstermet és a beszéd végén hatalmas tapsal fejezték ki elismerésüket. Még a szovjet delegátusok is tapsoltak.

Költözik a jeruzsálemi város háza

Ros-hásáná után áthelyezik a jeruzsálemi város háza főirodáját az Allenby téren fekvő épületbe, amely a függetlenségi háborúig a vegyes zsidó-arab városi tanács székhelyét szolgált. Idekerülnek a főpolgármesternek és helyetteseinek, valamint a városvezetőség tagjainak irodái.

Az Allenby téri ház 1933-ban épült és keleti szárnyát a Barclays bank bérelte ki 30 évre. Miután a bank központi irodáit Tel Avivba helyezték át, szabadult a ház az új város háza. Ez valószerűleg 5–6 évig fog tartani. A városvezetők ideiglenes irodái az Allenby téri épületben kényelmesek ugyan, de csupán néhány méternyire vannak a határtól.

A városvezetés csak ideiglenesen helyezkedik el az épületben, amíg a King George utcán elkészül az új város háza. Ez valószerűleg 5–6 évig fog tartani. A városvezetők ideiglenes irodái az Allenby téri épületben kényelmesek ugyan, de csupán néhány méternyire vannak a határtól.

Dávid Cháchám nem lesz liberális

„A meghatározottabban cáfolom azokat a híreket és híreszteléseket, mintha szándékosan állna Robert Chájim nyomon csatlakozni a Liberális Párthoz” — közölte tegnap este Dávid Cháchám, az Achvá törzsi mozgalom beér-szevai csoportja nevében városi képviselőhez jutott iraki származású politikus. Ugyanakkor azt is cáfolta, hogy találkozott, vagy beszélte volna Kohen-Cidon ügyvéddel, a Liberális Párt egyik vezetőjével, aki az ásdódi törzsi szakadár lista vezetőjének, Robert Chájimnak, a liberálisokhoz való csatlakozásáról a tárgyalásokat lefolytatta.

Dávid Cháchám hangsúlyozza, hogy nem áll szándékában elhagyni az Achvá mozgalmat. Véleménye szerint a liberálisokhoz való állítólagos csatlakozásának híret szánt szándékkal terjesztik ellenfelek, akik így akarják kompromittálni a közönség előtt.

Tárgyalás az Angliába irányuló narancsexportról

London, (Reuter). — Az angol kereskedelmi minisztériumban megkezdődött a jövő évi grape fruit és narancsimport rendezésével foglalkozó tanácskozás Izrael, az Egyesült Államok, Trinidad, Jamaica és Anglia képviselőinek jelenlétében. Az izraeli küldöttség élén A. Hagin, a londoni nagykövetség gazdasági tanácsosa áll.

Jólétesült körök szerint az amerikai küldöttség arra kérte Angliát, hogy törölje el a narancs és grapefruit szöveget kivett vámtölg, amelyek Trinidad és Jamaica bíróalmi tagállamokra nem vonatkoznak. A konferencián megvitatták az angol vásárlások minden problémáját, különös tekintettel Amerikának erre a követelésére.

Rokonainknak, barátainknak és vevőknek
BOLDOG UJÉVET KIVÁN

GUTTMANN JÓZSEF ÉS CSALÁDJÁ

„A V N A L” CIPŐÜZLET, RAMAT-GAN.

Kedves vevőknek, rokonainknak, barátainknak kellemes és boldog UJÉVET kíván

Weisz József és CSALÁDJÁ
háztartási szaküzlet
Natanja, Sderot Weizmann 5.

Malézia megszakította a kapcsolatait Indonéziával és a Fülöp-szigetekkel

Dzsakartában újra meg akarták támadni az angol nagykövetséget — A szovjet sajtó neokolonialista merényletnek minősíti az új államszövetség létrehozását

Kuala Lumpur. (Reuter, UPI, IFP) — Az ujonnan létesült Malézia tegnap megszakította diplomáciai kapcsolatait Indonéziával és a Fülöp-szigetekkel nemsokkal azután, hogy maij tünetek megtámadták Indonézia nagykövetségének épületét és egyrészt felgyújtották.

A maléziai kormány az a nagy horderejű lépése a minisztertanács rendkívüli ülése után történt, amely után Tunku Abdul Rachman miniszterelnök és külügyminiszter a következő nyilatkozatot tette közzé:

„Tekintettel arra, hogy az indonéz kormány minden látható ok nélkül megszakította diplomáciai kapcsolatait Maléziával, nem lehet más választásunk, minthogy mi is ugyanezt tegyük. Viszszarendeltük tehát nagykövetségünket és a nagykövetség személyzetét és ugyanakkor lezártuk Medanban (Szumatra) lévő konzulátusunkat. A Fülöp-szigetek kormányja közölte, hogy Kuala Lumpurban lévő nagykövetségét konzuli rangra fokozza le és kérte, hogy mi is hasonlóképpen cselekedjünk. A maléziai kormány nem fogadja el ezt az ajánlatot és így nem tehet egyebet, mint hogy visszarendelje nagykövetségét Manilából.

Sziám kormányát felkértük, hogy képviselje Malézia érdekeit Indonéziában és a Fülöp-szigeteken.

Dzsakartában és Manilában folytatódott az „spontán tüntetések” Malézia megalakulása ellen. Az indonéz fővárosban a tüntetők, akik egy nappal előbb

Megnyílt a natanjai autószerződés új szakasza

Ma, átadják a közúti forgalomnak a Tel Aviv és Natanja között épülő új országút további szakaszát, amely az Accadia útkereszteződésétől a risponi elágazásig terjed. Most már ezen a négykilométeres részen is lehetővé válik, hogy az autók a gyeptérrel két részre választott úton csak és egyirányú forgalomban zavartalanul haladjanak.

Ötéves gazdasági terv készül

A gazdasági tervezés ügyével foglalkozó miniszteri bizottság tegnap Eskol miniszterelnök elnökletével megtartotta első ülését és a gazdasági tervhatóságra hárította a feladatot, hogy 1965-1970 évekre ötéves országfejlesztési tervet dolgozzon ki.

A miniszteri bizottság utasította a gazdasági tervhatóságot, hogy minél előbb dolgozza ki és nyújtsa be azokat az irányelveket, amelyek alapján képezhetik a nemzetgazdaság összes ágazatát felölelő ötéves terv kidolgozásának.

MA

Mifál Hápájisz húzás

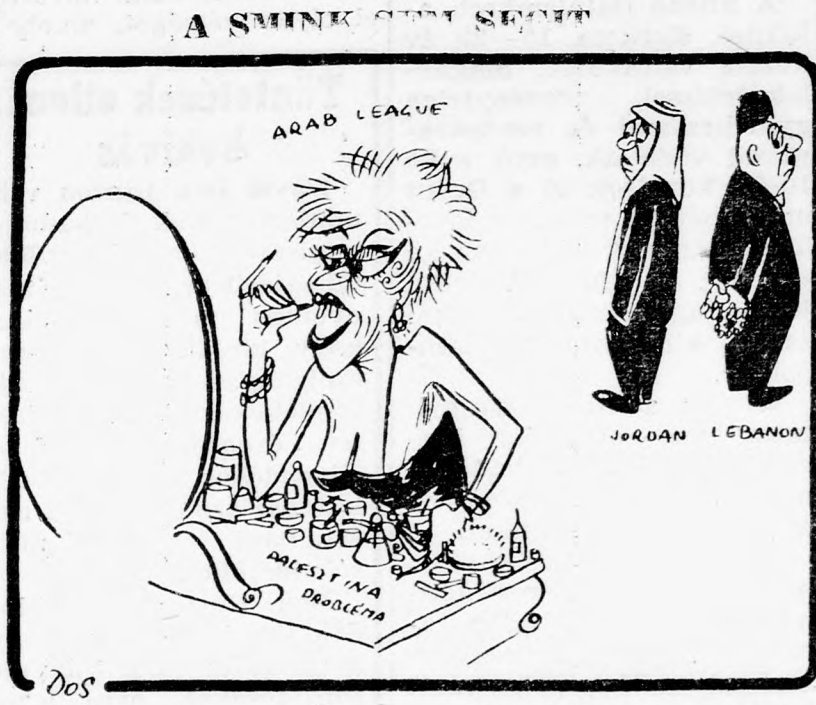
A sorsjegy-árusítás a délelőtti órákban befejeződik

az angol nagykövetség épületét támadták meg, ezáltal Malézia diplomáciai kirendeltsége, az azelőtti malájai konzulátus elé vonultak. A közelben lakó dr. Szubandrio külügyminiszter személyesen lépett közbe az angol nagykövetség épületénél, amelyet újra meg akartak támadni a tüntetők. A tüntetés idején 40 angol állampolgár volt az épületben a nagykövetség által rendezett fogadáson.

A dzsakartai repülőtér dolgozói közölték, hogy bojkott alá helyezik az angol és maléziai repülőgépeket. Három angol ellenőrzés alatt álló bank és a Shell petroleumművek alkalmazottjai tiltakozó sztrájkot proklamáltak.

Moszkva. (UPI) — A szovjet sajtó „neokolonialista” merényletnek minősíti Malézia kikiáltását. A Trud, a szakszervezetek lapja megállapítja, hogy a federációba tömörült államok és területek nem nyerték el függetlenségüket és a legreakcionáriusabb politikusok kormányzata alá kerültek. Az angolok megőrizték mono-

poliumukat és továbbra is ki fogják zsákmányolni ezekben a területeknek a természeti kincseit, amellyel katonai bázisaiat is fenntartják. A Krasznaja Zvezda, a hadügyminisztérium lapja szerint London neokolonialista manőverét egész Délkelet-Ázsia elítéli.

Kennedy az amerikai export fokozását követeli a dollár megerősítésére

Az adók és a vámok csökkentését igéri az exportáló cégek részére — A külföldi segély folytatását is szükségesnek tartja az elnök

Washington. (UPI, Reuter, IFP) — John Kennedy elnök beszédet tartott 200 szeptember előtt, akiket felszólított arra, hogy tegyenek meg mindent Amerika exportjának fokozására, mert ez a legtermészetesebb mód arra, hogy az Egyesült Államok kereskedelmi deficitjét megszüntse. Az európai Közösség a legnagyobb ellenfele ezen a téren az Egyesült Államoknak, de ugyanakkor az abban tömörült országok nagymennyiségű amerikai áru felvételére is képesek.

Amerika áruexportja úgy szölván automatikus volt még a legutóbbi évekig, de most a kezdeményezés már nincs az Egyesült Államok kezében a világkereskedelelem terén. Szövetségeseink növekvő konkurrenciája teljesen megváltoztatta a világkereskedelem képét és ezért az amerikai termelőknek a régi és már elfelejtett lendülettel mindent el kell követniük, hogy minél több árut adjanak el a tengeren túl. Nincs semmi igazolása annak, hogy az amerikai termelésnek csak a százalékát exportálják, amikor Nyugat-Németország 16 százalékát viszi ki a nemzeti termelésnek. Ugyan csak összehasonlította Kennedy az amerikai exportot Japánnal, amely a nemzeti termelés 9 százalékát adja el a határain kívül, valamint Svédországgal, Sváj-

cal és Hollandiával, amelyek termékeik 19,22, illetőleg 35 százalékát helyezik el a nemzetközi piacon. Az elnök kormánytámogatást ígért azoknak a gazdasági ágaknak, amelyek erőfeszítést tesznek új piacok megszerzésére. A kormány hajlandó lesz adókönyvitésekre, amelyek az exportörököt buzdíthatják.

Kennedy rámutatott arra, hogy a külföldi államoknak nyújtott segély fontos tényezője az amerikai exportnak, amit az bizonyít, hogy a második világháború után az Egyesült Államok bőségesen segítette az európai államokat, de amikor ezek

Ujabb vihar az Arab Ligában Jordánia megvétózta Achmed Sukeiri palesztinai kinevezését

Szaudia képviselője csatlakozott a tiltakozáshoz

Kairó, (IFP, Reuter). — Az Arab Liga tegnap ülésén is viharos viták folytak a jordániai delegátus és a többi küldöttségek vezetői között. A vihart ezúttal az idézte elő, hogy Jordánia megvétózta Achmed Sukeirinek, mint Palesztina megbízottjának kinevezését az Arab Ligában. — Taher Dadvan szauidai delegátus is csatlakozott a jordán tiltakozáshoz.

Ennek ellenére Sukeiri kijelentette, hogy megtartja ezt a hivatalt és hogy Ammanba utazik, ahol tárgyalni akar a jordán kormányral mindazokról a kérdésekről, amelyek az Arab Liga ülésén Palesztinával kapcsolatban felmerültek.

Minthogy Jordánia kijelentette, hogy Palesztina egyedüli képviselőjének tartja magát és nem jár hozzá semmiféle „palesztinai testület” létesítéséhez, kompromisszumos megoldásnak hitték, hogy Palesztina legalább az Arab Ligában képviselve legyen és hogy megbízottjaként Achmed Sukeiri működjön. A jordáni és szauidai tiltakozás azt jelenti,

hogy semmiféle kompromisszum nem jött létre.

A politikai bizottság ülése tegnap a jordán delegátus nélkül ült össze. Abdulla Al Zurikat, a jordán küldöttség vezetője ugyanis Sukeiri társaságában hozta az Ammanba, ahonnan ma, szerdán tér vissza.

Az Arab Ligához közelálló körök kétségbe vonják, hogy a jordániai megbízott részt fog venni a tanácsülésen. Emlékeztetnek arra, hogy 1960-ban Musza Naszisz egykori jordán megbízott színtérrel tanácskozás céljából utazott haza az Arab Ligában. A külügyminiszteri tanácsüléséről, de nem ért vissza Kairóba. Akkor is a külön palesztinai testület kérdéséről tárgyaltak.

Diefenbaker boldogan közvetítene Izrael és az arabok között

Közelkeleti megbeszélései alapján a volt kanadai miniszterelnök optimizmussal tekint a béke felé

John Diefenbaker volt kanadai miniszterelnök, aki most a kanadai parlament ellenzéki vezére, tegnap a jeruzsálemi King Dávid szállodában kijelentette az újságírók előtt, hogy boldogan vállalkozik Izrael és az arab országok közötti békeközvetítésre.

Remélhetőleg nincs messze a nap, amikor állandó béke honol majd Izrael és arab szomszédai között, — mondotta Diefenbaker hangzatosan, hogy ezt az optimista nézetét az egyiptomi, valamint izraeli vezetőkkel folytatott tárgyalásai alaposan megerősítik.

Egy kérdésre válaszolva Diefenbaker, aki a kormány vendégeként tartózkodik az országban, kijelentette hogy a jelek szerint mind Egyiptomban, mind Izraelben kizárólag békés célok szolgálatába állítják az atomkutatókat.

Gerhard Schröder nyugatnémet külügyminiszter befejezte párisi tanácskozását Couve d'Urville francia külügyminiszterrel és visszatért Bonnba.

Felejthetetlen drága jó férjem, testvérem, nagybátyám

Salamon Abrahám Bumi 7¹
Tirát Háikármel (Trg. Mures — Ilonda)
SIRKÓAVATÁSA
szept. 22-én, vasárnap d. u. 1/5-kor lesz a tirát-háikármeli temetőben. A GYÁSZOLÓ CSALÁD

Drága **Klárkánk** (Langer) 7¹
Jeruzsálem

SIRKÓÁLLITÁSA
szeptember 24-én, kedden délután 4 órakor lesz a Hár Hámenuchoton. Autóbusz indul 1/4 órakor az Agrippas-utcából (Eden mozival szemben). A gyászoló család

Megboldogult, drága feleségem
Szörényi Gézáne (ETTI) 7¹
SIRKÓAVATÁSA szept. 23-án, hétfőn d. u. 1/5-kor lesz a kirját sauli temetőben. Találkozás a bejáratnál. Gyászoló FERJE, KISLÁNYA és a rokonság

Szerett' férjem, testvérünk

Dr. Herskovits Jozsef 7¹
sirkóavatása
1963 szeptember 24-én, kedden délután 1/4-kor lesz az afulai temetőben.
Külön autóbusz indul a lakástól (Sikun Poálim. Afula). A GYÁSZOLÓ CSALÁD

Felejthetetlen férjem, apánk, nagybátyánk

Salamon Menyhért (Menyu) 7¹
Natanja — Tiszaujak
SIRKÓAVATÁSA
szerdán, szeptember 25-én, délután lesz a vátkimi temetőben. — Külön autóbusz indul 3.30-kor az „Egged” állomás 18. sz., kifutójától. A gyászoló család

Szeretett férjem, apám, testvérem

Elek Imre (Jozsef) 7¹ Tel-Aviv
AZKARÁJÁT ÉS SIRKÓAVATÁST
szeptember 26-án, csütörtök d. u. 3 órakor tartjuk. Találkozás a kirját-sauli temető bejáratánál. A GYÁSZOLÓ CSALÁD

Pollák Miklósnak
60-IK SZÜLETÉSNAJARA
MEG SOK-SOK BOLDOG ESZTENDŐT KIVÁN
felesége Juckó

Drága anyáknak, nagyanyáknak
ENGEL ZSENINEK Haifa Tokaj
(szül. Weinmann Zseni)
további sok-sok örömteljes születésnapot és boldog újesztendőt kívánunk

gyermekei:
Róza Lób és Izsó Lób, Zürich,
Engel Dávid és Margit, Morásá,
Dr. Engel Zeév és Erzsébet, Antwerpen;
unokái:
Dr. Kohen Dávid és Szará, Kfár Pinesz,
Judit, Edit, Cvika és Sosli.

EGY MONDATBAN

● Angliában üzembe helyezték a rakétatámadásra figyelmeztető első jelző-állomást, amelyet 43 millió fontsterling befektetéssel az Egyesült Államok és Anglia közösen építették Yorkshire mocsárvidékén.

● Ivan Gusniak, a jugoszláv hídsereg helyettes fő parancsnoka és hadügyminisztere tegnap hivatalos látogatásra Moszkvába érkezett mint Malinovszki marsall hadügyminiszter vendége.

שלום
147
תל אביב-יפו
P. P. TEL-AVIV
JAFFO 147

Semmi sem segít

Irta:
Dr. Horovic Tivadár

Erdekes és tanulságos est volt. A társaság férfitagjai már fél tíz felé magukra maradtak. Csak rövid időt vett igénybe a bel- és külpolitikai helyzet megtárgyalása és már az első fekete szürcsölgetése közben doktor Róbert feltette a provokatív, vitaindító kérdést:

— Mit szólnak a legutóbbi szombat-zavargásokhoz? Hát ezek a pajeszesek már sohase fognak a bőrkibe férni?

Tulajdonképpen nem a szombatvédők cselekedeteinek megítélése és elítélése körül folyt a vita, hanem inkább arról, hogyan kellene fellépni ellenük, milyen szankciókat kellene alkalmazni kilengéseik megakadályozására.

— Tekintettel kell lennünk a naiv külföldi zsidókra — mondta dr. Róbert. — A leghelyesebb lenne a problémát törvényhozási úton rendezni. Olyasféle törvényt kellene hozni a „szombat védelmére”, mely büntetésével sújtsa azokat, akik a szombat szentségét kódobálással, tüntetésekkel és más hasonló terrorcselekedetekkel sértik meg.

— Nem törvény kell ide, hanem vasöklő — vágott közbe Ben Jozsef autókattor rész nagykereskedő, az egykori cháluc. — Rájuk kell szabadtani a kibuc-iffúságot, mindjárt behúznák a farkukat.

Schechter mérnök, akinek azóta keserű a szája, amióta nem kapta meg a butaköveci cádik sikuntelének építési munkálatait (pedig a tárgyalások idején kispapkát tett a fejére), szélsőséges, de szerinte békés megoldást ajánl: telepítsék le azt a párszáz „neturékártást” és azokat, akik hozzájuk húznak, valahol a Negevben, olyan helyen, ahol nincsenek útban és csináljanak ott, amit akarnak.

— En még bekötő utat se építenék településükhöz, a Kirját Neturé Kártához, nehogy valami jármű betevédjen hozzájuk szombatban.

— Hát még mit nem? — horkant fel Teich Ödön. — Kirját Neturé Kártát, templommal, mikvékkel, jesivákkal és mit tudom még mikkel... A mi pénzünkért?! Munkatáborba velük!

Mindenkinek megvolt a maga csálhatatlan terve a probléma megoldására, végül azonban dr. Steif ideggyógyász, a katedra nélküli professzor elgondolási tettekként a legjobban.

— És néljünk, uraim — kezdte mondókáját dr. Steif. — Hát önök tényleg azt hiszik, hogy ilyen kávéházi-konrádszerűen lehet ezt a rákfenét meggyógyítani? Tudományos alapos-sággal kell a kérdéskomplexum megoldásához hozzá-látni.

Dr. Steif nagyot hörpintett szódás-viszkijéből, elő-re lendítette kezét, így jelezte, hogy fontos mondani-valója van, majd pár pillan-atnyi szünet után megszólalt:

— De ez csak az egyik eszköz. Még valamire van szükségünk, ami még fontosabb és ami nélkül a problémát nem lehet megoldani. Nem valami vallás ellen küzdő ligára gondolok, hanem politikai apparátusra. — Dr. Steif szinte megtámasztotta saját szavaitól s most már állva kiáltotta: — Milyen a vallási elnyomás ellen küzdő szabadelvű demokrácia párt. — Majd nagyot fujsa és kissé megnyugodva, még hozzátette: — Csak ez segít.

— Ez se segít — vette át a szót dr. Avidov, aki egész este meg se mukkant. — Zsidó vallás, zsidó egyház nincs olyan értelemben, mint katolikus, anglikán, vagy pravoszláv egyház és vallás. Vannak évezredek zsidó közösségi élmények, valamiféle nemzeti-vallási érzelmi konglomerátum, amely megtölti tudatalattunkat. Hogy ezek a tudatalatti érzetek manifesztálják valójukat, ahhoz sokszor csak egy kis villanásra, sokszor mennydörgésszerű ébresztésre van szükség. Hogy egy példát hozzak: Herzl Tivadárnál ez az ébresztő villanás a Dreyfus-per volt.

— Érdekes — szölt közbe Ben Jozsef —, az egészet nem értem, de azt hiszem, van benne valami. Ha az unokám szombatban nálam van, el kell vele mennem a templomba és tényleg különös érzés fog el...

— Hogy Ben Jozsef és ti is jobban megértsetek, elmondom Srágá Almágor esetét. Almágorral minden szerdán este együtt hódolunk Rámát-Gánban a teké-zés felemelő sportjának.

— Mélypszichológia és kuglizás — szölt közbe epésen dr. Steif. — Hát már sohase fognak leszokni bil-valybalhási sportról?! A körözös, a patikus, a taní-

tóigazgató és a jegyző teke-

testvérek... — Erről majd máskor fogunk diskurálni — vette át ismét a szót dr. Avidov. — Most hadd mondjam el Srágá Almágor esetét. Elmondhatom, részben azért, mert ő maga se titkolja, részben pedig azért, mert ami teké-zés közben és közvetlenül utána elhangzik, az nem titok.

— Ugy látom, már nem politizálnak. Almágor is merem és a róla szóló történet bennünket is érdekelt — mondta dr. Steifné és a többi hölgyekkel együtt közelebb húzódott a férfitársasághoz.

— Mint tudjátok, a teké-zés után általában békés sörözgetés következik. Az ilyen kedélyes izsgatás közben ismertem meg Almágor életét és életfelfogását. Csendes, halkszavú ember ez az Almágor és csak akkor gyúltak furcsa tűzek a szemében, amikor vallási dolgokról beszélt. Egyszer elmondta nekem, ő arra büszke, hogy neki már a nagyapja is istentagadó volt. Húsz évig élt Párizsban, egyébként Lengyelországból származik, de többször volt kereszény templomban, mint zsinagó-ban. Nem valami krisztomániából, mesélte Almágor, hanem csak úgy magától jött a dolog. A Notre Dame ba két ízben is kísért ven-deget, Párizsba látogató ro-kont, de zsinagógára senki se volt kíváncsi és a leg-kevesbé ő. A villamossági társaság mérnöke és már évek óta önték vállalta a jom-kipuri ügyeletes szolgál-atot, mert számára ez a nap se számít semmit. Egyébként sohase m titkol-ta, hogy ki nem állhatja a vallásos zsidókat, mert azok sokat chochmeolnak s min-dig valamilyen baj van ve-lük. Nem is dolgozott az osztályán vallásos zsidó. Vagy eleve tiltakozott, hogy „kápelseket” hozzá ossz-anak be, vagy kiszekirozta őket. „Aki sapkával a fején akar dolgozni, az men-jen tanítónak, vagy sakter-nek, de ne akarjon mérnök lenni, legalábbis nem nál-am”, volt a kedvenc szava-járása.

Egy pohár eskolit-micet ivott dr. Avidov, majd így folytatta:

— Egy nap észrevettem, hogy Almágorral valami baj van. Egyetlen dobása se sikerült, nem volt kedve a kuglizáshoz. Hamarosan abba is hagyta a játékokat. Azután elmondta, mi fáj neki: Egyetlen leánya, aki a haifai technion elektróni-kai szakának hallgatója, fejé-be vette, hogy férjhez megy. Mindjárt gratuláltam és eszébe juttattam, eddig azt panaszoalta, hogy leánya túl komoly, nem jár társa-ságba és semmi se érdekli, csak a tanulás, olvasás.

— De nekem az a fiú va-lahogy nem tetszik — mon-dotta Almágor. — Utolsó vizsgáit teszi a Technionon és meg kell adni, kitűnő eredménnyel. Csak hogy ame-rikai. El fogja rabolni a lányomat, elviszi majd ma-gával Amerikába. Most ugyan fogadkozok, hogy ő erre nem is gondol. De majd közelbelnek a szülei. Hiszen biztosan ők se akarják el-veszteni gyermeküket. Az-után van még valami... — de Almágor nem fejezte be a mondatot, arca még job-ban elkomorult és ezt mon-dotta: — Egy szóval, ez a

fiú nem a mi családunkba való.

— Ismerjük ezt a fajtát — szólalt meg Ben Jozsef-né. — Jók, illedelmesek, fi-nomak, elpirulnak, ha egy fiú rájuk néz és azután bele bolondulnak az első nad-rágba. Ezek a finom lányok okozzák azután a legna-gyobb bánatot szüleiknek.

— Persze a lány győzött — folytatta dr. Avidov. — En is elmentem az esküvő-re. De az előcsarnokban visszahökkenem. Mondtam is a feleségemnek, rossz hely-en járunk, hiszen itt min-denki fedett fővel ül. De már mellettünk termett Almágor, neki is kalap volt a fején, és invitált befelé.

Bemutatott bennünket apa-társának és fülembe súgta: Majd mindent megmagya-rázok. Megismertük a vőle-gényt is. Ugy állt a fején a kötött kissapka, mintha odaragasztották volna és még a legnagyobb szélvihar se lenne képes azt onnan lefújni.

— És milyen volt a meny-asszony? — kérdezte Ben Jozsefné.

— Minden menyasszony szép, mert a boldogság a legjobb kozmetika — mon-dotta dr. Avidov, majd így folytatta: — Azután hosszú ideig nem láttam Almágor-t. Mikor végre újból találkoztunk, a régi, elége-dett, kiegyensúlyozott Almágor-t ismertem fel. És egyre-másra voltak kilen-ces találatai.

— Tudja, attól féltem — mondta Almágor a szokásos játék utáni sörözés közben, — hogy Harry nemcsak el-veszi a lányomat, hanem el is viszi Amerikába. Na meg az is borzasztóan zavart, hogy olyan vallásos. De hát minden másképpen van. Harry, így hívják a fiút, itt marad. Szülei féleven-ként fogják látogatni és majd később, ha már unoka is lesz, végleg itt fognak letelepedni. És már nem is bánom, hogy vallásos em-ber a lányom férje. Tudja, az ilyenek a legjobb férjek, megbecsülik a feleségüket. De a lányom is kitesz ma-gáért. Csak látna, milyen jó feleség lett és milyen val-lásos. Még a mi háztartá-sunkat is felfordította. Kül-lön edényt vásároltatott a férje számára. Hát persze, ezt meg kellett tennünk, hiszen nem tehetjük ki ma-gunkat annak, hogy a vőnk ne egyen az asztalunknál. És ábele, így, ábele úgy, végül a gyerek rásimoga-tott a fejemre egy kis sap-kát is. Ezt persze csak ak-kor veszem fel, ha a gyere-kek nálunk vannak. És már szépen belejöttem a péntek esti Kidus-mondásba. Ez a betyár Harry úgy tesz, mintha minden magától ér-tetődő volna, de a lányom behúnyt szemmel hallgatja áldásmondásomat. És azt hiszem, hogy jobban szeret, mint azelőtt. És ez a lényeg.

Dr. Avidov elhallgatott, pillanatnyi csend támadt, majd dr. Steif szólalt meg:

— En megértem a te Almágorodat, de a teóriád megbukott. Szó sincs róla, hogy valami misztikus tu-datalatti vallásos érzetek kerültek felszínre és ezek késztették őt arra, hogy vallásos legyen, vagy eltűrje leánya vallási terrorját. A kislány férjhez akart men-ni és ez olyan elemi erővel nyilvánult meg, hogy még kuglizó apja vallási előíté-leit is elsöpörte. Ilyen eset-ben tényleg nem segít se vallási kényszer ellen küz-dő liga, se törvény.

— Azt hiszem, más eset-ben sem — fejezte be a vi-tát dr. Avidov.

„IDL MITN FIDL”

Nagy zenés komédia
Két felvonás (5 képernyő)

UTOLSÓ
ELŐADÁSOK

TEL-CHANAN
szept. 20. péntek, 8.30

TEL-AVIV
szeptember 21., szombat,
Mugrabl, 6.45-9.15

T.A., „Tchélet” mozi
Teljes léghűtés • 4. 7.30. 9.30
MARIA SCHELL
PAUL HUBSCHMID

En is csak
asszony vagyok
Németül beszélő, színes film.
HARMADIK HÉT

Nagy esemény a mozilátogatók közönség számára

A telavivi
JARON mozi
bemutatja
a legnagyobb filmek egyikét:

Édes
anyaföld
Főszereplő:
PAUL MUNI

és
LOUISE RAINER
A remek film Pearl Buck
azonos címmel, Nobel-díjat
nyert regénye után készült.

A telavivi
Armon Dávid mozi
bemutatja az izraeli
közönségnek a

GOMBHABORU
című filmet.

A film elismert siker az egész világon, az 1963-as év egyik legnagyobb szenzációja. A kis DZSIBUSZ a film főszereplője, ezzel az alakítással a filmvilág úgárdájába került, nagy sikereket ért el Japánban, Németországban, Ausztriában, Olaszországban és mindentit, ahol a filmet bemutatják.
HARMADIK HÉT

IZRAELI OPERA

Szomb., szept. 21., este 8.30

Premier:
DON GIOVANNI

nemzetközi vendégénekesek felléptével.

Moádon Hátéatron

Igazgató: GATI DEZSO
Telefon: 69369
Haifa, Jozsef 47. (Szinház-épület)
Szeptember 21., szombat

PREMIER
TEL-AVIZIA

Rendezte: SRAGA FRIEDMANN.
Kezdet: 21.30-kor. Nyitva: 1-16

TEL-AVIV
Telefon: 229719.

Szeptember 21., szombat

PREMIER
EGY AGORÁS

TÖRTÉNELEM

Irta: DAN-ALMAGOR
Rendezte: CHAJIM TOPOL
Kezdet: 21.30-kor

INTIM SZINHAZ

A FIÚ ÉS A LÁNY

Irta: KISHONT FERENC

Szereplők:
SOSANA SANI
és ARJE LAVI

Kirját Chajim, szept. 20.,
Bét-Háám, este 9-kor

Haifa, szept. 21., szombat,
„Béjtenu”, 7.15 és 9.15

Uj Kelet

Az ünnepekre!

Ne mondja ruha,
mondja RUHA

RUBIN-TÖL,
HAIFA, HERZL-U. 31.

saját érdekében
és örömeire!

Vendégeinknek, rokonainknak
és jóbarátainknak eredményes
és békés שנה טובה kívánunk

Nesz Ciona életterem

(WEISZ és GELLEI)
T.-A., Nesz Ciona-u. 8/Álef.
Telefon 57000.

Rokonainak, barátainak és az
új oléknak שנה טובה kíván:

„ARTA”

Wallerstein
Tel-Aviv, Allenby 90. II. e.
Telefon 64916.

„LOLA”

PARFUMERIA
Rámát-Gán, Bialik-u. 39.

kíván összes vevőinek

שנה טובה

שנה טובה

BOLDOG ÚJÉVET

kíván
rokonainak, ismerőseinek
és barátainak

ARMONI (Ürményi)
SACI ÉS MARCEL.

T. ügyfeleimnek, ismerőseimnek boldog újévet kívánok:

Nádas ortopédia

Tel-Aviv, Dov-Hoz-u. 17.

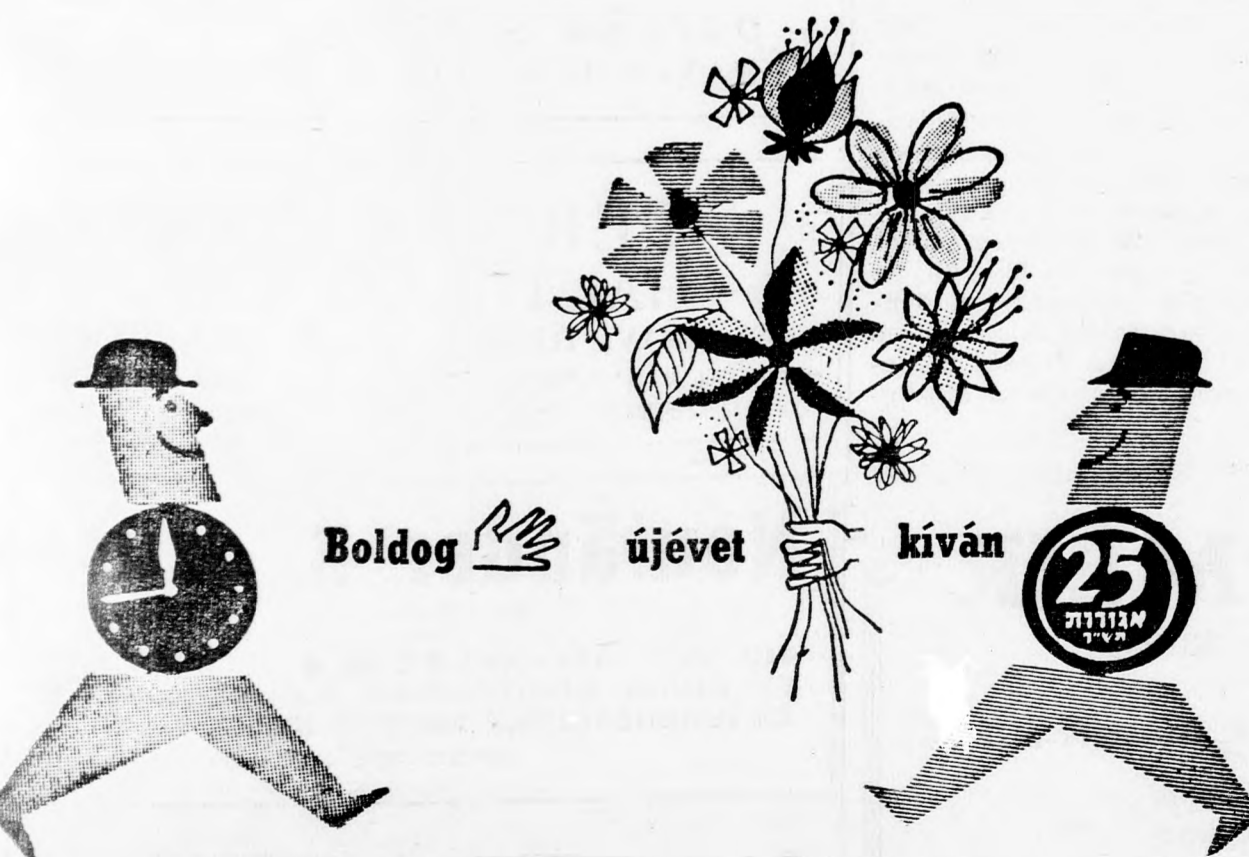
Kedves pácienseimnek és ismerőseimnek SANA TOVAT kívánok:

NÁDAS ARANKA

kozmetikus
Cholon, Szokolov-u. 41.

לשנה טובה וחתמו
összes vevőimnek, roko-
naimnak, jóbarátainknak
és ismerőseimnek.

Jeráchmiel Schwarz
(Béla) és családja
T.-A., Suk Hákár-
mel, virágkertészeti
Mosáv Cáfiária.

BANK LEUMI — a bank, amely lépést tart az idővel —
LE-ISRAEL B.M.

Asszonyoknak és figyelmes férjeknek...

Izraeli asszonyok

MIRJÁM

Schwartz Magda
hölggyfodrász szalon
Petách-Tikva,
Mohilever 12.
kíván kedves vendégeinek, rokonainak, barátainak és ismerőseinek
שנה טובה ומבורכת

Az ünnepekre!

Ne mondja nadrag,
mondja NADRAG

RUBIN

TÖL
HAIFA, HERZL-U. 31.
saját érdekében
és örömeire!

Vevőinknek, barátainknak és ismerőseinknek
שנה טובה ומבורכת

Onat Weinberger

TEL-AVIV
NACHLAT BENJAMIN 10.
TELEFON 55751.

JOLY hölggyfodrász

T.-A., Jehuda Hálévi 56.
Telefon: 61741.

kíván kedves vendégeinek, barátainak és rokonainak
שנה טובה ומבורכת

שנה טובה
kíván rokonainak, barátainak bel- és külföldön

FREIMANN SLOMO

(Zoltán)
TRIO bútorüzlet
TEL-AVIV

Vevőink, barátainak és rokonainak kellemes, jó
שנה טובה
kíván:

„ELISABET”

női ruháüzlet
Tel-Aviv, Ibn Gvirol 65.
SCHWARTZ CSALAD.

Kívánunk t. vendégeinknek és minden barátunknak
שנה טובה ומבורכת

PIROLI

hölggyfodrászszalon
TEL-AVIV,
Adám Hákohén-u. 6.
Telefon: 220255.

Pácienseink, rokonainak és barátainak
שנה טובה ומבורכת
kíván:

Ida Lichtmann

diplomás kozmetikusnő.
Legmodernebb kezelés.
TEL-AVIV, Jehuda Hálévi 81.
I. emelet. • Telefon: 67161.

Mirjam Löwy

hölggyfodrász
Cholon Hähisztádrut-
utca 101.
kíván t. vendégeinek és ismerőseinek
שנה טובה

Szépség — napi 8 agoráért ...

▲ híres placenta-hormon arkrém.

PLACENTHORMA

Dr. Lavergne után, Páris, minden nő arcát vonzóbbá, szebbé és simábbá teszi. Egy tégely Placenthorma, amely 3.75 IL-be kerül, 50-60 arcápolásra elegendő. Nem fizet óriási reklámokért, hanem egy kipróbált kozmetikai szerért, amely minden nő szépségét szolgálja. Vegyen még ma egy tégelyt és meg fogja érteni, miért használják a hollywoodi filmesillagok csak a Placenthormát.
Izraeli terjesztő: LILIT. (*)

SZARÁ NEM LETT SZTAR...

Egy olyan romantikus történet érkezik happy endhez néhány nap múlva, amelyhez köze van az izraeli-francia diplomáciai kapcsolatoknak, B.B.-nek, vagyis a korszak egyik női eszményképének, Bardotnak, egy izraeli szép lánynak és a jeruzsálemi Héber Egyetem fogorvosi fakultása egyik végzett hallgatójának.

A hazai magazin-sajtó regényesnek, szinte valószínűtlennek értékeli a történetet, amelynek a rövid összefoglalása:

Három évvel ezelőtt Szará Ecjoni, egy szép, szőke, 20 éves kislány egyik jelöltje volt a tel-avivi szépségversenynek. Nem sokkal a verseny után tisztviselői állást vállalt párizsi követségünkön. Szará sajátos szépsége nemcsak a párizsi diplomáciai világ zárt berkeiben és a francia főváros szórakozóhelyein keltett fel-

tűnést, de a filmrendezők is felkapták a fejüket: pompás termete, pikáns vonalai a filmgyárak nagy moguljainak szakmai érdeklődését is felkeltették.

Szará előbb hallani sem akart a karriernek erről a változatról, de végül kötetlennek állt. Az egyik új B. B.-filmben dublőz-szerepet vállalt Brigitte mellett, — gyümölcsötvetván azt a megfoghatatlan hasonlóságot, amely szinte a természet tréfájának tünt: Bardot és Szará majdnem olyan egyformák, mintha testvérek lennének.

A dublőz-szerep után televíziós és reklámfilm-szerepek következtek, de Szará dicséretére legyen mondva, hogy nem vakították el a filmstudio ivlámái, s nem zuhant a festett, csillogó világbüvölkébe. Csak a hivatali órák után filmezett, s különben egyik legmegbízhatóbb, legszorgalmasabb tisztviselőnek maradt a követségen.

Ami magánéletét illeti —

ezen a téren is meglepetést keltett Párizs művész-társaságában. Nem volt nála külön pajtás, — pontosabban igazi „chevremánit” volt, — de ha valaki egyéni színéssel, a fiu-lány társasjáték fordulataival akarta teljesebbé tenni a barátságot, az olyan félreérthetetlen választ kapott Szarától, amilyenre csak egy hamisítatlan szábrá képes.

Most megoldódott a rejtély. Szará néhány nappal ezelőtt befejezte párizsi küldetését, s hazatért. A repülőtéren ifjúkorának szerelme — első és egyetlen szerelme várta, — egy jeruzsálemi orvostanhallgató, a fogorvosi fakultásról.

Most már nem titok, hogy Szará és Dani között — mert hogy az ifju vélegényt Daninak hívják — sürűbb levélváltás folyt az elmúlt években, mint a párizsi követségünk és a jeruzsálemi külügyminisztérium között.

Ünnep után lesz az esküvő. Danit pedig azzal ugatják az egyetemen fogorvosjelölt - kollégái, hogy most megalapozhatná hírnevét szakkörökben, ha doktori disszertációját a szép Szará fogorvával kapcsolatos tanulmányai alapján írná meg...

GOLDA MEIR VASAROL

Golda Meir külügyminiszter néhány nappal ezelőtt elárulta munkatársainak, hogy egy igen fontos politikai megbeszélés színhelyéről egyenesen a Maszkit népművészeti boltba megy. Mégpedig válogatni. Ezután nem saját ruháját frissítette fel Meir asszony, hanem egy ifju, 16 éves amerikai hölgyet vitt magával a boltba, s az ő számára válogatott. A kislány Golda Meir egyik nővérének az unokája volt.

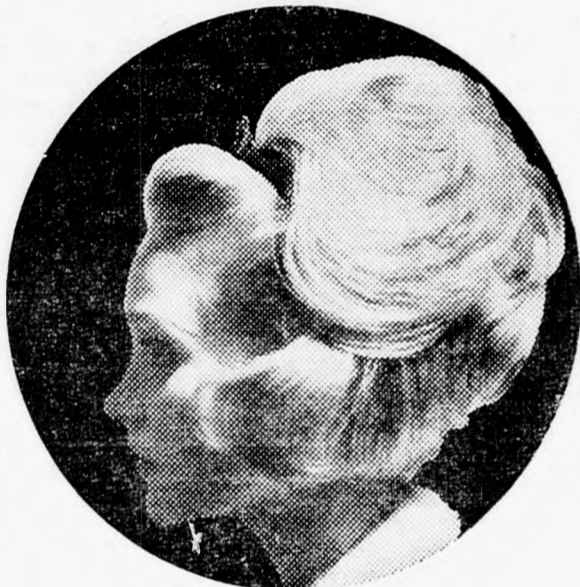
MŰVÉSZSZERELEM

A tel-avivi művészvilágban érdekes házasság kötött a héten. A menyasszony: Nomi Poláni, az ismert rendező, a Tárngolimegyüttés egyik vezetője, aki 36 esztendő; a vőlegény az együttes egyik tagja, Liar Jánai, aki 25 éves.

ARANYLAKODALOM A TENGEREN

Néhány nappal ezelőtt zajlott le az első aranylakodalom izraeli hajón. Az ünnepség színhelye a Cion hajó volt, amelynek fedélzetén valamenyi utas megjelent a kapitány meghívására, hogy együtt ünnepeljék a Meiri házaspár. Málkák és Mordecháj aranylakodalomát. Az ünnepség második fele Petách Tikván, az ünneplő házaspár szülővárosában folytatódott. Mind férj, mind a feleség a negyedik nemzedék az országban.

Haja — szinte ujjaszületik!

LIFE
TEX-

BALSAM

WELLA

kezeléssel, amely a LABORATORIUMOK

UJ, NAGY TALÁLMA NYA

FRIZURÁHOZ

KÉRJEN

FESTESHEZ

A FODRASZNAL

DAUERHOZ

LIFE TEX-BALSAM

KEZELEST

VALÓDI CSAK A

VEDJEGGYEL!

A „WELLA” MINDEN VEVŐJENEK ÉS BARÁTJANAK KIVÁN

שנה טובה ומבורכת

A LUX TRICO Ltd. CÉG
TEL-AVIV, AKIBA EIGER-U. 13. - TEL. 34209.
vezetősége

FRIDA ÉS ÁRON ABRAMOVITS

EZUTON KIVÁNNAK T. VEVŐIKNEK, ROKONAIKNAK ÉS JÓBARÁTAIKNAK
שנה טובה

HERSKOVITS MEIR

Tel-Aviv, Ben Jehuda 100. Telefon: 231905

Bútorgyár: Bné-Brák, Ejjzor Hátáászijá, Hásoméru. 16

Allandó bútorkiállítás ★ Üzletem három helyiségében megtekinthetők a legkorszerűbb bútorok ★ Saját tervezés ★ Saját készítmény a legkiválóbb anyagokból és csak a kfár-szabái Gumavir-ral dolgozunk.

A legjobb tudással és igyekezettel állok továbbra is rendelkezésére igen tisztelt vevőimnek.
שנה טובה

Boldog és szép újévet

kíván

Helene Curtis

A. BIELAWSKY

Kedves hölggyvendégeinknek és barátainknak

kívánunk

שנה טובה

LICHTIG ZAHAVA ★ ROSENFELD JUDIT HEINOVITS J.

Művész fodrász szalon

TEL-AVIV, MONTEFIORE-UTCA 30. SZ.

„MAGDA” füző

Vámos Magda

(azelőtt Budapest)

B. V Á M O S

ortopéd

TEL-AVIV 155 DIZENGOFF 155. - TEL. 227284

kívánunk összes vevőinknek, barátainknak és ismerőseinknek
שנה טובה

ברכת כתיבה וחתימה טובה

kíván tisztelt vevőinek, rokonainak, jóismerőseinek

ZIMRONI TOVA és ZEÉV

(Nóta Gizi és Vili)

férfifehérenemű és női sportblúzok szaküzlete

TEL-AVIV, SHEINKIN 29. TELEFON: 62114

A külföldi nemzetközi kongresszusról hazatérve

KIVÁNNOK KEDVES PACIENSEIMNEK

BOLDOG ÚJÉVET

Kovács Edit

TEL-AVIV, KIKAR HÁBIMÁ 2. TELEFON: 222930

שנה טובה ומבורכת
kíván t. vendégeinknek, barátainak és összes rokonainak:

ILANA GOLDSTEIN

modern hölggyfodrász-
paróka szalonja

TEL-AVIV, DIZENGOFF 125. TELEFON: 224596

TERNER ÉVA HAUTE COUTURE

TEL-AVIV, HESS-U. 14. • TEL. 63801.

KEDVES VEVŐINKNEK, BARÁTAINKNAK ÉS ISMERŐSEINKNEK
שנה טובה ומבורכת

Neuländer E. szücs

ÉS CSALÁDJA

TEL-AVIV, ALLENBY-UT 63. • TELEFON 64951

VEVŐINEK, ROKONAINAK, BARÁTI KÖRENEK ÉS ISMERŐSEINEK EZUTON KIVÁN

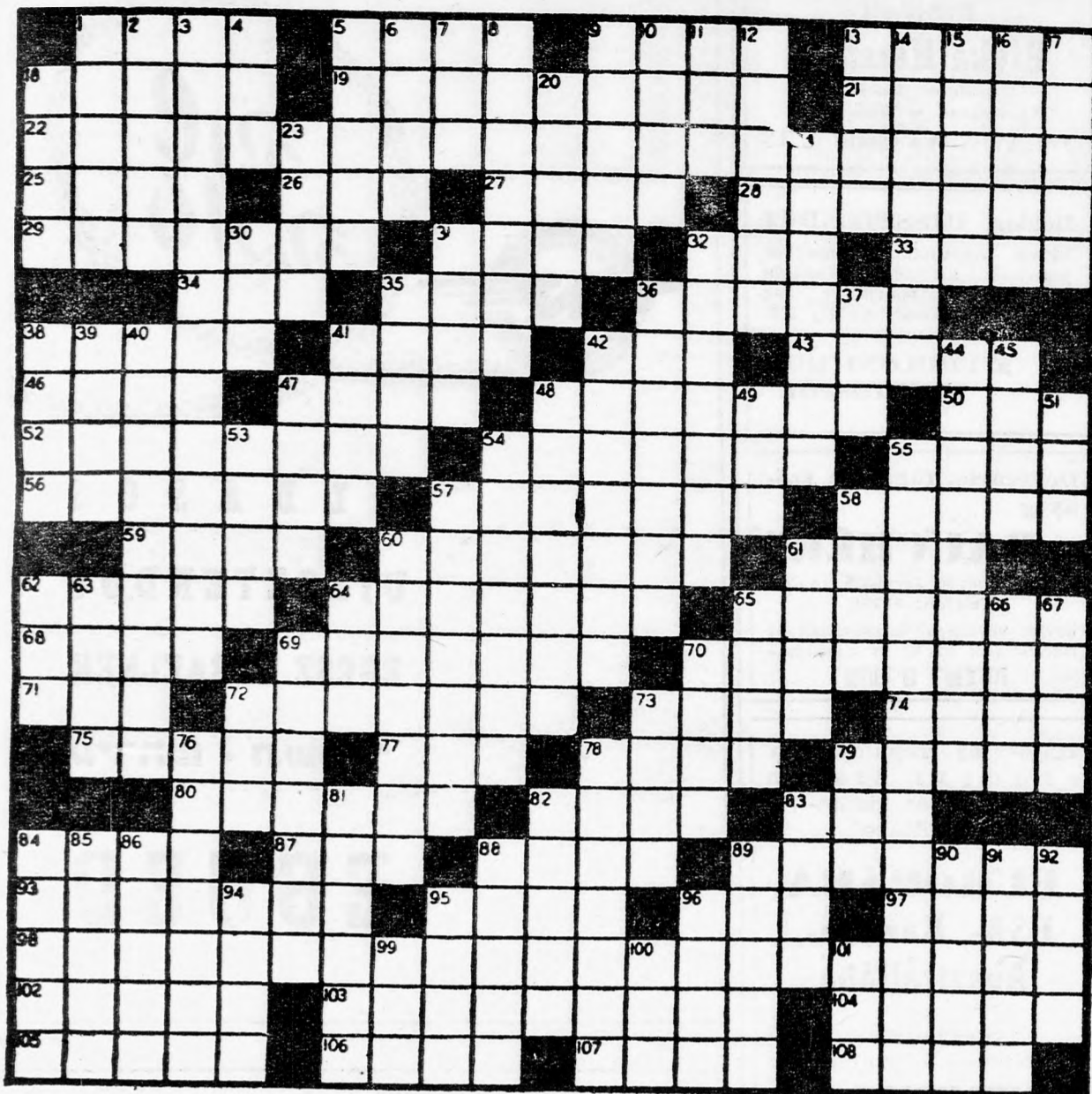
שנה טובה ומבורכת

MINDEN HÖLGY CSAK A VALÓDI HASZNÁLJA

Ina Rouel

A.M. ADV.

Vízszintes: 1. A futballmérkőzések vezetője. 5. Az öregség jele az arcon. 9. Gyengén sósvízű tó Szovjet Belső-Ázsiában. 13. Régi hosszsmérték. 18. Angyal. 19. Verses levél. 21. Izraeli város. 22. Két szó: 1. földrengés által elpusztult marokkói város, 2. híres francia író, Sartre felesége. 25. De Laurentis olasz filmrendező keresztnéve. 26. H-val, idegen ház. 27. Európai főváros. 28. A szerelem és a termékenység istennője Föniciában és Kánaánban. 29. Vissza: a „Dolce Vita” világhírű film rendezője. 31. Betűvel az elején szélsőséges. 32. Sért szinonimájának mássalhangzó. 33. Ilyen csésze is van. 34. Az internacionálé első szava. 35. Vissza: a moabit Ruth férje. 36. Héber szorultság, nyomor. 38. Tanaiták törvénygyűjteménye. 41. ... ex machina. 42. Ékezetten szin. 43. Német költő. 46. Ez is a kereskedelem egyik tartozéka. 47. Fegyvernem. 48. Két szó: 1. horvát nacionalista, 1939-1941 horvát miniszterelnök, 2. ebben végződnék az izmok. 50. Holt nyelv magánhangzótlannul. 52. A világbajnok brazil labdarugó-

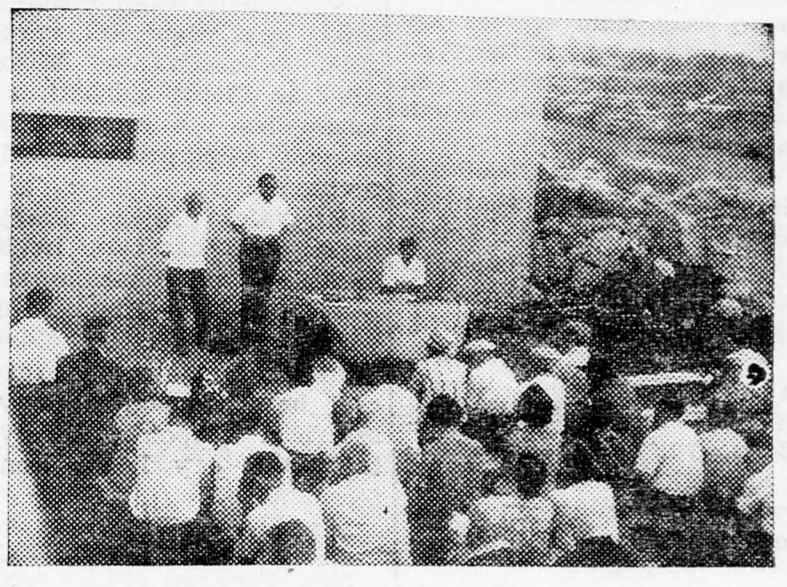
válogatott tagja. 54. Két szó: 1. angol kocsi, gépkocsi, 2. női név. 55. Angol pénzegység fonetikusan. 56. Szövetséges köztársaság a Szovjetunióban, Fővárosa: Viipuri. 57. Elhunyt szovjet politikus, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának elnöke volt. 58. Ékezetten vándorló. 59. Az arc része. 60. A reklám egyik eszköze. 61. D. E. R. P. 62. A dinamit feltalálója. 64. Valuták egymáshoz való viszonya, aranyban kifejezve. 65. Fehérje. 68. Héber este. 69. Venezuela fővárosa. — 70. Olasz költő 1798—1837. 71. Állati búvóhely. 72. Nagyműveltségű miletosi nő. Perikles kedve, majd felesége. 73. Héber sógor. 74. Vegyi elem, világító gáz. 75. Ékezetten héber gyűlés, gyűlekezet. 77. Allat himje. 78. Lancaster filmszínész keresztnéve. 79. Bőr, orvosi nyelven. 80. A „Misne Tora” szerzője (n=m). 82. Lásd 27 vízszintest. 83. P-vel páva, idegenül. 84. Ékezetten héber tisztátalan. 87. Ennek a királya Puskás. 88. Római császár. 89. Francia- zsidó író. 93. Két szó: 1. ünnepélyes hangú költemény, 2. Borodin herceg. 95. Római író „Origines”

96. Kopasz. 97. ...nizáció, szervezés. 98. Minden idők egyik legnagyobb zenésze, teljes név. 102. Rousseau nevelési regénye. 103. Görög tragédiáról. 104. Kémmény fém, forgácsoló szerkeszámok élül használják. — 105. Vissza: afrikai kikötőváros a Zöldfok közelében. 106. Héber gazdagság. 107. Ibsen dráma. 108. Vissza: ház, idegenül. Független: 1. Izraeli pártvezér. 2. Vissza: halban gazdag tó Észak-Pinnországnak, a Lappföldön. 3. Disszidált orosz táncművész, teljes név. 4. Betűvel az elején Magyarország elnöke. 5. Vissza: kontár német eredetű szóval fon. 6. Egyiptomi isten, ék. fel. 7. ...busz, dícsfény. 8. Elhunyt magyar jellemző. 9. Vissza: kereskedelmi szak kifejezés, a.m.: felesben. 10. ... Roda, osztrák író. 11. Angol tör. 12. Rákoczi szabadságharcában a kurucok ellen küzdő katona neve. 13. Vissza: Jozsef Bár Jozsef színműve. 14. Katafalk. 15. Olasz szerelem. 16. Héber uralom, hatalom. 17. Hámán felesége. 18. Ékezetten arab bíró. 20. Vissza: fém. 23. Vissza: Shakespearé-király. — 24. Vidék

Észak-Spanyolországban. — Központja Oviedo. 30. Ósanya. 31. ... abilis, dícséretes. 32. Müanyag. 35. Nulla, semmi. 36. Ékezetten tudományok és művészetek bökezü pártfogója. 37. Szenvedés. 38. M. A. A. K. 39. Peru fővárosa, 1—2-ik betű felcserélve. 40. A ganéjtűró-bogarak faja. A régi egyiptomiaknál vallásos tisztelet tárgya, utolsó kocakában duplahangzó. — 41. Szárazdajka. 42. Rövidnyelű, 2—3 méter hosszú ostor. A magyar pásztoréletnek ősi eleme. 44. Német karmester. 45. Működő vulkán Európában. 47. Zárt csoportosulás, amelyet önző célok egyesítenek, utolsó kocka duplázva. 48. Csirázott és péppé zúzott árpa, amelyet a szeszgyártásban használnak, utolsó kocakában felesleges betű. 49. Héber számértékben a.m.: 100-30-50. 51. Francia fészkek. 53. Vissza: becézett Lajos. 54. Sztalingrád neve az orosz forradalom előtt. 55. Két szó: 1. latin kapu, 2. bonctanilag ki nem mutatható idegbetegségek közös neve. 57. Vissza: a Csehszlovák Köztársaság első elnöke volt (i=m). — 58. Vissza: élc, tréfa csattanója. 60. Sivatagi hiúz. 61. Vissza: van ilyen idő, de van ilyen hangulat is. 62. Görög összetételekben a.m. új. 63. Édes tejtermék. 64. Lelkész. 65. A magyar főváros fele. 66. Alak, forma. 67. Női név. 69. Romániában élő több magyar csoport neve (a=k). 70. Költészett. 72. Névelős gyökeres növény. 73. Például a burgonya. 76. Vissza: olasz drámaíró 1749—1803. 78. Orosz zenészerző. — 79. D. A. U. 81. Hátsó-Indiában a legnagyobb Szunda-sziget. 82. Vissza: latin atya. 83. Tanyabirtok az angol-szász államokban. 84. London egyik citadellája. 85. Jó mondás. 86. Szovjet diplomata. 88. A legnagyobb városunk polgármestere. 89. Latin tömeg, rakás, eredeti fonetikával. 90. A tengeri keszegek faja. 91. Régi magyar énekmondó zenész. 92. Izraeli börtön. 94. E-vel autóbussz társaság. 95. Francia négyeszőg, harmadik betű duplázva. 96. Francia ölni. — 99. Héber tömb, blokk. 100. E. D. O. 101. ... cíó, zajos ünneplés.

Egy érdekes múzeummal lettünk gazdagabbak

Egy kisszámú, zsidó szellemi emberekből álló csoport, a svájci Dan Lifschitz gyűjteménye révén és Frankfurt-am-Main városának anyagi támogatásával a görög kultúra érdekes maradványait hozta el zsidó

Az emelvényen Dr. BOCKELMANN és E. UNGAR (Photo Pirooska Dorn)

feldre. Szeptember 11-én nyílt meg az érdekes anyagot magábfoglaló múzeum, amelynek épülete maga is ékszerdobozként illeszkedik bele abba a csodálatos környezetbe, amely a szachnei Nemzeti Park és a Nir Dávid kibuc közötti területen gyönyörködteti az ember szemét. A gyűjtemény értékes etruszk régiségeket, ékszere-

mondotta. Felszólalt dr. Bockelmann, Frankfurt-am Main polgármestere is, aki kihangsúlyozta, hogy Frankfurt városa az elpusztult frankfurti zsidók emlékére gondolt, amikor anyagilag hozzájárult a múzeum felépítéséhez. Az adakozó Dan Lifschitzet édesanyja képviselte, akit dr. A. Birán, az állami archeológiai intézet igazgatója köszöntött.

BARÁTAINKNAK, ROKONAINKNAK ÉS AZ EGESZ MAGYAR JISUVNAK
BOLDOG UJÉVET KIVAN
Dr. Marton Gizi Misi és Ruchámá

Szatzmáriak találkozója
A Szatzmárról elszármazottak, régi és új olék találkozója
1963. OKTOBER 6-AN ESTE 7 ORAKOR a „Gináti Jám” kávéházban, Tel-Aviv, Herbert Samuel 86. (a tengerparton)
Mindnyájatoknak שנה טובה kíván:
IRGUN OLEJ SZATMAR

UJKELET REJTVÉNYPÁLYAZAT-SZELVÉNY 1193 ROS HASANA
Név:
Cím:

A 4 BURSTEIN — Izrael Valin igazgató kívánnak sáná tovább és meghívják új operettjükhöz:

A KÖNNY ÉS NEVETTETÉS, A KOMÉDIA ÉS OPERETT 4 MESTERE

A hollywoodi C.P.C. filmvállalat jóváhagyásával, a lengyel, román, amerikai, argentinai és más jiddis színházak fénykorának nagy slágere 25 MŰVESZ FELLEPTÉVEL

2 FELVONAS, 10 KÉP
Irta: LOUIS FREIMAN

- ★ Rendező: PESZACH BURSTEIN
- ★ Zene: B. LILIAN
- ★ Vezényel: MARCEL DAUBER
- ★ A zongoránál: I. SCHWARTZMAN
- ★ Díszletek: ISRAEL

A vidám csavargók

GÁLABEMUTATÓK

Október 3., csütörtök, 2 gálaelőadás TEL-AVIV Mugrabi 7—9.30 Vasárnap, október 6., 8.30	Október 2., szerda, 8.30 KIRJÁT MOTZKIN Orot	Október 4., péntek, 8.30 NAHARIA Hod	Október 5., szombat, 2 előadás HAIFA Tamar 7—9.30	Október 7., hétfő, 8.30 BÁT-JÁM Bát-Jám mozi	Október 8., kedd, 8.30 RISON LECION Tiferet
Október 9., szerda, 8.30 TIRA Tirát Hákármel	Október 10., csütörtök, 8.30 KFÁR ATA Shavit	Október 11., péntek 8.30 GIVATÁJIM Noga			

Telefon és taxi New Yorkban

Nagyon sok embernek van New Yorkban a lakásán telefonja. Majdnem mindenkinek. Mindenkinek, az persze szokásos túlzás. Még százezrek vannak a roppant városban, akiknek nincs. Illetőleg nekik is van, csak nem egyéni készülék, hanem valamilyen nyilvános telefonfülke és lakásától nem is olyan messze.

De akinek van telefonja és pénze is elég, apparátusán keresztül megkaphat mindent, anélkül, hogy ki kellene mozdulni lakásából. Igaz, hogy sok pénzbe kerül.

Azért van ez így, mert a közönség szépen kooperál a telefontársasággal. Soha, vagy legalábbis nagyon ritkán esik meg, hogy valaki szántszándékkal megrongál egy ilyen nyilvános készüléket.

Távirda és telefon, két külön társaság. Mégis jobban kooperálnak egymással, mint nálunk, ahol a két intézmény egyazon postahivatalnak két osztálya.

Minden szolgálat létezik, ami nálunk meg van és azonfelül még néhány.

A „Western Union” táviró társaság kellemeshangú szpikernője kívánságra és csekély díjért beénekl valakinek a telefonjába egy bizonyos napon egyszer, vagy többször az olyan népszerű dalocskát.

„Happy birthday to you” Ugyanezt megtelefonálhatna a megrendelő az ünneplőnek személyesen is, így azonban mintegy ezüst papírba csomagolva kapja a barát, vagy ismerős a jókívánságot.

Elsősorban az áruházak, a vendéglők és mindenki más, akinek valami eladni-valója van, kooperálnak a telefontársasággal.

Felhívja a jómódu ember a legközelebbi „drug store”-t. Ez patika, de étkeznek is benne, azonfelül levelezőlaptól futball-labdáig mindenféle portékát árul. Telefonon rendel az ember forró kávé, csipszet, szendvicset, tojástart, micet, aszpirint, melegítő gumiflaskát, vattát, parfümöt... percekben belül a lakásán van izléses csomagolásban.

Régen lát a hölgy egy hirdetőt az újságban. Tetszik neki a felöltő, amely pontosan van ábrázolva a hirdetésben. Az ára is tetszik (29.90, hogy ne lépjen be az ár a 30-as kategóriába). Telefonhívásra házhoz szállítják, csak a színt és a mértéket kell be-mondani. Ugyanígy bundát, cipőt, kalapot, gramofont, lemezt, fotelt, asztalkát három székkel, szótárt, regényt, amit csak akar.

A telefonszolgálatban az tetszik a legjobban, az ilyen izraeli utasnak, mint a sorok írója, hogy felhívhatok valakit hosszú távolságra úgy, hogy csak akkor fizetek, ha a hívott fél jelen van.

New Yorkban hívhat az ember Los Angelesből valakit. Person to person. Ha az illető nem tartózkodik

Írta: Jámbor Ferenc

ott, nem történt semmi, nem fizet az ember semmit. Viszont, ha a hívott fél lakása, vagy irodája nem jelenti, a telefonáló egy vagy két, vagy több telefonszámot közöl, ahol az illetőt elérheti, a losangelesi telefonos kisasszony végigpróbálja vala-mennyit.

Ha valaki meg akarja hívni több barátját, nevüket és telefonszámaikat beadja a központba és ők végzik el a körtelefonálást.

Akárhány embert kapcsol be kívánságára egyszerre a központ. Lefolytathatnak egy közös konferenciát.

New Yorkban 11 ezer taxi fut.

Ez maximális szám, amit a városi tanács engedélyez. Tullépni nem lehet.

Tizenegyezer taxi 700 ezer utast szállít minden 24 órában. Mindenféle embereket: fehéret, feketét, férfit, nőt, gyereket. Nem csoda, hogy a new-yorki taxisofof mire megöregszik, emberismerő és filozófus lesz. Mi mindent lát a tükrében, mi mindent hall a fülel.

Öreg taxisofof mondta ezt nekem, aki new-yorki lévén közvetlenebb, közlékenyebb, mint angliai kollegái. Hallja akcentusomat, megkérdi hová való vagyok?

— Izraeli — felelem. Mint oly sokszor esik meg Londonban is, New-Yorkban is, megtörténik most is.

— En is zsidó vagyok. Helyreáll rögtön a kapcsolat.

Félig felémfordul, félig a kormány felé. E helyzetben marad az egész út alatt. Oly régi sofőr, oly tapasztalt, hogy ebben a pozícióban is tud autót vezetni.

— Általában nem cserélnék utasaimmal — mondja, magával szívesen, mert Izraelben él.

— Hogy-hogy nem cserélné, hiszen némelyik utasa gondtalanul él. Legyint egyet a kezével.

— Nagyon kevesen élnek gondtalanul — mondja, megfelelő gesztussal kísérvé a szavakat.

— Látja — mondja tovább — én legalább tudom hogy hová utazom. A címre, amit rendelt az utas. De ki kommandirozza az utasomat? Nem mindig tudja, hogy hová, hogy mire utazik... Tudja azt, hogy percentuálisan New-Yorkban a taxisofofok között fordul elő a legkisebb kriminalitás? És a legkevésbé válás. A taxisofof jó családapa és jó állampolgár. Sokszor segít a rendőrségnek, míg némely utasa esetleg éppen a rendőrség előtt fut.

— Nincs önnek fogalma arról, mi mindent felejtnek az utasok a taxiban. Az enyémekben egyszer 5000 dollárt hagytak. Néha akatáskát, sokszor ernyőt. Még bundát is felejtettek taxiban, meg ékszereket.

— Ha nem kerül vissza az utashoz az elveszett holmi, akkor az utána következő utas csapta meg. Sohasem a sofőr...

— Aztán mi mindent hallani a taxiban. Azt hiszik az utasok, hogy senki földjén ülnek, a sofőr nem ember, hanem tárgy. Holott a sofőrnek füle van, szeme van.

— Hogy beszélnek üzletársak egymással. Vagy némely férfiak hölgyekkel. Sohasem beszéltem így kollegáimmal, vagy feleségemmel. Csoda, ha nem cserélnék az ilyen utasokkal?

Megint „elpirult” egy lámpa. Meg kell állnunk. A sofőr, hogy nem kell kormányoznia, még nagyobb elánal beszél.

— Az olyan utasokat szeretem — mondja, — mint maga. Jól el lehet velük társalogni.

Az az igazság, hogy eddig nem párbeszédet folytattunk, a sofőr csak monológizált.

— És milyen utasokat nem szeret? — kértem most tőle.

— Aki sürget, hogy hajtsak gyorsabban. Meg az olyan női utast, aki rossz címet mond be és azután rámfogja, hogy én tévedtem.

— Ez az egész? — Még nem. Az olyan bundás, előkelő hölgyutásokat sem szeretem, akik könyökig nyulnak a táskájukba aprópénzt keresni, nehogy Isten őrizz 10 centnél több borralalót adjanak.

— A részeg utasokat sem szeretem. És azt mégkevésbé, ha havazik. Inkább otthon maradok olyankor.

— De hadd kérdezek én most valamit? Hogy megy a taxiknak és a sofőröknek Izraelben?

Felelni már nem tudtam. Célhoz értünk. Fizettem és búcsúztunk.

כתובה וחתימה טובה
kiván rokonainak, barátainak, ismerőseinek és hittestvéreinek
Rábhánit
Rivka Herzberg
született Fuchs
Nagyvárad — Kolozsvár
Tel-Aviv, Wolfsohn-u. 13

Boldog UJESZTENDŐT
kiván tagjainak, a magyar jüsvnak, az Olej Hungária Országos Központjának, az összes sznifeknek, az Uj Kelet munkatársainak
a **CHOLONI HOH VEZETŐSÉGE**

Dekoráció, függöny, szőnyeg
„RAUCHER”
Jaffa, Sdeot Jerusálajim 24.
Telefon: 52189
kiván vevőinek, barátainak és rokonainak az új év alkalmából
חג שמחה

Hajó- és repülőjegyek eredeti áron
Utlevél- és vízum-formalitások
EURÓPÁBA, USA-, Kanada-, Ausztráliába

Specialisták figyelmes kiszolgálása:
PANTOURIST Ltd.
Travel & Tourist Agency
T.-A., Dizengoff-u. 101-103 (Passazs „Hod” moznai)
Telefon: 232195.
● Ha barátságos atmoszférát keres...
● Ha utazási problémái vannak... várjuk!

Kedves vevőimnek, rokonaimnak és jóismerőseimnek
kivánok
שנה טובה ומבורכת
Kasztor Miksa
úri és női szabóság
ARI-AVIV, RAV KUK-U. 27.

שנה טובה ותחתמו
kiván rokonainak, barátainak és ismerőseinek
GRÜN NAFTALI és CSALÁDJA
RISON LECION,
HAKARMEL-U. 14.

שנה טובה
ALDASOS UJESZTENDŐT EGÉSZ IZRAELNEK
עידהש . תשכ"ד
EGGED
DACHAU

Legelegánsabb szőrme választék
KAHAN és GERVAI
SZŐRME SZALONJÁBAN
FURS
TEL-AVIV, BEN JEHUDA 40. Telefon: 223818.
Kedves vevőinek, rokonainak és barátainak kiván
שנה טובה

KELLEMES ÜNNEPEKET ÉS BOLDOG UJÉVET
KIVÁN MEGRENDELŐINEK, ROKONAINAK ÉS BARÁTAINAK
ROSENTHAL MAXI és CSALÁDJA
CHOLON, (Kolozsvár) BLUM-UTCA 50.

Rokonainknak, barátainknak és ismerőseinknek
boldog és szerencsés újévet kívánunk Antwerpenből
a **FRIEDMANN (Fekai) CSALAD**

10.- FONT részletre rádió
TRANZISZTOR • GAZ MIXER • PATEFON
FODOR ENDRE
Rámát Gán, Jabotinsky utca 38. • 60-as busz.
שנה טובה

HÜBSCH ELISEVA
és családja
paplankészítő
Rámát-Gán, Bialik-u. 38
kiván vevőinek, rokonainak és ismerőseinek
שנה טובה ומבורכת

שנה טובה ומבורכת
kiván rokonainak, barátainak és ismerőseinek
SCHWARTZ JOZSEF
és családja
BNE-BRAK, AVRAM-U. 20.

Rokonaimnak, barátainak és ismerőseimnek
שנה טובה
kivánok.
Eisenberger Jenő
Wien IV., Operngasse 25/5.

Vevőinknek és ismerőseinknek
כתובה וחתימה טובה
és kellemes ünnepeket kívánunk
„SZIFIRA ALIJA”
Ráchel és Smuel Klein,
PETACH-TIKVA,
MOHLIVER-U. 1.

Budapesti fűzőszalon
TEL-AVIV, BEN JEHUDA 35. Tel. 58461
Üzleti órák 9—3-ig, kedden 9—1. 4—7-ig.
ÖSSZES KEDVES VEVŐINKNEK, ROKONAINKNAK, BARÁTAINKNAK ÉS ISMERŐSEINKNEK
כתובה וחתימה טובה
GRÜN LILI és JICCHAK.
Salonunk 1963. szept. 18-tól nov. 1-ig zárva lesz.
Szept. 22-én, vasárnap d. e. 9—12-ig nyitva
(a megrendelések átvétele végett)

Cantessa
a japán hercegnő
a modern ipar luxusgyártmánya,
a „Hino” óriásvállalat készítménye
köszönti Izrael lakosait az új év alkalmából, amelynek folyamán Izraelben fogják gyártani a KAISER-ILIN Ltd-nél.
A legszebb, legnépszerűbb autó, amelyet mindenki vár.
